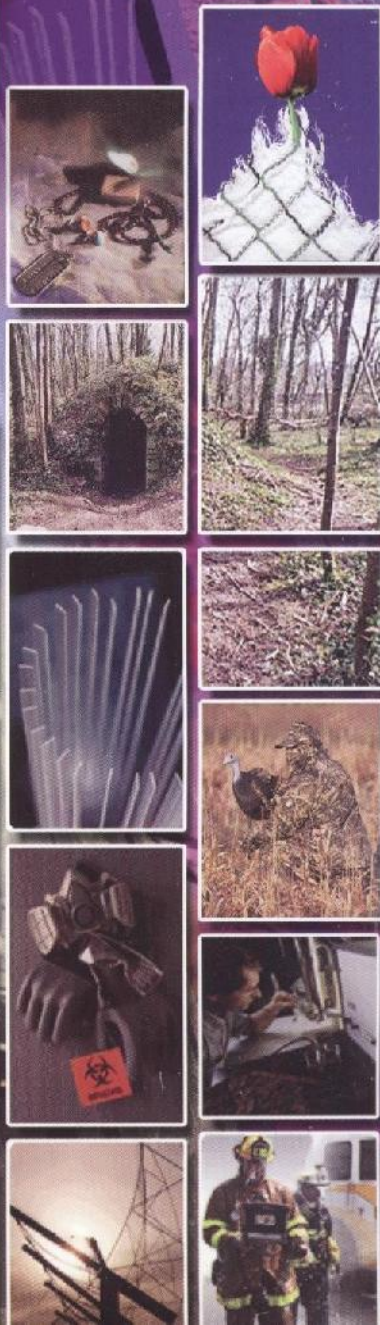
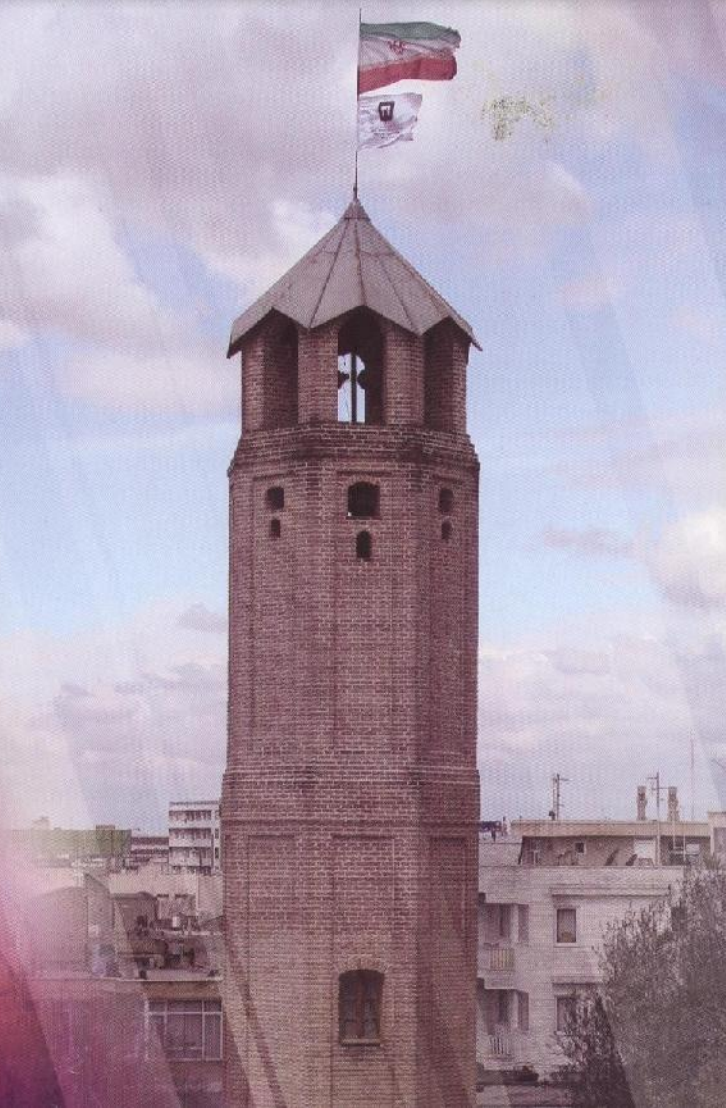

فرهنگ ایمنی

Farhang-e-Eamenei

فصلنامه علمی، پژوهشی، آموزشی و اطلاع رسانی

- ◆ سال چهارم، شماره ۱۳
- ◆ بهار ۱۳۸۷
- ◆ قیمت: ۵۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فصلنامه علمی، پژوهشی، آموزشی و اطلاع رسانی

فرهنگ ایمنی

سال چهارم، شماره ۱۳
بهار ۱۳۸۷

صاحب امتیاز: سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

مدیر مسئول: سید مهدی هاشمی

زیر نظر: حسن ناصری پور

مدیر هماهنگی: مهدی فاضل فکور

مدیر اجرایی و دبیر تحریریه: فرشید قاسملو

هیئت تحریریه: حسین باقری، مجید عبداللهی، سید حبیب راضی، آرش سرایی

امور هنری: امین بیات

با همکاری: مسعود احمدی، ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی کشور

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

ناشر: موسسه فرهنگی، اطلاع رسانی و مطبوعاتی

<http://www.imo.org.ir> e-mail: farhang-e-eameni@yahoo.com

آدرس: تهران، بلوار کشاورز، ابتدای خیابان ناری، پلاک ۱۵، موسسه فرهنگی، اطلاع رسانی و مطبوعاتی

تلفن: ۸۸۹۶۶۲۳۹-۸۸۹۸۶۳۸۲-۸۸۹۷۶۶۵۱

دورنگار: ۸۸۹۷۷۹۱۸

کدپستی: ۱۳۱۶۶۳۳۶۶۱

سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور
موسسه فرهنگی، اطلاع رسانی و مطبوعاتی

فهرست

۷	یادداشت مدیر مسئول
۱۰	گفتگو با دکتر جلالی نائینی
	مقالات
۲۰	تهدیدات و پدافند غیر عامل
۲۵	فریب
۲۸	موقفه های شهرسازی متناسب با پدافند غیر عامل
۳۱	سابقه تاریخی شکل شهر در دفاع
۳۹	نقش شهرداریها در پدافند غیر عامل
۴۳	آتش نشانی در سال های جنگ تحمیلی
	مدیریت بحران
۵۵	بازشناسی مفهوم آمادگی در چرخه مدیریت سوانح
	آتش نشانی
۶۰	پدیده برگشت شعله
۶۲	وضعیت اضطراری در سقوط هواپیما
	نجات و امداد
۶۶	عملیات نجات و امداد در حوادث سقوط پهمن

Quarterly Journal of Information EDUCATIONAL AND RESEARCH

Farhang-e-Eamenei

NO.13 - Spring 2008

فهرست

	ایمنی در روستا
۷۳	پیشگیری از آتش سوزی در منازل روستایی
	تحلیل حادثه
۸۳	آتش در سرای سالمندان
	آموزش
۸۵	آموزش مجازی
۹۰	آموزش مدیران پایگاه های آتش نشانی روستایی کشور
۹۲	کارگاه های آموزش مدیریت شهری
۱۰۰	آموزش زبان انگلیسی تخصصی
	آتش نشانی و امداد در گذر تاریخ
۱۰۳	مقایسه ی کیفیت اطفای حریق در ایران و عثمانی
۱۰۵	برج دیده بانی آتش نشانی
۱۰۸	موزه آتش نشانی ژاپن
	ایمنی عمومی
۱۱۳	خطرات آخرین چهارشنبه سال
۱۱۹	توفان سرما

فهرست

۱۲۷	بحران برف رشت، بهمن ماه ۱۳۸۳
۱۴۴	سرمای بی سابقه در ۵۰ سال گذشته و اقدامات دولت
	گزارش
۱۴۸	گزارش پروژه ی تیم امداد و نجات چتربازی سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شیراز
۱۵۱	گزارش سیلاب سیستان و بلوچستان و شهر زاهدان
۱۵۳	گزارش عملکرد ۸ ماه ابتدای سال ۸۶ سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری زاهدان
۱۶۰	گزارش عملکرد سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری مشهد - ۹ ماهه سال ۱۳۸۶
۱۶۶	دومین همایش مقابله با سوانح طبیعی
۱۶۷	برخی فعالیت های انجام شده به مناسبت "۵ دی روز ملی ایمنی در برابر زلزله"
۱۷۰	اخبار
۱۸۷	معرفی کتاب
۱۸۹	معرفی سایت
	نمایه موضوعی
۱۹۵	نمایه موضوعی فصلنامه فرهنگ ایمنی شماره ۱۲-۱
۲۱۰	بخش انگلیسی

یادداشت مدیر مسؤل

محور اصلی این شماره‌ی فرهنگ ایمنی به بحث مهم و حساس پدافند غیر عامل اختصاص دارد. پدافند غیر عامل عبارت است از "حفاظت در برابر تهاجم نظامی دشمن بدون استفاده از سلاح و درگیر شدن مستقیم". از سالیان پیش متخصصان علوم دفاعی، وضعیت تدافعی کشورها را به دو مؤلفه‌ی "چگونگی بنیه‌ی نظامی" و "وضعیت پدافند غیرعامل" وابسته دانسته‌اند.

موقعیت سوق‌الجیشی کشور، برخورداری از ثروت‌های خدادادی، منابع زیرزمینی و ... باعث شده است که کشور عزیز ما در طول تاریخ بارها مورد هجوم دشمنان واقع شود. در بیشتر مواقع بی‌کفایتی حکومت‌های وقت در دفاع از کشور، به قیمت نابودی عده‌ی کثیری از مردم بی‌گناه، آسیب‌های فراوان اقتصادی و حتی به یغما رفتن بخش‌های زیادی از کشور منجر شده است.

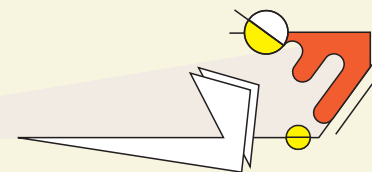
مدت کوتاهی پس از پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران در حالی که مردم مسلمان کشور پس

از سالیان طولانی مبارزه علیه حکومت‌های جبار دست نشانده، اولین گام‌های استقلال و آزادی را تجربه می‌نمودند، به اشاره‌ی استکبار جهانی، کشور ما ناجوانمردانه مورد هجوم و حمله‌ی نظامی قرار گرفت. البته، رزمندگان اسلام با اتکال به خداوند متعال، رهبری‌های خردمندانه‌ی حضرت امام خمینی (ره) و مدیریت مسؤلان دلسوز نظام، درس عبرت جانانه‌ای به دشمن زبون و استکبار جهانی آموختند، که هر گونه حمله‌ی نظامی به کشور جمهوری اسلامی ایران چه عواقب وخیمی برای دشمن متجاوز به دنبال دارد. اما این واقعیت و همچنین سیاست صلح طلبانه‌ی دولت جمهوری اسلامی ایران باعث نمی‌شود که ملت و دولت از توجه به وضعیت تدافعی کشور، خدای ناخواسته غفلت نمایند. بلکه به ویژه در سال‌های اخیر هم‌سو با پیشرفت کشور در زمینه‌های مختلف، در این زمینه نیز کشور شاهد پیشرفت‌های مهمی بوده است. در زمینه‌ی موضوع مورد بحث، یعنی پدافند غیرعامل نیز اقدامات اساسی و بنیادی مهمی صورت گرفته است. تأسیس سازمان پدافند غیرعامل از جمله گام‌های ارزنده‌ی است که در این زمینه برداشته شده است، که به یاری خداوند متعال در آینده‌ی نزدیک اهداف سازمان پدافند غیرعامل به صورت کامل و جامع تحقق خواهد یافت و از این رهگذر ضمن تحقق اهداف سازمان یاد شده، سطح ایمنی کشور نیز به طور مؤثر ارتقا خواهد یافت. در این راستا، فرهنگ ایمنی در حوزه فعالیت فرهنگی خود، آماده‌ی هر گونه همکاری است.

با انتشار این شماره، فرهنگ ایمنی چهارمین سال فعالیت خود را شروع می‌کند. در این سال‌ها فصلنامه موفق شد با انتشار ۱۳ شماره در ۱۱ مجلد گام‌های ارزنده‌ای در ارتقای فرهنگ ایمنی کشور برداشته، جایگاه ممتازی در حوزه‌ی نشریات تخصصی حفاظت و ایمنی کسب نماید. شاهد این مدعا دامنه‌ی وسیع مخاطبان و استقبال آن‌ها از مجله است. این موفقیت مرهون لطف خداوند و زحمات تمام کسانی است که در این سال‌ها صمیمانه با فرهنگ ایمنی همکاری و همیاری داشته‌اند. بدین وسیله از زحمات یکایک ایشان تشکر و قدردانی می‌شود. فهرست موضوعی مقالات و اسامی مؤلفان محترم شماره‌های ۱ الی ۱۲ نشریه در همین شماره آمده است.

برای هرچه پربارتر شدن فرهنگ ایمنی، برنامه‌های متعددی تدوین یافته است که به یاری خداوند، مرحله به مرحله اجرا خواهد شد. به منظور غنای هر چه بیش‌تر مجله، همکاری تمامی استادان و متخصصان حوزه‌های مختلف حفاظت و ایمنی را به گرمی استقبال کرده، آماده‌ی دریافت مقالات، نظرات و انتقادات سازنده این عزیزان هستیم.

سازمان پدافند غیرعامل کشور؛ پیشینه، فعالیت‌ها، اهداف

گفتگو با دکتر غلامرضا جلالی، رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور

لطفاً در مورد سوابق تاریخی و پیشینه‌ی پدافند غیرعامل در جهان توضیح دهید.

○ پدافند غیرعامل، اگر از دید مفهومی به آن نگاه کنیم، در واقع کاهش آسیب‌پذیری تهدیدات یا ایجاد امنیت در برابر تهدیدات است. از زمانی که بشر پا به عرصه‌ی گیتی گذاشت با یک مفهوم به نام خطر و تهدید روبرو شد، که به صورت فطری و طبیعی در درون و در ذات زندگی‌اش وجود داشت. به عنوان مثال انسان‌های اولیه برای حفاظت خود از باد و باران و سرما و گرما به طور معمول به دنبال پناهگاهی برای خود بودند و به تدریج برای کسب امنیت به دنبال پناهگاه رفتند که در ابتدا برای کسب امنیت در برابر عوامل طبیعی و حیوانات بود. بعدها نیز با ایجاد تجمع‌های انسانی و ایجاد شهرک‌ها و شهرها، برای کسب امنیت در برابر تهاجم انسان‌ها مجبور به ساخت دژ و قلعه و از این نوع حفاظتها شدند.

همواره در گذشته، پدافند غیرعامل به عنوان ابزار دفاعی مورد توجه بوده است و زمانی که تهدیدات و سلاح‌ها و تکنیک‌های جنگی رشد می‌کرده، به طور طبیعی این‌گونه اقدامات دفاعی نیز رشد کرده و مدل آن پیچیده‌تر می‌شده است.

به نوعی می‌توان گفت؛ در طول تاریخ بشر همواره اقدامات پدافند غیرعامل در حال تغییر و پیشرفت بوده است. و این امر از گذشته تا به حال ادامه داشته است.

از میان نمونه‌های تاریخی، به عنوان مثال می‌توان به جنگ‌های صدر اسلام اشاره نمود که از نمونه‌های پدافند غیرعامل جنگ خندق است که به پیشنهاد سلمان فارسی و به دستور حضرت پیامبر (ص) خندقی حفر شد. این خندق در واقع یک کانال برای دفاع بهتر از شهر مدینه بود. و یا وجود قلعه خیبر که یهودی‌ها در آن ساکن بودند و توسط حضرت امیر(ع) در هم شکسته شد، نمونه‌ای از استفاده از دشمن ما از همین ابزار و امکانات است.

در واقعه‌ی کربلا، از برخی علما شنیدیم، زمانی که حضرت امام حسین(ع) به آن سرزمین وارد شدند، برای دفاع، از وضعیت جغرافیایی زمین استفاده فرمودند. به طوری که گفته شده است، حضرت (ع) به یک ارتفاعی که "تل زینبیه" است متکی شده و به عنوان برج به آن توجه نمودند. یک جناح خود را با استفاده از حفر کانال پوشش دادند و با آتش زدن بوته‌هایی که در کانال قرار داده شده بود، در واقع برای دشمن تولید مانع نمودند.

از این عناصر در جنگ‌های مکرری استفاده شد. به عنوان نمونه، در دفاع مقدس، خود ما با عنصری به نام "کانال ماهی" مواجه بودیم. بیشتر رزمندگان اسلام با این کانال آشنایی دارند. کانال بین بصره و خرمشهر احداث شده بود و عملکرد دوگانه داشت. یکی از عملکردهای آن برای پرورش ماهی بود. از شیب و از آب رودخانه استفاده می‌شد، طول آن حدود پنجاه کیلومتر، عرض حدود ۲ کیلومتر و عمق آن ۱۰ متر بود.

وقتی به تاریخ شهرسازی نگاه می‌کنیم بزرگ‌ترین مشکلی که انسان‌ها با آن مواجه بودند موضوع امنیت بوده و این نکته‌ای است که در واقع خواست همه‌ی انسان‌ها اعم از هر نژاد و هر رنگ و هر دینی بوده است.

شکل کلی شهر و تشکیل شهرها براساس قلعه و دژ در واقع بر مبنای دفاع در برابر دشمن مهاجم بوده است، در مورد بسیاری از شهرها مکان شهر در محلی انتخاب می‌شد که قابل دفاع باشد و اگر به طور مثال به لحاظ حاصلخیزی سرزمین، محلی مثل دشت بود، حتماً قلعه‌ای در کنار آن برای دفاع احداث می‌شد که در شرایط جنگ بتوانند به خوبی از آن‌جا دفاع کنند. به بیان روشن‌تر، در گذشته بشر اعم از هر ملت، هر مکان، هر جا که مردم آن اهل دفاع بوده‌اند، این خصیصه در ذات و در خونشان وجود داشته است. از این نظر نمی‌توان برای سابقه و شروع آن زمان تعیین کرد. ساخت قلعه یعنی دفاع در برابر دشمن بدون اسلحه و بدون توپ و تانک، که در واقع خود آن پدافند غیرعامل محسوب می‌شود و به طور طبیعی از ابتدای خلقت بشر بوده است و روز به روز شکل تازه‌تر به خود گرفته و متناسب با پیشرفت سلاح و قدرت تهاجم، توسعه یافته است و امکانات دفاعی نیز برای آن پیش‌بینی شده است. در گذشته امکانات دفاعی نیز به دو طریق صورت می‌گرفته است؛ یا به وسیله‌ی سلاح و یا از طریق اقدامات دفاع غیرعامل یعنی بدون سلاح بوده است. به طور مثال، در شهرسازی این سؤال ممکن است مطرح شود که چرا شهر دروازه داشته است؟ به عنوان نمونه همین شهر تهران چندین دروازه داشته؛ و یا چرا دور تا دور شهر دیوار و حصار بوده است؟

در واقع این حصار و دیوار پدافند غیرعامل شهر در برابر تهاجم است. تهاجم در قدیم تنها زمینی و به صورت لشکرکشی بوده است. برای دفاع شهر در برابر این‌گونه تهاجم‌ها، حصار و قلعه و دروازه احداث می‌شد. ورودی دروازه‌ها و اطراف و جوانب آن به طور دائم تحت کنترل بود. بنابراین، وجود حصار، قلعه، بارو و امثال آن‌ها نشان‌دهنده‌ی آن است که

در طول دفاع مقدس چندین مرتبه به زحمت و با تلفات از این کانال عبور کرده و دوباره مجبور به بازگشت شدیم. این نمونه‌ی بارزی از موانعی بود که برای دفاع از شهر بصره در مقابل ما احداث شده بود.

ما نیز در سال‌های پایان جنگ، زمانی که قصد بر آن بود که جنگ را از جنوب به سمت شمال غرب منتقل کنیم، طرحی به نام "طرح کانال سلمان" را دنبال نمودیم. بر این اساس کانالی احداث گردید و آب کارون به این کانال و به سمت مرز هدایت شد، در واقع حائل آبی و یا یک دفاع آبی در برابر تهاجم دشمن ایجاد کردیم. به واسطه‌ی این حائل، حدود دو سوم نیروهای ما آزاد شدند که با انتقال این نیروها به محل دیگر، مشغول خدمت شدیم. با این تدبیر، موفق شدیم دفاع به وسیله‌ی آب را در جنگ پیاده کرده و مورد استفاده قرار دهیم.

از این قبیل اقدامات نمونه‌های بسیاری در جهان وجود دارد. در جنگ جهانی دوم دژها و قلعه‌های بسیاری بود که از آن‌ها استفاده می‌شد. به عنوان مثال دژی به نام "دژ ماژینو" که فرانسوی‌ها در اختیار داشتند و به آن خیلی افتخار می‌کردند و توسط قوای آلمان شکست خورد و منهدم شد و یا دژی که روس‌ها داشتند و از آن استفاده می‌کردند. طی این جنگ رویکردی که با توجه به پیشرفت سلاح‌ها اتفاق افتاد آن بود که برای در امان بودن از سلاح‌های تهاجمی دشمن از پناهگاه‌های عمیق و یا بسیار عمیق استفاده شود؛ چون به عنوان مثال، آلمان از موشک‌های V2 استفاده می‌کرد. در حال حاضر سایتی وجود دارد که تمام مواضع کشور انگلیس بعد از جنگ جهانی دوم که براساس پدافند غیرعامل آن روز ایجاد شده در این سایت قرار گرفته و تقریباً می‌توان مشاهده نمود که انگلیسی‌ها برای مقابله با آلمان‌ها چقدر استحکامات احداث کرده بودند. امروزه با توجه به پیشرفت تکنولوژی، روش‌های تهدید تغییر کرده است. در واقع با قدرتمند شدن سلاح‌ها، جنگ تغییر نموده است. سلاح‌های کشتار جمعی، سلاح‌های انهدامی و سلاح‌های هسته‌ای و امثال

آن‌ها ساخته شده است. از این نظر به نوعی اهمیت پدافند غیرعامل نیز نسبت به گذشته بیش تر شده است. از آن جایی که ملت‌ها همواره تلاش می‌کنند تا در مقابل دشمنان خود از سپر و دفاع کافی برخوردار باشند، در مواقعی که احساس می‌کنند که کشورشان به لحاظ عدم برابری تجهیزات و سلاح‌ها و امثال آن‌ها از توانایی کامل برخوردار نیست، سعی می‌کنند تا با استفاده از قابلیت‌های پدافند غیرعامل، آن کمبودها و نقاط ضعف را پوشانده و بدین ترتیب توان دفاعی کشور خود را افزایش دهند. نمونه‌ای از این مورد را می‌توان در جنگ ویتنام مشاهده کرد، که آمریکا هر آن‌چه از امکانات نظامی در اختیار داشت، به آن منطقه اعزام نمود و مورد استفاده قرار داد. به شکلی که سلاحی نبود که آمریکایی‌ها در آن منطقه از آن استفاده نکرده باشند. ولی با این حال مشاهده شد که نتوانستند مردم ویتنام را شکست دهند؛ زیرا ویتنامی‌ها به طور کامل از تکنیک‌های پدافند غیرعامل استفاده کردند و نتوانستند زندگی عادی را در زیرزمین و اعماق زمین حفظ کنند. البته، تلفاتی نیز بر آن‌ها وارد شد، ولی بالاخره موفق شدند ملت و دولت خود را حفظ نمایند.

امروزه تلاش شده است تا به نوعی نگاه‌های دفاعی در توسعه و زیرساخت‌ها تلفیق شده و با هم دیده شوند. در واقع از دوباره کاری و دوباره هزینه کردن و این‌که یکبار مواضع دفاعی ساخته شود و یک بار نیز سایر امکانات احداث شود؛ اجتناب گردد. لذا، دو منظورگی در ساخت‌وسازهای اکثر کشورهای دنیا یک اصل مهم است. در واقع، باید اکثر ساختمان‌ها و بناها و تأسیسات زیرزمینی هم کارکرد زمان جنگ و هم کارکردهای زمان صلح را داشته باشند. به عنوان مثال، وقتی که در دنیای امروز "متروها" مورد بررسی قرار می‌گیرند، مشاهده می‌شود که عمده‌ی متروها در عمق بسیار مناسبی احداث شده‌اند تا بتوانند مردم را پوشش بدهند. برای نمونه، متروی چین در عمق ۹۰ متر، متروی روسیه در عمق ۱۰۰ متر، متروی کره شمالی ۱۱۰ متر و متروی بارسلونا در عمق ۹۰ متری احداث شده‌اند. در این مورد جدولی مورد مطالعه قرار گرفت که

سازندگی و فضای بعد از جنگ به یک فراموشی ناخواسته دچار شد. به نوعی می‌توان گفت که

ما یک برنامه‌ی سازندگی هشت ساله در دوران ریاست جمهوری آقای هاشمی رفسنجانی داشتیم که در آن دوران به علت شتاب در سازندگی و عقب ماندگی کشور در دوران جنگ، یک بی‌توجهی عمده‌ای نسبت به این موضوع داشتیم و تقریباً تمام توسعه‌هایی که انجام شد بدون در نظر گرفتن ملاحظه‌ای به نام ملاحظه‌ی دفاع شکل گرفت و دنبال شد و خوب بیشتر هم تعدیل زمان جنگ این موضوع را تقویت می‌کرد.

بعد در مقطعی به یکباره پدافند غیرعامل به فرماندهی کل ارتش سپرده شد. در مقطع دیگر هم به قرارگاه پدافند هوایی کشور سپرده شد. در سال ۱۳۸۲ ستاد کل، گردش کاری خدمت مقام معظم رهبری تقدیم کرد که در آن گردش کار در واقع درخواست شده بود که این موضوع مجدداً به دولت برگردانده شود و در قالب دولت انجام شود. سپس، با توجه به آن که در آن زمان دولت [دوره آقای خاتمی] برای این قبیل امور خیلی آمادگی نداشت، کمیته‌ی مشترکی بین دولت و نیروهای مسلح به نام کمیته‌ی دائمی پدافند غیرعامل پیش‌بینی شد، که جایگاه این کمیته در ستاد کل نیروهای مسلح قرار گرفت و در واقع می‌توان گفت هسته‌ی اولیه کمیته‌ی دائمی پدافند غیرعامل از ۸۲/۸/۸ با فرمان مقام معظم رهبری شروع به کار کرد؛ و در حال حاضر که در سال ۸۶ هستیم نزدیک به چهار سال است که کار آن دنبال می‌شود و در این مدت اقدامات به نسبت خوبی انجام داده است و توانسته زیرساخت‌های مناسبی را به وجود آورد. در این زمینه اقدامات اجرایی نیز داشته‌ایم.

لازم به ذکر است در تدبیری که توسط مقام معظم رهبری انجام شد، عنوان "کمیته‌ی دائمی" برای آن انتخاب شد؛ یعنی بر دائمی بودنش تأکید شد. برای اجتناب از این القا که اقدامی موقت و کوتاه مدت است که به خاطر تحولات سیاسی، تعدیل، کم یا زیاد شده است؛ بلکه نگاه، نگاه دائمی است و به عنوان کمیته‌ی دائمی باید تشکیل شود. شاید به

نشان می‌دهد جهان امروز به شدت به این موضوع توجه دارد و مهم است که این قابلیت حفظ و اداره گردد.

در مورد سابقه‌ی پدافند غیرعامل در کشور خودمان توضیح بفرمایید. همچنین در دوران دفاع مقدس در مورد پدافند غیرعامل کارهایی صورت گرفت که با موفقیت نیز همراه بود. پس از پایان جنگ در این مورد چه اقداماتی صورت گرفت و آیا از آن تجارب بهره‌برداری شد؟

○ قبل از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، سازمانی به نام سازمان دفاع غیر نظامی وجود داشت که در واقع سه ماموریت عمده داشت؛ یکی از آن‌ها اداره‌ی مردم در زمان جنگ و دیگری کاهش آسیب‌پذیری زیر ساخت‌ها و همچنین مدیریت حوادث طبیعی مثل سیل و زلزله و امثال آن‌ها بود. پس از پیروزی انقلاب با تشکیل بسیج به نوعی این سازمان منحل و در بسیج ادغام گردید. هنگامی که بسیج در جنگ حضور پیدا کرد، با توجه به اولویت‌های موجود، بیشتر به اموری مانند سازماندهی مردم برای حضور در جبهه‌ها، سازماندهی مردم برای اداره‌ی شهرها در پشت جبهه و سازماندهی برای کمک به جبهه‌ها پرداخت؛ ولی به علت آن که جنگ ما به طور عمده در یک نوار مرزی از کشور خلاصه می‌شد و کل کشور را فرا نمی‌گرفت، سایر موضوعات مثل سازماندهی مردم به طور گسترده اصلاً موضوعیت پیدا نکرد تا بخواهد مطرح شود. در واقع در آن حوزه، چون حملات عراقی‌ها نسبت به زیرساخت‌های اساسی کشور خیلی کم بود، نسبت به تهدیدی که امروز با آن روبرو هستیم، بیشتر بر خطوط جبهه، پشت جبهه و تا اندازه‌ای حوالی جبهه متمرکز بود. شاید بعضی جنبه‌های پدافند غیرعامل کمتر مورد توجه واقع شد. البته، به طور طبیعی در خود جبهه‌ها و شهرهای درگیر صدها نمونه داشتیم، که به بعضی از آن‌ها اشاره شد.

بعد از جنگ، سازمان دفاع غیرعامل که در مجموعه‌ی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی بود و از آن‌جا دنبال می‌شد، در واقع در فضای

طور مثال این فکر در بعضی افراد ایجاد شود که در حال حاضر که کمیته فعال شده است، مثلاً اتفاقی می‌خواهد رخ بدهد؛ نه، این موضوع در واقع مدتی هم عقب افتادگی دارد و به لحاظ دائمی بودنش باید همیشه تداوم داشته باشد. صرف نظر از آن که تهدیدی وجود داشته و یا نداشته باشد؛ تهدید پر رنگ و شدید باشد و یا کم‌رنگ، این موضوع موضوعی است که حضورش ثابت است.

آیا برای اجرای برنامه‌های تعیین شده، اولویت‌هایی در نظر گرفته شده است و آیا برنامه‌ها کمی شده است؟

○ براساس اقداماتی که انجام شد، طرح راهبرد را تهیه کردیم. در این طرح هم در واقع راهبرد پدافند غیرعامل کشور مشخص و تنظیم گردید. هم اهداف کلان را به طور دقیق و شفاف مشخص کردیم و هم سایر اهداف را؛ بیانیه‌ی ماموریت نیز موجود است. در سال جاری راهبرد را بروز کردیم؛ یعنی راهبرد که دو سال قبل تهیه شده بود، امسال به طور مجدد، بروی آن بررسی محیطی انجام دادیم؛ شرایط موجود مورد بررسی قرار گرفت و راهبرد را بروز کردیم. در این راستا سه ماموریت کلان و عمده را دنبال می‌کنیم؛ مأموریت اول کاهش آسیب‌پذیری و زیرساخت‌های حیاتی و حساس و مهم کشور در برابر تهدید و ایجاد پایداری در آن‌ها، و مأموریت دوم مدیریت بحران ناشی از جنگ در کشور است، که این موضوع هم در مقیاس ملی، مقیاس استانی، شهرستانی و مقیاس دستگاهی است. یعنی در دستگاه‌ها هم همین است. مأموریت سوم دفاع غیر نظامی است. دفاع غیر نظامی در واقع سازماندهی، به کارگیری و پشتیبانی مردم در جنگ است، که به نوعی مأموریت مغفول به جا مانده در کشور ماست که به نوعی به عهده‌ی این سازمان قرار گرفته است.

در مورد اولویت‌های عمده، با توجه به تدبیری که از مقام معظم رهبری گرفتیم، در هر سه محور مأموریت، اولویت‌های خاص آن را داریم. در محور اول که پدافند غیرعامل و کاهش آسیب‌پذیری است، ایمن‌سازی

و پایداری زیرساخت‌های حیاتی و حساس در اولویت اول است. در این مورد، ما ابتدا همه‌ی زیرساخت‌های کشور را به دو دسته‌ی "حیاتی" و "حساس" طبقه‌بندی کردیم. این طبقه‌بندی با توجه به میزان و نقشی که این دستگاه‌ها در پایداری کشور در برابر تهدید دارند انجام شده است. در واقع قانون این مأموریت را به عهده‌ی ما گذاشت. بر این اساس بعد از طبقه‌بندی، امسال زیرساخت‌های حیاتی را در اولویت برنامه قرار دادیم و اعتباری که دولت برای ما اختصاص داده بود، امسال برای کاهش آسیب‌پذیری زیرساخت‌های حیاتی و حساس به کار گرفته شد و تقریباً در حال اجرا و دنبال کردن آن هستیم.

در مورد محور دوم که مدیریت بحران ناشی از جنگ است، در واقع الگوی جامعه‌ی آماده در برابر تهدیدات و سوانح را به عنوان الگو و محور قرار دادیم. در این محور به طور طبیعی با بخش‌های ایمنی و مدیریت حوادث طبیعی نیز هم‌پوشانی داریم و می‌توانیم به یکدیگر کمک‌رسانی داشته باشیم. در این الگو، ما از فرد شروع کرده و به واحدهای بزرگ جامعه می‌رسیم. می‌گوییم فرد آماده، خانه‌ی آماده، مدرسه‌ی آماده، محله‌ی آماده، کارخانه‌ی آماده، شهر آماده، استان آماده؛ در واقع با آموزش، تمرین و تکرار، مانور به توان آمادگی در برابر حوادث که موضوع و نکته‌ی اساسی است رسید.

محور سوم هم که دفاع غیر نظامی است. با نیروی مقاومت بسیج تفاهم‌نامه‌ای تنظیم کردیم که در این تفاهم‌نامه، محورهای همکاری مشخص شده است. در واقع ما نخواستیم دوباره سازمان جدیدی ایجاد کنیم تا به واسطه‌ی آن مردم را اداره کنیم؛ بلکه با هماهنگی با بسیج، سازماندهی‌های انجام شده‌ی بسیج در کشور را برای ایجاد آمادگی در برابر تهدیدات به کار بگیریم؛ و هدف عمده‌ی محور سوم را با به کارگیری مجموعه‌های سازمان یافته‌ی بسیج مثل گردان‌های عاشورا، نواحی، حوزه‌های مقاومت، پایگاه‌های مقاومت دنبال می‌کنیم.

در این جا، به عنوان نمونه یکی از این موارد را که کار به نسبت

تمرین شد. بری این کار ما از سازماندهی بسیج استفاده کردیم و تلاش کردیم این موضوع یک نوبت دیگر تمرین و دنبال شود.

در مورد کاهش آسیب پذیری زیرساخت‌های حیاتی و حساس، که کار بزرگی است، نیاز به همکاری بین بخشی وجود دارد؛ حتی با مراکز علمی و دانشگاهی، آیا در حال حاضر این تعامل صورت گرفته است؟

○ ما یک نهاد سیاست‌گذار و برنامه‌ریز هستیم و نهاد اجرایی نیستیم؛ یعنی نمی‌خواهیم کارهای اجرایی ریز انجام دهیم. ما اساساً می‌خواهیم هماهنگی‌های بین بخشی انجام دهیم و در واقع بخش‌های مختلف را با هم تنظیم و هماهنگ کنیم. در این زمینه هم برنامه‌های زیادی صورت گرفت و اقدامات بسیار زیادی هم انجام شد که شرح آن‌ها شاید از حوصله‌ی این بحث دور باشد؛ ولی به عنوان مثال، چنانچه با بررسی نمونه‌های آموزش مشاهده می‌شود، ما آموزش را برای مدیران استان‌ها، برای مدیران دستگاه‌ها و وزارتخانه‌ها، در سطح مدارس و آموزش و پرورش، در سطح معلمان و آموزگاران، در سطح شرکت‌های مشاور برای آموزش، در سطح استادان و دانشجویان دانشگاه‌ها و امثال آن‌ها به صورت آموزش عرضی حین خدمت در تمام دستگاه‌ها پیش‌بینی کردیم. در مورد آموزش‌های بلندمدت هم اقدامات زیادی انجام دادیم، که در این اقدامات در واقع در مورد سه گرایش با گرایش پدافند غیرعامل، گرایش مهندسی معماری و پدافند غیرعامل، گرایش مهندسی عمران و پدافند غیرعامل، گرایش CCD استتار، اختفا و فریب که مربوط به پدافند غیرعامل است، چندی پیش از وزارت علوم مصوبه‌ای گرفتیم. در مقطع کارشناسی ارشد تاکنون حدود سه دوره دانشجو گرفته‌ایم آموزش‌های لازم را می‌بینند. اکنون حتی در مورد مقطع دکترا مشغول تنظیم طرح درس هستیم، که با عنوان دکترای مدیریت راهبردی برای پدافند غیرعامل در حال تنظیم است.

سنگینی بود ذکر می‌کنم. در هفته‌ی بسیج، امسال در حدود ۴۵ هزار مدرسه در یک روز ضمن انجام تمرین و مانور به موضوع پدافند غیرعامل پرداختند و با هماهنگی آتش‌نشانی و بسیج دانش‌آموزی در تمام مدارس مانور انجام شد. در این روز که به نام "روز پدافند غیرعامل و..." نامیده شد، زنگ رزمایش پدافند غیرعامل در کلیه‌ی مدارس کشور به صدا درآمد و تمرین انجام شد. در همین جا مدرسه‌ی دخترانه‌ی وجود دارد که شاید این تمرین با یک حس و حال بیشتر و دقیق‌تر در آن انجام شد. با سازماندهی و به کارگیری مردم در حین حوادث، فرض بر این بود که مدرسه مورد تهاجم واقع شده است. فضایی که ایجاد شد، فضای شبه جنگی بود و امداد و نجاتی که در این فضا باید سازماندهی و انجام شود،

برای این کار دو پژوهشکده راهاندازی شده است؛ یکی در دانشگاه مالک‌اشتر که در حدود چهار دوره دانشجوی گرفته است و یکی هم در دانشگاه امام حسین (ع) که در حال تشکیل و ابتدای کار است. در این زمینه هم با وزارت علوم و هم با وزارت بهداشت و درمان تفاهم‌نامه‌ای در موضوعات آموزشی داشته‌ایم که برای دانشجویان، دو واحد درسی به عنوان پدافند غیرعامل برای کاهش آسیب‌پذیری‌ها در برابر تهدیدات پیش‌بینی و در نظر گرفته شود که این موضوع هم در حال ارتقا و پیگیری است. امسال، به عنوان آموزش عمومی با مدارس به تنظیم برنامه پرداختیم. نزدیک به دو میلیون نسخه جزوه و کتابچه‌ی پدافند غیرعامل برای دانش‌آموزان مقطع دبیرستان پیش‌بینی کردیم.

چهارصد هزار نسخه جزوه‌ی آموزشی برای معلمان آن‌ها پیش‌بینی کردیم که امسال به صورت تشویقی انجام شود و در سال آینده انشاءالله در میان متون درسی و مطالب درسی قرار گیرد. برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی زیادی نیز وجود دارد که شرح آن‌ها از حوصله‌ی این جلسه خارج است. بخشی از سؤال شما راجع به بحث هماهنگی بین دستگاهی بود. یکی از اقدامات اساسی که دنبال می‌کردیم، این بود که پدافند غیرعامل را در همه دستگاه‌ها نهادینه کنیم. براساس آیین‌نامه‌ی اجرایی که به تصویب هیأت دولت رسیده بود، مسؤول هر دستگاه مسؤول پدافند غیرعامل آن دستگاه است. بند دوم این آیین‌نامه می‌گوید، رئیس هر دستگاه موظف است یکی از معاونین خود را با اختیارات لازم برای موضوع پدافند غیرعامل منصوب کند. تلاش کردیم در این مدت در واقع به نوعی مخاطب‌سازی یا نهادینه‌سازی پدافند غیرعامل در دستگاه‌ها را دنبال کنیم. تقریباً برای همه‌ی وزارتخانه‌ها این مجموعه‌ی پدافند غیرعامل را راهاندازی کردیم. بسیاری از وزارتخانه‌ها در حد وزیر، بعضی در حد قائم‌مقام و بعضی در حد معاون برای این کار انتخاب شدند و تعاملاتمان با دستگاه‌ها شروع شد و خوشبختانه امسال شکل اجرایی گرفت که در بخش برنامه‌های

اجرایی توضیح دادم. این موضوع به گونه‌ای نهادینه دنبال شد؛ به شکلی که به عنوان مثال در وزارت صنایع پیش‌بینی کرده بودیم، که شرکت‌های بزرگ و عمده، همین سازمان را داشته باشند که وزیر محترم براساس این دستورالعمل برای تمام مدیران شرکت‌های عمده به عنوان مسؤول پدافند غیرعامل حکم صادر کرد و به این سازمان رونوشت ارسال نمود. در سال جاری در مانور هفته‌ی بسیج در واقع ده شرکت بزرگ صنایع کشور را تمرین مانور دادیم؛ و این امر نشان داد که راهاندازی ساختار و فعال شدن مجموعه آغاز شده است.

این وقایع خیلی جای امیدواری دارد؛ ما کار کرد این موضوع را در آموزش و پرورش یا وزارت علوم، در وزارت بهداشت و درمان و در تمام سازمان‌ها دنبال کردیم. در سال جاری نیز اولویت دوم را اولویت استان‌ها قرار دادیم که دستورالعملش را با وزیر کشور تنظیم کردیم و با دو امضا، یکی امضای نماینده‌ی محترم رئیس جمهور، آقای مهندس هاشمی و دیگری امضای بنده به استان‌ها ابلاغ شده است. در حال حاضر هم در حال راهاندازی پدافند غیرعامل در سطح استان‌ها هستیم. تاکنون تعدادی از استان‌ها راهاندازی شده و برای مدیران استان کارگاه آموزشی یک روزه برگزار کردیم. برای بقیه‌ی استان‌ها هم این روند در دست اقدام است که انشاءالله یک به یک فعال می‌شوند.

سؤال: اگر بحث دفاع غیرنظامی در قالب بسیج سازماندهی شود. در مواقع ضرورت که بسیج اهداف مورد نظر خودش را دنبال می‌کند، آیا از اهداف مورد نظر پدافند غیرعامل دور نمی‌شود؟ آیا در این مورد تدبیری اندیشیده‌اید؟

○ به منظور این که یک سازمان موازی به نام پدافند غیرعامل درست نکنیم تا به عنوان مثال دوباره شبیه به هلال احمر و امثال آن با مردم ارتباط برقرار کرده و مردم را سازماندهی کنیم در واقع با همان مردمی که به طور معمول در بسیج هم عضو هستند با بسیج به توافق رسیدیم؛ زیرا انسان‌هایی هستند که روحیه‌ی کمک به مردم دارند و به ویژه در قشر

می‌گفتند چون مسؤولیت اداره مردم به عهده دولت است، ما همواره به دولت کمک می‌کنیم.

در واقع بسیج به عنوان کمک به دولت در امور مردم در شرایط جنگ در موضوع پدافند غیرعامل وارد می‌شود. مثلاً، ساماندهی و اداره‌ی افراد کم توان مثل افراد سالخورده و کودکان، در صورت لزوم جایجایی و اسکان جمعیت، امور مربوط به امنیت، بهداشت و درمان، توزیع ارزاق و یا هر اقدام دیگری که ضرورت داشته باشد، در آنجا حضور پیدا کرده و کمک می‌کند.

در کشور تعداد زیادی امدادگر هلال احمر وجود دارد؛ همچنین به مرور آتش‌نشان داوطلب نیز جایگاه خود را پیدا می‌کند. سؤال ما این است که سازمان شما برای این حجم زیاد افراد آشنا به فعالیت‌های امداد و به طور کلی این‌گونه امور آیا طرح مدون و برنامه‌ی از پیش تعیین شده‌ای دارد؟

○ به طور کامل به صورت کلان دیده شده است، ولی هنوز کاملاً اجرایی نشده است. ما با هماهنگی وزارت کشور سازمانی برای استان‌ها تنظیم کردیم. این‌گونه مطرح که در زمان جنگ مسؤول اداره‌ی هر استان، استاندار است. برای استاندار نیز سازوکار تنظیم کردیم. شورایی به نام شورای پدافند غیرعامل استان را به ریاست استاندار تنظیم کردیم. در شرایط تهدیدات، یک تیم نظامی که تیم پدافند غیرعامل استان است، در اختیار استاندار قرار می‌گیرد تا با استفاده از ظرفیت‌های آن تیم اقدامات استان در شرایط تهدیدات، مدیریت شود. این سازوکارهای است که در استان و پایین‌تر از آن، در شهرها شکل می‌گیرد. در واقع در آن مجموعه، استاندار تمام سازمان‌ها و ظرفیت‌ها را به کار می‌گیرد.

در شرایط تهدیدآمیز، به احتمال زیاد و به طور طبیعی نیروهای نظامی برای دفاع به محل‌های مأموریت اعزام شده و در شهرها نیستند، کسانی که در شهرها باقی مانده‌اند یا نظامی نیستند و یا نظامیانی هستند که حضورشان در شهر لازم است، مثل پایگاه‌های هوایی و مانند آن.

جوان، به طور معمول افرادی با روحیات مخصوص هستند و چنان‌چه پیگیری شود اغلب آن‌ها هم عضو بسیج هستند و هم عضو هلال احمر؛ هم کارت عضویت بسیج و هم کارت عضویت هلال احمر دارند. اما طبیعتاً اگر حادثه‌ای رخ دهد، فقط می‌توانند در یک جا فعال باشند، بدیهی است که امکان ندارد به طور هم زمان در دو جا باشند. از سوی دیگر مقام معظم رهبری تعریفی از بسیج دارند که می‌فرمایند هر کسی که در این کشور دلش برای این انقلاب و این کشور می‌سوزد و قصد خدمت دارد به او بسیجی می‌گویند؛ صرف‌نظر از آن که کارت عضویت بسیج را داشته باشد یا نداشته باشد، بسیجی است. با این تعریف ما دیگر نمی‌توانیم یک سازمان مشابه و موازی درست کرده و مردم را در آن سازماندهی کنیم. از این نظر ما با بسیج هماهنگی کردیم. بسیج چندین نوع سازمان دارد، سازماندهی برای اقشار مختلف دارد، به طور مثال سازماندهی پزشکان بسیجی، مهندسان بسیجی، استادان بسیجی، طلاب بسیجی، روحانیون بسیجی، هنرمندان بسیجی و غیره.

همچنین بسیج یک سازماندهی جغرافیایی دارد که شامل حوزه، پایگاه و منطقه است. یک سازماندهی رزمی هم دارد که گردان‌های رزمی عاشورا و گردان‌های رزمی الزهرا است، و به طور طبیعی هر زمان که این گردان‌ها سازماندهی و به جبهه اعزام شوند، سازمان‌های دوم که سازماندهی جغرافیایی مستقر بر سرزمین است، موجود بوده و افرادی که ممکن است به هر دلیل نتوانند در جبهه حضور پیدا کنند می‌توانند در این سازمان کمک‌رسانی کنند. به عنوان مثال، در صورت حمله‌ی فرضی به کشور، طبیعی است که عده‌ای برای دفاع به مرزها اعزام خواهند شد. عده‌ای نیز باید در شهرها امورات جاری شهر را اداره کند. کسانی که در شهر مانده‌اند و باید این‌گونه امورات سفر را اداره نمایند، سازماندهی آن‌ها سازماندهی بسیج است. قصد ما به کارگیری این‌هاست. با فرماندهی نیروی مقاومت بحث کردیم که فرماندهی هم به عهده آن‌ها باشد، قبول نکردند. استدلال آن‌ها این بود که

ما با نوعی سازماندهی تلاش کردیم در چنین مواقعی نیروهای مسلح هم در اختیار استاندارد قرار دهیم تا بتوانند استان مربوطه را به طور کامل اداره کند. برای مرکزیت کشور هم به دلیل ویژگی‌های خاص آن یک مدل جداگانه داریم که هنوز نهایی نشده و در حال تعامل است. ولی به طور طبیعی همه‌ی نقش‌ها را برای خودمان در نظر نگرفته‌ایم و تلاش کردیم که نقش ستادی، هماهنگ‌کننده، برنامه‌ریز، کنترل‌کننده، سیاست‌گذار و نظارت‌کننده داشته باشیم و مجریان همین مجریان فعلی باشند و کارشان را انجام دهند.

در صحبت‌های جنابعالی بارها صحبت از زیرساخت‌های حیاتی و حساس شد؛ اجازه دهید مراکز ویژه هم به آن اضافه کنم؛ مراکزی که با توسعه‌ی شهرها، متأسفانه در داخل شهرها قرار گرفته است. از این نظر به بحث مهم آمایش سرزمین می‌رسیم، لطفاً در این مورد نظر سازمانتان را بفرمائید؟

○ آیین نامه‌ی مصوب آمایش سرزمین که به تصویب هیأت محترم دولت رسیده است، در بند پانزدهم دولت را مکلف کرده که ملاحظات پدافند غیرعامل را در طرح آمایش سرزمین ببیند و پیش‌بینی نماید. بدین ترتیب اصل مصوب را قانون پیش‌بینی و اعمال کرده است؛ اما متأسفانه آمایش سرزمین در کشور ما بعد از انقلاب جان نگرفت و نتوانست نقش خود را به درستی ایفا کند. ما در طول جنگ برنامه‌ی آمایشی نداشتیم و برنامه‌های آمایشی در قالب گزارش‌های مجموعه‌ای بود؛ و چون کشور در حال جنگ بود، به آن خیلی پرداخته نمی‌شد. بعد از جنگ هم که به آن اشاره کردم، برنامه‌ی توسعه‌ای که تهیه و اجرا شد فاقد برنامه‌ی آمایشی بود. در واقع از مطالعات آمایشی قبل از انقلاب که توسط شرکت "ستیران" برای کشور آماده شده بود، استفاده می‌کردیم. اکنون چهار، پنج سالی است که عمر آن آمایش هم تمام شده است و

ما ضرورتاً نیازمند یک برنامه‌ی آمایشی جدید هستیم. متأسفانه با انحلال سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، مرکز ملی آمایش که وابسته به آن سازمان بود، در حال بلاتکلیفی قرار گرفته، ساختمان‌های آن جایجا شده و به نوعی غیر فعال است برای این که بتواند در این زمینه نقش جدیدی داشته باشد.

از مجموعه صحبت‌هایی که فرمودید و اقدامات انجام گرفته، می‌توان استنباط نمود، سازمان پدافند غیرعامل علاوه بر تحقق اهداف مورد نظر خود، به امید خدا به ارتقاء سطح ایمنی کشور نیز کمک می‌کند؛ در این مورد نظر جنابعالی را می‌خواستیم بدانیم.

○ این مطلب کاملاً درست است. در واقع شاخص‌هایی که ما برای ایمنی مطرح می‌کنیم شاخص‌هایی تهدید نظامی است، و شاخص‌های تهدید نظامی یعنی ۱۰۰ و به قول معروف چون که صد آید نود هم پیش ماست. در واقع زمانی که ما ۱۰۰ را پیش‌بینی می‌کنیم، ایمنی در برابر حوادث پایین‌تر از تهدید نظامی، خود به خود پیش‌بینی شده و ایجاد خواهد شد. به عنوان مثال در حوادث مربوط به سرمای مدتی پیش که کمبود گاز برای بعضی نقاط کشور پیش آمد، بخشی از نارسایی‌های مربوط به زیرساخت‌های حوزه‌ی گاز خود را نشان داد.

البته، کشوری مثل کشور ما نباید آسیب‌پذیری عمده‌ای داشته باشد و باید حتماً برطرف شود. خوشبختانه هیأت محترم دولت و وزارت محترم کشور و ستاد حوادث هم به این موضوع خوب پرداختند. بالاخره فوریتی به نام گاز و قطع گاز و پی‌آمدهای ناشی از آن مثل قطع سوخت نانوائی‌ها، مراکز حرارتی اماکنی مثل بیمارستان‌ها پیش آمد که همه‌ی این‌ها نباید به یک انرژی وابسته باشند. خوشبختانه دولت طی یک برنامه‌ی فوری و خیلی ضربتی دو سوخته کردن این‌گونه اماکن را در برنامه گذاشت، که

عنوان یک تجربه که در برخورد با صحبت‌های مسؤولان در ارتباط با موضوع مشاهده کردم،

سه دسته مسؤول را دسته‌بندی کردم. یک دسته که تهدید را خیلی بیشتر از چیزی که وجود دارد، فرض کرده‌اند؛ و احساس می‌کنند که در برابر تهدید هیچ کاری از آن‌ها برنمی‌آید. به قول مقام معظم رهبری، این‌ها در برابر تهدید مرعوب هستند. ترسیده‌اند و مرعوبند. حالا اسمشان را هر چه می‌خواهید بگذارید، هر اسمی، هر گروهی، هر تشکلی که باشد، کسی که در برابر تهدید احساس می‌کند که هیچ اقدامی نمی‌تواند انجام دهد و پیگیری نمی‌کند، در واقع مسابقه را قبل از شروع باخته است. وقتی کسی روحیه نداشته باشد هر چه در دسترسش باشد فایده‌ای ندارد. گروه دوم کسانی هستند که از مفهوم دفاع و ایمنی و پدافند غیرعامل مفاهیم ناقصی را در ذهن دارند؛ و با این مفاهیم ناقص احساس می‌کنند که کارآیی لازم را ندارند؛ یا کارآیی آن‌ها خیلی مؤثر نیست و یا غلط است. نتیجه‌ی کار این گروه با گروه اول یکی است. گروه سوم گروهی هستند که در واقع کاملاً به نسبی بودن تهدید و قدرت دشمن و مؤثر بودن اقدامات خودی، معتقد هستند. در واقع ما در موضوع فرهنگ‌سازی به چنین روحیه‌ای احتیاج داریم و به نظر می‌رسد فرهنگ‌سازی می‌تواند سبب ارتقای سطح دانش و باور گروه یک و دو شود.

نکته‌ای را حضرت امام می‌فرمایند که "ما می‌توانیم"، که در خیلی از جاها شنیده‌ایم و یک شعار شده است. در موضوع مدیریت پدافند غیرعامل این جمله‌ی "ما می‌توانیم" باید به یک فرهنگ عمومی و فرهنگ عامه تبدیل شود. ما می‌توانیم و هم تکلیف داریم در برابر تهدیدات به یک پایداری لازم برسیم. این نکته را اگر انشاءالله با هم تداوم داده و تبلیغ کنیم می‌تواند فرهنگ مشترکی در مجموعه‌ی کسانی که از ایمنی حداکثر استفاده را می‌کنند به وجود بیاورد.

جزو برنامه‌های ما نیز بود و ما این کار را دنبال می‌کردیم؛ البته مقداری با فاصله، که دولت هم خوشبختانه این موضوع را به خوبی به نتیجه رساند. در واقع مانوری بود تا آسیب‌پذیری‌ها مشخص شود. در دستگاه‌های نظامی هم مانور برای مشخص شدن آسیب‌پذیری‌ها برگزار می‌شود تا طی مانور این اشکالات معلوم شود. الحمدالله دولت هم در صدد رفع آن‌ها است. در واقع این‌جا صورت عینی هم‌پوشانی کار پدافند غیرعامل و سایر حوادث مثل حادثه‌های طبیعی مشخص شد. معلوم شد که اگر ایمنی یا به مفهوم کلی پایداری سیستم و زیرساخت در برابر تهدید برقرار باشد، به سرما و گرما خیلی ارتباط پیدا نخواهد کرد. اگر زیرساخت مطمئن باشد، سرما یا تهدید هم بیاید پاسخگو است.

در پایان اگر مطلبی باقی مانده است، بیان بفرمائید.

○ از شما و نشریه‌ی فرهنگ ایمنی تشکر می‌کنم. ما، یعنی مجموعه‌ی کشور و مردم، مقداری با فرهنگ ایمنی بیگانه هستیم. از این آقای ایمنی که در تلویزیون کار فرهنگی انجام می‌دهد تا بقیه همه بیگانه هستیم. ما ایمنی را در واقع از یک محدوده‌ی مراقبت‌های فردی شروع می‌کنیم تا مراقبت‌های جمعی و دولتی و نظامی که به حداکثر ایمنی می‌رسد. به طور طبیعی پدافند غیرعامل خود را در موضوع ایمنی شریک دیده و احساس می‌کند که با مجموعه‌ی شما هم هدف، هم‌سو و هم‌پوشان است. بسیاری از اقدامات ما می‌تواند کمک کننده به یکدیگر و هم‌سو باشد.

یکی از اقدامات خیلی مؤثر و مهم فرهنگ‌سازی است. فرهنگ‌سازی هم یعنی ایجاد باور. در پدافند غیرعامل و ایمنی، ایجاد باور می‌تواند بسیار تأثیرگذار باشد. یعنی خود شما قبلاً باور داشته باشید که می‌توانید ایمن باشید، اگر فقط یک مقداری دقت و توجه کنید، می‌توانید ایمن باشید. چنان‌چه مثلاً موضوع باور را در پدافند غیرعامل بررسی کنیم متوجه می‌شویم که به عنوان نمونه و به

تهدیدات و پدافند غیرعامل^(۱)

جنگ را دیده و در این جنگ‌ها بیش از ۴ میلیارد انسان جان باخته‌اند. گفتنی است در طول چند هزار سال تمدن بشری صرفاً ۲۶۸ سال بدون جنگ و مناقشه بوده است. در طی ۴۵ سال (از سال ۱۹۴۵ تا سال ۱۹۹۰) در کره‌ی زمین فقط سه هفته بدون جنگ

پدافند غیرعامل با مفهوم کلی "حفاظت در برابر تهاجم، بدون استفاده از سلاح و درگیر شدن مستقیم" سابقه‌ای بس طولانی در تاریخ بشری به قدمت خلقت انسان و سایر جانداران دارد. پدافند غیرعامل در منابع نظامی و علمی موجود، شامل مجموعه‌ای از اقدامات است که با انجام آن‌ها و بدون استفاده از سلاح و درگیر شدن با دشمن می‌توان ضایعات و خسارات ناشی از جنگ‌ها را کاهش داد. سابقه‌ی این جنگ‌ها از جمله جنگ تحمیلی و منازعات و مناقشات نامتقارن دهه‌ی اخیر، نشانگر این واقعیت است که با شناخت و رعایت اصول پدافند غیرعامل می‌توان با صرف هزینه‌های کم از بروز صدمات و خسارات هنگفت به مراکز حیاتی و حساس ممانعت نمود.

جنگ یکی از عناصر پایدار تاریخ بشری است؛ به طوری که جامعه‌شناسان آن را به عنوان یک پدیده و واقعیت اجتماعی قلمداد نموده‌اند. بشریت در طول ۵ هزار سال تاریخ تمدن خود ۱۴ هزار

یک عامل بازدارنده‌ی قوی برخوردار است.

تجربه‌های ارزنده ۸ سال دفاع مقدس و

وقوع حداقل ۴ جنگ مهم در حریم مرزهای میهن اسلامی، بیانگر

این نکته‌ی ارزشمند است که همچنان که نباید مرعوب تهدیدهای دشمن گردید، از سوی دیگر می‌بایست با اقدامات و تدابیر مؤثر دفاعی، خود را آماده‌ی مقابله با تهدیدات بالقوه و بالفعل دشمن نمود.

شایسته است این رهنمود و سخن حکیمانه‌ی امام راحل (ره) را فرا روی خود قرار دهیم که:

... در هر شرایطی باید بنیه‌ی دفاعی کشور در بهترین وضعیت باشد. مردم در طول سال‌های جنگ و مبارزه، ابعاد کینه و قساوت و عداوت دشمنان خدا و خود را لمس کرده‌اند؛ باید خطر تهاجم جهانخواران در شیوه‌ها و شکل‌های مختلف را جدی تر بدانند، ... با توجه به ماهیت انقلابمان در هر زمان و در هر ساعت احتمال تجاوز مجدد را از سوی ابرقدرت‌ها و نوکرانشان باید جدی بگیریم.

بوده است و بیشتر این جنگ‌ها در کشورهای جهان سوم به وقوع پیوسته است.

در قرن بیستم بیش از ۲۲۰ جنگ به وقوع پیوسته و بیش از ۲۰۰ میلیون تلفات انسانی داشته است. میهن اسلامی ما طی سالیان گذشته شاهد چهار جنگ مهم (جنگ تحمیلی، جنگ اول خلیج فارس، جنگ افغانستان و جنگ آخر آمریکا و انگلیس علیه عراق) بوده است؛ وقوع مناقشات و جنگ‌های دیگری با اهداف ژئوپلیتیک، مهار، محاصره و مقابله با انقلاب اسلامی جزو اهداف راهبردی استکبار جهانی است.

تجارب حاصله از جنگ‌های گذشته خصوصاً هشت سال دفاع مقدس، مؤید این نظر است که کشور مهاجم جهت در هم شکستن اراده‌ی ملت و توان اقتصادی، نظامی و سیاسی کشور مورد تهاجم، با اتخاذ استراتژی انهدام مراکز ثقل، توجه خود را صرف بمباران و انهدام مراکز حیاتی و حساس می‌نماید. امروزه کشورهایی که طعم خرابی و خسارت ناشی از جنگ را چشیده‌اند، جهت حفظ سرمایه‌های ملی و منابع حیاتی خود توجه ویژه‌ای به دفاع غیرعامل نموده و در راهبرد دفاعی خود جایگاه والایی برای آن قائل شده‌اند. نمونه‌ی بارز آن کشور کره شمالی است که با اتخاذ سیاست و استراتژی تمرکز زدایی، در این راستا اقدامات بنیادی و اساسی جالب توجهی اتخاذ نموده است. "نوام چامسکی" قبل از وقوع جنگ اخیر عراق در مقایسه‌ی عراق و کره شمالی می‌گوید: "به نظر می‌رسد به واسطه‌ی بی دفاع بودن عراق، تهاجم به این کشور با موفقیت انجام می‌شود." اگر کره شمالی و عراق را با هم مقایسه کنیم، عراق بی دفاع‌ترین و ضعیف‌ترین رژیم منطقه است؛ در حالی که یکی از مخوف‌ترین دیکتاتورها در آن‌جا حکومت می‌کند و در مقابل کره شمالی یک تهدید به حساب می‌آید؛ تنها به یک دلیل ساده است که به آن حمله نمی‌شود و آن این است که کره شمالی از

پدافند غیر عامل (Passive Defense)

به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌گردد که مستلزم به‌کارگیری جنگ افزار نبوده و با اجرای آن می‌توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات و تاسیسات حیاتی و حساس نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی جلوگیری نمود و یا میزان این خسارات و تلفات را به حداقل ممکن کاهش داد.

دفاع غیر نظامی (Civil Defense)

دفاع غیر نظامی، تقلیل خسارات مالی و صدمات جانی وارده بر غیر نظامیان در جنگ یا در اثر حوادث طبیعی نظیر سیل، زلزله، طوفان، آتشفشان، آتش‌سوزی و خشکسالی است. در منابع خارجی وظایف دفاع غیرنظامی شامل چهار عنوان ذیل است:

- ۱- اقدامات پیش‌گیرنده و کاهش‌دهنده (Mitigation)
- ۲- آماده سازی و امداد رسانی (Preparation)
- ۳- هشدار و اخطار (Response)
- ۴- بازسازی مجدد (Recovery)

ملاحظات:

ارائه‌ی تعریف دفاع غیرنظامی در این نوشتار که در حوزه‌ی پدافند غیرعامل نیست، بیشتر در جهت آگاهی مخاطبان در تمییز بین پدافند غیر عامل و دفاع غیرنظامی است؛ زیرا به دلیل عدم شناخت جامع در بسیاری از کتب، مقالات و یا نوشتارهای داخلی مشاهده شده است که دو مفهوم یادشده با یکدیگر اشتباه گرفته می‌شود.

اصول پدافند غیرعامل

مجموعه اقدامات بنیادی و زیربنایی است که در صورت به‌کارگیری می‌توان به اهداف پدافند غیر عامل از قبیل تقلیل خسارات و صدمات، کاهش قابلیت و توانایی سامانه‌ی شناسایی هدفیابی و دقت هدفگیری تسلیحات آفندی دشمن و تحمیل هزینه‌ی بیشتر به وی نائل گردید.

در اکثر منابع علمی و نظامی دنیا اصول و یا موضوعات پدافند غیرعامل شامل ۷ اقدام مشروحه‌ی ذیل است که در طراحی و برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات اجرایی دقیقاً باید مورد توجه قرار گیرد:

۱- استتار (Camouflage)

۲- اختفاء (Concealment)

۳- پوشش (Cover)

۴- فریب (Deception)

۵- تفرقه و پراکندگی (Separation & Dispersion)

۶- مقاوم سازی و استحکامات (Hardening)

۷- اعلام خبر (Early Warning)

*هر کس نفسی را بدون حق قصاص و یا این که فساد و فتنه‌ای در روی زمین کند، به قتل رساند، مثل آن باشد که همه‌ی مردم را کشته و هر کسی نفسی را حیات بخشد (از مرگ نجات دهد) مثل آن است که همه‌ی مردم را حیات بخشیده است (سوره مبارکه مائده/۲۳).

*نیروهای انسانی بزرگ‌ترین سرمایه‌های یک سازمان، جامعه و کشور هستند و از دست رفتن نابهنگام یک انسان، بزرگ‌ترین زیان اجتماعی است که به یک جامعه و کشور وارد می‌شود.

۲- دفاع غیر عامل موجب صرفه‌جویی کلان اقتصادی و ارزی در حفظ تجهیزات و تسلیحات بسیار گران‌قیمت نظامی نظیر هواپیماهای شکاری و تراپری، سامانه‌های موشکی و پدافند هوایی و زمین به زمین، رادارها، شناورها، توپخانه‌ی صحرایی، تانک‌ها، نفربرها و ... می‌شود.

۳- دفاع غیر عامل، مراکز حیاتی و حساس اقتصادی، سیاسی، نظامی، ارتباطی، مواصلاتی، پالایشگاه‌ها، نیروگاه‌ها، بنادر، فرودگاه‌ها، مجتمع‌های صنعتی و ... را در برابر حملات و بمباران‌های هوایی و حملات زمینی دشمن حفظ نموده، خسارات و صدمات را تقلیل و ادامه‌ی فعالیت و مقاومت در شرایط بحرانی و جنگ را ممکن می‌سازد.

۴- اقدامات دفاع غیر عامل موجب تحمیل هزینه‌ی بیشتر به دشمن می‌گردد.

۵- دفاع غیر عامل موجب حفظ نیروها برای ضربه زدن در مکان و زمان مناسب به دشمن و سلب آزادی و ابتکار عمل دشمن و نیروی مهاجم می‌شود.

۶- فریب یکی از اصول دفاع غیر عامل است، تهیه و ساخت ماکت‌های فریبنده و کاذب، یکی از اقدامات موثر دفاع

اهداف پدافند غیر عامل

- ۱- کاهش قابلیت و توانایی سامانه‌های شناسایی، هدف‌یابی و دقت هدف‌گیری تسلیحات آفندی دشمن.
- ۲- بالا بردن قابلیت بقا و استمرار عملیات و فعالیت‌های حیاتی و خدمات رسانی مراکز حیاتی، حساس و مهم نظامی و غیر نظامی کشور در شرایط وقوع تهدید، بحران و جنگ.
- ۳- تقلیل آسیب‌پذیری و کاهش خسارت و صدمات تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی مراکز حیاتی حساس و مهم نظامی و غیر نظامی کشور در برابر تهدیدات و عملیات دشمن.
- ۴- سلب آزادی و ابتکار عمل از دشمن
- ۵- صرفه‌جویی در هزینه‌های تسلیحاتی و نیروی انسانی
- ۶- فریب و تحمیل هزینه‌ی بیشتر به دشمن و تقویت بازدارندگی
- ۷- افزایش آستانه‌ی مقاومت مردم و نیروهای خودی در برابر تهاجمات دشمن
- ۸- حفظ روحیه و انسجام وحدت ملی و حفظ سرمایه‌های ملی کشور
- ۹- حفظ تمامیت ارضی، امنیت ملی و استقلال کشور

اهمیت پدافند غیر عامل

تجارب و شواهد ثبت شده در جنگ‌های اعصار گذشته‌ی تاریخ بشری و قرن حاضر، نمونه‌های مستدل و انکارناپذیری است که اهمیت حیاتی پدیده‌ی «دفاع غیر عامل» را آشکار و ثبت می‌نماید؛ موارد مشروحه‌ی ذیل نمونه‌های بارزی از این اهمیت است:

- ۱- به کارگیری اقدامات پدافند غیرعامل، موجب زنده ماندن و ادامه‌ی حیات و بقای نیروی انسانی می‌گردد که با ارزش‌ترین سرمایه‌ی یک سازمان و قدرت ملی کشور است.

غیر عامل است که در صورت استتار و اختفاء و پوشش اهداف حقیقی، فواید و نتایجی دارد.

۷- در مقام مقایسه ی ۳ عنصر (تهاجم، دفاع عامل و غیر عامل) عنصر دفاع غیر عامل، مخارج و هزینه‌های کمتری دارد و از نظر اخلاقی و بشردوستانه و سیاسی مفهومی صلح دوستانه تر دارد. همچنین نیل به «دفاع غیر عامل» در مقایسه با «دفاع عامل» ساده‌تر و سهل‌الوصول‌تر و با سیاست خودکفایی و عدم وابستگی و استقلال کشورها موافق‌تر است.

۸- پیشگیری بهتر از درمان و تصفیه ی آب در سرچشمه آسانتر از تصفیه در دریاست.

۹- انجام اقدامات دفاع غیر عامل در مراکز حیاتی و حساس کشور اجتناب ناپذیر است.

۱۰- نظریه‌های راهبردی و دکترین‌های دفاعی دال بر اهمیت و لزوم توجه به دفاع غیر عامل است.

۱۱- طبیعت مدرسه ی علم است؛ مطالعه ی طبیعت که بر اساس نظام احسن خداوند حکیم است، پیام‌های مفید، روشن و حکیمانه‌ای برای الگوبرداری در جهت حفظ حیات و ادامه بقای انسان‌ها دارد.

از ۶ سامانه ی دفاعی جانوران، پنج سامانه ی آن سامانه‌های دفاع غیر عامل هستند:

۱- استتار و پنهان سازی (پلنگ، زرافه، آفتاب پرست، خرس قطبی، سوسمار، ماهی مرکب، ماهی مسطح).

۲- حيله و فریب (گونه‌هایی از پروانه‌ها که طعمی خوش‌مزه دارند، برای فریب دشمنان خود را به رنگ پروانه بدمزه در می‌آورند، چشم‌های کاذب و ترسناک بر روی گونه‌هایی از پروانه‌ها، خود را مرده جلوه دادن حیوان مادر برای

فریب دشمن از شکار بچه‌های خود و...)

۳- مقاوم سازی (پوشش حفاظی لاک‌پشت، صدف، حلزون و...)

۴- مکان‌یابی (درست کردن آشیانه در وسط شیارها، مرتفع‌ترین نقطه درختان و زیرزمین)

۵- حرکت و جایجایی (حرکت و جایجا نمودن دائمی نوزاد توسط گربه‌سانان و گونه‌های دیگر به محض احساس تهدید و خطر).

۶- جنگ و مبارزه (نبرد تن به تن با وسایل دفاعی نظیر چنگ و دندان و نیش). (دفاع عامل)

*جاندارانی که به مدد و حکمت لایزال الهی دارای ابزارهای دفاع غیر عامل از قبیل (استتار، اختفا، پوشش حفاظی، حيله و فریب، اعلام خطر، آشیان یابی مناسب و...) هستند، در برابر حملات، خطرات و تهدیدات محیطی ایمنی بیشتری دارند.

* مطالعه ی ساختار طبیعی و مهندسی فیزیولوژیک بدن انسان و جانداران مؤید اهمیت دفاع غیر عامل است؛ برای مثال قرار گرفتن اعضا ی حساس و با اهمیت بدن نظیر (مغز، چشم، قلب، گوش، ریه و...) در بهترین وضعیت و جالب‌ترین حفاظ، موجب حفاظت مناسب و ادامه ی حیات می‌گردد. به تعبیری اعضای حیاتی و حساس می‌بایست در بهترین مکان و مطلوب‌ترین پوشش حفاظی قرار گرفته و حفاظت شوند و این تدبیر را خداوند حکیم و فاطر در خلقت موجودات مقرر فرموده است.

۱- منبع:

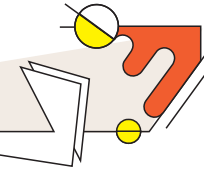
ششریه شماره یک پدافند غیرعامل - قرارگاه پدافند هوایی

خاتم الانبیاء (ص)

معاونت پدافند غیرعامل - تابستان ۱۳۸۳

فریب^(۱) (Deception)

ملاحظات

در این بخش به یکی از اصول دفاع غیر عامل «فریب»، تاریخچه‌ی فریب، فریب در جنگ‌های قبل از میلاد (اسب تروا)، جنگ‌های صدر اسلام، جنگ جهانی دوم و نمونه‌هایی از فریب در حیوانات و جانوران می‌پردازیم.

تمامی جنگ‌ها بر پایه‌ی فریب استوار شده اند

“All warfare is based on Deception”

Sun tzu, the art of war

مقدمه

استفاده از فریب در جنگ‌ها موضوع جدیدی نیست؛ چرا که از دیر باز تا کنون، یعنی از سال ۱۴۶۹ قبل از میلاد، در دوران پادشاهی Thutmose سوم، مصریان از حيله‌ها و تاکتیک‌های فریب برای گمراه کردن دشمنان خود استفاده و در پی آن از طریق مسیرهای بدون مراقب به داخل سوریه نفوذ می‌کردند، داستان “اسب تروا” Trojan Horse اثر “هومر”، به خوبی نشان می‌دهد که در دوران پیدایش تاریخ اروپا، فریب در جنگ‌ها نقش بسزایی داشته است و یا پیروزی شگفت آور George Washington بر Trenton مرهون ذکاوت نیروها و فریب نظامی‌به

کاررفته در آن جنگ است. همچنین مثال‌های متعدد و بارزی از استفاده‌ی موفقیت آمیز فریب در طول جنگ جهانی دوم هم وجود دارد. علاوه بر همه‌ی این موارد، امروزه صنعت الکترونیک، اینترنت و وسایل ارتباط جمعی در این زمینه نقش مهمی ایفا می‌کنند. همان‌طور که فناوری‌های جدیدی به عرصه‌ی فعالیت‌ها وارد می‌شوند، به همان اندازه نیز فنون مختلفی دچار تغییر و تحول می‌شوند. با اتمام این احوال، فن فریب به عنوان جزء ضروری و جدانشدنی تاکتیک‌های نظامی به شمار رفته و در آینده نیز از اجزای ضروری آن محسوب خواهد شد.

تاریخچه‌ی فریب

صیاد تلینگیت (Tlingit) کلاهی بر سر خود می‌گذاشت که شبیه سرگوساله‌ی دریایی بود و پس از پنهان شدن در میان تخته سنگ‌ها، صدای این جانور را تقلید می‌کرد. با این حيله، جانوران به او نزدیک شده و او نیزه‌ی خود را در بدن حیوان فرو می‌برد و او را شکار می‌کرد. مردم ناحیه‌ای از استرالیا در زیر آب می‌ماندند و به وسیله‌ی نی تنفس می‌کردند. در این ناحیه پای مرغابی‌ها را گرفته و آن قدر زیر آب نگاه می‌داشتند تا خفه شوند.

گذری تاریخی بر دفاع غیر عامل. فریب (اسب تروا)

داستان ساختن اسب چوبی تروا پس از یک نبرد چند ساله و طولانی توسط "اودیسیوس" یکی از افراد زیرک و هوشمند یونان در سال ۲۱۲ قبل از میلاد از این قرار است که چون سربازان یونانی از تسخیر شهر "سیراکیز" نا امید شدند، اودیسیوس نقشه‌ی ساختن اسب چوبی را اجرا کرد. یونانیان اسب چوبی را ساختند و آن را به نزدیک شهر انتقال دادند. مردم شهر با دیدن پیکر عظیم اسب چوبی که بر آستانه‌ی دیوار شهرشان قرار گرفته پنداشتند که یونانی‌ها آن را به علامت صلح و به رسم یادبود تقدیم پادشاه نموده اند. مبارزان شهر که صحنه را خالی دیدند، اسب را به داخل قلعه برده و این پیروزی بزرگ را جشن گرفته و به پای کوبی پرداختند. غافل از این که لشگری عظیم از افراد

دشمن در پشت دروازه‌های شهر کمین کرده بودند.

شب هنگام سربازان پنهان شده در شکم اسب، از آن بیرون آمدند و در دروازه‌ی قلعه را بر روی لشگریان کمین کرده گشودند؛ سپس با یورش و شبیخون غافلگیرانه، دشمن قوی و سرسخت خود را از پای درآورده و جنگ چندین ساله را به نفع خود خاتمه دادند.

نمونه‌ای از حرکات فریبنده‌ی حیوانات و جانوران

۱ - روباه وقتی که طعمه‌ای به چنگ نیابد، برای یافتن غذا خود را همانند مرده‌ای بر روی زمین انداخته و شکمش را باد می‌کند. در این هنگام پرنده‌ای که بر آن می‌گذرد و آن را مرده می‌پندارد؛ پس به طمع آن که آن را بدرد و از گوشت او بخورد بر جثه‌ی آن می‌نشیند. آن‌گاه روباه در یک فرصت

نمایند. آنان با تعبیه‌ی گودال‌هایی که اطراف آن‌ها به وسیله‌ی دیوارها محصور و با مواد قابل احتراق پر شده بود، تجسمی از ساختمان‌های در حال سوختن را در ذهن دشمن پدید می‌آوردند.

بناها و فرودگاه‌های بدلی انگلستان (۱۹۴۰)

در روزهای نخستین جنگ جهانی دوم، بناهای بدلی معروفی در پایگاه‌های k به منظور انحراف هواپیماهای دشمن تعبیه شده بودند، در اوت ۱۹۴۰ انگلستان در حدود ۱۰۰ فرودگاه بدلی و حدود ۴۰۰ هواپیمای فریبنده برپا داشت تا توجه بمب افکن‌های دشمن را به آن‌ها معطوف سازد. بناهای بدلی از آن زمان نزدیک کارخانه‌های اصلی هواپیما سازی ساخته شد و بمب افکن‌های دشمن به عوض ساختمان‌های اصلی، ساختمان‌های بدلی را بمباران می‌کردند.

مناسب می‌جهد و پرنده را شکار می‌کند.

۲- شیر مورچه از انواع حشرات بی بال است که سری پهن و فکی بزرگ دارد. این حشره در سطح زمین حفره‌ای مخروطی شکل ایجاد می‌کند و سطح داخلی حفره را با خاکی نرم و لغزنده می‌پوشاند. سپس در ته حفره پنهان شده به انتظار شکار می‌نشیند. مورچه و سایر حشرات ریز با ورود به کناره‌ی این مخروط به قعر آن سقوط می‌کنند. بدین ترتیب حشره‌ی مورچه خوار آن‌ها را شکار می‌کند.

نمونه ای از نیرنگ و خدعه در جنگ‌های صدر اسلام

۱- پیامبر اکرم (ص) اهمیت خدعه و فریب را در جنگ‌ها درک کرده بود و برای آن برنامه ریزی می‌فرمود و سپس آن را به خوبی به مرحله اجرا می‌گذاشت. خدعه را جزئی از جنگ می‌دانست و می‌فرمود: "الحرب خدعه": «جنگ یعنی خدعه و فریب». در نخستین نبردی نیز که علیه دشمنان در بدر انجام شد، در پاسخ به پرسش حباب بن منذر در مورد این تاکتیک تأکید نمود که «آری جنگ خدعه، اندیشه و نیرنگ است».

۲- هنگامی که رسول اکرم (ص) نیروهای خود را برای فتح مکه به حرکت درآورد، ابتدا اجازه نداد کسی تصور کند که قصد فتح مکه را دارد. از سوی دیگر نیز خدعه ای به کار برد و بخشی از نیروهای خود را همزمان به فرماندهی "ابن قتاده بن ربیع" به سوی بطن اضم یعنی مکانی که میان ذی خشب و ذی مره از سرزمین‌های تهامه بود فرستاد تا دشمن را از هدف اصلی خود غافل و گمراه سازد.

اقدامات فریب در جنگ جهانی دوم

اقدامات فریبنده‌ی آلمان در سال ۱۹۶۲

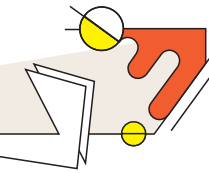
آلمان‌ها به منظور گمراه ساختن بمب افکن‌ها در شب، اقدامات فریبنده‌ای را در پیش می‌گرفتند تا از مناطق و هدف‌های صنعتی خود محافظت

۱- منبع:

نشریه شماره ۳ پدافند غیرعامل، اصول و ملاحظات، معاونت پدافند غیرعامل قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص). تهران بهار ۱۳۸۴

مؤلفه های شهرسازی متناسب با پدافند غیر عامل^(۱)

واقع شهر در شبکه یا سلسله مراتبی از روابط کالبدی، عملکردی با محیط پیرامونی قرار گرفته است و هر نوع بررسی دفاعی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و ... شهر در رابطه با منطقه معنا می یابد.

اساسی ترین و کلی ترین طراحی که جهت دفاع از شهر در برابر هر نوع تهدیدی مطرح است، طرح آمایش سرزمین است؛ چرا که اساسی ترین مؤلفه های این طرح رابطه ای بین انسان ها، فضا و فعالیت های آنان است که به تثبیت و پایداری توسعه هم می انجامد و در واقع علاوه بر محتوای نظامی و سیاسی دفاع در مقیاس شهری، ملی و منطقه ای، دفاع از موجودیت های تثبیت یافته ای فضا نیز مورد نظر است. اگر امنیت انسان و فعالیت های او در طرح های منطقه ای از جمله آمایش سرزمین مدنظر قرار نگیرد، نه تنها ناپایداری و بی ثباتی اصلی ترین خطر تهدید

شهری از شهر دیگر برای تو بهتر نیست، بهترین شهر آن شهری است که در آن با آسایش زندگی کنی.

امیر المومنین علی (ع) - حکمت ۴۲۲ نهج البلاغه

این سخن ارزشمند حضرت علی (ع) نشان دهنده ی اهمیت آسایش در شهر است که جز با امنیت و ایمنی به دست نخواهد آمد. " این خلدون " در انگیزه ی شهرسازی گفته است:

شهر به مثابه ی لشکریان بی شماری است، که جنگاورانی از بالای برج ها و باروها و در پناه حصارهای استوار نبرد می کنند. با عنایت به اهمیت مؤلفه های شهرسازی در طراحی شهری و اثرات آن در کاهش خسارات و صدمات تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی، در این قسمت سعی شده است که مؤلفه های یاد شده از قبیل ساختار منطقه، ساختار شهر، بافت شهر، فرم شهر، کاربری اراضی شهری مورد بحث و بررسی قرار گیرند.

ساختار منطقه

ساختار هر شهری تحت تأثیر نوع و میزان روابطی قرار می گیرد که با محیط طبیعی یا مصنوعی پیرامونی یا خارج از پهنه ی شهری دارد. در

ساختار شهر

توزیع فضایی عناصر، ترکیب عناصر و عملکردهای

اصلی شهر که تشکیل دهنده‌ی ساختار شهر هستند، نقش مهمی در میزان آسیب‌پذیری شهر در برابر حوادث مختلف دارند. تقسیمات کالبدی شهر

مانند کوی، محله، ناحیه، برزن و منطقه، تک مرکزی یا چند مرکزی بودن و... نیز وجوه دیگری از ساختار شهر محسوب می‌شوند که هر یک به لحاظ مقابله در برابر حوادث دارای استعداد خاص خود است. مثلاً در ساختار تک مرکزی شهر و تمرکز امکانات اقتصادی و انسانی در یک قسمت از شهر نسبت به شهرهای دارای چند مرکز، امکان آسیب‌پذیری، بیشتر می‌شود.

بافت شهر

بافت هر شهر یا همان شکل، اندازه و چگونگی ترکیب کوچک ترین اجزای تشکیل دهنده‌ی شهر نیز در میزان مقاومت شهر در برابر تهاجم نظامی و دیگر بلایای شهری مؤثر خواهد بود. به عنوان نمونه می‌توان گفت بافت منظم و نامنظم بسته به نوع تهدید، از آسیب‌پذیری متفاوتی برخوردارند. به هر حال واکنش هر نوع بافت شهری در هنگام وقوع حوادث مختلف شهری در قابلیت‌های گریز و پناه‌گیری ساکنان، در امکانات امداد رسانی، در چگونگی پاک‌سازی و حتی اسکان موقت، دخالت مستقیم دارد. دامنه‌ی تأثیر این ویژگی‌ها نه تنها در طراحی ساختمان بلکه در طراحی شهری و در مدیریت بحران نیز توسعه یافته و حائز اهمیت فراوان است.

فیزیکی و عملکردی فضا می‌شود، بلکه عدم رعایت عوامل دفاعی و امنیتی و ایمنی در مکان‌یابی شهرهای جدید، باعث آسیب‌پذیری قابل توجهی در شهرها، صنایع، سدها، نیروگاه‌ها و زیر ساخت‌های کلیدی خواهد شد. به طور کلی موارد ذیل باید مدنظر قرار گیرد:

- ایجاد هرگونه سکونت‌گاه و شهر جدید باید با بررسی نوع و میزان تهدیدات صورت گیرد.
- باید به این مسأله توجه شود که عملکرد و حساسیت عناصر شهری به ویژه ساخت و سازهای راهبردی با چه درجه از استحکام و حساسیتی احداث شوند.
- حداکثر استفاده از عوارض طبیعی محیطی در طراحی و مکان‌یابی باید لحاظ شود.

به طور کلی، رویکرد آمایشی به ساماندهی بحث دفاعی در پهنه‌ی منطقه‌ای و ملی باعث می‌شود که شهر به گونه‌ای در فضا استقرار یابد که حداکثر امنیت و ایمنی و قابلیت دفاعی را داشته باشد. از این رو در فرایند مکان‌یابی شهرها اگر چه عوامل بسیاری موثرند، اما استقرار پهنه‌ی آن در فضا با رعایت پارامترهای دفاعی برای تأمین حداکثر قابلیت دفاع و حداقل آسیب‌پذیری ضروری است. به عنوان نمونه با توجه به نقشه‌ی کشور ایران فضای جغرافیایی آن را می‌توان به سه قلمرو ژئو استراتژیک تقسیم نمود:

- ۱- قلمرو حاشیه
- ۲- قلمرو سرزمین میانه که بر منطقه مرتفع یا بر اسکلت پیرامونی فلات ایران تطبیق دارد.
- ۳- قلمرو سرزمین مرکزی

تقسیم‌بندی یاد شده از یک سو با توجه به شناخت دشمن، تهدیدات و تحولات سیاسی-راهبردی منطقه و از سویی دیگر با توجه به ساختار فیزیکی و کاربردی فضا نظیر جنس زمین، توپوگرافی، آب و خاک، شکل هندسی، مرز و مشخصات مرزی، عمق سرزمینی، اهمیت و ارزش اهداف، امکان انجام مأموریت و سایر پارامترها می‌تواند موجب مکان‌گزینی بهینه گردد.

کمک‌های بعدی را فراهم می آورد.

کاربرد اراضی شهری

برنامه ریزی بهینه ی کاربری زمین‌های شهری نقش مهمی در کاهش آسیب پذیری در برابر حوادث مختلف به ویژه تهدیدات نظامی دارد. رعایت همجواری‌ها و عدم وجود کاربری‌های خطرناک در مناطق مختلف شهری باعث کاهش اثرات تهدیدات مذکور می‌شود. کاربری‌های صنعتی یا تأسیسات راهبردی بعد از فرایند صنعتی شدن شهرها، درصد زیادی از کاربری شهری را آگاهانه و یا ناآگاهانه به خود اختصاص داده است که در صورت وقوع حوادث و سوانح، عواقبی مانند انفجار، آتش‌سوزی و حوادث مرتبط دیگری را با کاربری‌های همجواری ایجاد کرده و موجب افزایش دامنه‌ی تخریب شهری و تلفات انسانی می‌شود؛ به ویژه این که این کاربری با مراکز امداد رسانی، بیمارستان‌ها، مدارس، دانشگاه‌ها و... نیز همجواری داشته باشد. لذا عمدتاً در بسیاری از شهرها برای جلوگیری از کمترین تهدیدها در مکان‌یابی این کاربری‌ها دقت فراوانی اعمال می‌شود.

۱- منبع:

نشریه شماره ۴، پدافند غیرعامل (معماری و طراحی شهری در ایران)،

معاونت پدافند غیرعامل قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا (ص)، تهران

تابستان ۱۳۸۴

همان طور که هدف واحدی برای طراحی شهر وجود ندارد، نظریه‌ی واحدی هم در مورد تکوین و عملکرد شهر ارائه نشده است که کلیه جنبه‌های مهم مورد نیاز شهر را با هم تلفیق کند. هر یک از نظریه‌های موجود نیز شهر را از دید خاص و متفاوتی از سایرین نگریسته است که برخی از این دیدگاه‌ها پیشرفت بیشتری نسبت به بقیه داشته اند. در چنین موقعیت‌های محدودکننده‌ای، داشتن یک نظریه‌ی جامع ممکن است ارزش آبی نداشته باشد؛ ولی در همین زمان است که یک تئوری منسجم فوق‌العاده‌ای مورد نیاز است تا عملیات و اقدامات محدود را مؤثر کرده و یا حتی تغییراتی ضروری را در خود فرایند تصمیم‌گیری مشخص نماید. به هر حال مفید بودن تئوری مستلزم این است که تئوری، از نوع خاص باشد. باید با مقاصد گفتگو کند نه درباره ی نیروها و عوامل اجتناب ناپذیر.

این بار مقصود پایدار کردن و تقویت شهرها در برابر تهدیدهای نظامی است؛ یعنی می‌خواهیم به تعریف روش‌های مقابله با تهاجم نظامی دست یابیم. ضمن این که با ارزیابی وضع موجود شهرها، آسیب پذیری آن‌ها را نیز بسنجیم.

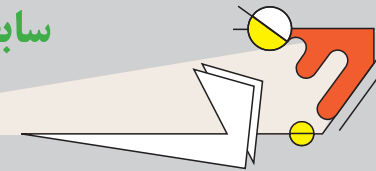
فرم‌های باز در مقابل تهدیدات نظامی دارای آسیب پذیری کمتری هستند و قابلیت تغییر آن‌ها به منظور فریب دشمن نیز بیشتر است؛ در حالی که فرم‌های متراکم ضمن عدم انعطاف‌پذیری، آسیب پذیری بالایی در برابر تهدیدات نظامی دارند و در آن‌ها امکان تخلیه‌ی سریع اماکن و خروج از

شهر وجود ندارد. از سویی فضاهای باز امکان اسکان موقت و جمع‌آوری

سابقه‌ی تاریخی شکل شهر در دفاع^(۱)

ارگ برج در استان کرمان

بنابراین از مهم‌ترین عوامل موثر در شهرسازی، علاوه بر موقعیت طبیعی و شرایط اقلیمی و نیز جهت‌گیری شهر، توجه به مسأله‌ی دفاعی و جنبه‌های نظامی آن بوده است. اهمیت این امر به اندازه‌ای بوده که شهرهای بزرگ همچون حسنلو و هگمتانه در دوره‌های گوناگون به‌صورت قلعه شهر یا شهر دژ مانند بنا شده‌اند. اساس این نوع شهرها را حصارهای آن‌ها تشکیل می‌داده است. حصارهای محکم تو در تو و برج‌های فراز کوه رحمت در تخت جمشید در زمان هخامنشیان، قلعه شهرها و دیوارهای دفاعی و شهرهای مدور و شطرنجی اشکانیان و ساسانیان و بخش‌های سه‌گانه‌ی شهرهای اسلامی تحت عنوان کهندژ یا ارگ، شارستان یا شهرستان و ربض و نیز وجود برج و بارو و دروازه در برخی محله‌های شهرهای اسلامی مؤید این مطلب است.

مقدمه

ایمنی و امنیت از ابتدایی‌ترین اصول در جهت دستیابی به استانداردهای مطلوب آسایش شهری است و اصولاً توجه به دفاع غیر عامل شهرها در مقابل تهدیدات خارجی امری است که از آغاز شکل‌گیری شهرها همواره مورد توجه بوده است. جنگ همواره به عنوان یک پدیده‌ی اجتماعی در جوامع شهری حضور داشته و توجه به ایمن‌سازی شهرها در مقابل آن، همچنان به عنوان یک نیاز جدی و اجتناب‌ناپذیر محسوس بوده و باید مورد توجه قرار گیرد.

پژوهش‌های باستان‌شناسی نشان می‌دهد که شهرهای آسیای میانه و مصر از سه هزار سال پیش از میلاد با دژسازی در برابر محاصره ارتش‌های سازمان یافته حفاظت می‌شده است. ایرانیان نیز که به علت موقعیت مناسب جغرافیایی همواره در معرض حملات طوایف و همسایگان خود قرار داشته‌اند، به اجبار علاوه بر ساخت بناهای مستحکم جمعی مانند حصار، برج و بارو، ارگ، کهن دژ، رباط، خندق و دروازه، خانه‌های خود را به دژ کوچکی تبدیل می‌نموده‌اند. این بناها در ایران، حداقل از سه هزار سال پیش با طرح‌ها و نقشه‌های گوناگون شناخته شده است.

امروزه جنگ‌ها با پیشرفت فناوری و به کارگیری تسلیحات مدرن و هوشمند، ماهیت پیچیده‌تر و مخرب‌تری به خود گرفته و هر روز در گوشه‌ای از جهان شاهد کشتار انبوه انسان‌های مظلوم به ویژه مسلمانان و تخریب و انهدام منابع و سرمایه‌ها و مراکز حیاتی و اقتصادی آنها هستیم و متأسفانه این روند همچنان

دیوار بازسازی شده چشمه علی در باروی قدیم ری
(بقایای باز جبهه شمالی حصار قدیم شهر هفت هزار ساله)

ادامه خواهد یافت.

تجارب ارزشمند دفاعی تاریخ گذشته‌ی این سرزمین و نیز ۸ سال دفاع مقدس، الگوهای مناسب تجربه شده در کشورهایی چون روسیه، آلمان، کره شمالی، سوئیس و تجارب حاصله از جنگ‌های اخیر (۲۰۰۳-۱۹۹۱) ذخایر ارزشمند و دستاورد مهمی جهت کاهش آسیب پذیری مراکز ثقل کشور و ارتقای آستانه‌ی مقاومت در برابر تهدیدات بالقوه و بالفعل دشمن به حساب می‌آید. به نظر می‌رسد امروزه از تجارب و الگوهای موجود یاد شده به نحو مؤثری در ایمن‌سازی شهرها بهره‌برداری لازم نشده است و متأسفانه شاهد ساخت و سازهای غیراصولی و بسیار آسیب‌پذیر مانند ساختمان‌های مرتفع با نمای شیشه‌ای، متمرکز و متراکم‌سازی تأسیسات، عدم رعایت مؤلفه‌های دفاعی و امنیتی و ایمنی شهری و مانند آن هستیم که در هنگام وقوع تهدیدات اعم از حوادث غیرمترقبه و بلایای طبیعی

و یا بلایای انسان ساخت موجب خسارات و تلفات سنگین به تأسیسات، تجهیزات و جمعیت شهری خواهد شد.

لذا شایسته است متولیان امور خصوصاً کارشناسان معماری و عمران شهری با تدوین قوانین و آئین‌نامه‌های مناسب و با رعایت ملاحظات دفاعی، امنیتی و ایمنی در طرح‌های ذیربط، شرایط لازم را جهت تأمین امنیت بیشتر مردم در مواقع و شرایط سخت و دشوار سوانح فراهم نمایند.

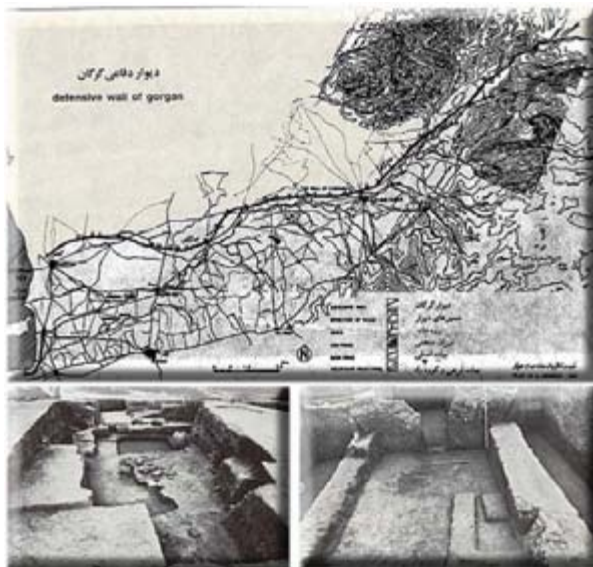
پیشینه‌ی ساخت بناهای دفاعی در ایران

سرزمین گسترده‌ی ایران باستان که ایران کنونی بخشی از آن است، به دلیل موقعیت جغرافیایی خاص آن که در میان دو جلگه‌ی آباد جزیره‌ی بین‌النهرین و پنجاب سند قرار گرفته، همچون پلی بوده است که طوایف مهاجم به طرف شرق یا غرب، مجبور می‌شده‌اند از آن عبور کنند. به طوری که در ادوار گوناگون مورد حمله‌ی اقوام بیابانگرد و ایلات مختلف و حملات قدرت‌های بین‌النهرین مانند آشور و تهدید حکومت‌های یونان و رم به ویژه اسکندر و تجاوزات پی در پی عثمانی‌ها از طرف غرب قرار گرفته است. همچنین در دوره‌های اخیر یعنی در دوران زورگویی‌های استعماری، کشور افغانستان از خاک خراسان تجزیه شد. مسیر تجاوزات روس‌ها هم از شمال به جنوب بود که خاک قفقاز و ارمنستان و اران و شیروان را در غرب دریای خزر و اراضی ماوراءالنهر و قسمتی از خاک خراسان را در شرق دریای خزر از پیکر ایران جدا کرد. زندگی در چنین وضع جغرافیایی و محیط نا امن، ایرانیان را وادار کرد تا به منظور در امان بودن از تجاوز دشمنان، خانه‌های مسکونی خود را به شکل دژ کوچکی بسازند. بنابراین به هر گوشه این سرزمین نگاه کنید قلعه، برج و بارو، ارگ، کهن‌دژ، دربند، خندق و دروازه و نظایر آن‌ها را می‌بینید که حکایت از ناامنی محیط زندگی و توجه و تدبیر آگاهانه‌ی ایرانیان به ملاحظات دفاعی و امنیتی دارد.

با پایتخت Zadracarta (استرآباد یا گرگان کنونی) در سال‌ها پیش از میلاد بخش‌هایی از پادشاهی هخامنشیان، سلوکیان و پارتیان را تشکیل می‌داده است. در سال نهم میلادی در دوران قاپوس بن وشمگیر همراه با گرگان قدیم، دو شهر استرآباد و جورجان نیز از اهمیت خاصی برخوردار بودند که به تدریج اهمیت خود را از دست دادند و با حمله‌ی مغول ویران شدند.

این شهر از زمان هخامنشیان (۵۵۹-۳۳۰ پیش از میلاد) همواره در معرض تهاجمات قبایل ترکمن بوده است. در سال ۱۹۹۹ که طرح توسعه‌ی پروژه‌ی احداث سد گلستان در دست اقدام بود، به دلیل اتصال دیوار و دریچه‌ی کانال آب سد گلستان، معماران و مهندسان وقت، بقایای دیوار گرگان را کشف کردند. با توجه به کشف‌های حاصل شده، این دیوار دارای ۱۵۵ کیلومتر طول و ۶ تا ۱۰ متر پهناست که بنا به ساختار طبیعی منطقه و بافت خاک موجود متفاوت است. در برخی فواصل هر ۱۰ تا ۵۰ کیلومتری این دیوار قلعه‌هایی بنا شده است. تعداد ۴۰ قلعه که در طول این دیوار ساخته شده است از نظر شکل و اندازه با هم متفاوتند.

ساخت بناهای گروهی حصاردار در ایران با طرح‌ها و نقشه‌های گوناگون از سه هزار سال پیش شناخته شده است که قلعه‌ی بلورآباد در شهرستان خوی، حصار سیلک در کاشان، قلعه‌ی حسلو در ارومیه، تورنگ تپه در گرگان، تپه حصار در دامغان، نوشیجان تپه بین همدان و ملایر از نمونه‌های آن است.

عوامل موثر در پیدایش شهرها

عوامل گوناگونی در پیدایش شهرها موثرند که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به عوامل طبیعی و اجتماعی، دفاعی (نظامی)، اقتصادی (بازرگانی)، سیاسی (حکومتی و اداری) و غیره اشاره کرد.

نقش عوامل دفاعی در شهرسازی

همان گونه که اشاره شد از دوران باستان تا قرون اخیر، در بنای شهرها توجه جدی به عامل پدافندی و جنبه‌های نظامی شده است و هر چه به عقب بازمی‌گردیم تأثیر عوامل یاد شده را در شکل، ساخت، بافت و شبکه آن بیشتر و به گونه‌ای چشمگیرتر شاهد هستیم. بارزترین مظاهر توجه به مسایل دفاعی و نظامی در شهرها علاوه بر بنای قلعه‌ها، رباط‌ها، حصارها، برج و بارو و خندق که در پیرامون شهرها جلوه‌گر شده‌اند، استحکامات پدافندی مشترکی مانند دیوارها و سدهای دفاعی بوده است که همگی در دوره‌های پیش از اسلام ساخته شده‌اند.

علاوه بر آن دولت‌ها در مرزهای کشور و مناطقی که بر سر راه مهاجمان قرار داشت و از نظر راهبردی واجد اهمیت ویژه‌ای بود، به ایجاد قلعه‌های دفاعی می‌پرداختند که به‌عنوان پادگان، نقش اساسی آن‌ها جلوگیری از پیشروی دشمن در داخل کشور بود.

دیوار دفاعی گرگان

سرزمین باستانی VARKANA واقع در جنوب شرقی دریاچه‌ی خزر،

طرح قلعه فلک الافلاکی

قلعه فلک الافلاک خرم آباد - استان لرستان

که عرض آن ۲/۱۰ و ارتفاع آن ۳ متر است. در ساخت آن از مصالحی چون خشت، آجر (قرمز و بزرگ)، سنگ و ملات استفاده شده است. از نکات قابل تأمل در این بنای سترگ، وجود چاه قلعه به عمق ۴۲ متر در حیاط اول و راه زیرزمینی جهت فرار در مواقع اضطراری در حیاط دوم است. از زمان برپایی بنا در عهد ساسانی تا دوره‌های متأخر، الحاقاتی به آن اضافه شده است و احتمالاً نام فلک الافلاک در دوره قاجار به آن اطلاق شده است.

قلعه شهر یا شهر دژ

اهمیت مسایل دفاعی و نظامی در حکومت‌ها به اندازه ای بوده است که شهرهای بسیاری نه فقط در ادوار باستانی بلکه تا دوران اسلامی نیز به صورت قلعه شهر بنا شده اند. به عنوان مثال شرایط خاص سیاسی منطقه غرب ایران در دوران مادها به علت نزدیکی آن با قدرت‌های متجاوز آن دوران به ویژه دولت متجاوز آشور چنان بوده که به اعتباری امکان ایجاد شهرهای وسیع را مشکل می‌ساخته است. به همین علت بیشتر شهرها به صورت قلعه شهرها برپا می‌شدند تا در موقع هجوم دشمن، امکان مقابله و یا ایجاد تأخیر در پیشروی را امکان پذیر گرداند.

دیوار یاد شده از سواحل دریای خزر در شمال گنبد قابوس شروع شده و در سمت شمال غرب تا ارتفاعات پیشکمر ادامه داشته است. در متون تاریخی مختلف، دیوار گرگان دارای اسامی زیر نیز است: سد اسکندر، سد انوشیروان، سد فیروز و قزل الان.

دکتر کیانی که در سال ۱۹۷۱ هدایت تیم باستان شناسی را بر عهده داشت، بر این باور بود که این دیوار در زمان سلسله ی پارتیان و مقارن با احداث دیوار بزرگ چین بنا شده و در دوره ی ساسانیان (سال سوم تا هفتم میلادی) مرمت و بازسازی گردیده است. دیوار گرگان یکی از عظیم‌ترین بناهای موجود در دشت گرگان و گنبد است و بعد از دیوار چین بزرگ ترین دیوار دفاعی دنیا محسوب می‌شود.

قلعه ی فلک الافلاک

بنای فوق بر روی تپه ای باستانی و طبیعی واقع شده است. این اثر ارزشمند دارای هشت برج، دو حیاط مستطیل شکل، محیط کلی ۲۲/۶۰ متر با ارتفاع بلندترین دیوار تا سطح تپه ۲۲/۵ متر و مساحت کلی آن ۵۳۰۰ متر مربع است. پلان بنا به صورت هشت ضلعی نامنظم است. ورودی آن در جبهه ی شمالی و در برج جنوب غربی ساخته شده است

سفید، سیاه، ارغوانی، آبی، نارنجی، سیمگون و زربین نگار بوده اند.

* شهرهای هخامنشی

در شهرهای هخامنشی نیز به جنبه‌های دفاعی و کاهش آسیب پذیری شهرها در مقابل دشمنان توجه زیادی می شده است؛ به عنوان نمونه می توان از خندق پیرامون شهر شوش و حصار و برج‌های نگهبانی بر فراز کوه رحمت در تخت جمشید نام برد. ضمناً بسیاری از شهرهای هخامنشی، همان شهرهای دوره‌های گذشته به ویژه شهرهای دوران مادها هستند که برخی از آنها به تدریج گسترش بیشتری یافته و چنان که اشاره شد به جنبه‌ی پدافندی- نظامی این شهرها توجه ویژه‌ای شده است.

* شهرهای سلوکی و اشکانی

در جریان حمله‌ی اسکندر به ایران، سپاهیان مقدونی اقدام به ایجاد محل‌های استقرار در داخل ایران نموده‌اند که اغلب آنها را پادگان‌های نظامی ایجاد شده در مسیر راه‌های عمده و مناطق سوق الجیشی تشکیل می دهند. البته بسیاری از این مکان‌ها و شهرها مانند بلخ، مرو، بیت سلوخ و سلوکیه که بنای آنها را به دوران سلوکی و اشکانی نسبت داده‌اند، از گذشته‌ی دور برپا بوده‌اند و سلوکیان فقط تغییرات مورد نیاز را در آنها به وجود آورده و آنها را گسترش داده‌اند.

اشکانیان پس از اولین پیروزی بر سلوکیان اقدام به ساخت شهرهایی با بناهای مستحکم نمودند که حدود ۲۶ مکان باستانی مربوط به دوران اشکانی در ناحیه‌ی هیروکانیا (گرگان) در طرح‌ها و اندازه‌های مختلف شناسایی شده است. در آن سوی مرز و در ناحیه خراسان بزرگ چند قلعه و شهر دوران اشکانی وجود داشته که عمده‌ترین آنها عبارت بودند از جانباز قلعه و کوی کریلگان قلعه و غیره. این مکان‌ها از جمله مکان‌هایی

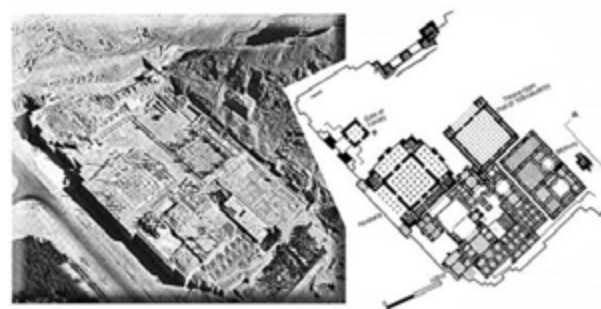
بنابراین اساس این گونه شهرها را حصار یا حصارهای محکم تو در تو و برج‌های سترگ تشکیل داده است. در حجاری‌های شهر شاروکیین آشور، طرح‌های مختلفی در این گونه شهرهای مادی دیده می شود.

برخی از این شهرها عبارتند از:

* قلعه حسنلو

این قلعه از جمله شهرهای اوایل هزاره‌ی اول در غرب ایران است که در کنار آبادی حسنلو در ۸۵ کیلومتری جنوب ارومیه، در مجاورت راهی که به نقده می رود واقع شده است و آن را از جمله شهرهای مانائی‌ها دانسته‌اند. قطر تپه ۲۷۰ متر و بلندی آن از سطح زمین ۲۰ متر است. این شهر در قرن نهم پیش از میلاد به وسیله‌ی حصار مستحکمی که حدود ۱۰ متر ارتفاع داشته و برج‌های عظیمی که در طول آن بنا شده بود، حفاظت می شده است. ورودی اصلی در میان دو برج قرار دارد که با یک خیابان سنگ فرش به ارگ، شامل تالار ستون دار و تالارهای مستطیل شکل پیرامون آن ارتباط می یابد. با این توصیف اگر حسنلو را از جمله دژ شهرهای یک حصار به شمار آوریم، می توان دژ شهرهایی مانند خارخار، کیشیسم و کیشه سو را با سه تا چهار حصار تودرتو، دژشهرهایی با مساحت چند برابر حسنلو به شمار آورد. این شهرها به صورت یک زنجیره‌ی دفاعی ایجاد شده بودند تا امکان ایجاد شهرهای بزرگتری چون هگمتانه (همدان) را در دوره‌های بعد فراهم سازند.

شهر هگمتانه به گفته‌ی هرودوت، هفت حصار داشته که هر یک، از دیگری به اندازه‌ی ارتفاع کنگره خود بلندتر بوده و کنگره‌ها به ترتیب

طرح و تصویر از تخت جمشید

است که به طور کامل مورد کاوش‌های باستان شناسی قرار گرفته و طرح دایره شکل آن‌ها با بنای مدور دو طبقه‌اش توجه زیادی را متوجه خود کرده است که از آن جمله می‌توان از قره شیخ تپه، گری قلعه، دشت قلعه، قلعه پاراس، قلعه یساقی، قلعه کافر و قلعه سلطانعلی نام برد که در آن‌ها با مساحتی چشمگیر از ۲۵ تا ۳۳۸ هکتار برخورد می‌کنیم. عمده‌ی این شهرها دارای دو حصار داخلی و خارجی هستند که در فاصله‌ی دو حصار، خندق نیز قرار می‌گرفته است.

که با توجه به نقشه‌ی بنا بیشتر در گوشه و گاهی در وسط قرار گرفته است. به طور کلی شهر را می‌توان به سه بخش، به شرح زیر تقسیم کرد:

- ۱- کهندژ در بالاترین ارتفاع (مراکز اداری، حکومتی، نظامی، نیایشگاه)
- ۲- منطقه‌ی مسکونی (خانه‌ها، محل دادوستد و راسته‌های پیشه‌وران)
- ۳- ناحیه‌ی حومه (مزارع و بخشی از خانه‌های کشاورزان)

از شهرهای غربی اشکانیان نیز که در آن‌ها نیز به جنبه‌های دفاعی و نظامی توجه ویژه شده است، می‌توان شهرهای هترا در جنوب غربی موصل، آشوراپوس، دورا و تیسفون را نام برد که مشهورترین آن‌ها همان شهر هترا است.

ساخت کالبدی شهر در دوره مادها

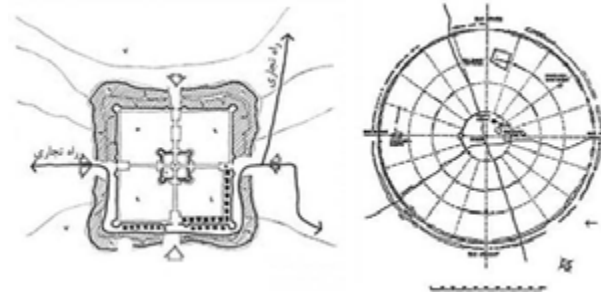
- ۱- کاخ شاهی
- ۲- انبار و خزانه
- ۳- اقامتگاه و نزدیکان فرمانروا
- ۴- سربازخانه
- ۵- شهر
- ۶- بازار
- ۷- نقاط زیستی

ساخت کالبدی شهر در دوران هخامنشیان

- ۱- کاخ شاهی
- ۲- سربازخانه
- ۳- انبار و خزانه
- ۴- اقامتگاه و نزدیکان فرمانروا
- ۵- شهر
- ۶- بازار
- ۷- تپه

این شهرها به طور عمده دارای یک دروازه ورودی و دژ یا کهندژ هستند

طرح دایره ای شکل شهر اردشیر خورده

شهر هترا که در فاصله ۴۰ مایلی رودخانه دجله و در جنوب غربی موصل واقع شده بود از جمله شهرهایی است که در مرز بین ایران و روم بنا شد و نقش دفاع در مقابل تجاوزگران رومی بر عهده داشت. حصار شهر هترا به شکل چند ضلعی نزدیک به دایره از سنگ آهک تیره بنا شده و در فاصله‌ی هر یکصد و هفتاد ذرع، برجی در حصار احداث شده بود. پشت حصار، خندقی قرار داشت و پشت آن نیز خاکریز بلندی ایجاد شده بود. شهر دارای چهار دروازه در چهار جهت بود که به واسطه‌ی ارزش و اهمیت این شهر دو قیصر رومی (تراژان و سوروس) به منظور تصرف، آن شهر را محاصره نمودند؛ اما به سبب وجود استحکامات، برج و باروی شهر موفق به گشودن آن نشدند.

شهرهای ساسانی

در دوره‌ی ساسانی شهرهای بسیاری پس از جنگ‌های پیروزمندانه ایران علیه روم و ترکستان احداث شدند که شامل اردوگاه‌ها و قلعه‌هایی بودند که بیش از همه برای اسکان اسرای جنگی و یا برای گروه‌های مردم از سرزمین‌های اشغالی در نظر گرفته می‌شدند. طرح دایره شکل برخی از شهرهای اشکانی در دوره ساسانی نیز ادامه یافت که از جمله‌ی آن‌ها شهرهای استخر و اردشیر خوره یا فیروزآباد در فارس و تیسفون و مدائن هستند. همچنین در دوره‌ی ساسانی طرح مستطیل مجهز به حصار و سترگ و برج‌های پی در پی و خندقی در پشت مانند بیشاپور و ایوان کرخه مورد توجه قرار گرفت. به طور کلی شهرهای ساسانی با طرح و نقشه‌ی قبلی

ساخته شده‌اند و اکثر آن‌ها به شکل مستطیل شبکه بندی شده‌اند؛ مگر طرح‌های مدور متحدالمرکز که از این الگو مستثنی هستند. در ضمن ساسانیان برای آن که شهرهای بزرگ، بیش از اندازه تحت تأثیر عامل پدافندی قرار نگیرند، محل احداث شهر را به گونه‌ای مکان یابی می‌نمودند که در محل ورودی جاده‌ی اصلی به شهر بتوانند به وسیله‌ی یک دژ نظامی مسلط به جاده از شهر دفاع کنند.

شهرهای اسلامی

به طور کلی معماری و شهر سازی اوایل اسلام در ایران متأثر از معماری قبل از اسلام به ویژه دوره‌ی ساسانی است. در شهرهای اسلامی اعم از شهرهای تغییر یافته و شهرهای نوین، عامل دفاعی و پدافندی همچنان مورد توجه بوده است؛ به طوری که معمولاً هر شهر اسلامی از سه بخش تحت عنوان کهندژ، شارستان و ریض تشکیل می‌شد که مهم‌ترین این بخش‌ها کهندژ یا ارگ بود، که قلعه‌ای در وسط یا گوشه‌ی شهر قرار داشت و معمولاً از یک سو به باروی شهر پیوسته بود تا همواره برای دفاع آماده باشد. بعدها هر یک از شهرهای اسلامی از چندین محله تشکیل می‌شد که آن‌ها نیز گاهی دارای برج و بارو و دروازه‌ی مخصوصی بودند. معمولاً ایجاد شهرهای نوین در دوره‌ی اسلامی بدین صورت بوده که مسلمانان، قلعه‌ها یا اردوگاه‌ها را به تدریج به صورت شهر یا شهرک درمی‌آوردند یا این که شهر جدیدی در کنار شهر قدیمی ایجاد می‌شد. از جمله‌ی این شهرها می‌توان فسطاط، بهره، کوفه و قیروان را نام برد. در این جا به هر یک از بخش‌های سه‌گانه‌ی شهرهای اسلامی اشاره‌ای می‌کنیم:

کهندژ

کهندژ یا کهندژ به معنی ارگ شهر و قلعه‌ی کهن است و نیز به قلعه‌های مستحکمی که در قرون وسطی در وسط بعضی از شهرهای بزرگ واقع بود گفته می‌شود؛ مانند کهندژهای سمرقند، بخارا، بلخ و نیشابور. ضمناً کهندژ منطقه‌ی حاکم نشین، یعنی جایگاه فرماندار و کسان او بوده است.

کهندژگاه، خود شهر کوچکی بوده و بخشی از مردم در آنجا زندگی می کرده اند. پیوستگی کهندژ از یک سمت آن با باروی شهر به منظور آمادگی برای دفاع بوده است.

شارستان

شارستان یا شهرستان عبارت بود از مرکز و قسمت اصلی شهر که در میان باروی خاصی قرار می گرفت و از یک سمت به دیوار حصار وصل بود.

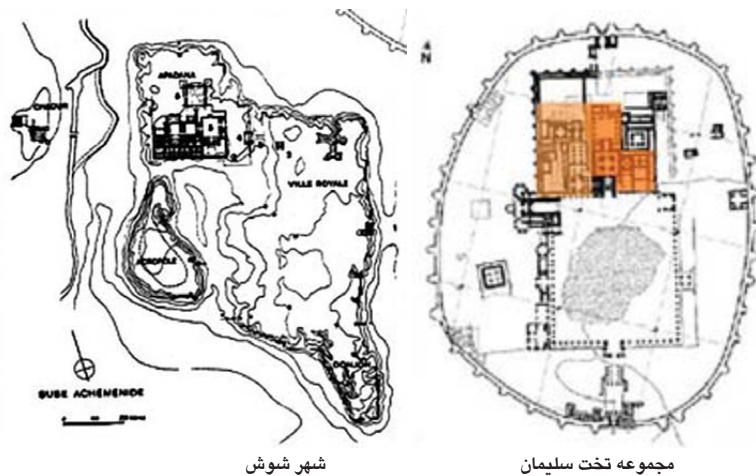
ربض

ربض قسمتی میان باروی داخلی و باروی خارجی بوده که در فارسی به گرداگرد شهر تعبیر می شود، به عبارت دیگر به بخش هایی که از باروی شهر بیرون بود ربض می گفتند: یعنی اطراف خارج شهر و دیوار گردان. امروزه ربض به عنوان حومه ی شهر ترجمه می شود.

رباط

رباط به معنی بستن و پیوند دادن است و بیش تر به معنی پیوستن حیوان در نقطه ای برای نگهداری و محافظت به کار می رفته است و سپس به همین تناسب به محافظت از مرزها و همچنین مراقبت از هر چیز دیگر اطلاق می شد و به همین تناسب کاروانسرا را رباط می نامند. رباط از بناهای دفاعی و نظامی صدر اسلام است و قلعه های نظامی سرحدی را نیز در دوران معینی رباط می نامیده اند؛ مانند رباط نصیبین که بر سر حد میان ایران و روم شرقی بنا شده بود و نگهبانان آن از دیلمان می آمدند. بنابراین رباطها، نخستین استحکامات سازه ای بودند که در نقاط بی حفاظ مرزی می توانستند پناهگاه گروهی جهادگر باشند. ساختمان رباط در ساده ترین شکل، شامل یک دیوار استحکاماتی در اطراف، اتاق های مسکونی، انبارهای اسلحه، انبارهای تدارکات و برج برای علامت دادن بود. با توجه به موقعیت مرزها و تهدیدشان از سوی دشمنان،

تعداد رباطها نیز تغییر می کرد. ساختن رباط امری مردمی و پرهیزکارانه بود و زاهدان نخستین به ساختن رباط اقدام و تدافعات آن را تقویت می کردند و مردم را نیز به شرکت در دفاع یا جهاد برمی انگیزتند. پس از تثبیت اسلام در مناطق اسلامی و برطرف شدن تهدید از سوی غیر مسلمانان در مرزها، معنی واژه ی رباط با معنی مسجد یکی شد. توجه به عامل دفاعی و پدافندی و جنبه ی نظامی در معماری و شهرسازی ایران و تنوع و فراوانی بناهای استحکاماتی در این کشور، از روزگاران قدیم، از یک طرف ناشی از غریزه ی حب ذات که در نهاد هر بشری وجود دارد و از طرف دیگر به سبب تجاوزات برخی از همسایگان و حمله ی متعدد دشمنان این مرز و بوم بوده است. نظر به این که این عوامل و تهدیدها به اشکال مختلف و روش های نوین همچنان به قوت خود باقی است، لذا در عصر حاضر نیز توجه به بعد دفاعی شهرها و مناطق مسکونی با استفاده از بهترین وسایل و مناسب ترین شیوه های پیشرفته ی کنونی ضروری است.

۱- منبع:

نشریه شماره ۴، پدافند غیرعامل (معماری و طراحی شهری در ایران)،

معاونت پدافند غیرعامل قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص)، تهران

تأیستان ۱۳۸۴

نقش شهرداری ها در پدافند غیر عامل (دفاع در برابر تهاجم بدون استفاده از سلاح و درگیر شدن مستقیم)

تهمینة عباسی زاده

در واقع زنده نیست. ما نمی‌توانیم چشم و قدرت تحلیل داشته باشیم و توطئه‌ی عمیق عنادآمیز استکبار علیه اسلام و انقلاب اسلامی را ببینیم، در عین حال به فکر دفاع نباشیم.»
وجود انقلاب اسلامی، دارا بودن نظام ضداستکباری، ثروت‌های عظیم

مقدمه

مقام معظم رهبری در بیانات مورخ ۲۹ آبان‌ماه ۱۳۶۸ فرمودند: «... دفاع جزئی از هویت یک ملت زنده است. هر ملتی که نتواند از خود دفاع کند زنده نیست؛ هر ملتی هم که به فکر دفاع از خود نباشد و خود را آماده نکند

نفت و گاز، ورود به عرصه‌های فناوری نوین و انرژی هسته‌ای و تهدیدات استکبار جهانی و تجربه‌ی سال‌های دفاع مقدس، موضوع پدافند غیرعامل را در ایجاد هوشیاری لازم برای کاهش آسیب پذیری‌ها و توجه به محورهای پایه‌ای توسعه از نظر امنیت و دفاع توجیه می‌نماید. پدافند غیرعامل با مفهوم کلی دفاع در برابر تهاجم، بدون استفاده از سلاح و درگیر شدن مستقیم، سابقه‌ای بس طولانی در تاریخ بشری به قدمت خلقت انسان دارد. انسان‌ها از طریق پناه گرفتن در غارها و ساخت جوشن و سپر و ایجاد برج و بارو و قلاع محکم و مرتفع و حفر خندق جهت حفظ جان و تأمین گروهی، با هدف پیشگیری از حملات غافلگیرانه‌ی دشمن اقدام نموده‌اند. در این مقاله به اهمیت و ضرورت پدافند غیرعامل و کمک‌هایی که شهرداری‌ها در راه زمینه‌سازی برای مقاومت پایدار می‌توانند انجام دهند اشاره می‌شود.

ضرورت پدافند غیر عامل

انجام اقدامات دفاع غیر عامل در جنگ‌های امروزی در جهت مقابله با تهاجمات دشمن و تقلیل خسارت ناشی از حملات زمینی و هوایی و دریایی مهاجم، موضوعی بنیادی است که وسعت و گستره‌ی آن تمامی زیر ساخت‌های کلیدی، مراکز حیاتی، حساس و مهم نظامی و غیر نظامی شهرها را در بر می‌گیرد. این زیرساخت‌ها پالایشگاه‌ها، نیروگاه‌ها، بنادر، فرودگاه‌ها، مجتمع‌های بزرگ صنعتی، قرارگاه‌ها و مراکز عمده فرماندهی نظامی و هدایت و تصمیم‌گیری‌های سیاسی، مراکز اصلی مخابراتی و ارتباطی، پل‌های استراتژیک، صنایع نظامی، پایگاه‌های هوایی، سایت‌های موشکی، مراکز و ایستگاه‌های رادیویی و تلویزیونی، انبارهای عمده مواد غذایی و دارویی، مراکز جمعیتی و قرارگاه‌های تاکتیکی، مقرهای عمده آمادگی و پشتیبانی و غیره هستند.

تجارب حاصله از جنگ‌های گذشته به خصوص هشت سال دفاع مقدس، جنگ ۴۳ روزه‌ی متحدین علیه عراق، جنگ ۱۱ هفته‌ای ناتو علیه یوگسلاوی، جنگ آمریکا و انگلیس علیه عراق و جنگ ۳۳ روزه‌ی اخیر اسرائیل علیه لبنان مؤید این نظر است که کشور مهاجم جهت در هم شکستن اراده‌ی ملت و توان سیاسی، اقتصادی و نظامی کشور مورد تهاجم با اتخاذ استراتژی انهدام مرکز ثقل، توجه خود را صرف بمباران و انهدام مراکز حیاتی، حساس و مهم می‌نماید. امروزه کشورهای طعم خرابی و خسارت ناشی از جنگ را چشیده‌اند، جهت حفظ سرمایه‌های ملی و منابع حیاتی خود توجه خاص و ویژه‌ای به دفاع غیر عامل نموده و در راهبرد دفاعی خود جایگاه والایی برای آن قائل شده‌اند.

اصول دفاع غیر عامل

اصول دفاع غیر عامل مجموعه اقدامات بنیادی و زیربنایی است که در صورت به کارگیری آن می‌توان به اهداف پدافند غیر عامل از قبیل تقلیل خسارات و صدمات، کاهش قابلیت و توانایی سامانه‌های شناسایی و آشکارساز، هدف‌یابی و دقت هدف‌گیری تسلیحات آفندی دشمن و تحمیل هزینه‌ی بیشتر به وی نائل گردید. این اصول عبارتند از:

- ۱- انتخاب عرصه‌های ایمن در سطح شهرها
- ۲- تعیین مقیاس بهینه‌ی استقرار جمعیت و فعالیت در فضا
- ۳- پراکندگی در توزیع عملکردها متناسب با تهدیدات و جغرافیا
- ۴- مقاوم سازی استحکامات و ایمن سازی سازه‌های حیاتی
- ۵- مکان‌یابی استقرار عملکردها
- ۶- استتار و نامرئی سازی
- ۷- کور کردن سیستم اطلاعاتی دشمن
- ۸- اختفا با استفاده از عوارض طبیعی
- ۹- فریب، ابتکار عمل و تنوع در کلیه‌ی اقدامات

سوئیس - شماره ۵).

بنابراین شهرداری‌ها باید در نقاط پرجمعیت و حساس شهر مبادرت به احداث پناهگاه برای شهروندان در مقابل حملات هوایی، بمب‌ها و دیگر موقعیت‌های جنگی نمایند.

استفاده از مترو در مقابل حملات دشمن (در شهرها)

در حال حاضر در شهر تهران و برخی از کلان شهرها خطوط مترو ساخته شده و یا در حال ساخت است. شهرداری‌ها می‌توانند با مطالعه‌ی کامل از هم اکنون متروها را به عنوان پناهگاه عمومی برای حفاظت مردم در مقابل بمباران‌های هوایی و موشکی مطرح کنند و رفع کمبود دستشویی، سرویس‌های بهداشتی و سایر تسهیلات مورد نیاز برای پناه دادن جمعیت شهر در اولویت کاری آن‌ها قرار گیرد. همین طور باید کارهای مهندسی مقاوم سازی درهای ورودی و خروجی، سقف‌ها، دیوارهای جانبی و ایجاد تسهیلات بهداشتی و درمانی و زیستی صورت پذیرد.

نقش شهرداری‌ها در ایجاد استتار

یکی از اصول بنیادی دفاع غیر عامل ایجاد استتار است. شهرداری‌ها می‌توانند با استفاده از وسایل مصنوعی و به شرح زیر استتار را ایجاد کنند:

- رنگ آمیزی طرح استتار باید با محیط و زمینه‌ی اطراف هماهنگی و یکنواختی داشته باشد.
- استتار مصنوعی به گونه‌ای باید انجام شود که حداکثر همگونی و تشابه و هم‌رنگی لازم را با محیط و رویدنی‌های طبیعی بومی داشته باشد.
- عملیات احداث و ایجاد استتار باید به گونه‌ای انجام شود که شکل طبیعی محیط حفظ شود و احیاناً جاده و چاله و کانال روباز و حفره‌ی جدیدی به محیط و شکل و بافت قبلی زمین

نقش شهرداری‌ها در مکان‌یابی

مکان‌یابی، انتخاب بهترین و مطلوب‌ترین نقطه و محل استقرار است؛ به طوری که مخفی نمودن نیروی انسانی، وسایل و تجهیزات و فعالیت‌ها را به بهترین وجه امکان پذیر سازد. بنابراین اگر مکان‌یابی به خوبی انجام شود به کارگیری و استفاده از وسایل و ابزار مصنوعی جهت استتار و اختفا ضرورتی پیدا نمی‌کند و یا این ضرورت به حداقل ممکن تقلیل خواهد یافت. تجربه نشان داده است که مکان‌یابی صحیح و مطلوب می‌تواند مقدار بسیار زیادی از معضلات و مشکلات استتار و اختفا را حل و فصل نماید؛ ضمن آن‌که تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های احتمالی را نیز کاهش می‌دهد.

اثرات تخریبی حملات و بمباران‌های هوایی دشمن در جنگ تحمیلی به مراکز حساس و حیاتی مانند پالایشگاه آبادان، پالایشگاه اصفهان، مراکز مخابرات ماهواره‌ای شهید قندی و مانند آن‌ها نتایج متفاوتی داشته است که یکی از عوامل عمده‌ی آن، وضعیت و موقعیت مکانی مناسب و یا غیر مناسب این مراکز بوده است.

بنابراین شهرداری‌ها در مکان‌یابی کاربری‌های مختلف خصوصاً مراکز حیاتی و حساس پس از انجام مطالعات لازم باید مجوز ساخت و ساز دهند.

نقش شهرداری‌ها در ساختن پناهگاه‌ها

در اهمیت دفاع غیر عامل (ساختن پناهگاه توسط شهرداری‌های کشور) باید گفت طبق محاسباتی که انجام شده است، هنگام انفجار یک بمب اتمی به قدرت ۲۰ کیلو تن در مرکز شهر، اگر کلیه‌ی مردم در پناهگاه باشند، تعداد تلفات ۲۴ هزار نفر و مجروحان ۷ هزار نفر خواهد بود. در صورتی که اگر توسط شهرداری‌ها پناهگاهی ایجاد نشده باشد، همین انفجار ۷۰ هزار نفر (حدود ۳ برابر) تلفات خواهد داشت (مجله دفاع غیر نظامی

اضافه نشود.

• وسایل مصنوعی استتار باید به گونه‌ای تعبیه شود که در برابر ورزش بادهای شدید و تغییرات جوی پا برجا بماند.

دفاع غیر عامل در جنگ‌های صدر اسلام و ایران باستان

در جنگ خندق (احزاب) سلمان فارسی پیشنهاد کرد که در شهر مدینه بمانند، ولی دور شهر را خندق حفر نموده و در پناه آن آماده‌ی دفاع باشند. حیل‌های عمروعاص در خصوص این که معاویه قصد دارد آب فرات را بگشاید و نیروهای حضرت علی (ع) را غرق کند و قرآن بر سر نیزه کردن در جنگ صفین توسط سپاهیان معاویه و سایر اقدامات دفاع غیر عامل در فتح مکه و جنگ خیبر در جنگ‌های صدر اسلام اتفاق افتاده است. در سرزمین ایران نیز به منظور در امان ماندن از تجاوز متجاوزین، خانه‌های مسکونی خود را به شکل دژ کوچکی می ساختند. بنابراین به هر گوشه‌ی این سرزمین نگاه کنید، قلعه، برج و بارو، ارگ، کهن دژ، درند، خندق و دروازه و نظایر آن‌ها را می بینید که حاکی از ناامنی محیط زندگی و تدبیر آگاهانه‌ی ایرانیان به ملاحظات دفاعی و امنیتی است.

نتیجه گیری

جمهوری اسلامی ایران بنا به دلایل زیر همواره مورد تهدید مزمین و پایدار آمریکا و هم پیمانان آن قرار دارد:

- ۱- از دیدگاه ایدئولوژی و اتکا و پابندی نظام جمهوری اسلامی ایران به اسلام ناب محمدی (ص) و مبانی آن
- ۲- از دیدگاه ژئوپلتیک و جغرافیای سیاسی
- ۳- از دیدگاه اقتصادی و بهره‌مندی از منابع عظیم نفت و گاز
- ۴- از دیدگاه فناورانه و ورود جمهوری اسلامی ایران به عرصه‌های فناوری‌های نوینی چون بحث غنی سازی اورانیوم.

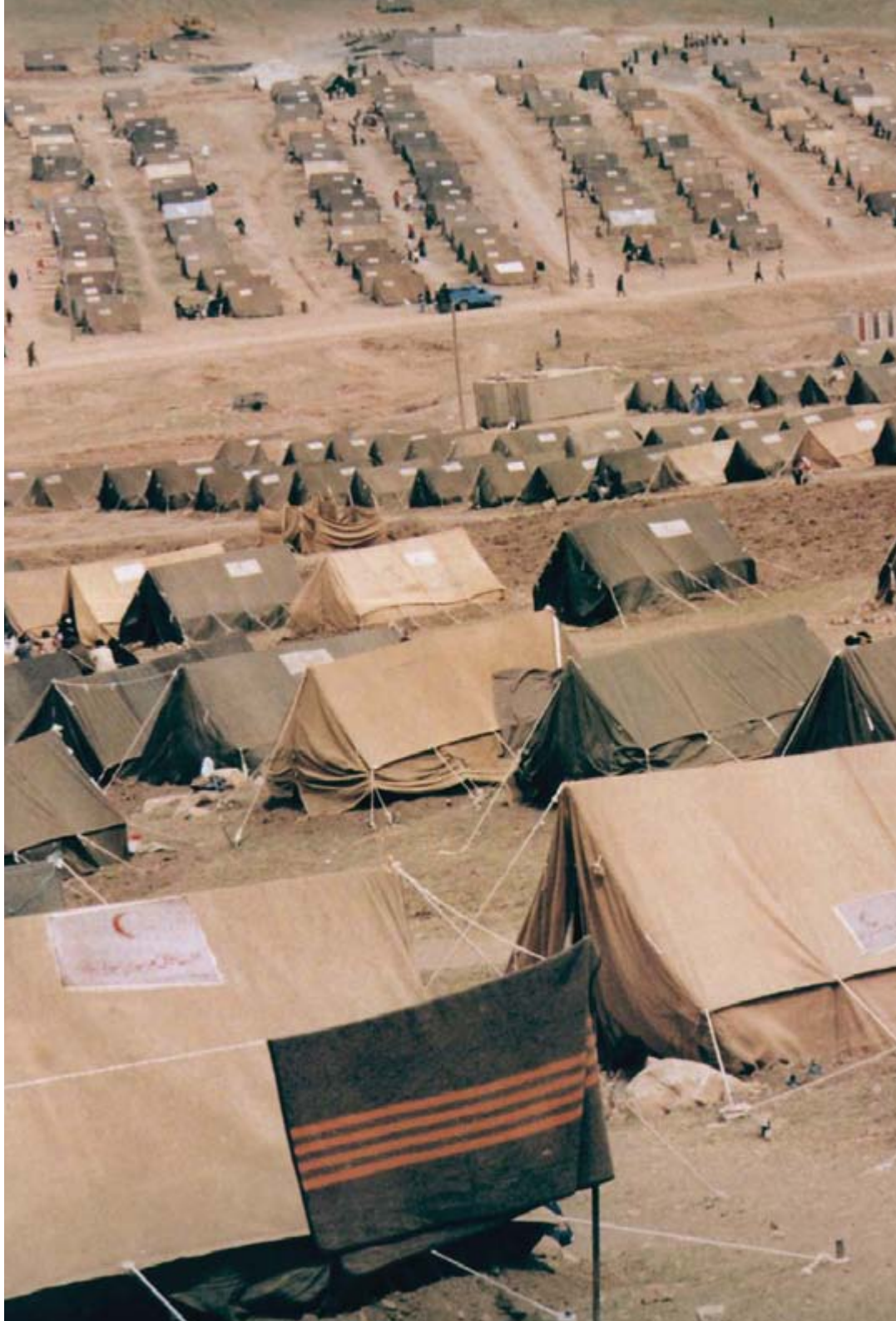
بنابراین بروز جنگ‌های آینده اجتناب نا پذیر است؛ زیرا از ۵ هزار سال تاریخ تمدن بشری فقط ۲۹۲ سال بدون جنگ بوده و تا کنون در جهان حدود ۱۲ هزار جنگ اتفاق افتاده و چهار میلیارد انسان جان باخته اند. آمادگی دفاعی امری ضروری است. در این زمینه شهرداری‌ها نقشی اساسی و کلیدی را می توانند برای زمینه سازی برای مقاومت پایدار (پدافند غیر عامل) ایفا نمایند.

شهرداری‌ها می توانند با مکان یابی و استقرار و پیاده سازی صحیح و علمی اولیه‌ی مراکز حساس نظامی، اقتصادی، ارتباطی، نیروگاه‌ها و غیره آسیب پذیری آن‌ها را تا حد قابل توجهی تقلیل دهند و دشمن را در حمله با مشکل و محدودیت مواجه نموده و ابتکار عمل را از او سلب کنند و در حفظ سرمایه های ملی به میزان قابل توجهی را صرفه جویی کنند. همین طور با برنامه ریزی لازم در رفع نواقص تأسیسات و مراکز حیاتی و حساس احداث شده‌ی قبلی اقدام نمایند. شهرداری‌ها همین طور می توانند از تونل‌ها و کانال‌های زیرزمینی مترو به عنوان پناهگاه‌های عمومی خیابانی، خانوادگی و احداث و ایجاد استتار نقش مهمی در پدافند غیر عامل ایفا کنند. متخصصان ژاپنی عقیده دارند "این زلزله نیست که موجب کشته شدن انسان‌های بی گناه و بروز خسارت می شود؛ بلکه سازه‌های ناامن هستند که موجب بروز مرگ و خسارت می گردند. به عبارت دیگر پیشگیری بهتر از درمان و تصفیه‌ی آب در سرچشمه آسان تر از تصفیه در ریاست. لذا شهرداری‌ها با نظارت بر سازه‌ها می توانند میزان تلفات را به حداقل برسانند.

منبع:

پدافند غیر عامل: سازمان بسیج فرهنگیان نیروی مقاومت بسیج

سپاه ۱۳۸۶ - چاپ اول

آتش نشانی در سال های جنگ تحمیلی

فرشید قاسملو

سازمان آتش نشانی وابسته به شهرداری است و وظیفه‌ی آن، پیشگیری و مقابله با حوادث و سوانحی است که در محدوده شهرها به طور روزمره رخ می‌دهند. وقوع سوانح و حوادث شدید و بزرگ، همچنین بروز شرایط ویژه منجر به آسیب بناها و تأسیسات شهری و در نتیجه آسیب شهروندان، امدادسانی فوق‌العاده‌ای را می‌طلبد که رکن اصلی این امدادسانی، نیز همین "سازمان آتش نشانی" است. این مقاله مرور بسیار کوتاه و گذرایی بر فعالیت‌های سازمان‌های آتش نشانی مناطق مختلف کشور در طی سال‌های حماسه و ایثار، سال‌های "جنگ تحمیلی" است.

تحمیل جنگ

رژیم بعثی عراق در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹، مطابق با ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰م، از نواحی هوایی، دریایی و زمینی، جمهوری اسلامی ایران را مورد تهاجم وحشیانه قرار داد. این اقدام بدون هیچ دلیل منطقی و صرفاً "به قصد باطل مقابله با انقلاب اسلامی ایران و تجزیه ی کشور ضرورت گرفت. اظهارات مقامات رسمی وقت عراق اهداف این کشور از تهاجم به ایران را به خوبی روشن می‌سازد. به‌عنوان نمونه، صدام در آبان ۱۳۵۹ طی مصاحبه‌ای گفت: "ما از تجزیه و انهدام ایران ناراحت نمی‌شویم". طارق عزیز معاون نخست‌وزیر وقت عراق نیز اعلام کرد: "وجود پنج ایران کوچک‌تر بهتر از یک ایران واحد خواهد بود... ما از شورش‌های ملت ایران پشتیبانی خواهیم کرد و همه‌ی سعی خود را متوجه تجزیه‌ی ایران خواهیم نمود".

طه یاسین رمضان، معاون نخست‌وزیر وقت عراق نیز طی مصاحبه با الثورة تاکید کرد: "این جنگ به خاطر عهدنامه‌ی ۱۹۷۵ و یا چند ۱۰۰ کیلومتر خاک و یا نصف شط‌العرب نیست؛ این جنگ به‌خاطر سرنگونی رژیم جمهوری اسلامی ایران است."

برای نیل به این هدف پلید، همه‌ی ابزارها همچون کمک‌های مالی،

تسلیحاتی، اطلاعاتی، تبلیغاتی، سیاسی و غیره بی دریغ و سخاوتمندانه در اختیار دشمن قرار داده شده بود. از سوی دیگر در آن روزگار به دلایل مختلف، ارتش جمهوری اسلامی ایران فاقد آمادگی رزمی بود. مدت زیادی از تأسیس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نمی‌گذشت. سپاه پاسداران با مأموریت دفاع از انقلاب، درگیر مصاف با گروه‌های ضد انقلاب بود. به دلایل فوق، رژیم وقت عراق رؤیای یک پیروزی سریع را در مخیله‌ی خود پرورانده بود. دشمن انتظار همه چیز به جز شکست را داشت. از این نظر صدام، سردمدار رژیم وقت عراق، در تاریخ ۱۷ سپتامبر ۱۹۸۰، یعنی پنج روز قبل از شروع رسمی جنگ، به‌طور یک‌جانبه قرارداد منعقد شده با ایران را نقض کرد.^۱ متعاقب نقض غیر قانونی و یک‌جانبه‌ی معاهده‌ی الجزایر، که توسط شخص صدام حسین اعلام گردید، شورای فرماندهی عراق در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ به قوای آن کشور دستور حمله‌ی عمومی از طریق هوا، دریا و زمین را علیه ایران صادر کرد. دشمن عملیاتی از نوع جنگ شش روزه‌ی ۱۹۶۷ اسرائیل علیه اعراب را پیش‌بینی کرده بود. جالب آن که به تقلید از صهیونیست‌ها، در همان جنگ، دولت بعث عراق نیز در بدو حمله‌ی سراسری به ایران با بمباران فرودگاه‌های مهم کشور، ازجمله فرودگاه‌های تهران، اهواز، همدان، تبریز، دزفول، بوشهر و غیره تلاش کرد تا جنگنده‌های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران را منهدم کند،^۲ اما برخلاف تمام برنامه‌ریزی‌ها و پیش‌بینی‌ها نه تنها دشمن هرگز به پیروزی سریع دست نیافت، بلکه پس از ۸ سال مقاومت مردم ایران و هدایت مسؤولان کشور آن چه نصیب رژیم بعثی عراق شد، چیزی جز شکست نبود. سردمدار رژیم بعثی عراق که در بدو تحمیل جنگ به ایران، با بی‌پروایی تمام عهدنامه‌ی ۱۹۷۵ بین دو دولت را در خصوص مرز دولتی و حسن همجواری باطل اعلام کرده و در برابر دوربین‌های تلویزیون پاره نمود، در ۲۳ مرداد ۱۳۶۹ ناگزیر به پذیرش مجدد آن شد. البته این شکست و ناکامی در حالی صورت گرفت که همه‌گونه تجهیزات جنگی در اختیار دشمن قرار گرفته بود. همچنین با چراغ سبز استکبار جهانی و

شکست در جبهه‌ها و متعاقب با آن حمله به شهرها و روستاها

چنان که در ابتدای مقاله اشاره شد، رژیم بعثی عراق در ابتدای تهاجم به کشور ایران، سودای یک پیروزی سریع را داشت؛ اما علی‌رغم برخورداری از حداکثر تجهیزات نظامی،^۳ استفاده از اصل غافلگیری که در ابتدای تهاجم خود از آن استفاده نمود، عدم آمادگی نیروهای نظامی جمهوری اسلامی ایران و غیره، حتی در همان اوان جنگ به‌جز بعضی پیروزی‌های جزئی شکننده و کوتاه‌مدت، به اهداف پلید خود دست نیافت. به عنوان نمونه در جبهه‌ی غرب شهر مرزی قصرشیرین در همان نخستین روزهای جنگ توسط نیروهای بعثی مسلح اشغال شد؛ اما پایگاه نظامی نزدیک آن در سر پل ذهاب که یک موضع استراتژیک و پراهمیت است، به همت ساکنان منطقه، پاسداران سلحشور و ارتشیان قهرمان ایرانی، علی‌رغم حملات متعدّد هواپیماها و زره‌پوش‌های دشمن و سیل نیروهای کمکی، که از بغداد گسیل می‌شدند، به تصرف دشمن درنیامد و به "دژ نفوذ ناپذیر" مبدل گشت.^۴

در جبهه‌ی مرکزی شهر دزفول مورد هجوم بی‌امان میگ‌ها، آتش توپخانه و موشک‌ها زمین به زمین قرار گرفت؛ اما تانک‌های دشمن که تا ۲۵ کیلومتری "پایگاه هوایی دزفول" پیش رفته بودند تا ۴۰ کیلومتری آن به عقب رانده شدند.^۵

در جبهه‌ی جنوب، خرمشهر قهرمان با کمترین امکانات دفاعی در مقابل شدیدترین حملات هوایی، توپخانه و زرهی دشمن جانانه دفاع کرد.^۶ پس از ۳۵ روز مقاومت دلیرانه‌ی رزمندگان اسلام، اشغال خرمشهر برای مزدوران بعثی بسیار سنگین و گران تمام شد. اما شهرهای دیگر، از جمله شهر مهم آبادان، علی‌رغم فشارهای شدید و وحشیانه‌ی دشمن نه تنها به اشغال در نیامد، بلکه حتی به طور کامل محاصره هم نشد. خرمشهر نیز در روز دوشنبه ۳ خرداد ۶۱ به همت رزمندگان اسلام آزاد شد.^۷ در مقابل، ارتش شکست خورده‌ی دشمن که حمله به جمهوری اسلامی ایران را با قساوت

بی‌توجهی مجامع بین‌المللی، مجوز نادیده گرفتن تمام قوانین و مقررات بین‌المللی نیز برای دولت بعثی عراق صادر شده بود. در نتیجه در طی مدت جنگ تحمیلی، دشمن با نقض اصول حقوق بین‌المللی از هیچ گونه جنایتی علیه مردم ایران فروگذار نکرد. حمله به مناطق مسکونی، استفاده از سلاح‌های شیمیایی، رفتار سوء با ساکنان مناطق اشغال شده، رفتار سوء با اسرای جنگی، حمله به تأسیسات نفتی خلیج فارس و آلوده کردن محیط زیست، تهدید امنیت پروازها و حمله به هواپیماها و تشویق راهزنی هوایی، حمله به کشتی‌های دولتی و انهدام آثار فرهنگی از جمله موارد نقض اصول حقوق بین‌المللی توسط رژیم بعثی عراق در طی جنگ تحمیلی بود.

پیروزی ۱۳۶۵ - از کتاب حماسه مقاومت

مباران هوایی - مدرسسه دخترانه پس از تهاجم هوایی - از کتاب حماسه مقاومت

بی‌سابقه و نقض حقوق انسانی در اصطلاح "جنگ شهرها" خوانده شد. در ادامه بعضی موارد جنایات جنگی دشمن به رشته تحریر درمی‌آید. با این توضیح که مطالب مذکور فقط به عنوان نمونه و یک پیش زمینه برای درک بهتر شرایط آن دوران و پی بردن به اهمیت تلاش نیروهای امدادی آتش‌نشانی در آن ایام است. "وگرنه شرح قصه‌ی سیاه و طولانی و دهشتناک جنایات رژیم بعث عراق را که پر از درد و رنج است، را در کتاب‌های بسیار باید نوشت و داستان مقاومت شجاعانه‌ی مردم ایران اسلامی را باید در حماسه‌های بزرگ بازگفت."^۸

در اول مهر ماه ۱۳۵۹، فردای تحمیل رسمی جنگ به ایران، مردم بی‌گناه و مناطق مسکونی خرمشهر و آبادان توسط هواپیماهای عراقی مورد حمله قرار گرفتند؛ "آموزش و پرورش آبادان" کاملاً بمباران شد و در همان دقایق اولیه ۳۰ نفر از عزیزترین دبیران و آموزگاران در زیر خروارها خاک شهید شدند.^۹ در دوم مهر ماه ۵۹، مردم اهواز شاهد حملات میگ‌های دشمن به این شهر بودند. طی این حملات ده‌ها خانه مسکونی ویران گردید و تعداد زیادی از افراد غیر نظامی کشته و زخمی شدند.^{۱۰} در شانزدهم مهرماه همان سال شهر دزفول توسط چهار میگ عراقی مورد حمله قرار گرفت. در نتیجه این حمله، ۷۰ تن از مردم غیر نظامی شهید و ۳۰۰ نفر زخمی شدند. تعداد زیادی از مناطق بی‌دفاع شهر نیز منهدم شد. این شهر مقاوم فردای آن روز دوباره مورد حمله قرار گرفت. حمله‌ی اخیر ۲۰ تن شهید و ۶۰ مجروح بدنبال داشت. همچنین ده‌ها خانه ویران شد.^{۱۱} این قبیل حملات

تمام و حملات وحشیانه‌ی توپخانه‌ی موشکی و بمباران هوایی مناطق غیرنظامی، اعم از شهر و روستا شروع کرده بود، با مشاهده‌ی مقاومت دلیرانه ملت و نیروهای نظامی ایران به این حملات شدت داد و به موازات پیروزی‌های رزمندگان اسلام در جبهه‌های نبرد، قساوت خود را به اوج رساند. اقدام جنایتکارانه‌ای که بیشتر قربانیان آن را افراد کهنسال، زنان و کودکان تشکیل می‌دادند.

جنگ شهرها

تهاجم سراسری رژیم بعث عراق به مرزهای جمهوری اسلامی ایران، در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ که با حمله‌ی وحشیانه به روستاهای بی‌دفاع مرزی، در غرب و جنوب کشور، همچنین حمله هوایی به شهرها و فرودگاه‌های مختلف کشور آغاز شد، چهره‌ی ضد انسانی دشمن را به‌خوبی نشان داد، اما چنان که در پیش اشاره شد، با دفاع جانانه‌ی مردم ایران و شکست و زبونی دشمن در نیل به اهداف مورد نظر، توحش ارتش دشمن با حمله‌ی مکرر و سنگین به مناطق مسکونی ایران، به اوج خود رسید. این جنایت

تهران ۱۳۶۴ - بمباران مناطق مسکونی - از کتاب حماسه مقاومت

تا سال ۱۳۶۳ ادامه داشت.^{۱۲}

علاوه بر شهرهای فوق تعداد دیگری از شهرهای کشور از جمله شهرهای سنندج، قصرشیرین، ارومیه، باختران، خرم‌آباد، مهران، اندیمشک، بهبهان و غیره به طور مکرر توسط هواپیماهای دشمن مورد حمله قرار گرفتند. بمباران‌های هوایی و حملات توپخانه‌ی دشمن متجاوز علیه مناطق مسکونی و افراد غیر نظامی ادامه داشت که حملات موشکی دشمن نیز شروع شد. این جنایت دشمن علیه مردم ایران به وسیله‌ی موشک‌های زمین به زمین، از نوع "اسکاد-بی" و "فراک" انجام می‌گرفت. اولین موشک ۹ متری زمین به زمین در تاریخ ۱۷ مهر ۱۳۵۹ به شهر دزفول پرتاب شد. این حمله ۱۰۵ شهید و ۳۰۶ مجروح به جای گذاشت. همچنین ده‌ها خانه‌ی مسکونی با خاک یکسان شد. در طول هشت سال دفاع مقدس شهر مقاوم دزفول مورد اصابت ۱۷۶ فروند موشک دوربرد و ۳۷۰۰ گلوله توپ دشمن قرار گرفت. در نتیجه‌ی این حملات در این شهر ۱۹ هزار واحد مسکونی، تجاری، آموزشی و غیره تخریب شد.^{۱۳} در ۱۳ بهمن ۱۳۶۲ سخنگوی نظامی دشمن اعلام کرد عراق از روز دوشنبه آینده هدف‌های تعیین شده در هفت شهر ایران از جمله دزفول، اندیمشک، اهواز، کرمانشاه، آبادان، شوش را مورد حمله قرار خواهد داد.^{۱۴}

بدین ترتیب جنگ شهرها، استراتژی ناجوانمردانه‌ی دشمن، به طور رسمی اعلام گردید و در اوایل خرداد ۱۳۶۳، رژیم وقت عراق ضمن صدور اعلامیه‌ای اخطار کرد شهرهای جنوبی و مرکزی ایران را مورد حمله قرار خواهد داد.^{۱۵} متعاقباً این تهدید دشمن عملی شد.

لازم به ذکر است، با توجه به شدت یافتن حملات دشمن به اهداف غیرنظامی و مناطق مسکونی ایران و افزایش شمار شهدا و مجروحین، در این حمله جمهوری اسلامی ایران، ضمن اخطاری اعلام نمود ناگزیر به مقابله به مثل است.

متعاقباً مناطق مرزی عراق؛ از جمله بصره، به طور محدود هدف حمله‌ی توپخانه قرار گرفت^{۱۶} تا شاید بدین ترتیب از ادامه‌ی شرارت‌های

دشمن جلوگیری شود.^{۱۷} پس از این اقدام متقابل جمهوری اسلامی ایران، دبیر کل سازمان ملل متحد از دولت ایران و عراق درخواست کرد که از هرگونه حمله به مناطق مسکونی یکدیگر خودداری کنند.^{۱۸} دولت جمهوری اسلامی ایران بلافاصله موافقت خود را اعلام نمود. دشمن نیز به ظاهر با این درخواست موافقت کرد. در نتیجه ضمن توافقی، مشهور به توافق ۱۲ ژوئن، مقرر گردید هر دو دولت، از حمله به مناطق مسکونی یکدیگر خودداری کنند.^{۱۹} بدین ترتیب از بدو تحمیل جنگ به جمهوری اسلامی ایران، حمله به مناطق مسکونی ایران به طور موقت قطع گردید. در حالی که کاملاً مشخص بود، رژیم وقت عراق که بر اثر فشار افکار عمومی جهان مجبور به پذیرش این توافق شده، مترصد است به بهانه‌های مختلف مفاد آن را نقض کرده، مجدداً مناطق مسکونی و مردم بی‌گناه ایران را مورد حمله قرار دهد. عجیب آن که بسیار زود و درحالی که تنها ۹ ماه از توافقی نام‌ی ژوئن، می‌گذشت رادیو بغداد طی بیانیه‌ای اعلام کرد شهرهای دزفول، مسجد سلیمان، تهران، اندیمشک،

رامهرمز، نهاوند، بهبهان، کرمانشاه، تبریز، هویزه، اسلام‌آباد، ایلام، سنندج، مریوان، گیلان غرب، خرم‌آباد، همدان، اهواز، بوشهر، بندر امام خمینی، بروجرد، آغاچاری، بانه، سر پل ذهاب، سقز، سردشت و پیرانشهر، را مورد

حمله ی هوایی قرار خواهد داد.^{۲۰} متعاقباً حمله به شهرهای ایران توسط دشمن مجدداً آغاز شد. در ساعت یک بامداد ۱۶ اسفند ۱۳۶۳ طی ۲۰ ثانیه، هشت موشک به شهر دزفول شلیک شد که یک بیمارستان و دو دبیرستان نیز مورد اصابت قرار گرفت.^{۲۱} علاوه بر دزفول، شهرهای بروجرد، اندیمشک، مسجدسلیمان و شهرهای دیگر نیز هدف حملات موشکی رژیم عراق قرار گرفتند. با شدت یافتن حملات دشمن به مناطق مسکونی، دولت ایران پس از اعتراض به مجامع بین‌المللی و اخطار به سران بعث، برای بازداشتن دشمن از ارتکاب اعمال غیرقانونی، شهرهای بصره و مندلی را زیر آتش توپخانه قرار داد. این تدبیر دولت جمهوری اسلامی ایران مؤثر واقع شد و متعاقباً برای مدتی حمله به مناطق مسکونی کشور متوقف گردید. در ۱۷ فروردین ۶۴ آخرین تجاوز هوایی عراق به تهران صورت گرفت و سپس به مدت ۶ هفته حملات عراق متوقف شد. "با این همه مشخص بود که این پایان کار نیست."^{۲۲} رجزخوانی‌های دشمن چنین گواهی می‌داد: "باید بدانید احساسی وجود ندارد. شهر و جبهه، کارخانه و منزل، پادگان و پارک برای ما یکی است. همه را ویران می‌کنیم و امکاناتش را هم داریم. چگونه بگوییم شهرها را نمی‌زنیم. مگر در شهرها چه کسانی هستند؟"^{۲۳}

در دی ماه ۱۳۶۵ رژیم وقت مجدداً حمله به شهرها و مناطق مسکونی ایران را از سر گرفت. در این مرحله از جنگ، شهر مذهبی قم هم که مرقد مطهر حضرت معصومه (س) در آنجا واقع شده است، از شرارت‌های دشمن در امان نماند و به طور مکرر مورد تهاجم موشکی و حمله‌ی هوایی قرار گرفت.^{۲۴} در تاریخ ۲۰ دی ماه ۱۳۶۵ شهر بروجرد مورد حمله قرار گرفت که طی آن ۴۶ دانش‌آموز کلاس‌های اول تا سوم ابتدایی یک مجتمع آموزشی به شهادت رسیدند.^{۲۵} در تاریخ ۱۲ بهمن ماه ۶۵ یک دبیرستان و یک دبستان دخترانه در شهر میانه مورد هجوم هواپیماهای دشمن قرار گرفتند.

پس از گذشت ۴۲ روز، این مرحله از جنگ، بنا بر دلایل متعدّد متوقف

شد. عمده‌ی این دلایل عبارتند از: افزایش توان مقابله به مثل جمهوری اسلامی ایران، وفاداری مجدد ملت مسلمان ایران، که طی راهپیمایی ۲۲ بهمن ۶۵ به اثبات رسید و سرنگون ساختن هواپیمای میگ ۲۵ دشمن بر فراز شهر اصفهان و به اسارت درآمدن خلبان آن که نمادی از قدرت جدید پدافند هوایی ایران به شمار می‌رفت.^{۲۶} در ۱۰ اسفند ماه ۱۳۶۶ آخرین و یکی از حساس‌ترین مرحله‌های جنگ شهرها آغاز شد. از این تاریخ تا ۵۰ روز بعد، ۱۸۹ فروند موشک زمین به زمین، شهرهای تهران، قم، اصفهان، تبریز، شیراز و کرج را آماج خود قرار داد. تعداد ۱۳۳ فروند از موشک‌های یاد شده به تهران شلیک شد. در همین ایام دشمن مرتکب یکی از ناجوانمردانه‌ترین جنایات جنگی شد و آن حمله به شهرها با استفاده از سلاح شیمیایی بود. سلاح شیمیایی به کلیه‌ی عواملی اطلاق می‌گردد که اثرات مستقیم سمی بر انسان و سایر موجودات زنده، اعم از حیوانات و گیاهان، دارند. سابقه‌ی استفاده از سلاح‌های شیمیایی به

جنگ جهانی اول برمی‌گردد که از ننگین‌ترین و سیاه‌ترین برگ‌های تاریخ بشر متمدن است. در این جنگ بر اثر استفاده از حدود ۱۲۵ هزار تن مواد شیمیایی حدود ۱۰۰ هزار نفر کشته و ۲۰۰ هزار نفر مجروح شدند.^{۲۷} پس از جنگ جهانی اول، وسیع‌ترین حملات شیمیایی در طول

بدون آن که بجز شکست، روسیاهی‌ها و لعن ابدی به هیچ پیروزی نظامی یا سیاسی دست یافته باشد. تنها حاصل و نتیجه‌ی این شرارت‌های دشمن جنایتکار، ویرانی مناطق وسیعی از کشور عزیز ایران و به خاک و خون غلتیدن جمع بسیاری از هموطنان شریف و مظلوم ما بود. امدادسانی به قربانیان این شرارت‌های دشمن، امر مهم و حیاتی بود که "امدادگران آتش‌نشانی" در انجام آن نقش مهمی داشتند.

تهران ۱۳۶۶ - از کتاب آسمان و زمین

جنگ تحمیلی، توسط دولت بعثی عراق علیه کشور ایران انجام گرفت. در این مورد نیز پس از آنکه ارتش مزدور دشمن در بسیاری از مناطق عملیاتی جبهه‌ها متحمل شکست شده بود و از رویارویی با رزمندگان اسلام در مناطق نبرد ناتوان بود، برای جبران ناکامی خود اقدام به استفاده از سلاح‌های شیمیایی نمود. اولین استفاده‌ی ثبت شده از سلاح‌های شیمیایی، در تاریخ ۲۳ دی‌ماه ۱۳۵۹ در منطقه‌ی بین "هاله" و "نی‌خزر" در ۵۰ کیلومتری غرب ایلام اعلام گردیده است.^{۲۸} دشمن، خباث و جنایت استفاده از سلاح‌های شیمیایی را به مناطق نبرد محدود نکرد، بلکه از ابتدا مناطق مسکونی کشورمان به طور پراکنده توسط این عوامل هولناک مورد حمله قرار گرفتند. گسترده‌ترین حمله‌ی ناجوانمردانه شیمیایی به مناطق مسکونی در حدود ساعت ۱۶ روز ۱۷ تیرماه سال ۱۳۶۶ در شهر "سردشت" صورت گرفت. بدین ترتیب "سردشت"، اولین شهر مسکونی قربانی سلاح‌های شیمیایی در جهان لقب گرفت. در این حمله‌ی ناجوانمردانه، بیش از هشت هزار نفر از جمعیت غیر نظامی دوازده هزار نفری سردشت، شامل کودک، زن، مرد، پیر و جوان مجروح شدند. حدود ۱۵۰۰ نفر از این مصدومین برای ادامه‌ی درمان در بیمارستان‌ها بستری شدند و ۱۱۰ نفر به درجه‌ی رفیع شهادت نایل آمدند.^{۲۹} در همین ایام، دشمن مرتکب جنایات جنگی دیگری شد و آن حمله‌ی شیمیایی به شهر "حلبچه" بود. بدین ترتیب یک بار دیگر دشمن بعثی شعله‌ی جنگ شهرها را به شدت برافروخت و دامنه‌ی آن را تا داخل خاک خود، شهر آزاد شده حلبچه، گسترش داد.

در این مرحله نیز جمهوری اسلامی ایران، برای اجبار عراق به قطع موشک‌باران و بمباران شهرها، به عمل متقابل مبادرت ورزید و به میزان بسیار محدودتری از موشک‌های میان‌برد علیه دشمن استفاده نمود. اما در عین حال اعلام کرد به محض خودداری دشمن از حمله به شهرهای ایران، بلافاصله و به‌فوری از اقدام متقابل خودداری خواهد نمود.^{۳۰} در نهایت پس از ۵۰ شبانه‌روز شرارت و جنایت رژیم بعث عراق و مقاومت دلیرانه‌ی ملت ایران، دشمن به این مقطع از جنگ شهرها خاتمه داد.

تهران ۱۳۶۶م - از کتاب آسمان و زمین

تهران ۱۳۶۶م - از کتاب آسمان و زمین

آتش‌نشانی و نجات و امداد قربانیان حملات هوایی

هنگام حملات هوایی یا موشکی دشمن، "آژیر قرمز" با زیر و بم‌های خود، همگان را برای رفتن به پناهگاه یا یافتن جان‌پناه و نقطه‌ی امنی دعوت می‌کرد تا بدین ترتیب از آسیب احتمالی در امان باشند. اما در ایستگاه‌های آتش‌نشانی صدای این آژیر معنی و مفهوم دیگری داشت. در واقع این آژیر، افراد آتش‌نشان را دعوت به آمادگی می‌کرد تا بعد از دقایقی به محل اصابت بمب، یا موشک شتافته، شجاعانه و بی‌محابا به نجات افراد بی‌گناه مدفون در زیر آوارها بپردازند. در بیشتر موارد هنوز دود ناشی از انفجار در فضای اطراف محل اصابت بمب یا موشک فرونشسته بود که نیروهای امداد به محل حادثه می‌رسیدند. در وهله‌ی اول با آتش‌سوزی‌های احتمالی مقابله می‌شد. همزمان امدادرسانی به مصدومان و مجروحان حول و حوش محل حادثه انجام می‌گرفت. بیشتر این افراد با توجه به جراحاتشان، به طور سرپایی مداوا می‌شدند؛ اما مصدومان و مجروحان با جراحات و صدمات نسبتاً شدید، به نزدیک‌ترین مرکز درمانی اعزام می‌شدند. "زنده‌یابی" و "آوار برداری"

قسمت عمده و مهم‌تر عملیات بود. عملیاتی بسیار حساس و فوق تخصصی که چه از نظر دانش و تجربه‌ی لازم و چه از نظر ابزار و تجهیزات مورد نیاز، فقط در توان "گروه‌های نجات آتش‌نشانی" و "گروه‌های نجات و امداد هلال احمر" است. لازم به‌ذکر است در مورد امداد رسانی به قربانیان ناشی از بمباران و موشک‌باران دشمن، مانند سایر حوادث و سوانح عمده، عملیات به صورت "کار گروهی" انجام می‌گرفت.

از این نظر از بدو شروع عملیات، علاوه بر نیروهای آتش‌نشانی، سایر ارگان‌های امدادی مثل هلال احمر جمهوری اسلامی، مرکز فوریت‌های پزشکی، همچنین نیروهای انتظامی، پست‌های امدادی گاز، آب و برق به محل حادثه اعزام شده و به وظایف محوله می‌پرداختند. در ابتدا بعضی ناهماهنگی‌ها که بیشتر در اثر عدم اطلاع کافی گروه‌های مختلف عمل کننده، از نوع و نحوه‌ی فعالیت یکدیگر بود، بعضی مشکلات جزئی به دنبال داشت؛ اما بزودی این مشکلات برطرف گردید و مأموران مختلف امداد، با نظم و هماهنگی مطلوب و بدون دخالت در وظایف یکدیگر، با

به شدت دچار سوختگی شدند.^{۳۳} به همین روای در طی سال‌های جنگ تحمیلی، نیروهای آتش‌نشان به منظور حفظ جان هم وطنان و همچنین حفظ ثروت ملی، از هیچ گونه جانبازی و فداکاری دریغ ننمودند. از این نظر توسط مقامات کشور به طور مکرر مورد تشویق و قدردانی قرار گرفتند. برای مثال در فروردین ۱۳۶۳ نخست وزیر وقت جمهوری اسلامی ایران،^{۳۴} طی یادداشتی از تلاش پیگیر کارکنان سازمان آتش‌نشانی در یاری به مردم مصیبت دیده در هنگام حوادث ناگهانی تقدیر کرد.^{۳۵} در اردیبهشت سال ۱۳۶۵ تعدادی از گروه‌های امداد آتش‌نشانی با نخست وزیر وقت ملاقات کردند. طی این دیدار نخست وزیر به پاس تقدیر از تلاش آتش‌نشانان هدایایی به آن‌ها اهدا نمود.^{۳۶} در خرداد همان سال ۱۳۶۵، توسط وزیر وقت کشور، از خدمات کارکنان سازمان آتش‌نشانی در مقابله با شرارت‌های دشمن بعثی قدردانی به عمل آمد.^{۳۷}

شهردار وقت تهران، در مراسم پایان دوره کارآموزی ۴۰ تن از کارآموزان سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی تهران، که در عید سعید فطر ۱۳۶۵ برپا شد، طی سخنانی از تلاش شبانه‌روزی پرسنل جان‌برکف آتش‌نشانی تقدیر کرد و گفت: نمونه‌ای از تعهد و ایثارگری‌های برادران عضو شهرداری و آتش‌نشانی را ما در اطفای حریق پالایشگاه تهران دیدیم که سرعت اطفای این حریق به حدی بود که رسانه‌های غرب و دشمنان ما را به تعجب واداشت.^{۳۸} در شهرهای مرزی درگیر جنگ، به علت شدت و تعدد شرارت‌های دشمن در حمله به مناطق مختلف غیرنظامی مسکونی، صنعتی و غیره تلاش، فعالیت و از خود گذشتگی نیروهای آتش‌نشانی به شدت و در طول شبانه روز ادامه داشت؛ به شکلی که حتی برای سرویس و بازدید خودروهای آتش‌نشانی و یا برای استراحت و تجدید قوای افراد آتش‌نشان فرصتی وجود نداشت. به این علت، با هماهنگی‌های به عمل آمده مقرر شد تعدادی نیروی آتش‌نشان از شهرهای دیگر به صورت مأمور به واحدهای آتش‌نشانی شهرهای درگیر در جنگ اعزام گردند.^{۳۹}

سرعتی مناسب خدمات حیظه‌ی تخصصی خود را ارائه می‌دادند. به هر حال، امدادگران به دقت و به کمک ابزار و تجهیزات مخصوص، از جمله دستگاه "زنده یاب" به جستجو در میان آوارها می‌پرداختند تا ضمن خارج ساختن پیکر مطهر شهدای مظلوم و بی‌گناه، تن مجروح و خسته‌ی هم‌میهنان مصدوم را از میان آوارها نجات دهند. در بیشتر موارد، پس از نجات یکی از افراد خانواده، با پرسش از وی، امدادگران اطلاعات ارزشمندی در مورد تعداد و محل تقریبی سایر اعضای خانواده کسب نموده، آن‌ها را نیز به سرعت از میان آوارها نجات می‌دادند.

در یکی از این‌گونه موارد، "مهدی" کودک چهار ساله‌ی تهرانی، باعث نجات ۳ تن دیگر از اعضا و خانواده خود شد.^{۴۰} آمادگی نیروهای امدادی، اقدامات ایمنی - محافظتی مثل حرکت عمومی برای ساختن "پناهگاه"، صبر و مقاومت دلیرانه‌ی مردم کشور، بیش از پیش دشمن زبون را مأیوس ساخت و به سهم خود عاملی برای خنثی شدن نیرنگ دشمن در حمله به شهرها بود.

دشمن از بدو تحمیل جنگ به کشور اسلامی ایران، همسو با حمله به مناطق مسکونی، حمله به هدف‌های صنعتی و زیرساخت‌های کشور اعم از پالایشگاه‌ها، مجتمع‌های صنعتی، نیروگاه‌ها، بیمارستان‌ها و پل‌ها را نیز به نحو ناجوانمردانه‌ای دنبال می‌کرد. در هنگام حمله‌ی دشمن به این گونه مراکز نیز فعالیت و از جان‌گذشتگی نیروهای آتش‌نشانی به ویژه برای نجات جان هموطنان و حفظ سرمایه‌های ملی غیر قابل وصف بود. به عنوان نمونه در همان روزهای نخست حمله دشمن به ایران، پالایشگاه آبادان - عظیم‌ترین پالایشگاه جهان - ناجوانمردانه بمباران شد. "دود غلیظی سراسر شهر را گرفت. کسانی که در نزدیکی پالایشگاه سکونت داشتند، تنگی نفس گرفته بودند. تمام ماشین‌های آتش‌نشانی شهر به حرکت درآمدند تا آتش سوزی را مهار کنند..."^{۴۱} در سوم مهر ۱۳۵۹، پالایشگاه آبادان باز هم هدف حمله هوایی دشمن قرار گرفت. ضمن اطفای حریق ناشی از این حمله، تعدادی از پرسنل آتش‌نشانی پالایشگاه

تأسیس ستاد آتش‌نشانی کربلا

شدت شرارت‌های دشمن و درخواست مسؤولین و فرماندهان قرارگاه‌های جنگی، وزارت کشور را بر آن داشت تا با همکاری استانداری خوزستان و پس از گردهمایی دو روزه در اهواز، ستادی به نام "ستاد آتش‌نشانی کربلا" دائر نمایند. بدین شکل که با برنامه ریزی و مدیریت "ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور"، شهرهای خارج از منطقه ی جنگی، شهر معین تلقی شده، پس از بررسی استعداد و توان پرسنلی، تجهیزاتی و خودرویی، دستور اعزام تعدادی نفرات و خودرو در دوره‌های متوالی دو ماهه صادر گردد. بدین ترتیب همواره حدود ۴۰ نفر آتش‌نشان زنده و تازه نفس مجهز به تجهیزات و خودروهای آماده، به کار آتش‌نشانی و نجات و امداد در مناطق جنگی استان خوزستان مشغول شدند.^{۳۱} به علت شرارت‌های دشمن، فعالیت ستاد آتش‌نشانی کربلا، به شهرهای نسبتاً دور مثل امیدیه، مسجد سلیمان، رامهرمز و همچنین گهگاه به استان ایلام و کرمانشاه نیز گسترش پیدا کرد.^{۳۲} در طول فعالیت "ستاد آتش‌نشانی کربلا"، پرسنل فداکار و جان برکف آن ضمن عملیات امدادی خود تعدادی شهید و مجروح به کشور اسلامی تقدیم نمود.^{۳۳}

در کنار چهار شهید گران قدر "برادر شهید رستم علیزاده" از آتش‌نشانی آمل، "برادر شهید محمود میرزایی"، "برادر شهید رضا مسلم خانی"، "برادر شهید کاظم نجفی پور" از آتش‌نشانی همدان، بیش از ۲۰۰ مجروح شیمیایی و ۲۰ مجروح در اثر اصابت ترکش خمپاره، از جمله جانبازان راه حماسه و ایثار هستند. بدین ترتیب اوراق زرینی متبرک به خون پاک شهدا، به دفتر پرافتخار "آتش‌نشانی کشور" افزوده شد.

لازم به ذکر است آن چه در مورد شهدا و جانبازان و مجروحان نیروهای آتش‌نشانی ذکر شد، مربوط به پرسنل شریفی است که حین انجام عملیات امدادی ناجوانمردانه مورد هدف قرار گرفتند؛ و گرنه در طی سال‌های جنگ تحمیلی، نیروهای آتش‌نشانی علاوه بر نقش بسیار ارزنده‌ای که در نجات جان قربانیان بی‌گناه حملات کور دشمن داشتند، داوطلبانه به خط مقدم جبهه‌های دفاع مقدس نیز می‌شتافتند، تا دوشادوش دیگر رزمندگان کشور اسلامی در

پی نوشت:

- ۱- این قرارداد صلح در ۶ مارس ۱۹۷۵ م در پی نخستین کنفرانس "اوپک" در الجزیره میان صدام حسین، معاون وقت ریاست جمهوری عراق و شاه سابق ایران منعقد گردید.
- ۲- به لطف خداوند، این نقشه ی شوم دشمن به کلی با شکست روبرو شد.
- ۳- "تجاوز ارتش عراق به ایران با استعداد ۴۸ یگان سازماندهی شده در قالب تیپها و لشکرهای زرهی، مکانیزه و پیاده، با برخورداری از پشتیبانی ۸۰۰ قبضه توپ، ۵۴۰۰ دستگاه تانک و نفربر، ۴۰۰ قبضه توپ ضد هوایی، ۳۶۶ فروند هواپیما و ۴۰۰ فروند بال گرد صورت گرفت". (مأخذ شماره ۱)
- ۴- مأخذ شماره ۳
- ۵- همان مأخذ
- ۶- مقاومت قهرمانانه ی خرمشهر، تعرض ظاهرا موفق دشمن را به شدت مورد آسیب قرار داد؛ اراده ی نظامیان عراقی را متزلزل کرد و به آنها که ابتدا تصور برخورد با یک وضعیت ساده را داشتند فهماند در هر قدم باید متحمل خسارت سنگین و غیر قابل تحمل شوند.
- ۷- اعلام خبر آزادی خرمشهر در ساعت ۱۴ از صدای جمهوری اسلامی ایران، شور و شمع و وصف ناپذیری در آحاد ملت ایران برانگیخت، شهرهای مختلف کشور غرق در شادی و نشاط شدند.
- ۸- مأخذ شماره ۲
- ۹- مأخذ شماره ۶
- ۱۰- همان مأخذ
- ۱۱- همان مأخذ
- ۱۲- همان مأخذ
- ۱۳- روزنامه ی ایران، دوشنبه ۳ مهرماه ۱۳۷۴، شماره ۱۸۸
- ۱۴- مأخذ شماره ۴
- ۱۵- مأخذ شماره ۲
- ۱۶- همان مأخذ
- ۱۷- برای کسب اطلاعات بیشتر راجع به مشروعیت مقابله به مثل و تأثیر آن در خودداری دشمن از حمله به مناطق مسکونی به مأخذ شماره ۲، تحلیلی بر جنگ مراجعه فرمایید.
- ۱۸- مأخذ شماره ۲
- ۱۹- همان مأخذ
- ۲۰- مأخذ شماره ۴
- ۲۱- همان مأخذ
- ۲۲- همان مأخذ

سرکوب دشمن متجاوز شرکت نمایند. علاقمندی افراد آتش نشانی برای حضور در جبهه‌های جنگ تحمیلی به حدی بود که برای مثال تا سال ۱۳۶۴، از ۹۸۳ نفر پرسنل آن دوران سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی تهران، ۶۵۰ نفر به مناطق عملیاتی اعزام شده بودند.^{۴۴} این روند اعزام به جبهه تا پایان جنگ تحمیلی همچنان ادامه داشت. از میان این دلاوران مخلص، عزیزان بسیاری به فیض شهادت نایل آمدند.

۳۹- از مصاحبه‌ی نگارنده با جناب آقای حسن تنها، مسؤول وقت ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور
 ۴۰- همان مأخذ
 ۴۱- همان مأخذ
 ۴۲- همان مأخذ

۴۳- از جمله موارد متعدد جنایات جنگی دشمن، عدم رعایت قوانین و مقررات بین‌المللی راجع به مصونیت اماکن، وسایل و نیروهای اعداد است. بر این اساس دشمن، ناجوانمردانه و با بی‌رحمی تمام در طول ۸ سال جنگ تحمیلی بارها و بارها بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها و آمبولانس‌ها (منقش به علامت هلال احمر) را به طور عمدۀ مورد تهاجم قرار داد. در مورد امدادگران آتش‌نشانی نیز به همین روال، حتی در مواردی حین عملیات اطفایی توسط خمپاره‌های دشمن مورد حمله قرار گرفتند.

۴۴- روزنامه‌ی اطلاعات ۱۵/۷/۶۴

۲۳- همان مأخذ به نقل از رادیو بغداد ۱۵/۳/۱۳۶۴

۲۴- مأخذ شماره ۴

۲۵- همان مأخذ

۲۶- همان مأخذ

۲۷- مأخذ شماره ۵

۲۸- همان مأخذ

۲۹- همان مأخذ

۳۰- مأخذ شماره ۲

۳۱- روزنامه‌ی کیهان به تاریخ ۱۳۶۷/۲/۳ شماره ۱۳۳۰۲ از

خاطرات جناب آقای منوچهر عیدخداوندی

۳۲- مأخذ شماره ۶

۳۳- همان مأخذ

۳۵- روزنامه‌ی اطلاعات ۹/۱/۶۳

۳۶- روزنامه‌ی کیهان ۲۱/۲/۶۵

۳۷- روزنامه‌ی کیهان ۲۴/۳/۶۵

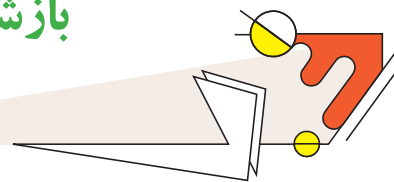
۳۸- روزنامه‌ی اطلاعات ۲۰/۲/۶۵

◀ فهرست منابع و مأخذ

- ۱- دورودیان، محمد؛ *سیری در جنگ ایران و عراق- جلد ششم آغاز تا پایان*، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۶۷۳۱.
- ۲- اداره‌ی کل حقوقی وزارت امور خارجه؛ *تحلیلی بر جنگ تحمیلی رژیم عراق علیه جمهوری اسلامی ایران*، جلد دوم، تهران: وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، ۶۷۳۱.
- ۳- تراب زمزمی، عبدالمجید؛ *نژند مژگان: جنگ ایران و عراق*، تهران: سفیر، ۱۳۶۸.
- ۴- *۵۰ روز از جنگ تحمیلی (حملات موشکی به تهران)*، تهران: سروش، ۸۶۳۱.
- ۵- *سردشت، اولین شهر قربانی سلاح‌های شیمیایی در جهان*، ستاد کل نیروهای مسلح، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس (پروشور).
- ۶- خدری، رضا؛ *خرمشهر از اسارت تا آزادی*، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۶۶۳۱.

بازشناسی مفهوم آمادگی در چرخه ی مدیریت سوانح

محمدرضا سلیمی جهرمی
کارشناس ارشد مدیریت شهری
پهزاد محمودی
کارشناس ارشد مهندسی عمران - سازه
سعید گیوه‌چی
دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری
دانشگاه تهران

بیشتر مورد توجه قرار گیرد و دانش‌هایی مانند مدیریت جستجو، مدیریت نجات، امداد در سوانح، اسکان اضطراری، اسکان موقت بازسازی، توانبخشی، باز توانی و غیره مورد توجه قرار گیرد. لذا نگرش اولیه بیانگر آن است که مدیریت سوانح لزوماً مفهومی تک رویکردی و مبتنی بر فاز پس از سانحه است (۴).

در این راستا استفاده از چرخه ی مدیریت سوانح می‌تواند یک ابزار کارآمد در تحلیل شرایط ناشی از سوانح موثر واقع باشد. از آن جا که اصولاً سوانح هنگامی نمود می‌یابند که رخ داده باشند، مفهوم پیش حین و پس از سانحه نیز به تبع آن با رخداد سوانح معنی‌دار می‌گردد (۵). این مسأله یکی از بزرگ‌ترین مشکلات در تشخیص فازهای مدیریت سانحه به شمار می‌آید. منشأ چنین نگرش‌هایی ذاتاً به باورهای عمومی و برداشت‌های انسانی از محیط برمی‌گردد. انتخاب میناها در قیاس یک مفهوم فطری است، اما گام مهم‌تر در این راستا انتخاب صحیح مبنای قیاس است. به بیان دیگر در کاربردهای روزمره، مبنای مقایسه به طور کامل رخداد‌های قابل توجه در نظر گرفته

واژه‌های کلیدی: آمادگی، چرخه ی مدیریت سوانح، بازشناسی، هشدار، ارتقاء آمادگی

مقدمه

وقوع بیش از ۴۰ نوع سوانح طبیعی و نیمه طبیعی در سراسر دنیا، استفاده از تکنیک‌های پیشگیری و کاهش آثار این سوانح را ضروری ساخته است. در ایران نیز از دیرباز تا کنون برخی از نمودهای سوانح طبیعی مانند زلزله، سیل و خشکسالی خسارات انسانی و اقتصادی بر جای گذاشته است (۱). مطرح شدن مدیریت سوانح به عنوان یک رشته ی علمی در دهه‌های اخیر باعث شده است که پاسخ به سوانح به عنوان یک رویکرد کلاسیک و آکادمیک مورد توجه قرار گیرد (۲). لذا می‌توان در منابع لاتین و فارسی مقادیر قابل توجهی از تکنیک‌ها و ابزارها را جهت پاسخ به سانحه مشاهده نمود (۳). این مسأله هنگامی بیشتر نمود می‌یابد که واژه‌شناسی مدیریت سوانح

می‌شود و سایر امور بر مبنای آن رخداد پیش و پس از رخداد طبقه بندی می‌شوند(۶).

مقایسه با مراحل پس از سانحه

بدین منظور با در نظر داشتن ضرورت‌های فوق الذکر، این پژوهش به دنبال دست یابی به اهداف ذیل است:
تعیین دقیق مفهوم آمادگی به صورت شاخص‌های کمی و کیفی
مشخص نمودن جایگاه آمادگی در مرحله‌ی پیش از بحران

روش پژوهش

با در نظر گرفتن ضرورت‌های اشاره شده در بخش پیشین و به منظور دست‌یابی به اهداف تحقیق در این پژوهش مراحل ذیل طی گردید:
شناسایی مراحل مختلف چرخه‌ی مدیریت سوانح
تبیین مباحث تفکیک فازهای مختلف مدیریت سوانح
شناسایی فاز پیش از سانحه
شناسایی جایگاه آمادگی در مراحل پیش از سانحه
تبیین و باز شناخت شاخص‌های کمی و کیفی آمادگی
با پیمایش گام‌های فوق‌العاده و در نظر داشتن این که مدیریت سانحه، یک مفهوم فراگیر تلقی می‌گردد، نتایج پژوهش حاصل گردید که در بخش بعد ارائه می‌شود.

نتایج پژوهش و بحث

چرخه‌ی مدیریت سوانح به عنوان یکی از مهم‌ترین و در عین حال کارآمدترین ابزارها در مواجهه با سوانح اعم از طبیعی و انسان ساخت به شمار می‌آید.
در شکل(۱) نمونه‌ای از چرخه‌ی مدیریت سوانح نشان داده شده است.
همان گونه که در شکل فوق مشاهده می‌کنید، بر حسب رخداد سانحه، می‌توان زمان را به سه بخش ذیل تقسیم نمود :

استفاده از نگرش فوق در مدیریت سوانح به دلایل مختلف می‌تواند نا کارآمد جلوه نماید. این مسأله به ویژه هنگامی بیشتر قابل توجه است که وقوع سانحه‌ی طبیعی مبنای قیاس عموم جامعه قرار گیرد؛ به عنوان نمونه در یک جامعه‌ی آسیب دیده از زلزله می‌توان چنین نگرشی را در قالب گفتارهای ساکنین، پیش و پس از زلزله مشاهده نمود. با این رویکرد، مفهوم پیش از زلزله زمان منقضی شده‌ای است که فاقد ماهیت به شمار می‌آید و تنها شرایط پس از سانحه است که زمان حال به شمار آمده و مبنای مفهوم اجرا قرار می‌گیرد(۷).

بازشناسی مبنای پنداری نادرست و مبتنی بر وقوع سانحه منجر به آشکار شدن ضرورت اصلاح بنیادی در مفاهیم چرخه‌ی مدیریت سانحه می‌گردد. مفهوم آمادگی به عنوان مهم‌ترین نمود شرایط پیش از سانحه با مبنای پنداری نادرست، فراموش شده است و با حذف بازه‌ی زمانی پیش از سانحه به تبع آن، بخشی از چرخه‌ی مدیریت در سوانح، در گام نخست به باز تعریف مباحث زمانی پرداخت. در ادامه‌ی این پژوهش، با در نظر گرفتن مؤلفه‌ی فوق الذکر، مفهوم آمادگی مورد بازشناسی و باز تعریف قرار می‌گیرد.

ضرورت و اهداف پژوهش

مهم‌ترین ضرورت‌های انجام پژوهش‌هایی از این دست را می‌توان در سه محور ذیل خلاصه نمود:
■ ناشناخته ماندن بعد پیش از سانحه در مقایسه با دیگر مراحل مدیریت بحران
■ فقدان ابزارهای کافی در تحلیل شرایط پیش از سانحه
■ کم اهمیت جلوه یافتن آمادگی به عنوان بخشی از بعد پیش از سانحه در

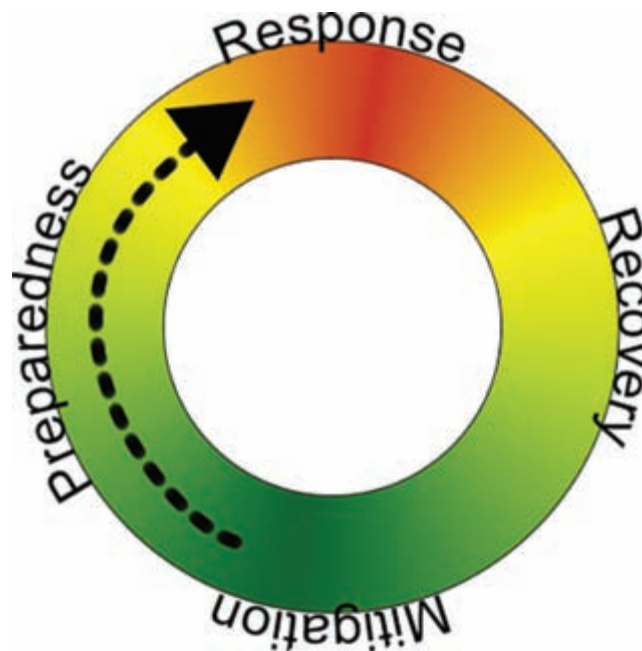
صورت به لحاظ شرایط در موقعیت عادی قرار داریم و عامل قابل ملاحظه‌ای در محیط تغییری ایجاد نمی‌کند. در چنین موقعیتی به منظور دستیابی به ضرورت آمادگی مواجهه، باید حداقل‌هایی فراهم گردد، که این حداقل‌ها در جدول (۱) نشان داده شده است:

با توجه به مندرجات جدول شماره (۱)، مشخص می‌شود که برخی از عوامل ضرورت آمادگی مقابله با سانحه را یادآوری می‌کنند که از این جهت، شرایط پیش از سانحه یک موقعیت ناکامل تلقی می‌شود. با توجه به این واقعیت، مفهوم آمادگی نیاز به یک بازنگری دارد تا ابعاد آن به شرایط و موقعیت‌های زمانی پیش از سانحه کاملاً گسترش یابد.

در جدول شماره (۲) مهم‌ترین نموده‌های آمادگی در برنامه‌های معمول در مدیریت سانحه ذکر شده است. با توجه به مندرجات جدول شماره (۲) بدیهی است مؤلفه‌های موجود در برنامه‌های معمول مدیریت سانحه دارای مشکلات و معایب ذیل هستند:

۱- مؤلفه‌های فوق لزوماً تقلیل‌گرا هستند و گرایش آشکاری به برخی از جنبه‌های آمادگی دارند.

۲- مؤلفه‌های فوق جنبه‌ی کیفی دارند و در هیچ یک از موارد، جنبه‌های کمی بارز قابل مشاهده نیستند.

شکل یک

شرایط پیش از سانحه

در ساده‌ترین تعریف، شرایط پیش از سانحه به بازه‌ای از زمان اطلاق می‌شود که در آن و یا نزدیک به آن سانحه ای رخ نداده باشد. در این

میزان ضرورت آمادگی			نام مشخصات	
کم	متوسط	زیاد	خیلی ضروری	
			*	فاصله‌ی زمانی نسبتاً محسوس با سانحه‌ی پیشین
		*		خسارات قابل توجه از سانحه نسبتاً دور معاصر
		*		تکرر و تعدد سوانح در منطقه
	*			سالروز رخداد سوانح
*				معیارهای کلاسیک آموزش آمادگی در مدارس و دانشگاه‌ها

جدول شماره (۱): حداقل شرایط لازم به منظور حصول اجتماعی ضرورت آمادگی

ردیف	مؤلفه‌ی آمادگی	ساز و کار تأثیر
۱	آموزش عمومی با بروشورها و نشریات	دامنه‌ی تأثیر متوسط و دامنه‌ی نفوذ کم به لحاظ زمانی
۲	آموزش عمومی از طریق رسانه‌های صوتی و تصویری	دامنه‌ی تأثیر زیاد؛ دامنه‌ی نفوذ کم به لحاظ زمانی
۳	آموزش‌های اختصاصی	دامنه‌ی تأثیر کم، دامنه‌ی نفوذ قابل توجه به لحاظ زمانی
۴	تمرین و مانورهای عملیاتی	دامنه‌ی تأثیر متوسط، دامنه‌ی نفوذ قابل توجه به لحاظ زمانی

جدول شماره (۲): مهمترین نموده‌های آمادگی در برنامه‌های معمول مدیریت سانه

- ۳- در مواردی که دامنه‌ی تأثیر یک مؤلفه به لحاظ جمعیت تحت پوشش زیاد باشد، دامنه‌ی نفوذ آن به لحاظ زمانی کم است که این یک مشکل عمده به شمار می‌آید.
- ۴- به منظور افزایش اثربخشی، همین مؤلفه‌های محدود نیز نیاز به باز تعریف و تبیین معانی و ارائه‌ی تعاریف عملیاتی و کاربردی دارند.
- با توجه به مباحث فوق‌الذکر ضروری است مفهوم آمادگی با توجه به شاخص‌های آن مورد بازشناسی و باز تعریف قرار گیرد. در این راستا و به منظور پرمودن خلأهای فوق باید مفهوم جدیدی تحت عنوان ارتقای آمادگی مورد توجه قرار گیرد. ارتقای آمادگی می‌تواند از مهم‌ترین شاخص‌ها در سنجش میزان آمادگی به شمار آید. معرفی این شاخص‌ها بدان جهت حائز اهمیت است
- ۳- مفهوم آمادگی ضرورتاً یک واژه‌ی نسبی است و در ابعاد زمانی و مکانی تغییر می‌یابد. لذا می‌توان با استفاده از تکنیک ارزیابی گام به گام به شاخص ارتقاء آمادگی دست پیدا کرد.
- به منظور سنجش این شاخص کافی است مراحل ذیل طی شود:
- ۱- مؤلفه‌های آمادگی از جدول شماره (۲) استخراج گردد.
 - ۲- به هر یک از مؤلفه‌ها با نسبت دادن شاخص تعدادی مفهوم کمی داده شود.
 - ۳- شاخص‌های کمی به دست آمده مکان دار شود.
 - ۴- شاخص‌های کمی به دست آمده زمان دار شود.
 - ۵- شاخص‌های کمی مکان دار در شاخص‌های زمان دار تلفیق شوند و

ردیف	مراحل	شرح
۱	انتخاب بازه زمانی محدود	مبتنی بر شرایط محیطی بازه در حد هفته، ماه یا سال انتخاب گردد
۲	هم ارز کردن بازه های زمانی	حتی‌الامکان بازه‌های زمانی مساوی انتخاب گردد
۳	مقایسه ی آلمانی مؤلفه‌ها در بازه‌ها به صورت دو به دو	هر در مؤلفه یکسان یا هم ارز در دو بازه زمانی
۴	انتخاب بازه برتر	از دو بازه ی مقایسه شده یکی به عنوان بازه برتر انتخاب گردد
۵	ادامه ی سایر مراحل	این کار تا انتخاب بازه برتر ادامه دارد

جدول شماره (۳): روش ارزیابی محدود شاخص مبنا

شاخص کمی زمان دار و مکان دار استخراج گردد.

۶- شاخص به دست آمده در گام پیشین که اصطلاحاً شاخص مینا نامیده می‌شود در بازه‌های زمانی مختلف مورد ارزیابی محدود قرار گیرد (جدول شماره ۳).

همان گونه که از نتایج جدول شماره (۳) قابل مشاهده است، با این روش می‌توان میزان ارتقای آمادگی و یا بالعکس، تنزل آمادگی را با شناخت مینا سنجید. شاخص مینایی که مورد مطالعه در بازه‌های زمانی هم‌ارز قرار می‌گیرد، شاخص ارتقای آمادگی، می‌تواند به شیوه‌های ذیل در مدیریت سوانح مفید واقع گردد:

ایجاد یک نگرش کلی از میزان صعود یا نزول آمادگی برای بحران نیمه کیفی شدن مفهوم آمادگی

استفاده ی بهینه از شاخص‌های محدود از طریق زمان دار و مکان دار کردن آن‌ها

در هر صورت با نگرش فوق‌الذکر مفهوم آمادگی، یک مفهوم مستمر تلقی می‌گردد که می‌تواند در فاصله‌های زمانی محدود ارزیابی شود و نتایج آن به عنوان یک دستور کاربردی مدیران بحران مورد استفاده قرار گیرد.

نتیجه گیری

چرخه‌ی مدیریت سوانح به عنوان یک ابزار کارآمد می‌تواند در برگیرنده کلیه‌ی شرایط پیش و پس از سانحه باشد. با در نظر داشتن نگرش جامع نگر مدیریت سوانح، باید به شرایط پیش از سانحه گسترش یابد و در این راستا مهم ترین ابزار مورد استفاده تغییر مبنای مختصات زمانی است. پس از مشخص شدن جایگاه مراحل پیش از سانحه، ضرورت توجه به مرحله‌ی آمادگی آشکار می‌شود.

با توجه به محدود بودن و نیز کیفی بودن اکثر شاخص‌های موجود در سنجش آمادگی، در این پژوهش، شاخص ارتقاء آمادگی بر مبنای شاخص مینا مورد تعریف قرار گرفت که از این نظر می‌تواند به نحو مؤثری در گسترش ابعاد در پیش از سانحه موثر واقع گردد.

منابع

- ۱- اسمیت، کیت؛ مخاطرات محیطی، ترجمه دکتر ابراهیم مقیمی و دکتر شاپور گودرزی نژاد، تهران: سمت، ۴۸۳۱.
- ۲- عبداللهی، مجید؛ "مدیریت بحران در نواحی شهری (سیل و زلزله)"، تهران: سازمان شهرداریهای کشور، ۲۸۲۱.
- ۳- گیوهچی، سعید، باغوند، اکبر؛ "تأثیر مشارکت نیروهای بومی در تسریع فرایند بازسازی مناطق آسیب دیده از زلزله"، کنفرانس ملی بهره‌وری و توسعه، تبریز: ۴۸۳۱.
- ۴- گیوهچی، سعید و دیگران؛ "ارزیابی عملکرد تأسیسات شهری با استفاده از دستگاه مختصات دو بعدی سامانه و محیط"، اولین همایش مقابله با سوانح طبیعی، دانشگاه تهران: ۵۸۳۱.
- ۵- گیوهچی، سعید، نظریها، مهرداد؛ "ضرورت در نظر گرفتن ریسک مجدد سوانح طبیعی در بازسازی مناطق زلزله زده"، تهران: کنفرانس بین‌المللی مدیریت جامع بحران، ۴۸۳۱.

- 6- Givehchi S. and Nazariha M.(2006), practical model for continuation of time in natural disaster management , World conference Disaster Management (WCDM) Toronto canada
- 7- Comfortl.(2006), cities at risk Hurricane katrin and drowning of Orleans, journal of urban affairs review VOL.41-NO4-501-516

پدیده‌ی برگشت شعله (Back draft)

پرویز یاراحمدی

کارشناس ارشد برنامه ریزی سیستم‌ها

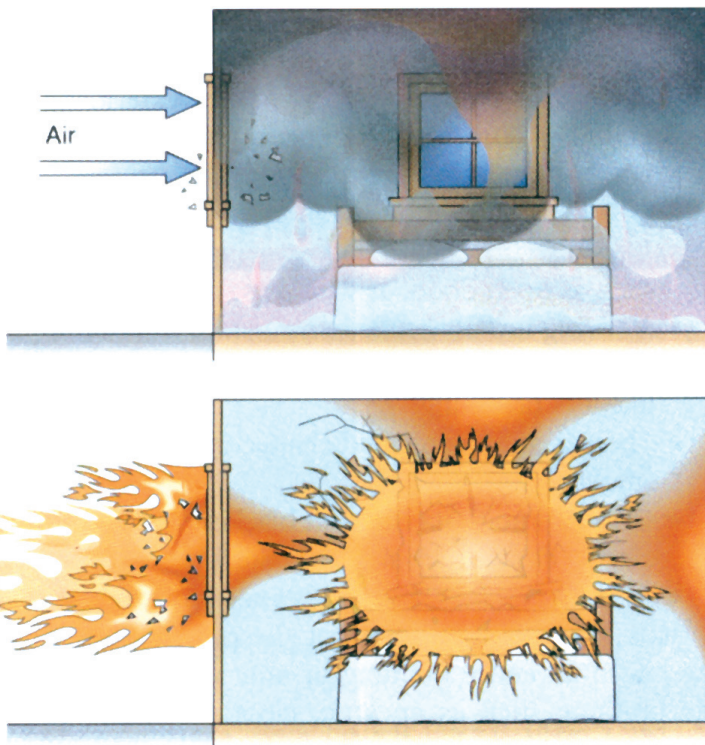
ساختمان نیز به کندی صورت می‌گیرد و یا متوقف می‌شود. همان طور که می‌دانیم آتش برای ادامه سوختن به مقدار زیادی اکسیژن نیاز دارد؛ به علت کمبود اکسیژن، شدت یا نرخ احتراق کاهش یافته گاهی اوقات شعله‌های حریق نیز خاموش می‌گردد و حریق به صورت کندسوزی ادامه می‌یابد. این حالت در داخل یک ساختمان یا هر فضای داخلی که از منواکسیدکربن یا یک گاز قابل اشتعال و محصولات دیگر حریق پر شده است پیش خواهد آمد. در این حالت، مواد سوختنی به مقدار کافی در محیط موجود است و حرارت زیادی نیز تولید شده است. تنها چیزی که لازم دارد تا همه چیز را به نابودی بکشد، اکسیژن است. ساختمان نیز که مانعی جهت رسیدن هوا از بیرون محسوب می‌شود، به عنوان یک عامل بالقوه حالت دهنده دارد.

البته دود دارای مواد زیادی است که کاملاً نسوخته اند و به اندازه کافی داغ و در شرایط بحرانی هستند و تنها عاملی که مانع انفجار آن است، عدم وجود اکسیژن است. اگر اکسیژن به طور

پدیده‌ی برگشت شعله عبارت است از انفجار ناشی از ورود ناگهانی اکسیژن به فضای خیلی گرم و انباشته از دود و بخارات. فرآورده‌های حاصل از احتراق عمدتاً قابل اشتعال هستند و می‌توانند برای افرادی که در آن محیط کار می‌کنند بسیار خطرناک باشند. این پدیده اساساً در اثر انفجار دود ناشی از حریق رخ می‌دهد و یا هنگامی که حریق در مرحله‌ی کندسوزی است یا زمانی که شدت آتش سوزی در اثر کمبود اکسیژن کاهش می‌یابد. شایان ذکر است آتش سوزی در محل فاقد اکسیژن بسیار خطرناک تر از آتش سوزیهای در محیط‌های بسته‌ی دیگر است؛ زیرا در صورت تداوم آتش سوزی، اکسیژن محیط به اتمام می‌رسد و جایگزینی هوا صورت نمی‌گیرد. به عنوان نمونه آتش سوزی ساختمانی که مقدار زیادی دود و منواکسید کربن در آن تولید شده و محصولات مذکور در داخل یک فضای بسته یا در تمام قسمت‌های آن ساختمان تجمع یافته است، چنانچه در شرایطی محصولات حریق به سختی از ساختمان مذکور خارج شود، جریان ورود هوای تازه به داخل

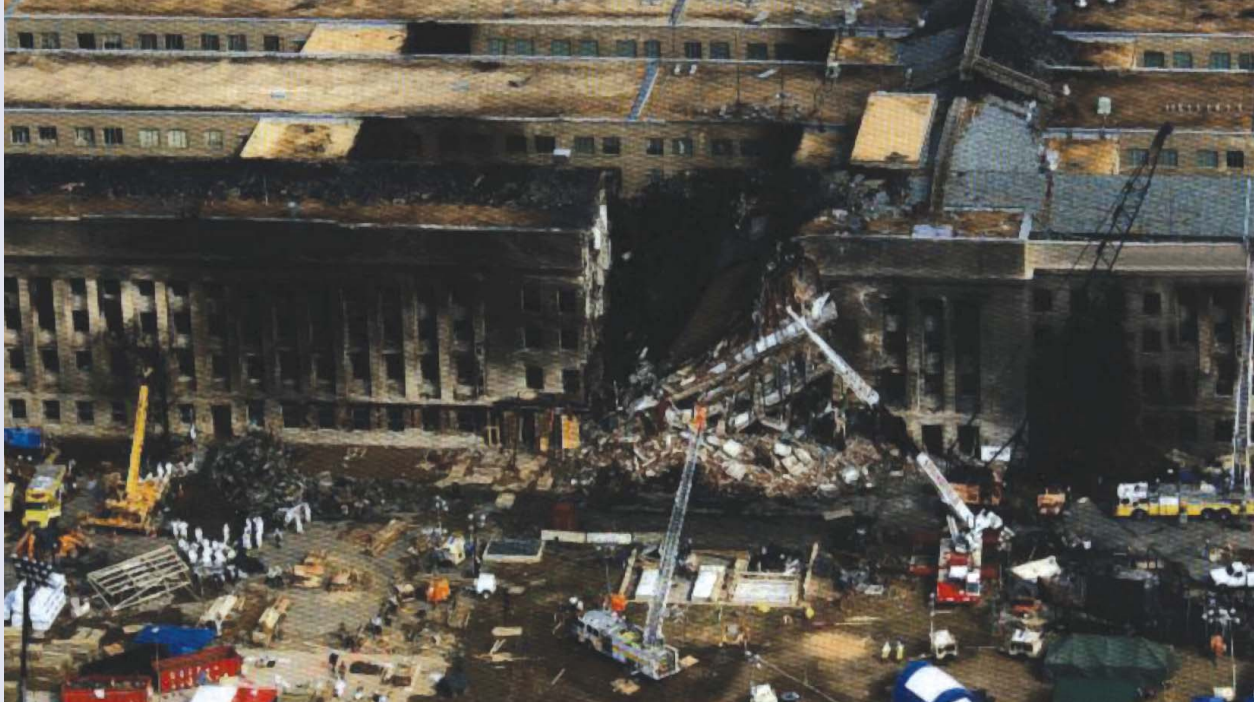
طوری که بدون اجازه‌ی ورود هوای تازه، امکان خروج گازهای داغ فراهم گردد؛ در صورتی که هیچ بازشوی مانند در و پنجره باز نیست و دود غلیظی وجود دارد و علائم حرارت بسیار زیاد در پنجره‌ها و در مشهود است. آتش نشانان و خصوصاً فرماندهی عملیات یک شیفت در چنین شرایطی نباید اجازه باز کردن ناگهانی و نادرست هیچ بازشویی در زمان نامناسب را بدهند. آتش نشانان بسیاری در سازمان‌های آتش نشانی فعالیت می‌کنند که صورت یا بخشی از بدن آنها در اثر این پدیده سوخته است. امیدواریم که در این گونه حریق‌ها دقت بیشتری در انجام عملیات اطفای حریق صورت گیرد.

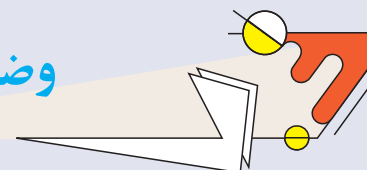
ناگهانی وارد این فضا شود، مخلوط به سرعت مشتعل شده و با قدرت منفجر خواهد شد. این امر زمانی اتفاق می‌افتد که آتش‌نشانان یک در و یا پنجره یا هر بازشوی دیگری را در مسیر منتهی به آن فضا باز کنند و متعاقب آن، اکسیژن وارد آن فضا شود.

علائم وقوع ایجاد پدیده برگشت شعله :

- ۱ - به دلیل کندسوزی حریق و عدم وجود شعله دود زیاد و متراکمی از شکاف‌های اطراف در و پنجره‌های ساختمان در حال خارج شدن است.
 - ۲ - به دلیل کندسوزی حریق و عدم وجود شعله ، شعله‌ای از خارج ساختمان قابل رویت نیست.
 - ۳ - هیچ یک از درها و پنجره‌های ساختمان که یک بازشوی بزرگ تلقی می‌شود، باز نبوده و دود حاصل از حریق کندسوزی در داخل ساختمان حبس شده است.
 - ۴ - دود حاصل از حریق کندسوزی ساختمان مذکور به صورت دم و بازدم به شکل تنفس از طریق شکاف‌ها و درزها، وارد و خارج می‌شود.
 - ۵ - در اثر کندسوزی حریق و اثر کربن ناشی از دود، سیاه و غلیظ شیشه‌های ساختمان به دود آلوده می‌شود.
 - ۶ - رنگ دود عموماً به صورت سبز مایل به زرد می‌شود.
 - ۷ - آتش نشانان از خارج از ساختمان با دقت علائم وجود حرارت زیاد، خصوصاً داغ بودن درها و دستگیره‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهند که این یکی از دلایل مهم ایجاد پدیده‌ی برگشت شعله خواهد شد.
- یکی از مهم‌ترین و ساده‌ترین شیوه‌های پیشگیری از ایجاد پدیده‌ی برگشت شعله یا بک درفت ایجاد یک دودکش عمودی در سقف یا مجرای تهویه در بالاترین نقطه در محل است؛ به

وضعیت اضطراری در سقوط هواپیما

پرویز یار احمدی
کارشناس ارشد برنامه‌ریزی سیستم‌ها

این سقوط‌ها در مورد هواپیماهایی رخ می‌دهد که در حال برخاستن یا فرود در باند فرودگاه هستند. اما سقوط هواپیما در خارج از فرودگاه نیز می‌تواند آتش‌نشان شهری را تحت تأثیر قرار دهند. با توجه به آمارهای موجود، سقوط اکثر هواپیماها مخصوصاً انواع کوچک آن‌ها در خارج از فرودگاه روی می‌دهد.

در سال‌های اخیر این نوع حوادث افزایش یافته است؛ چرا که بیشتر هواپیماهای مسافری با ظرفیت بالای مسافر، تحت حفاظت فرودگاه نبوده و مجهز به امکانات و پرسنل لازم برای هدایت ترافیک هوایی فزاینده نیستند. امروزه با توجه به وقوع بحران‌های پی در

مسافرت هوایی از دیرباز ایمن‌ترین روش حمل و نقل بوده است؛ اما فقط بروز یک اشتباه عواقب مصیبت‌باری به دنبال خواهد داشت. این مقاله به چالش‌هایی می‌پردازد که آتش‌نشانان فرودگاهی با آن روبرو هستند.

وضعیت اضطراری در هنگام سقوط هواپیما

سازمان‌های آتش‌نشانی فرودگاهی که از تعیین احتمالات واقعی حوادث هوایی در فرودگاه و یا حوزه‌ی تحت پوشش خود سرباز می‌زنند، مشکلات زیادی را برای خود به‌وجود می‌آورند. در حالی که اکثر

فاقد بعضی از تجهیزات حفاظت از نظر حریق، نظیر سیستم آب پاش داخلی و تهویه دود برای مسافران است.

هوایمای A380 امکانات بسیار زیادی دارد؛ مثلاً امکان نگهداری به صورت معلق با زمان طولانی‌تر که نیازمند سیستم‌های پیشگیری از حریق هم به صورت فعال و هم غیرفعال است و می‌تواند آتش داخلی را در طبقه‌ی دوم (بخش مسافر) هوایما اطفاء کند. محوطه‌های آشپزخانه و بارگیری مجموعه باندهای فرود و صعود برای پرواز هوایما نیازمند فضای مناسب با امکانات و تجهیزات کافی

هستند تا بدین طریق در مقابل حریق و حادثه حفاظت لازم صورت گیرد.

در زمان حوادث و همچنین هنگام سفر با هوایمای A380 مشکلات دیگری نیز ممکن است بروز نماید؛ برای مثال نیاز به هوزریل طولانی‌تری برای دستیابی به حریق‌های طبقه دوم داخل هوایما وجود دارد.

پی در بسیاری از فرودگاه‌های جهان، نظیر ایالات متحده، بهبود استانداردهای ایمنی فرودگاه الزامی است.

استانداردهای بین‌المللی

در خلال ده سال گذشته ترافیک هوایی بین‌المللی به صورت چشم‌گیری افزایش یافته است و انتظار می‌رود که این روند در دهه‌ی آینده نیز افزایش یابد. این مسأله موجب افزایش احتمال سقوط هوایماها هم در داخل و هم در خارج از فرودگاه می‌شود. در اطفای حریق و نجات هوایی، ثانیه‌ها برای نجات جان سرنشینان هوایماهای در حین سقوط بسیار حیاتی است.

امروزه آتش‌نشانان متخصص فرودگاهی به آموزش و ابزارهایی نیاز دارند تا بتوانند به کمک آن‌ها وظیفه‌ی خود را به نحو احسن انجام دهند. حرفه‌ی آتش‌نشانی امروزی تغییر کرده و آتش‌نشانان ممکن است با وقایعی روبرو شوند که ناشی از عواملی مثل مواد خطرناک، بمب‌ها و مواد شیمیایی هستند؛ یا حوادثی که اثرات شدید زیست‌محیطی بهمراه دارند و تعداد زیادی مصدوم بر جای می‌گذارند. در حالی که اکثر فرودگاه‌های بزرگ بین‌المللی در حال برنامه‌ریزی و مدیریت این نوع اتفاقات هستند، هنوز هم برخی از فرودگاه‌ها توجه چندانی به این موضوع ندارند.

اولین مثال از پدیده‌هایی که قرار است در آینده‌ی نزدیک پا بر عرصه سیستم هوایی بگذارد، ایرباس جدید A380 فوق‌العاده بزرگ است. به نظر می‌رسد که در طراحی جنبه‌های حفاظتی از نظر حریق اصلاحات کمتری در آن لحاظ شده است؛ در حالی که این هوایما دارای بدنه‌ای سخت است و مواد داخلی آن در مقابل حریق مقاومند. اما این هوایما با ظرفیت ۵۵۰ نفر سرنشین هنوز هم

هم در طراحی آن‌ها، به‌ویژه در مورد مرکز ثقل خودرو، مشکلات و ضعف‌هایی بدیهی وجود دارد. اگرچه در بیشتر مواقع فرمان اکثر خودروها عامل خطای راننده محسوب می‌شود، اما طراحی شاسی خودروها ممکن است عامل مؤثری برای جلوگیری از این خطاها باشد.

سرلوله‌های تلسکوپی که بر روی خودروهای فوق‌الذکر اروپایی دیده می‌شوند، به صورت گسترده‌ای در حال افزایش هستند. در حال حاضر این سرلوله‌ها به اشکال مختلفی تولید می‌شوند.

سیستم‌های سرلوله‌ای ضربتی روی سپر خودروها نصب می‌شود و سرعت عمل آن در تخلیه‌ی آب فوق‌العاده است و بر روی بسیاری از خودروهای آتش‌نشانی دنیا نصب شده و مورد استفاده واقع می‌شوند.

لباس‌های حفاظت فردی و آموزش

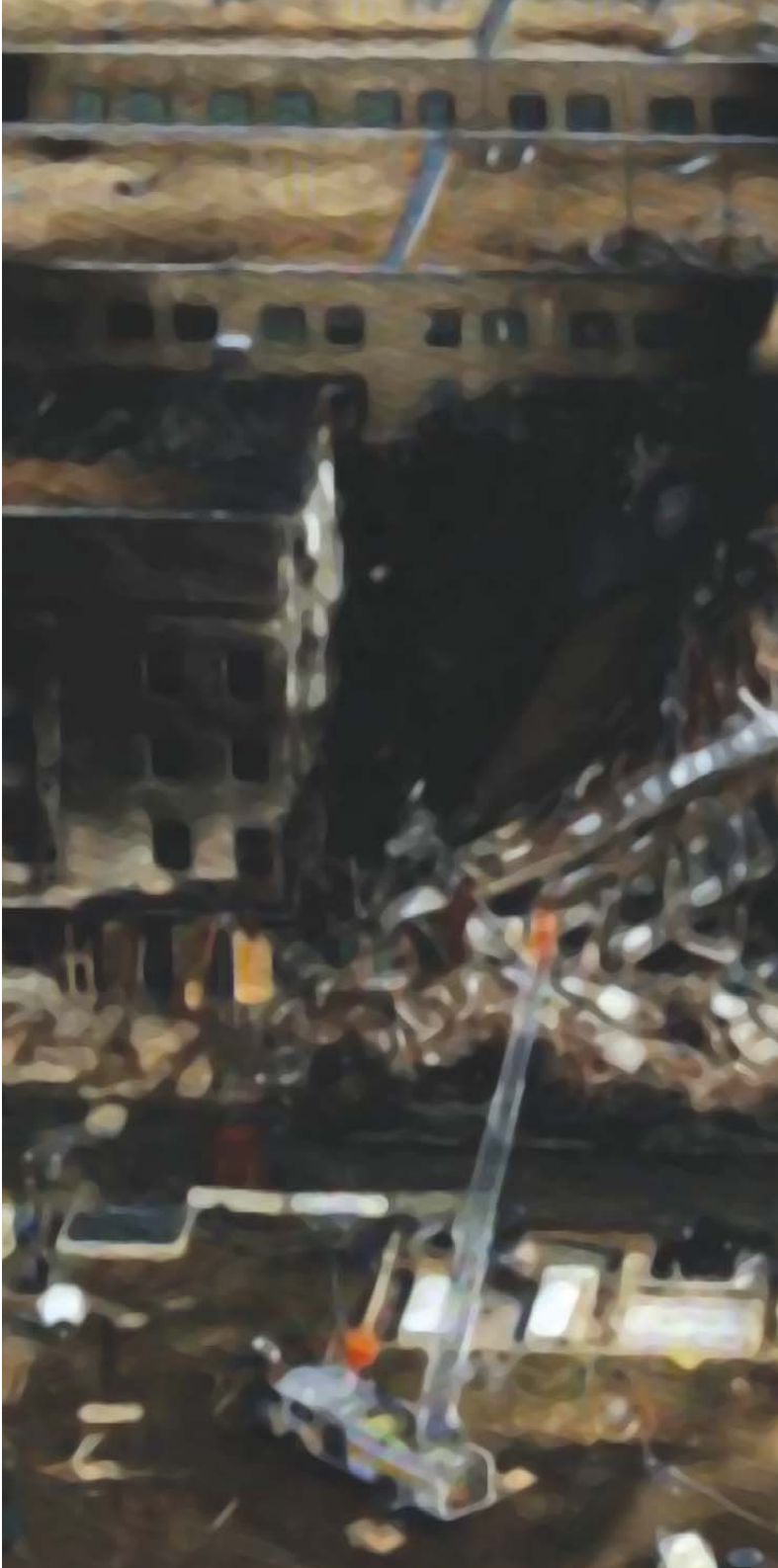
لباس‌های حفاظت فردی در خودروهای آموزش چند منظوره به صورت چشم‌گیری بهبود یافته است؛ وزن آن‌ها کمتر و مقاومت

سرلوله‌های تلسکوپی که برای رسیدن به درهای سطح دوم طراحی شده‌اند، ممکن است در کنار سرسره‌های قابل باز شدن نباشند و در اطراف محوطه‌های حریق‌های شدید خصوصاً سازه‌ی هواییما احاطه شده باشند. این ابزارها هرچند که ابداعات جدیدی هستند، اما در مصاحبه‌هایی که با چند آتش‌نشان به عمل آمده است، آن‌ها معتقد بوده‌اند که این هم اسباب بازی جدیدی است که تا حدی در فرودگاه‌ها فقط جلب توجه می‌کند و در عین حال نیاز به پرسنل و خودروهای آتش‌نشانی را بیشتر می‌کند.

خودروهای ARFF

خودروهای آتش‌نشانی چند منظوره در طی ۲۰ سال گذشته بسیار پیشرفت کرده و دارای سرعت و ظرفیت‌های بیشتری شده‌اند و کیفیت سیستم‌های حفظ جان آن‌ها نیز بهتر شده است؛ اما هنوز

آن‌ها بیشتر شده است. پارچه‌ی این لباس‌ها هوا را عبور می‌دهند و این امر باعث می‌شود که آتش نشانان در شرایط بسیار گرم در آتش سوزی‌های هواپیمایی به راحتی از آن‌ها استفاده نمایند.

وسعت زیاد انبار هواپیما موجب می‌شود کشف و اعلام حریق و حرارت‌های بالا به تأخیر بیفتد؛ لذا مأموران آتش نشانی به‌خصوص در حین عملیات اطفای حریق داخل هواپیما باید دقت زیادی داشته باشند. در حالی که بسیاری از آتش نشانی‌های فرودگاه‌ها هنوز هم از مخازن آلومینیومی انعکاسی استفاده می‌کنند، استفاده از پوشش ساختاری هنوز هم طرفداران بسیاری به‌ویژه در مناطق گرم تر دارد. امروزه یکی از اصلی‌ترین پیشرفت‌ها در مدیریت سوانح سقوط هواپیما، آموزش کاربرد تجهیزات خودروهایی چند منظوره است. ایجاد شرایط مناسب آموزشی، برای کسب مهارت تجربی برای آتش نشانان امری ضروری است؛ چرا که آنان را قادر می‌سازد سریع تر و مطمئن تر حرکت کنند که این امر، خود باعث صرفه جویی در زمان و در نتیجه نجات جان افراد بیشتری می‌شود. شبیه سازان آموزشی جدید با شبیه‌سازی هواپیمای بزرگ، شرایط کاری متنوعی را برای مأموران ایجاد می‌کنند که هم از نظر داخلی و هم خارجی مطابقت فراوانی با وضعیت واقعی هواپیما دارد.

سقوط هواپیما به ندرت اتفاق می‌افتد؛ اما نحوه‌ی عملکرد و کنترل آن‌ها نیازمند آموزشی مناسب است. شبیه سازان آموزش مجازی، برای مأموران و دیگر افراد این توانایی را ایجاد می‌کنند تا شرایط متنوعی را از حوادث ایجاد کنند. فن آوری شبیه سازهای مجازی به صورتی شگرف در طول زمان اصلاح یافته است و هم اکنون می‌توان آن‌ها را در بسیاری از فرودگاه‌های جهان یافت.

عملیات نجات و امداد و در حوادث سقوط بهمن

علی بهرامی

کارشناس متخصص آتش نشانی و نجات

- ۱- مقدمه
- ۲- شناخت بهمن
- ۳- احتمال زنده ماندن در زیر بهمن
- ۴- تجسس و نجات
- ۵- تجسس مقدماتی توسط بازماندگان
- ۶- تجسس گروه نجات (پیشرو)
- ۷- تجسس منظم
- الف) استفاده از میله‌های ژرفاسنج
- ب) حفر خندق
- ۸- کمک‌های اولیه
- ۹- هرگاه گرفتار بهمن شدیم چه باید بکنیم

ساختمان بهمن

مقدمه

کوه به علاوه ی برف مساوی است با بهمن. معادله ای بسیار ساده ولی بسیار سنگین بر اذهان علمی در کشورهایی که دو جزء کوه و برف را در اختیار دارند. پیش بینی ریزش بهمن در بهترین حالت علمی نیز دقیق نیست. ممکن است گفته شود که در یک شب بخصوص، در زمان پیش بینی شده بهمن فروخواهد ریخت. گرچه این احتمال وجود دارد، ولی ممکن است هیچ گاه رخ ندهد.

برف ریزان

برای به راه افتادن بهمن از برف، اول از همه باید برف کافی وجود داشته باشد. هرچه برف بیشتر باشد و سریع تر متراکم شود، احتمال وقوع بهمن و بزرگی آن بیشتر است. حتی ۲۵ سانتیمتر برف می تواند یک سرسره ی بهمن تشکیل دهد. بیشتر بهمن ها بلافاصله پس از یک برف ریزان سنگین و یا در ضمن آن اتفاق بیفتند. با این همه می توان بیشترین بهمن ها را با عطف به پنج ضابطه تشریح نمود. این نظام ساده و بین المللی در شکل ۱ نمایش داده شده است. در داخل این نظام می توان تعدادی از انواع مکرر را شناسایی نمود که بیشتر قابل توجیه هستند.

- ۱- بهمن های پودری برف خشک
- ۲- بهمن های نرم لوحه
- ۳- بهمن های سخت لوحه
- ۴- بهمن های مرطوب
- ۵- بهمن های جریانی

۸۰ درصد بهمن ها به علت بار اضافی حاصل از ریزش برف جدید است. به طور کلی ژرفای بیش از ۲۵ سانتیمتر برف به خودی خود خطر یک بهمن وخیم را به وجود می آورد. حال، این برف هرچه سریع تر متراکم شود، خطر جدی تر است. بارش به میزان ۲ سانتیمتر در ساعت و بیشتر بایستی

حوادث بهمن نیز چون دیگر حوادث غیر مترقبه، گاهی اتفاق می افتد. پیش بینی سقوط بهمن بسیار دشوار است.

کوهنوردان از کسانی هستند که بیشتر در معرض محبوس شدن در بهمن قرار دارند. کسانی که برای سیاحت کوهستان در مناطق بهمن ریز قرار می گیرند نیز دچار حادثه می شوند. بهمن، با سرازیر شدن در شیب کوهستان و جاده های کوهستان هر آن چه در مسیرش باشد می برد. کسانی که با اتومبیل از جاده های کوهستانی در فصول بارش برف عبور می کنند نیز ممکن است دچار حادثه گردیده و در زیر بهمن محبوس شوند.

گروه نجات سازمان های آتش نشانی یکی از ارگان هایی است که به این حوادث برای نجات گسیل می شود. از این رو لازم است بهمن و برف برای افراد آتش نشان معرفی شود و چگونگی تاکتیک و تکنیک عملیات نجات امداد در حوادث بهمن توضیح داده شود.

بسیاری از حوادث مربوط به بهمن ها توسط قربانیان آن ها ایجاد شده است. حادثه سقوط بهمن ۱۳۶۱ در جاده ی چالوس، در نزدیکی تونل کندوان، منجر به کشته و مجروح شدن چندین نفر شد که داخل اتومبیل خود در ابتدای ورودی به تونل متوقف شده بودند. این حادثه با وجود تدابیر لازم برای جلوگیری از سقوط بهمن در منطقه به وقوع پیوست.

خطر بالقوه به حساب آید.

احتمال زنده ماندن در زیر بهمن

احتمال زنده ماندن در زیر بهمن برای قربانی بهمن، بر حسب تابعی از زمان به وسیله ی "عمق تدفین" نشان داده می شود. در سوئیس سرعت بقا برای یک قربانی بهمن ۹۱ درصد می باشد (برگرفته از مطالعات پیرامون بهمن به وسیله مرکز تجسس)

البته گاهی اتفاق افتاده است که در زیر بهمن در داخل اتومبیل، کسانی به مدت ۲۴ ساعت قرار داشته و بعد از گذشت این مدت زمان، زنده از زیر بهمن بیرون آورده شده اند.

تجسس و نجات

شانس زنده ماندن در بهمن پس از ۱/۵ تا ۲ ساعت کاهش می یابد؛ حتی زمانی که قربانی نزدیک به سطح مدفون شده باشد. هم چنین هر قدر قربانی در ژرفای بیشتری دفن شده باشد، زمان کوتاه تری زنده خواهد ماند. بنابراین، سرعت در هرگونه عملیات تجسس از اهمیت و اولویت برخوردار است. با افزایش زمان دفن، شانس زنده ماندن قربانی نیز کاهش می یابد. تعداد قربانیانی که پس از دو ساعت یا بیشتر زنده از برف بیرون آورده شده اند بسیار اندک است. عملیات ممکن است در سه مرحله مورد توجه قرار گیرد:

۱- تجسس مقدماتی توسط بازماندگان

۲- تجسس گروه پیشرو با استفاده از اشخاص و تجهیزاتی که می توانند

بدون تأخیر به محل آورده شوند

۳- تجسس منظم با استفاده از کنکاش، سگ و دیگر روش های تفتیش

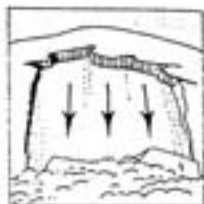
تجسس توسط بازماندگان

این روش از این جهت قابل توجه است که اگر به هنگام عملیات نجات، مجدداً بهمن رخ داد، چگونگی تجسس برای افراد بازمانده تشریح شده باشد. قابل توجه است که شاهدان عینی حادثه ی بهمن، رد قربانیان را به

۱- نوع تکمیلی

بهمن از نوع برف شل

بهمن لوحه ای یا تخته ای

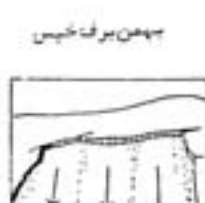

۳- وضعیت سطح لغزنده

بهمن عمقی

بهمن سطحی

۳- رطوبت

بهمن برف خیس

بهمن برف خشک

۴- شکل رد

بهمن با محدود

بهمن کانالی یا ترعه ای

۵- شکل حرکت

بهمن هوا سردی

بهمن جریان

شکل ۱- نظام طبقه بندی بهمن ها

مقدماتی توسط شاهدان حادثه تأکید می نماید.

تجسس گروه نجات (پیشرو)

یک گروه پیشرو باید بلافاصله و با سرعت تمام به محل وقوع بهمن فرستاده شود. این‌ها باید همه ی آن چه را که در همان لحظه حاضر است، به شکل کمک‌های اولیه، بیل و میل یا جوب‌های ژرفا سنجی با خود بردارند. کار این گروه پیگیری تجسس مقدماتی و توجه کامل به مناطق محتمل آوار است. ایستگاه‌ها باید دارای سوند (ژرفا سنج)، بیل، و سایر تجهیزات مورد نیاز بهمن باشند.

تجسس منظم

در تجسس منظم تعداد بسیاری از اشخاص ممکن است درگیر باشند و صحت عمل و هماهنگی بالایی مورد نیاز است. با این دلایل، تجسس باید با دقتی نظامی وار هدایت شده و تحت کنترل مستقیم یک هماهنگ‌کننده‌ی مجرب نجات قرار داشته باشد. عامل مهم پیشرفت‌های علمی در این زمینه، دو شیوه ی بسیار قدیمی تجسس است که مؤثرترین آنها باقی مانده اند. یعنی استفاده از میله‌ها یا سوندهای ژرفا سنجی و استفاده از سگ‌ها. یکی از دلایل مهم این امر این واقعیت است که هیچ کدام از این روش‌ها نیاز ندارند که قربانی وسایل خاصی نظیر آهن ربا یا رادیو به همراه داشته باشد. در واقع این شیوه‌ها بر عملکرد و خواص طبیعی و دائمی بدن انسان تکیه می نمایند. بنابراین می توانند با یک احتمال مساعد موفقیت، در مورد قربانیان مدفون به کار روند.

خطرهای بهمن‌های بعدی

این عبارت که "امن ترین مکان بعد از وقوع یک بهمن، رد آن است" چندان حقیقت ندارد؛ اما عبارتی است که میزان صحت آن باید تعیین شود. بدیهی است که آن بهمن بخصوص دوباره ریزش نخواهد کرد. حداقل

شکل ۲

هنگام بلعیده شدن و نیز مسیر مشاهده‌ی قربانیان برای آخرین بار، با یک چوب دستی یا وسیله‌ی دیگری به خوبی مشخص می نمایند. خطی که این دو موقعیت را به هم متصل می کند، همچون شاخصی محل دفن احتمالی آنها را نشان می دهد. این منطقه و البته کل آوار بایستی تا آن جا که وقت اجازه می دهد، برای هرگونه باقیمانده‌ای از قربانی مثل پوشاک و تجهیزات به دقت واریسی شود. یک کلنگ یا یک چوب اسکی یا سبد جدا شده، نشانه ی ساده ای است که آزمون مکان‌های محتمل را ممکن می گرداند. بدیهی است که زمان صرف شده برای این تجسس مقدماتی، به محل حادثه و تعداد بازماندگان بستگی دارد. با این وجود، این تجسس سطحی کاملاً ضروریست و مدت زمان نیم تا یک ساعت برای آن مطلوب به نظر می‌رسد. سوابق امر در کشور سوئیس برای دوره‌ی ۱۹۷۴-۱۹۶۰ نشان می‌دهد که از ۷۷۷ نفری که در بهمن مدفون شده و زنده یافته شده اند ۳۷۱ نفر از آنها خودشان را آزاد کرده اند، ۲۸۲ نفر توسط اعضای گروه خودشان یافته شده اند و تنها ۱۲۴ نفر به وسیله یک گروه متشکل تجسس پیدا شده اند. این آمار، بازتاب عدم کفایت سازمان‌های نجات نیست؛ بلکه بر اهمیت تجسس

فاصله‌ی بیشتر بین کنکاش‌ها می‌توان در وقت صرفه جویی نمود. اعضای گروه نجات، در حال ایستادن، پاها را به اندازه ۵۰ سانت از یکدیگر باز می‌کنند. فاصله‌ی نفرات از یکدیگر ۲۵ سانت است. برای کنکاش، ابتدا میله‌ها از میان پای افراد به داخل توده بهمن فروبرده می‌شود. سپس کل صف به اندازه ۷۵ سانتیمتر پیشروی نموده و فرایند تکرار می‌شود. بدین ترتیب هر متر مربع از آوار دو مرتبه کنکاش می‌شود. با این روش ۲۰ نفر می‌توانند منطقه‌ای را به وسعت یک هکتار (۱۰۰ متر مربع) را در چهار ساعت و با شانس ۶۷ درصد یافتن قربانی جستجو نمایند. برای کنکاش بهتر، میله‌ها در کنار هر دو پنجه و نیز در وسط فرو می‌روند. آن‌گاه صف کاوشگران (آتش‌نشان‌ها) به اندازه‌ی ۳۰ سانتیمتر پیشروی می‌کند و همین‌طور فرایند مذکور تکرار می‌شود. با استفاده از این روش هر مترمربع ۱۳ مرتبه کنکاش می‌شود و با ۲۰ نفر، ۳۰ ساعت طول می‌کشد که یک هکتار با ۱۰۰ درصد شانس پیروزی جستجو شود.

حتی با تعداد قابل ملاحظه‌ای از اعضای گروه نجات، از نقاط ضعف استفاده از ژرفا سنج، علی‌رغم موثر بودن آن، طول زمان لازم برای جستجوی زمین است. به این دلیل است که یک سگ تربیت شده قادر است منطقه‌ی مورد نظر را در یک دهم زمانی که یک گروه ۲۰ نفره قادر به انجام آن است جستجو کند. موفقیت سگ‌های تربیت شده در جستجوی قربانیان مدفون شده بخوبی اثبات شده است. این سگ‌ها همه‌ی اشخاص

تا برف‌ریزان بعدی چنین نخواهد شد. اما دیگر مسیرهای بهمن ممکن است به رد آن خوراک برسانند. و یک دیده بان تیزچشم لازم است تا چنین امکانی را دریابد.

استفاده از میله‌های ژرفاسنج

این میله‌ها در اشکال مختلف ساخته شده‌اند؛ اما معمولاً میله‌های بند فلزی هستند که طول آن‌ها گاهی به چهار متر می‌رسد. اعضای گروه نجات در امتداد یک خط در عرض آوار قرار گرفته و با پیمودن شیب در فواصل معین و تا عمق تعیین شده‌ای به کاوش می‌پردازند. منطقه‌ای که به این ترتیب جستجو می‌شود، با پرچم یا چوب علامت‌گذاری می‌شود. شکل کنکاش با میله‌ی بهمن جهت کشف قربانی مدفون، وجود تخته سنگ‌ها یا حتی مقادیری برف ممکن است کنکاش را منحرف کرده و دسترسی به شخص مدفون در ژرفا را مشکل نماید (شکل ۳).

معمول آن است که تا عمق ۲ متری را کنکاش نمایند؛ گرچه عمق آوار ممکن است بیش از این باشد. صرفه جویی در وقت بسی مهم‌تر از شانس اندک یافتن یک قربانی زنده در یک عمق بیشتر است. حتی با یک گروه ۲۰ تا ۳۰ نفره کار کنکاش وقت زیادی می‌گیرد و این‌جا نیز با اختیار

مخاطره می‌کند. هر عضو گروه باید یک بی سیم همراه داشته باشد که هنگام حرکت در منطقه‌ی

بهمن خیز در حالت فرستنده نگاه داشته شود. در صورتی که شخصی در بهمن مدفون شد، جستجو با دیگر اعضای باقی مانده که دستگاه خود را در حالت گیرنده می‌گذارند، انجام می‌شود. افزایش در قدرت علامت، مبین نزدیکی با دستگاه قربانی است.

حفر خندق

هرگاه این روش‌ها در پیدا کردن قربانی موفق نباشد، خندق‌هایی باید در داخل آوار بهمن حفر شود. این خندق‌ها باید یک متر پهنا داشته و به فاصله ی سه متر از یکدیگر قرار داشته باشند. آن گاه دیواره‌های خندق‌ها باید به طور افقی مورد کنکاش واقع شود.

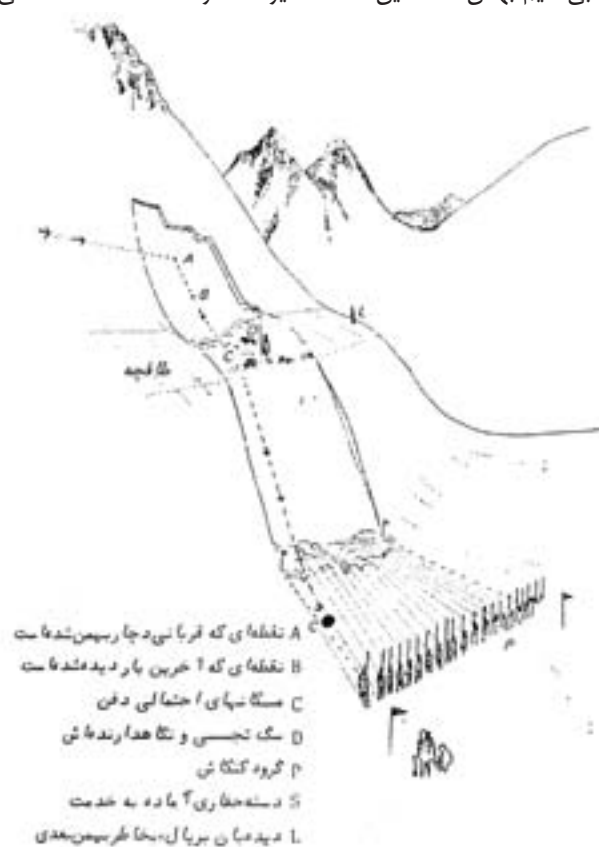
کمک‌های اولیه

در ۸۰ درصد حوادث مهلک بهممن، علت مرگ خفگی است. هرگاه قربانی زنده باشد ممکن است دچار هراس، بی‌پناهی، سرمازدگی و سایر جراحات مکانیکی بر بدن باشد. در صورت لزوم هوش‌آوری، تنفس دهان به دهان و مالش بیرونی قلبی (ماساژ قلبی) باید بلافاصله انجام شود (به یاد

مدفون را زنده و آن‌هایی را هم که تازه مرده اند پیدا می‌کنند و این کار را معمولاً بدون توجه به عمق و ماهیت برف انجام می‌دهند. سرعت جستجو با سرسختی و استقامت سگ، همچنین شرایط حاکم تفاوت می‌کند؛ ولی به طور متوسط یک سگ تربیت شده منطقه‌ای به وسعت یک هکتار را در عرض نیم ساعت جستجو می‌کند.

بی سیم بهممن

بی شک موثرترین بیمه در برابر کشته شدن در یک بهممن همراه داشتن یک بی سیم بهممن است. این دستگاه گیرنده-فرستنده است که علامتی

شکل ۳- جریان یک جستجوی بهممن

وسط یا یک طرف بهمن)، ارزیابی سریعی از آن به عمل آورید: برف از چه نوعی است (مرطوب، خشک و غیره)؛ و بهترین راه فرار شما کجاست. اگر قبل از ارزیابی مناسبی از خطر نموده و راه‌های اضطراری را مورد توجه قرار داده اید، شانس بیشتری برای پیدا کردن پاسخ در خور دارید. حرکت خود را تا آن جا که ممکن است با فرو بردن کلنگ بداخل زیرلایه‌ی ثابت به تأخیر بیندازید و به آن چه که دارید بچسبید. هرچه در ابتدا اجازه دهید زمان بیشتری بر شما بگذرد، احتمال دفن شما نیز کمتر است. ممکن است بصره‌ی تر آن باشد که به کنار بهمن بیاید و در صورت امکان در آن جهت با شنا یا چرخش فرار کنید. اگر انجام حرکات شنا امکان پذیر باشد، شاید شنای پشت مضاعف موثرترین و بهترین گزینه باشد. در این حالت پشت فرد به نیروی بهمن و سر او به سمت بالاست. بدیهی است هرگاه در معرض خطر افتادن قطعات و لوحه‌های برف باشید، دست‌های شما باید برای محافظت از سر و صورت شما به کارگرفته شود؛ اگرچه روال مشخصی نیز برای این کار وجود ندارد. به هر طریق که می‌توانید، سوار کار شده و تلاش عمده‌ی خود را برای چند لحظه ذخیره کنید. دهان خود را بسته نگه دارید. در یک بهمن پودری، دهان و بینی خود را با یقه‌ی گرمکن یا بادگیر یا کوله‌ی خود - اگر از دستشان نداده اید بپوشانید.

نهایت تلاش خود را برای چند ثانیه‌ی آخر که بهمن، گشتاور خود را از دست داده و آرام می‌شود به خرج دهید. این امر ممکن است تنها زمانی میسر باشد که قادر باشید از میان آوار، خود را بالا بکشید. دو چیز بیشترین اهمیت را دارند: فضای تنفس و قرار گرفتن حتی الامکان نزدیک به سطح.

داشته باشید که دهان او احتمالاً پر از برف است).
دقت فراوانی باید اعمال گردد تا بیرون آوردن قربانی

از برف، موجب وخامت جراحات او نشود. مصدوم باید در کیسه‌ی مخصوص به حالت سر پایین قرار داده شود. معالجات در جهت به دست آمدن حرارت بدن انجام می‌گیرد. باید به خاطر داشت که یک مصدوم مدفون، احتمالاً بی اندازه سرد است و در صورت عدم هوشیاری ممکن است مرده پنداشته شود. در این حالت، تنفس و نبض قربانی نیز ممکن است غیرقابل تشخیص باشد. همیشه بنا را بر زنده بودن مصدوم بگذارید؛ مگر این که تشخیص یک پزشک، خلاف این امر را اثبات کند.

هرگاه گرفتار بهمن شدیم چه باید بکنیم؟

این‌ها از آن دستورالعمل‌هایی هستند که بیانشان آسان ولی عمل کردن به آن‌ها سخت و حتی گاهی غیرممکن است. با این همه دستورالعمل‌ها عصاره‌ی تجارب بسیاری از قربانیان طی سال‌هاست. البته تعدادی متغیرهای طبیعی در مورد انسان‌ها وجود دارند که می‌توانیم آن‌ها مد نظر قرار دهیم. بهترین روش‌های عملی به میزان قابل ملاحظه‌ای به این دستورالعمل‌ها بستگی دارد. به عنوان مثال آن چه که ممکن است در یک برف لوحه‌ی (مرطوب) اهمیت کمی داشته باشد. هر جا که هستید (بالا، پایین،

ایمنی در روستا

پیشگیری از آتش سوزی در منازل روستایی

فرشید قاسملو

نفتی، مثل بخاری نفتی دودکش دار روش استفاده‌ی ساده‌ای دارند. به ظاهر نفت کمتری مصرف می‌کنند. به راحتی قابل حمل و نقل هستند، از آن‌ها هم به عنوان وسیله‌ی پخت و پز و هم به‌عنوان وسیله‌ی گرمایشی استفاده می‌شود. اما با کمال تأسف این وسایل به ظاهر ساده می‌توانند به سادگی باعث ایجاد حوادث متعدد اعم از آتش‌سوزی، سوختگی، خفگی و حتی انفجار شوند؛ به عنوان مثال چنانچه بدون در نظر گرفتن فاصله‌ی مناسب در نزدیکی پرده، رختخواب، و سایر لوازم و وسایل آتش‌گیر قرار گیرند، به آسانی آن‌ها را به آتش کشیده و موجب بروز آتش‌سوزی می‌شوند.

آتش‌سوزی خطری دائمی است؛ اما در فصول سرد سال به علت ذخیره‌ی سوخت و استفاده از وسایل گرمایشی احتمال بروز آتش‌سوزی بیشتر است. در این مقاله برخی توصیه‌های ایمنی درباره‌ی استفاده از بعضی وسایل گرمایشی با هدف پیشگیری از آتش‌سوزی ارائه شده است.

۱- بخاری دستی (خوراک پز): خوراک پزهای نفتی و یا بخاری‌های نفتی قابل حمل و نقل مشهور به "الور"، "علاءالدین" و... از جهاتی وسیله‌ی جالبی به نظر می‌رسند؛ به عنوان نمونه در مقایسه با سایر وسایل گرمایشی

چنانچه محل قرار گرفتن آن‌ها ناصاف و نامناسب باشد و یا در معرض رفت و آمد باشند، یا به علت نقص پایه‌ها از ثبات کافی برخوردار نباشند، به سادگی واژگون شده و خانه را به آتش می‌کشند. چنانچه ظرف غذا و یا کتری آب جوش روی آن‌ها باشد، با واژگونی احتمالی باعث سوختگی شدید افراد می‌شوند. از آن جایی که این گونه وسایل حرارتی دودکش ندارند، از منابع تولید گاز فوق العاده سمی منو اکسید کربن (CO) با "گاز زغال" هستند که به "قاتل بی صدا" یا "قاتل نامرئی" نیز مشهور شده است. در نتیجه ممکن است افراد خانواده را به سرعت با خطر خفگی روبرو سازد. چنانچه در حالی که روشن هستند، داخل مخزن سوخت آن‌ها نفت ریخته شود، ممکن است به حالت "انفجار" شعله‌ور شوند و بنابراین استفاده از این وسایل را باید بسیار محدود نموده و کاهش داد.

۱-۱ این گونه وسایل در صورت نیاز باید فقط به عنوان وسیله ی پخت و پز و تنها در "آشپزخانه" به کار برده شوند. ضمناً نباید در مکان‌های پرخطر از جمله وسط آشپزخانه و یا در نزدیکی درب آن و محل‌های رفت و آمد قرار گیرند. بلکه آن‌ها را باید در گوشه ی امنی از آشپزخانه قرار داد که کاملاً از هرگونه ماده یا وسیله ی آتشگیر دور باشد.

۲-۱ برای سوخت آن‌ها، باید فقط از نفت تمیز استفاده نمود. این نفت به‌ویژه نباید با هیچ ماده سوختنی دیگر مخلوط شده باشد.

۳-۱ قبل از نفت‌گیری حتماً باید این‌گونه وسایل را خاموش نمود و قدری صبر کرد تا کمی خنک شوند. چنان که قبلاً اشاره شد، نفت‌گیری این‌گونه وسایل در حالت روشن و داغ، می‌تواند به انفجار، آتش‌سوزی و سوختگی شدید فرد منجر شود (حادثه‌ای که متأسفانه بارها اتفاق افتاده است).

۴-۱ برای نفت‌گیری حتماً از جا نفتی مخصوص لوله‌دار و قیف استفاده شود. بدین ترتیب از پاشیده شدن نفت به اطراف و به بدنه‌ی

خوراک‌پز یا بخاری دستی جلوگیری می‌شود.

۵-۱ از لبریز شدن مخزن نفت آن‌ها خودداری شود.

۶-۱ هنگام نفت‌گیری یک سینی فلزی، مجمع فلزی و سایر وسایل مشابه در زیر خوراک پز قرار داده شود.

۷-۱ حتی الامکان این‌گونه وسایل در فضای باز، خارج از اتاق و...، نفت‌گیری و روشن شوند.

۸-۱ بعد از نفت‌گیری، خوراک پز یا بخاری دستی، به طور صحیح روشن شود. فتیله آن را بایستی به‌صورتی تنظیم نمود که بخاری مزبور، شعله عادی و متعادل داشته باشد. به‌عبارتی دور تا دور فتیله آن بلا انقطاع روشن بوده و شعله‌ی آبی رنگ داشته باشد. البته رنگ آبی شعله به نوع خوراک پز یا بخاری بستگی دارد. در این مورد به توصیه‌های سازنده یا فروشنده‌ی آن توجه شود.

۹-۱ قبل از کسب اطمینان از اینکه بخاری دستی یا خوراک پز کاملاً و به خوبی روشن شده است، هرگز نباید آن را به حال خود رها کرد.

۱۰-۱ بخاری دستی یا خوراک پز را حتی الامکان نباید جابه جا کرد. بنابراین قبل از روشن کردن آن باید محل امن و مناسبی برای استقرار آن در نظر گرفت.

۱۱-۱ یک سینی فلزی، مجمع و سایر وسایل مشابه که بخاری دستی به‌خوبی، محکم و به‌طور کامل در آن جا بگیرد، لق نخورد و به‌طور کامل استوار باشد، در زیر بخاری یا خوراک پز قرار گیرد تا کف محل

توجه داشت این بخاری‌ها نیز از منابع عمده‌ی تولید گاز فوق‌العاده سمی منو اکسید کربن هستند؛ بنابراین در هر محلی که قرار می‌گیرند، هوا باید به‌خوبی جریان داشته باشد (تهویه برقرار باشد). فاصله‌ی مناسب بین این‌گونه وسایل و هر نوع وسیله یا مواد قابل اشتعال را باید مراعات نمود. به‌ویژه باید توجه داشت، این‌گونه وسایل حرارتی، قسمت عمده‌ی حرارت خود را به‌سمت مقابل می‌تابانند. بنابراین چنانچه هر نوع وسیله یا مواد قابل اشتعال در فاصله‌ی کمی از آن‌ها قرار داشته باشد، ممکن است به سادگی مشتعل شده و خانه را به آتش بکشد.

۲- بخاری نفتی دودکش دار: این نوع وسیله‌ی حرارتی نفت سوز نسبت به وسایل نفتی که در بالا توضیح داده شد (انواع خوراک پز و یا بخاری نفتی قابل حمل و نقل) ایمن‌تر هستند؛ اما باید توجه داشت ایمنی خانه و خانواده به وسایل گرم‌کننده‌ای بستگی دارد که به دقت انتخاب و خریداری شده، طبق اصول صحیح نصب، نگهداری و بهره‌برداری می‌شوند.

۲-۱ هنگام خرید بخاری، انواعی را انتخاب فرمائید که توسط کارخانه‌های معتبر ساخته و از مراجع ذیصلاح تأییدیه داشته باشند (علامت استاندارد). بخاری نفتی مرغوب و استاندارد حتماً به "کاربراتور" مجهز است. بنابراین بخاری‌های فاقد کاربراتور که به بخاری چکه‌ای، مدرسه‌ای و... معروف شده‌اند، به هیچ وجه و در هیچ مکانی از جمله مکان‌های مسکونی نباید مورد استفاده قرار گیرند. کاربراتور از جهات مختلف "ایمنی" بخاری مربوطه را تضمین می‌کند.

قرار گرفتن آن زیاد گرم و داغ نشود. رعایت این نکته به ویژه اگر قرار است وسیله‌ی مزبور در داخل اتاق مورد استفاده قرار گیرد، حائز اهمیت است. البته انواع جدیدتر این‌گونه وسایل حرارتی به این نوع سینی مجهز هستند.

۱-۱۲ خوراک‌پزها، بخاری‌های نفتی قابل حمل و نقل (مثل علاءالدین و...)، حتی انواع جدیدتر آن‌ها (معروف به تیوست)، چراغ سه فتیله‌ای و ... را هرگز نباید در اتاق نشیمن، اتاق خواب و... قرار داد. همچنین از این وسایل نباید برای گرم کردن فضای حمام استفاده نمود؛ زیرا احتمال خفگی وجود دارد.

۱-۱۳ چنانچه به هر علت، به ویژه در شرایط اضطراری مثل مواقع قطع برق، گاز و... ناگزیر از این‌گونه وسایل حرارتی استفاده شود، باید کاملاً احتیاط شود. از قرار دادن این‌گونه وسایل، در کنار لوازم قابل اشتعال خودداری شود. در تمام مدتی که وسیله‌ی مزبور روشن است، از برقراری جریان هوا (تهویه) مطمئن بود؛ حتی اگر هوای بیرون سرد باشد؛ زیرا به طور قطع این سرد شدن، به خفگی ترجیح دارد. در تمام مدتی که وسیله‌ی مزبور روشن است، از تجمع در اطراف آن خودداری شود؛ به ویژه تجمع کودکان در اطراف این‌گونه وسایل حرارتی خطرناک است. زمانی که این‌گونه وسایل به ناچار داخل اتاق دارد، هرگز نباید به روی آن‌ها ظرف غذا، کتری آب جوش و... قرار داد. عدم رعایت این نکته و قرار دادن ظرف غذا و یا کتری آب جوش بارها موجب سوختگی افراد حاضر در محل شده است. حتماً قبل از خواب باید این‌گونه وسایل را از اتاق خارج نمود و خاموش کرد.

۱-۱۴ بخاری‌های نفتی قابل حمل و نقل تشعشعی، نسبت به سایر بخاری‌های نفتی قابل حمل و نقل، از ایمنی بیشتری برخوردارند؛ اما باید

۲-۲ بخاری در محلی مناسب نصب شود که در معرض رفت و آمد نباشد، از وسایل قابل اشتعال دور و به محل دودکش نزدیک باشد، تا بدین ترتیب برای اتصال به دودکش، لوله‌ی کمتر و به ویژه زانویی کمتری مورد نیاز باشد. هر گونه مواد و وسایل قابل اشتعال باید به نحو مطمئنی از لوله‌های فلزی مربوط به دودکش بخاری نیز دور باشد.

۲-۵ روشن کردن بخاری به ترتیب صحیح و با استفاده از میله‌ی مربوط انجام گیرد. هرگز برای روشن کردن بخاری نفتی نباید از تکه کاغذ، تکه پارچه و ... استفاده نمود. بلافاصله بعد از روشن کردن بخاری نباید آن را روی درجه‌ی زیاد (حداکثر) قرار داد. بلکه پس از روشن کردن بخاری ابتدا باید مدتی بگذرد تا کمی گرم شود. سپس درجه‌ی بخاری را تا حد دلخواه می‌توان تنظیم نمود. قبل از کسب اطمینان از اینکه بخاری کاملاً روشن شده است نباید آن را به حال خود رها کرد.

۲-۶ از بستن طناب برای خشک کردن البسه در اطراف بخاری و بدتر از همه از قرار دادن لباس بر روی هر نوع بخاری، حتی اگر درجه آن روی کم باشد، جداً خودداری شود. این بی‌احتیاطی‌ها تا کنون بارها باعث سوختگی البسه و حتی وقوع آتش‌سوزی در خانه شده است.

۲-۷ بخاری نفتی به ویژه کوره‌ی بخاری در اثر حرارت و نیز اسیدی که از دوده بخاری تولید می‌شود، رفته رفته فرسوده می‌شود. بنابراین همیشه پیش از نصب و استفاده از بخاری که قبلاً طی سال‌ها از آن استفاده می‌شده است، باید از بی‌عیب و نقص بودن آن مطمئن شد. چنانچه عیب و نقصی مشاهده شد، باید جدی گرفته شود و با مراجعه به تعمیر کاران با تجربه نسبت به رفع عیب و یا تعویض بخاری اقدام شود.

۲-۸ از نظر ایمنی، از قسمت‌های مهم بخاری، "دودکش" آن است. دودکش‌های معیوب و ناقص می‌توانند باعث وقوع آتش‌سوزی و نیز خفگی و مرگ افراد خانواده شوند. بنابراین اولاً بایستی در همان موقع نصب بخاری دودکش‌های مربوطه را نیز به نحو مطمئن و ایمن مستقر نمود. همچنین در طی فصولی که بخاری مورد استفاده قرار می‌گیرد، با بررسی و بازدید از سالم و ایمن بودن دودکش‌ها اطمینان حاصل شود. در این مورد "کلاhek" روی بام خانه را نیز نباید فراموش کرد. این کلاhek باید از نوع

۲-۳ بهتر است بخاری روی یک پیش بخاری و یا "زیر بخاری" مناسب قرار گیرد. انواع زیر بخاری فلزی در بازار وجود دارد.

۲-۴ برای پر کردن مخزن نفت بخاری از جا نفتی لوله دار و همچنین از قیف استفاده شود. هرگز نباید مخزن نفت بخاری را کاملاً پر و لبریز نمود.

اطراف درو پنجره و... و یا با باز کردن کم در یا پنجره و... از برقراری جریان هوا به داخل اتاق مطمئن بود. همچنین هنگام نصب بخاری باید حتماً با استفاده از لوله‌های مرغوب و مناسب کلاhek و... دودکش مؤثری برای بخاری تهیه کرد.

۳-۵ همانند سایر منابع حرارتی در حول و حوش بخاری گازی نباید وسایل، لوازم و مواد آتش گیر قرار گیرد.

۳-۶ مانند سایر وسایل حرارتی، هرگز نباید برای مدت طولانی بخاری گازی را روی درجه‌ی حداکثر قرار داد.

۳-۷ در مورد بخاری گازی نیز از خشک کردن البسه به روی آن و یا در نزدیکی آن باید جداً خودداری شود.

مخصوصی که به کلاhek (H) معروف است، انتخاب شود.

۳-۳ بخاری گازی: چنانچه گاز، اعم از گاز مایع (سیلندر گاز) و یا گاز لوله کشی (گاز شهری) در دسترس باشد، بخاری گازی وسیله‌ی گرمایشی خوب، راحت و تمیزی محسوب می‌شود؛ اما همین وسیله‌ی راحت، خوب و تمیز نیز چنانچه به طور صحیح و ایمن مورد استفاده قرار نگیرد، چه بسا موجب خطراتی مثل انفجار، آتش‌سوزی و خفگی شود. بعضی از مهم‌ترین موارد ایمنی مربوط به بخاری گازی عبارتند از:

۳-۱ فقط از بخاری‌های گازی که توسط کارخانه‌های معتبر ساخته شده با علامت استاندارد استفاده شود.

۳-۲ تبدیل بخاری نفتی به بخاری گازی فوق‌العاده خطرناک و مطلقاً ممنوع است.

۳-۳ برای گرمایش اتاق، هرگز از بخاری‌های گازی فاقد دودکش استفاده نشود.

۳-۴ توجه شود بخاری گازی نیز مثل بخاری نفتی و... زمانی که روشن و در حال کار است، مقدار زیادی گاز دی اکسید کربن (CO_2) و خطرناک‌تر از آن گاز منواکسید کربن (CO) تولید می‌کند. چنانکه قبلاً اشاره شد گاز منواکسید کربن فوق‌العاده سمی و خطرناک است که نشأت حتی مقدار کمی از آن در محیط خانه می‌تواند افراد خانواده را با خفگی و مرگ روبرو سازد. برای پیشگیری از این خطر باید به دو نکته‌ی اساسی توجه کرد: اول این که بخاری به نحو مطمئنی به دودکش سالم و ایمن نصب شده باشد و دوم این که بخاری هوای کافی در اختیار داشته باشد. بنابراین همیشه در طی مدتی که بخاری گازی روشن و در حال کار است، باید با باز گذاشتن روزنه‌های

۳-۸ مانند سایر وسایل گازسوز، در مورد

بخاری گازی نیز باید موارد ایمنی برای جلوگیری

از نشت گاز مراعات شود. نشت گاز، اعم از گاز لوله‌کشی و یا گاز داخل سیلندر (کپسول)، خطر "انفجار" را در پی خواهد داشت. بنابراین با توجه به نوع گازی که مصرف می‌شود، باید مراقبت‌های لازم را اعمال نمود. استفاده از شیلنگ مرغوب و مناسب برای وسایل گازسوز، طول مناسب این شیلنگ، استفاده از بست فلزی برای محکم نمودن شلنگ به ورودی گاز بخاری و ... از جمله موارد پیشگیری از نشت گاز است.

۴- بخاری برقی: امروزه انواع بخاری برقی طرفداران بسیاری در

منازل شهری و روستایی پیدا کرده است. به خصوص نوع تابشی آن‌ها که با وصل به برق پس از مدت کوتاهی المنت‌های آن سرخ شده و گرمای مطبوعی تولید می‌کند، بسیار پرمصرف و پرتفدار است؛ اما باید توجه داشت استفاده از این وسیله ی به ظاهر ساده بدون رعایت مسائل ایمنی مربوطه هم "خطر آتش‌سوزی" و هم خطر "برق گرفتگی" به دنبال دارد.

بنابراین برای جلوگیری از بروز خطر باید به نکات زیر توجه شود:

۴-۱ بخاری برقی از انواع مرغوب و استاندارد باشد. انواع بخاری

برقی پنکه دار(فن‌دار)، نسبت به بخاری برقی تشعشعی، از نظر خطر آتش‌سوزی ایمن تر است(هرچند کاملاً بی‌خطر نیست).

۴-۲ هرگز نباید سیم بخاری برقی را طولانی نمود. برای اتصال این

نوع وسایل به پریز برق، کارخانه‌ی سازنده آن کابل مناسبی را همراه بخاری عرضه نموده است؛ تعویض این کابل با سیم‌های نامناسب و طویل، استفاده از سیم سیار و ... از جمله اقدامات خطرناک است.

۴-۳ بخاری برقی از جمله وسایل پرمصرف الکتریکی است؛ بنابراین

دو شاخه‌ی آن باید کاملاً در پریز محکم باشد، بدون آنکه هیچ‌گونه

"لقی" داشته باشد. در غیر این صورت، بعد از مدت کوتاهی روشن بودن،

دو شاخه و پریز مربوطه گرم و داغ می‌شود و ممکن است موجب بروز آتش‌سوزی گردد. همچنین هرگز نباید دو شاخه‌ی بخاری برقی را با استفاده از سهراهی و به همراه چند دوشاخه مربوط به سایر وسایل برقی، به یک پریز وصل نمود. این کار نیز از عادت‌های خطرناکی است که منجر به گرم‌شدن پریز و وقوع آتش‌سوزی می‌شود.

۴-۴ اگرچه بخاری‌های برقی قابل حمل و نقل هستند؛ ولی این امر

نباید باعث شود که بخاری برقی بدون توجه کافی در هر محلی قرار گرفته شود. حجم کوچک و وزن کم این نوع بخاری‌ها، آن‌ها را به شدت در مقابل واژگون شدن آسیب پذیر کرده است؛ بنابراین بخاری مزبور باید در محلی قرار گیرد که در معرض رفت و آمد نباشد.

۴-۵ در اطراف بخاری برقی، اشیاء و مواد قابل اشتعال قرار نگرته

باشد. باید توجه داشت، بخاری برقی تشعشعی یا تابشی، می‌تواند بیش از ۷۰ درصد حرارت خود را به اشیاء مقابل خود بتاباند. در نتیجه چنانچه این اشیاء قابل اشتعال باشند، به سادگی مشتعل شده و محل زندگی را به آتش می‌کشند.

۴-۶ بخاری برقی از دسترس اطفال دور باشد. کودکان می‌توانند با

دستکاری بخاری هم دچار سوختگی و هم برق گرفتگی شوند. همچنین ممکن است با واژگون کردن بخاری باعث وقوع آتش‌سوزی گردند.

برای پیشگیری از این مخاطرات هم باید کودکان را توجیه نمود و آموزش داد و هم محل قرارگرفتن بخاری را به‌نحوی انتخاب نمود که از دسترس اطفال دور باشد. نکته‌ی دیگر آن که متأسفانه بارها دیده شده است که برای گرم‌تر کردن اطفال، رختخواب آن‌ها را نزدیک بخاری قرار

۲-۵ باید به یاد داشت به‌طور معمول، بدنه‌ی خارجی این نوع بخاری‌ها به اندازه‌ی داخل آن‌ها داغ می‌شود؛ بنابراین چنانچه فاصله‌ی مناسبی بین بخاری و اجناس آتشگیر پیرامون آن در نظر گرفته نشود، چه بسا به آسانی باعث اشتعال آن‌ها و وقوع آتش‌سوزی شود. همچنین نباید به این نوع بخاری‌ها خیلی نزدیک شد؛ زیرا هرگونه تماس دست و سایر اعضای بدن با بدنه‌ی داغ بخاری، باعث سوختگی خواهد شد. در این مورد به‌ویژه کودکان را باید کاملاً آموزش داد.

۳-۵ چنانچه در خانه طفل نو پا باشد، بهتر است بدنه‌ی بخاری هیزمی کاملاً ایمن‌سازی شود؛ به‌عنوان مثال بخاری روی سکو یا پیش بخاری نصب گردد. در جلوی بخاری حفاظ مطمئنی به کمک توری فلزی و امثال آن ایجاد گردد و غیره.

۴-۵ همچون سایر وسایل گرمایشی، از خشک نمودن البسه بر روی این بخاری‌ها و یا بستن بند در نزدیکی بخاری برای خشک کردن البسه باید جداً خودداری شود.

۵-۵ این نوع بخاری‌ها نیز از جمله منابع تولید گاز فوق‌العاده سمی منواکسید کربن هستند. بنابراین باید دودکش مناسبی برای آن‌ها در نظر گرفت. همچنین در تمام مدتی که بخاری روشن است، باید هوای تمیز در اختیار داشته باشد (در محل نصب آن، هوا جریان داشته باشد).

۶-۵ بخاری هیزمی، معمولاً یک دریچه‌ی تنظیم هوا دارد؛ باید مراقب بود به نسبت مقدار هیزم، این دریچه باز باشد. در نتیجه خطر احتراق ناقص و نشت دود و گازهای سمی به داخل منزل منتفی می‌شود. هرگز نباید در اطراف بخاری، هیزم ذخیره نمود؛ هر بار فقط به اندازه‌ی مصرف همان موقع هیزم به داخل خانه آورده شود.

داده‌اند؛ غافل از آن‌که با هر بار غلتیدن، کودک در معرض سوختگی شدید قرار می‌گیرد و یا تماس رختخواب با قسمت‌های داغ بخاری، خانه را در معرض آتش‌سوزی قرار می‌دهد.

۷-۴ باید توجه شود که برای گرم کردن فضای حمام، بخاری‌های برقی ویژه‌ای ساخته شده است. این نوع بخاری‌های برقی را نیز باید در گوشه‌ی امن و مناسبی از حمام که از هرگونه تراوش آب در امان است، در ارتفاع معینی به دیوار نصب نمود، و قبل از استفاده از حمام با خارج کردن دو شاخه‌ی مربوطه، بخاری برقی را خاموش کرد تا هیچ‌گونه خطر برق‌گرفتگی وجود نداشته باشد. بنابراین استفاده از بخاری‌های برقی معمولی در حمام و یا فضای مجاور حمام که به‌عنوان رختکن استفاده می‌شود، بسیار خطرناک است.

۸-۴ انواع بخاری‌های برقی را مانند سایر وسایل الکتریکی، نباید برای مدت طولانی روشن گذاشت. همچنین نباید آنها را بدون مراقبت رها کرد. به‌عنوان مثال هنگام ترک منزل، حتی برای مدت کوتاه، باید بخاری را با خارج کردن دو شاخه آن از پریز خاموش نمود.

۵- بخاری هیزمی: استفاده از بخاری هیزمی از دیرباز در مناطق روستایی مرسوم بوده است؛ اکنون نیز در مناطقی که تهیه‌ی هیزم و چوب آسان بوده و سایر سوخت‌ها در دسترس نباشد، این نوع بخاری‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. هنگام استفاده از این نوع وسیله‌ی گرمایشی، جهت اجتناب از مخاطرات منجر به آتش‌سوزی، سوختگی و خفگی، باید نکات زیر رعایت شود:

۱-۵ محلی مناسب و ایمن برای نصب بخاری در نظر گرفته شود که در معرض رفت و آمد افراد و نزدیک مواد و اجناس قابل قرار نگرفته باشد.

۵-۸ هرگز نباید برای روشن کردن بخاری

از پاشیدن نفت و سایر مایعات قابل اشتعال و یا

سوزاندن تکه پارچه‌ها استفاده شود.

۵-۹ "قطران" ماده قابل احتراقی است که از احتراق ناقص

چوب یا زغال در بخاری هیزیمی تشکیل می‌شود. این ماده می‌تواند

باعث آتش‌سوزی شود. به همین جهت بخاری باید زود به‌زود نظافت

شود.

۵-۱۰ بخاری هیزیمی خاکستر تولید می‌کند. خاکستر بخاری را

باید زود به‌زود خالی کرد. به این منظور باید یک ظرف فلزی درب‌دار

تهیه و موقع نظافت خاکستر بخاری در آن ریخته شود. سپس ظرف

فلزی مربوطه در جای مطمئنی که دور از مواد و وسایل قابل اشتعال

و نیز دور از دسترس اطفال قرار داده شود تا بدون برداشته شدن

درب آن خاکستر سرد شود. خاکستر بخاری را نباید در کارتن مقوایی

و یا چوبی ریخت، همچنین نباید برای سرد شدن، آن را بر روی زمین

پخش کرد.

۶- کرسی: کرسی وسیله گرمایشی سنتی است که اگر چه خطر

آتش‌سوزی آن کم‌تر است، ولی استفاده از آن از خطر تولید گاز سمی

منو اکسید کربن (CO) و عواقب وخیم آن برکنار نیست. برای ایمنی

بیشتر باید توصیه‌های زیر به دقت اجرا شود:

۱-۶ قبل از شروع فصل سرما باید خاکه زغال مرغوب تهیه نمود،

به خوبی شستشو داد و کاملاً خشک نمود.

۲-۶ منقل کرسی را بایستی به دقت و با صرف وقت در خارج

از اتاق و سایر فضاهای سر بسته روشن نمود؛ باید صبر کرد تا خاکه

زغال آن کاملاً بسوزد. سپس منقل به زیر کرسی منتقل شود. باید

توجه داشت چنانکه خاکه زغال به خوبی نسوخته و یا نیم‌سوخته باشد،

احتمال ایجاد گاز منو اکسید کربن بسیار زیاد است.

۳-۶ همیشه باید در زیر منقل کرسی، یک سینی فلزی مناسب و

یا یک مجمع فلزی مناسب قرار گیرد.

۴-۶ هرگز نباید سر را به زیر لحاف کرسی فرو برد. در این مورد

به‌ویژه باید به کودکان آموزش داد و آن‌ها را به خوبی توجیه نمود.

۵-۶ هنگامی که از کرسی استفاده می‌شود، باید از جریان هوای

تازه به داخل اتاق مطمئن بود.

۶-۶ افراد مبتلا به بعضی بیماری‌ها، مثل صرع (غش)، نوزدان و

بچه‌های کم سن و سال نباید از کرسی استفاده کنند.

۶-۷ در منازل روستایی، سقف بعضی اتاق‌ها، انبار و آشپزخانه با چوب و شاخ و برگ درختان پوشیده شده است. این نوع سقف‌های چوبی متأسفانه مستعد آتش‌سوزی هستند. از روشن کردن آتش و یا استفاده از وسایل حرارتی پر قدرت در این گونه اماکن جداً خودداری گردد.

۷-۷ تا آنجا که ممکن است محل انبار علوفه ی دام، در مکان امنی دور از محل سکونت در نظر گرفته شود.

۸-۷ آتش بازی بچه‌ها یکی از عوامل مهم بروز آتش‌سوزی در منازل است. برای در امان بودن از این خطر باید کبریت و فندک را از دسترس کودکان دور نگه داشت. بچه‌های بزرگ تر را نیز باید با خطرات آتش بازی به طور کامل آشنا نمود و آموزش داد.

۷- سایر نکات ایمنی:

۱-۷ هرگونه کار با وسایل حرارتی اعم از سوخت‌گیری، روشن و خاموش کردن و... به کودکان محول نشود. عدم توجه به این نکته بارها باعث بروز حوادث مختلف شده است. متأسفانه اولین قربانی این حوادث طفلی بوده است که مشغول انجام کار بوده است.

۲-۷ هرگز به صرف در اختیار داشتن بخاری نفتی، ظرف نفت در داخل اتاق، آشپزخانه و ... قرار داده نشود؛ بلکه باید محل امن و مناسبی خارج از محل‌های سر بسته مثلاً در گوشه مناسبی از حیاط برای قرار دادن ظرف (پیت) نفت در نظر گرفته شود.

۳-۷ هرگز نباید نفت را در ظرفی مثل پارچ آب، بطری نوشابه و مانند آن قرار داد. خطر نوشیدن اتفاقی آن توسط بچه‌ها و یا افراد کم حواس را نباید فراموش کرد.

۴-۷ بچه‌ها را باید با خطرات وسایل حرارتی آشنا ساخت و نکات ایمنی لازم برای استفاده از این گونه وسایل را به آن‌ها آموزش داد. به‌ویژه باید به آن‌ها یادآوری شود در تمام مدتی که هر نوع وسیله‌ی حرارتی در داخل اتاق و سایر محل‌های سر بسته، روشن و در حال کار است از انجام بازی‌های پرتحرک خودداری کنند.

۵-۷ هرگز به صرف در اختیار داشتن موتورسیکلت و یا خودرو نباید در خانه بنزین ذخیره شود. نگهداری گالن بنزین در خانه تا کنون بارها و بارها محل مسکونی را به آتش کشیده است.

آتش در سرای سالمندان

عمار داودی

در ماه ژوئن گذشته نیز در حادثه ای مشابه در مرکز سالمندان «امسک» در منطقه‌ی سیبری ۱۰ نفر در نتیجه آتش‌سوزی جان باختند.

تجزیه و تحلیل

وقوع آتش‌سوزی در اماکن مختلف و مرگ بر اثر حریق، مسأله‌ی بسیار مهمی است که از سالیان متمادی و قرن‌ها پیش مطرح بوده است. از اواسط قرن نوزدهم، به دلیل سابقه‌ی وقوع آتش‌سوزی‌های شدید و گسترده، به ویژه آتش‌سوزی‌های شدید و مهیبی که در صنایع آن دوران رخ می‌داد، لزوم برخورد «علمی» با این مسأله و ارائه‌ی راه‌حل‌های اساسی برای محافظت اماکن مختلف در برابر آتش‌سوزی احساس گردید. بدین ترتیب علم جدیدی به نام «محافظت در برابر آتش‌سوزی Fire Protection» مورد توجه قرار گرفت. این علم به سرعت و به موازات پیشرفت جوامع در عرصه‌های مختلف فن‌آوری و ... رشد نمود و در تمام شئونات جوامع صنعتی وارد شد. در نتیجه از سال‌ها قبل احداث بناها - از کوچک‌ترین واحد ساختمانی تا عظیم‌ترین بناها - از لحظه‌ی طراحی و تهیه‌ی نقشه تا آخرین روز بهره‌برداری، منوط به رعایت اصول، قوانین و استانداردهای «محافظت در برابر آتش‌سوزی» گردید.

محافظت در برابر آتش‌سوزی بر دو اصل اساسی الف: «ایمنی در برابر حریق»

طی چند ماه اخیر موارد متعددی از آتش‌سوزی و مرگ ناشی از آن در چند آسایشگاه سالمندان واقع در کشور روسیه رخ داد. یکی از آخرین این حوادث به مرگ ۳۰ سالخورده‌ی روسی منجر شد. مرکز مزبور در منطقه‌ی «ولی نیکولسکوی» در ۳۰ کیلومتری "شهر تولا" قرار داشت و ۳۲ زن و مرد سالخورده روسی به همراه ۱۷ نفر پرستار در آن‌جا زندگی می‌کردند. بنا بر گزارش «وزارت موقعیت‌های اضطراری روسیه»، اتصال سیم برق باعث وقوع آتش‌سوزی گشته بود. به علت وضعیت ساختمان که نزدیک به ۶۰ سال قدمت داشت و نوع جنس آن که از چوب ساخته شده بود، شعله‌های آتش به سرعت گسترش یافت و تمامی ساختمان را در بر گرفت. با توجه به گستردگی آتش ۲۲ خودروی آتش‌نشانی و بیش از ۱۰۰ نفر آتش‌نشان مأمور مقابله با آن شدند؛ اما در نهایت، این حریق مهیب با برجا گذاشتن خسارت سنگین مرگ ۳۰ نفر و ناپدید شدن دو نفر دیگر خاتمه یافت. در ماه مارس گذشته نیز خانه‌ی سالمندان دیگری واقع در جنوب روسیه دچار آتش‌سوزی گردید. این حادثه نیز به مرگ ۶۳ نفر انجامید. شاهدان عینی، علت تلفات زیاد حادثه‌ی اخیر را فاصله‌ی زیاد محل حادثه تا نزدیک‌ترین ایستگاه آتش‌نشانی ذکر کردند.

(safety from fire)

ب : «محدود کردن خسارت» (loss limitation)

مستقر است و برای دستیابی به اهداف خود سه راه حل زیر را ارائه نموده است:

۱- پیشگیری از بروز آتش سوزی: fire prevention

۲- محافظت ساختمانی در برابر حریق: building fire safety

۳- اداره کردن حریق: fire managing

هر یک از مؤلفه‌های فوق، نقاط قوت بسیار دارند؛ ولی متأسفانه در این مؤلفه‌ها با محدودیت‌هایی نیز مواجهیم. بنابراین برای دستیابی به هدف «محافظت در برابر آتش سوزی» مهم آن است که سه اصل فوق هماهنگ و هم سوی یکدیگر برنامه‌ریزی و اجرا شوند. نکته ی بعدی ارتباط مؤلفه‌های «مثلث حفاظت» با هر یک از سه اصل محافظت در برابر حریق است. مؤلفه‌های «امور مهندسی» (Engineering)، آموزش (Education) و اعمال قوانین و مقررات ایمنی» (Enforcement) که به اختصار 3E نامیده می‌شود و در تعامل با یکدیگر «مثلث حفاظت» را تشکیل دهد، باید در برنامه‌ریزی و اجرای هر یک از سه اصل محافظت در برابر آتش سوزی مورد توجه قرار گرفته و منظور شوند. بدیهی است شرح و تفصیل هر یک از این موارد، اگر چه مهم و ضروری است، از حوصله ی این مقاله خارج است و در این جا فقط به صورت فهرست وار نمایش داده شده است. در ادامه راجع به مطابقت بعضی مسائل و مشکلات موجود در سرای سالمندان مذکور که به آتش سوزی و مرگ در اثر آن منجر شد، و نیز اصول محافظت در برابر آتش سوزی اشاره ی کوتاهی می‌شود. آتش سوزی در اثر اتصال سیم برق که به وقوع آتش سوزی در یکی از بناهای ذکرشده در مقدمه ی این مقاله منجر شد، نشانه ی آن است که مسائل مربوط به «پیشگیری از آتش سوزی» به درستی مورد توجه قرار نگرفته است. تنها راه حل اساسی برای ایمنی از این حوادث و عوارض وخیم آن، توجه کافی به علم «محافظت در برابر آتش سوزی» است. در این علم به وسیله ی مجموعه اقدامات در زمینه پیشگیری از آتش سوزی، محافظت ساختمانی در برابر حریق و اداره کردن حریق، ایمنی افراد تا حد قابل قبولی در مقابل آتش سوزی تأمین خواهد شد. در غیر این صورت و به

عنوان مثال به صرف نصب چند عدد کپسول آتش نشانی به دیوارهای ساختمان، نمی‌توان به ایمنی در مقابل آتش سوزی رسید. در نتیجه وقوع احتمالی حریق، نتایج فاجعه باری خواهد داشت.

استفاده از ساختمان قدیمی از جنس چوب، عدم پیش‌بینی «ردیاب آتش» (Fire Detector)، فقدان «سیستم آب‌پاش خودکار» (Automatic serinkier system)، فقدان راه فرار اضطراری یا بلا استفاده بودن آن و ... همگی نشانه ی بی‌توجهی به اصول «محافظت ساختمانی» در برابر حریق است. گسترش شدید آتش در اثر دور بودن از مرکز آتش‌نشانی و تأخیر در مبارزه ی مؤثر با آتش، نشانه ی آن است که وسایل و تجهیزات مؤثر در آتش‌نشانی، نیروی انسانی و عوامل آموزش دیده و ... در دسترس نبوده است. به بیان دیگر مسائل مربوط به «کنترل حریق» به درستی انجام نشده بوده است.

نتیجه:

نوع زندگی امروزی بشر با پیشرفت فن‌آوری، با استفاده از انرژی‌های مختلف: وسایل و تجهیزات گوناگون، مواد شیمیایی مختلف و ... بیش از پیش بناهای مختلف را در معرض خطر آتش سوزی قرار داده است؛ به ویژه اگر با توجه به نوع کاربری، افراد حاضر در بنا و مواجه شوندگان با حریق از توانایی کافی برای حفاظت خود بی‌بهره باشند. به عنوان مثال مشابه آن چه که در این مقاله ذکر شد، وقوع حریق در مراکز درمانی - مراقبتی می‌تواند فاجعه بار باشد.

آموزش

آموزش مجازی

پرویز یار احمدی

انتخاب واقع گرایانه برای آموزش در کشورها
تصور کنید : یک ایستگاه قطار در مرکز شهر قرار دارد. قطار هنوز ایستاده است و از یکی از واگن‌ها مایعی در حال نشت کردن است؛ ولی مشخص نیست چه مایعی از واگن نشت می کند. مسافران داخل ایستگاه وحشتزده شده اند. می توانید صدای آژیر آتش نشانانی را که به سمت صحنه‌ی حادثه می‌آیند بشنوید.

یک تصادف اتومبیل در اتوبان رخ داده است. در این تصادف سه اتومبیل سواری، دو کامیون و یک مینی بوس با هم برخورد کرده‌اند شاهدان تصادف در حال فریاد زدن برای امداد رسانی هستند. چند نفر مجروح شده‌اند و یک ماشین آتش گرفته است. چند نفر سعی می کنند به مجروحان کمک

کنار این طرح قرار دارند محدودیت‌هایی برای استفاده از آن به وجود می‌آوردند. با وجود پیشرفت‌ها و فن آوری‌های جدید، آیا آموزش مجازی برای به‌کارگیری وسیع مناسب است؟ و این که چه مزایایی دارد؟ در این مقاله سعی شده است گسترش آموزش و ضرورت‌های مورد نیاز آن تشریح شود.

آموزش مجازی برای ایجاد آمادگی کافی کارکنان در برابر رویارویی با حوادث اضطراری است. یک فرد وظیفه‌ی مشخصی را در شیفت انجام می‌دهد بنابراین تمام اعضای شیفت نیاز به آموزش‌های جداگانه و همچنین گروهی دارند. هر فرد در یک شیفت نیاز دارد بداند تجهیزات چگونه کار می‌کند و قادر به اجرای نقش فردی خود در گروه باشد. هدف نهایی این است که هرگاه حادثه‌ای پیش آید، یک شیفت کاری مانند یک ماشین به خوبی سازمان یافته عمل نماید به نحوی که هرکس به خوبی عمل کرده و بتواند به خوبی هر سناریویی را به طور موفق آمیز به اتمام برساند. اساساً در واقعیت هر کس با کاری که انجام می‌دهد و ابزاری که مورد استفاده قرار می‌دهد، احساس راحتی می‌کند.

آموزش تنها وسیله‌ای است که دستیابی به این هدف را فراهم می‌سازد؛ اما متأسفانه تا وقتی که استفاده از تجهیزات آسان شود و تمام سناریوهای ممکن تکرار شود، احساس واقعی زندگی و تغییر در آن لازم است. متأسفانه این مساله ای است که آموزش واقعی و فیزیکی نمی‌تواند فراهم کند؛ اما آموزش مجازی می‌تواند. آموزش مجازی چیزی نیست جز یک محیط شبیه

کنند؛ ولی حرارت به آن‌ها اجازه‌ی پیش رفتن به سمت آتش را نمی‌دهد.

دود سیاهی از پنجره‌ی یک خانه در اواسط خیابان خارج می‌شود. آشپزخانه در حال سوختن است. شب است و هوا بسیار تاریک و باران شدیدی می‌بارد. مشخص نیست که آیا صاحب خانه در خانه هست یا نه. همسایه‌ها در خیابان ایستاده‌اند و سعی دارند به داخل خانه بروند اما دود سیاه و غلیظی وجود دارد و همچنین درجه حرارت درون خانه بسیار بالا رفته است. در همان زمان پنجره می‌شکند و آتش نشانان به صحنه حریق می‌رسند.

شما فکر می‌کنید چگونه آماده می‌شوید و مهم تر از همه چگونه برای این سناریوها یا میلیون‌ها سناریوی دیگری که می‌تواند اتفاق بیفتد آموزش می‌بینید؟

خوشبختانه قربانیان حادثه حقیقی نیستند، درجه‌ی حرارت آتش زیاد نیست و دود سمی نیست. حوادث فوق الذکر فقط مثال‌هایی از یک برنامه‌ی آموزش مجازی بود.

بیش از هر منطقه‌ای در کشورهای نواحی اقیانوس آرام آموزش یک موضوع مهم است و سازمان‌های امدادی، بسیار سریع در حال گسترش هستند. این رشد، این سؤال را بر می‌انگیزد که چگونه افراد در حد کفایت آموزش داده می‌شوند تا با تجهیزات موجود بتوانند به تمام سناریوهای اضطراری ممکن پاسخ دهند؟ چگونه تعداد زیادی از مردم را با هزینه مناسب، ولی در یک سطح خاص و قابل قبول آموزش می‌دهند؟ با گسترش برنامه‌های آموزش مجازی این امکان وجود دارد که برای این سؤالات پاسخ مناسبی ارائه شود.

برنامه‌های آموزشی مجازی مزیت‌هایی دارند که می‌توانند روشی که آتش نشانان آموزش می‌بینند و برای سناریوها و استفاده‌ی مناسب از تجهیزات آماده می‌شوند را تغییر دهند. آموزش مجازی می‌تواند به‌ویژه برای کشورها و سازمان‌ها گامی به جلو باشد؛ اما برنامه‌هایی که در

فیزیکی که انجام می‌شود مهم‌تر و مؤثرتر است؛ زیرا کارآموز در سطح بالاتری قرار دارد، ولی درک پایه‌ای پایین‌تری دارد. عقیده‌ی اصلی مبنی بر این که چرا آموزش مجازی می‌تواند موفق شود این است که آموزش باید از پایه شروع شود. یعنی فرد با گذشت زمان بر دانش خود بیفزاید. این پایه می‌تواند به‌صورت مجازی آموزش داده شود. علاوه بر آن، حقیقت دیگر این است که دروسی که با روش آموزش مجازی آموخته می‌شوند نسبت به دروس تئوری بیشتر در حافظه‌ی انسان باقی می‌مانند.

علاوه بر این آموخته‌های عظیم، که می‌تواند کسب گردد، آموزش مجازی همچنین امکان آموزش و امتحان افراد جهت رسیدن به یک سطح مناسب و یا استاندارد را فراهم می‌کند.

نحوه‌ی کار یک سیستم آموزش مجازی

همان‌طور که قبلاً ذکر شد برنامه آموزش مجازی مبتنی بر پایه‌ی فرآیندها و سناریوهاست. فرآیندها برای یادگیری گام‌هایی از پیش تعیین شده و سناریوها برای اتخاذ تصمیم‌های مناسب در شرایط یک زندگی واقعی مورد استفاده قرار می‌گیرند. یک روش ثابت شده که آتش نشانان هلندی از آن استفاده می‌کنند به حداکثر سطح کاربردی رسیده و آن‌ها اکنون این روش را به‌صورت پایه مورد استفاده قرار می‌دهند. این روش شامل ارایه‌ی آموزش به مجموعه‌ای از افرادی است، که در سطوح مختلف از آتش نشان گرفته تا فرمانده و نقش یک گروه را در شیفت به خوبی ایفا می‌کنند.

فرایند آموزش

برای آموزش به یک گروه نجات و اجازه‌ی تمرین و استفاده از تجهیزات نجات هیدرولیک، می‌توان از یک سیستم مجازی استفاده کرد. در این سیستم آتش نشانان یاد می‌گیرند چگونه از تجهیزات استفاده کنند. این آموزش شامل آماده‌سازی تجهیزات و یادگیری نحوه‌ی کاربرد صحیح

سازی شده‌ی دیجیتال که در آن، سناریوها و فرآیندهای مختلف جهت آموزش فرد یا گروه تا حد کفایت می‌تواند ایجاد نماید. این، یک ارایه‌ی دیجیتال شرایط فیزیکی است؛ اما این محیط در یک شرایط فیزیکی خلق می‌شود و مزیت‌های زیادی دارد که به‌طور مفصل تر آن را مورد بحث و بررسی قرار خواهیم داد.

هرگونه آموزش مجازی، می‌تواند تحت یک فرآیند جداگانه یا بر پایه سناریوی مشخص شکل بگیرد.

■ فرآیند: گام‌هایی صحیح در یک فرآیند برای عملیات استفاده‌ی

صحیح از ابزارها یا عملیات ویژه‌ای مانند آوار برداری

■ سناریو: یک محیط شبیه‌سازی شده با توجه به زندگی واقعی

و یک حادثه جهت آموزش گروهی به منظور انجام فعالیت‌های درست، طی کل پیشامد.

چرا آموزش مجازی

تحقیقات ثابت کرده است که آموزش مجازی مزیت‌های زیادی دارد و تقریباً ۳۰ درصد آموزش می‌تواند به صورت مجازی انجام شود. به‌طور منطقی این امر موجب صرفه جویی بزرگی در هزینه، زمان و انرژی می‌شود. این آموزش نیاز به تأمین مقدمات کمی برای آماده شدن دارد، نیازی به متوقف کردن یا کاهش تمام تجهیزات نیست و نیازی به دستیابی تمامی اهداف در محل نیست؛ فقط کافی است تعداد کمی از ابزارهای آموزشی که در داخل برنامه بارگذاری می‌شوند را نام گذاری کنیم. سپس خود برنامه می‌تواند بارها و بارها به آن پاسخ دهد. بنابراین مزیت اصلی آن این است که مردم زیادی در یک دوره‌ی زمانی کوتاه می‌توانند آموزش یابند. یک کارآموز می‌تواند در منزل خود فرآیند آموزش را تا هنگامی که به یادگیری کامل برسد برای خودش مرتب تکرار کند. در حالی که آموزش فیزیکی واقعی، به مقدمات زیادی نیاز دارد.

علاوه بر ۳۰ درصدی که به‌صورت مجازی آموزش داده می‌شوند آموزش

آموزش سناریو

در دنیای آموزش مجازی، صحنه‌های متعدد و مختلفی اتفاق می‌افتد. بنابراین آتش نشانان هر بار که از سیستم آموزش مجازی استفاده می‌کنند، با یک چالش جدید روبه‌رو می‌شوند. آنان می‌توانند سناریوهای خاصی با استفاده از ساختمان‌های موجود بسازند. بنابراین می‌توانند بدون آن که مجبور به ورود به ساختمان شوند به صورت مجازی تمرین کنند و این تمرین‌ها می‌تواند در سطوح مختلفی انجام گردد. تجربه‌ای که اکثر افراد تحت آموزش در این روش به‌دست آورده‌اند این است که این آموزش همانند محیط زندگی طبیعی و واقعی است و آن‌ها همان فشار و استرسی را هنگام تمرین دارند که هنگام انجام عملیات در یک محیط واقعی و خارجی بر آن‌ها وارد می‌شود.

آموزش مجازی یک فرمانده

برای آموزش یک فرمانده و تمرین دادن او، کل گروه بدون فرصت تمرین تیم باید در صحنه حضور داشته باشند. این بخش از برنامه‌ی آموزش مجازی برای اعضای یک گروه مؤثر و سازنده نیست. فرمانده قدرت انجام تمرین مهارت‌ها را در یک محیط واقع

تجهیزات است و این‌که چگونه از آن‌ها در صورت بروز یک آوار استفاده کنند. مزیت بزرگ این روش کار این است که پروسه تا زمانی که کارکنان گروه نجات یاد بگیرند بدون اشتباه عملیات را انجام دهند، قابل تکرار است. سیستم مجازی به کادر گروه نجات کمک می‌کند برای کار در حوادث واقعی آماده شوند.

اعضای کادر نجات می‌توانند این مهارت‌ها را با ماشین‌های طراحی شده بر پایه‌ی ماشین آلات واقعی، تمرین کنند.

برای رعایت ایمنی در زمان بیرون آوردن قربانیان از یک حادثه‌ی تصادف رانندگی، یک سری اقدامات استاندارد می‌بایست انجام شود. برای مثال این‌که چگونه باید یک در را جدا کرد یا یک قربانی که دارای کوفتگی شدید شده را آرام نمود. این فرآیند آموزش برای تصادفات رانندگی کاربرد بسیاری دارد.

با روش سیستم مجازی اعضای کادر نجات می‌توانند بدون آسیب رسانی به ماشین‌های واقعی این فرآیند را تمرین کنند.

این فرآیند از دستورالعمل‌هایی به دست آمده است که با کمک سازندگان اصلی خودروها و تجهیزات طراحی شده‌اند. بنابراین کارآموزان در حقیقت از وسایل و ابزار استفاده می‌کنند که درست همانند نمونه‌ی واقعی کار می‌کند.

محل‌هایی که می‌خواهید آتش سوزی‌های مجازی ایجاد کنید. می‌توانید تصادفات رانندگی به روش‌های دلخواه با شیوه‌های مختلف و با اشکال گوناگون ایجاد کنید. می‌توانید تانکر و ماشین‌های آتش‌نشانی را در هر مکانی که می‌خواهید به کار ببرید. هر گونه وسیله ی نقلیه و ابزار نجات موردنظر برای استفاده در صحنه را می‌توانید وارد نمایید.

صفحه نمایش مربی

مربی می‌تواند در صفحه نمایش خود، فعالیت‌هایی که کارآموز انجام می‌دهد، ببیند و اگر نیاز باشد به او کمک کند.

مربی سناریو می‌تواند در حین آموزش برای سخت‌تر یا حتی آسان‌تر کردن سناریو، آن را برای کارآموز تنظیم نماید. در حین آموزش، تمام جزئیات ذخیره می‌شود؛ بنابراین می‌توانند بعد از آموزش در مورد آن بحث و بررسی و سپس ارزیابی کنند و در نهایت با سناریوهای قبلی مقایسه کنند.

دستورالعمل‌های این سیستم، آموزش کافی برای طراحی صحنه‌ها و کمک به کارآموزان در حین آموزش را دریافت می‌کند. هر دوره می‌تواند با هدف دستیابی به نیازهای دقیق موردنظر تنظیم گردد. از جمله ؛

- اطفای حریق صنعتی و ساختمانی
- اطفای حریق دریایی
- امدادسانی در اقدامات انجام شده تروریستی
- امداد و نجات
- مدیریت سوانح
- اطفای هواپیما و نجات مسافران
- دستورات در حین حادثه
- اطفای حریق تأسیسات شهری

گرایانه بدون حضور اعضای تیم دارد. او می‌تواند تمرین خود را در هر زمان مناسب و به دفعات مورد لزوم تکرار کند تا یادگیری به خوبی حاصل شود. سیستم طوری ساخته شده است که فرمانده احساس می‌کند در صحنه واقعی قرار دارد.

احتمالات در کار با تمرینات سناریوها و فرایند مجازی

در برنامه ی آموزش مجازی، هم برنامه نویسی و هم برنامه‌های آموزش مجازی و هم خود فرد، تأثیرگذار هستند. در سال‌های اخیر، آن‌ها یک سیستم جدید را ارائه داده اند که از فن آوری تیغه‌ی برش زنی استفاده می‌کند.

نحوه ی کارکرد این سیستم

سیستم کامپیوتری مجازی، یک سیستم مستقل است و می‌تواند در هر مکانی نصب گردد. در این سیستم یک دنیای مجازی خلق شده که می‌تواند شامل سناریوهای مختلفی باشد و می‌تواند هم برای آموزش‌های فردی و هم گروهی بکار رود. آموزش را خود کارآموزان نیز می‌توانند بدون کمک دیگران فرا گیرند.

این سیستم از یک کامپیوتر و دو صفحه نمایش، یک صفحه برای مربی و دیگری برای کارآموز تشکیل شده است. مربی یک صفحه کلید و ماوس (موشواره) برای اجرای سیستم دارد. وی می‌تواند صحنه را طراحی کند و تمام حرکات کارآموز را نظارت و کنترل نماید.

مربی، برای خود یک صفحه نمایش دارد. هر دستوری که مربی به گروه خود می‌دهد کارآموز باید در صحنه ایجاد کند. عملکرد سیستم بسیار ساده است.

سناریوهای خود را طراحی کنید

سیستم به شما امکان ایجاد سناریوهای جدید را می‌دهد. می‌توانید در

آموزش مدیران پایگاه‌های آتش‌نشانی روستایی کشور

دفتر آموزش و مطالعات کاربردی سازمان

کرده است.
از تاریخ ۲۰ اسفندماه ۸۶ لغایت ۲۳ اسفندماه ۸۶ کارگاه آموزشی منطقه‌ی شمال شامل آموزش مدیران پایگاه‌های آتش‌نشانی روستایی استان‌های گلستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، قزوین، گیلان، مازندران، مرکزی، تهران، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، زنجان، سمنان، قم، در سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری آمل برگزار گردید؛ و منطقه‌ی جنوب شامل آموزش مدیران پایگاه‌های آتش‌نشانی روستایی استان‌های

نظر به ضرورت و اهمیت آموزش مدیران پایگاه‌های آتش‌نشانی روستایی کشور، دفتر آموزش و مطالعات کاربردی با همکاری دفتر عمران و توسعه روستایی برای ۱۱۵ نفر از مدیران پایگاه‌های آتش‌نشانی ۳۰ استان کشور دومین مرحله کارگاه آموزشی "ایمنی و آتش‌نشانی و امداد و نجات" را در دو منطقه‌ی شمال (سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری آمل)، و جنوب (سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری شیراز) با ۴ روز و هر روز ۸ ساعت آموزش مهارتی و در مجموع سه هزار و ۶۸۰ نفر ساعت اجرا

اصفهان، ایلام، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، خوزستان، سیستان و بلوچستان، فارس، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویر احمد، لرستان، هرمزگان، همدان و یزد (از تاریخ ۱۴ اردیبهشت ماه ۸۷ لغایت ۱۷ اردیبهشت ماه ۸۷) در سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری شیراز برگزار شد. لازم به ذکر است دوره‌ی مقدماتی این کارگاه‌ها در اوایل سال جاری برای مدیران پایگاه‌های آتش نشانی روستایی فوق برگزار گردیده است.

همچنین در این کارگاه آموزشی که به مدت ۲۳ ساعت برگزار شد، مباحث تخصصی در زمینه ایمنی و آتش نشانی شامل اصول آتش سوزی و آتش نشانی در روستاها، کارشناسی حوادث و تهیه گزارش حادثه، مدیریت بحران، خصوصیات سازه و جایگاه آتش نشانی، روابط فردی و گروهی و اطلاع رسانی، آبرسانی و آگیری در آتش نشانی، تمرین عملیات آتش نشانی و آموزش عمومی و ارتباطات اجتماعی در آتش نشانی مطرح گردید. همچنین قابل ذکر است که مباحث ارائه شده در این دوره، سطح پیشرفته‌ای از مباحث دوره آموزشی مرحله نخست بودند که در سال ۶۸۳۱ برای این افراد برگزار شد. شرکت کنندگان در این دوره عمدتاً از فرماندهان عملیاتی پایگاه آتش نشانی یا دهیاران بودند.

کارگاه‌های آموزشی مدیریت شهری کیش - اسفند ۸۶

دفتر آموزش و مطالعات کاربردی

ضروری است حتماً آموزش‌های پیوسته (شامل: بدو خدمت - ضمن خدمت - تکمیلی - پیشرفته - ویژه) را در برنامه‌ی کاری خود داشته باشند، تا مدیران و کارکنان در کنار تجارب، دانش کافی و بروز را نیز از رهگذار آموزش‌های مدون کسب نمایند و با تکیه به مدیریت علمی تصمیم‌های آگاهانه‌ای در اداره‌ی شهرها اتخاذ کنند. البته این مسأله یعنی آموزش‌های ویژه‌ی مدیران شهرداری آن قدر بدیهی است که شاید نیاز به توضیح زیاد نداشته باشد؛ اما به علت ماهیت فرابخشی و فراسازمانی مدیریت شهری و از سوی دیگر دستیابی به اهداف مدیریت پویا و بهینه‌ی شهری ایجاب

در دنیای امروز بقا و بالندگی سازمان‌ها به ویژه سازمان‌هایی که مسؤلیت و مأموریت‌های گسترده‌ای دارند در گرو به کارگیری نیروهای متخصص، کارآمد و آموزش دیده است. استفاده‌ی بهینه از نیروی انسانی کارآمد و ارتقای توانمندی‌های آن‌ها در بستر توسعه‌ی منابع انسانی بالاخص آموزش و یادگیری پیوسته تحقق می‌یابد.

سرمایه‌گذاری در امر آموزش و ارتقای توانمندی‌های نیروی انسانی همواره موجب توسعه‌ی کمی و کیفی فعالیت سازمان‌ها و استفاده‌ی بهینه از فرصت‌ها و منابع می‌گردد. نیروی انسانی کارآمد چیزی نیست که بتوان آن را به سرعت از جایی تامین کرد؛ بلکه کسب تخصص و مهارت نیاز به زمان و سرمایه‌گذاری در امر پژوهش و آموزش دارد. به ویژه توسعه‌ی آموزش‌های تخصصی در حوزه‌های مرتبط با مدیریت شهری علی‌الخصوص مسأله‌ی مدیریت جامع شهری معنا و مصداق بارزی می‌یابد؛ زیرا موضوع مدیریت شهری دارای وسعت و پیچیدگی‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در ابعاد درون سازمانی و برون سازمانی است. مدیریت شهری در نقطه‌ی تلاقی سازمان‌های دولتی، غیردولتی، اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و توده‌ی مردم قرار می‌گیرد. اصولاً شهرداری‌ها به خاطر تنوع و گستردگی وظایف و مسؤلیت‌هایی که دارند

- ۳- سازمان پسماند
- ۴- سازمان تاکسی‌رانی
- ۵- سازمان اتوبوس‌رانی
- ۶- سازمان پایانه‌ها
- ۷- سازمان عمران

اهداف کلی آموزش:

- ۱- آموزش روش‌های جدید مدیریت برای کاهش هزینه‌ها و ارتقای سطح بازدهی و توانمندی عملیاتی مدیران
- ۲- آشنایی سازمان‌ها با وظایف و مسؤولیت‌های خود و بسترسازی جهت هدایت آن‌ها به آموزش‌های تفصیلی و تکمیلی
- ۳- کوشش در جهت دستیابی به استانداردهای آموزشی ویژه‌ی مدیریت شهری
- ۴- ایجاد فضای مناسب برای ارایه‌ی آموزش‌های کاربردی با رویکرد تعاملی
- ۵- برقراری ارتباط مضاعف بین مدیران سازمان‌های تخصصی در سطح کشور
- ۶- تبادل تجربی در عرصه‌ی روش‌های نوین مدیریت
- ۷- تعمیق آموزش ضمن خدمت به عنوان یک ضرورت در سازمان‌های وابسته

اهداف خاص:

- ۱- آشنایی با بحران‌های خاص تخصصی احتمالی در حوزه‌ی کاری و روش‌های مقابله برای به حداقل رساندن مخاطرات مربوطه
- ۲- توسعه و تعمق دانش تخصصی و مهم‌تر از آن بروز نمودن بینش مدیران شهری کشور در حوزه مدیریت شهری

می‌نماید که مسؤولان امر در تدوین و اجرای دوره‌های آموزشی آگاهانه و سنجیده و به دور از شتاب‌زدگی عمل نمایند.
امید است با توسعه و بسط بینش مورد نیاز، تدوین این دوره‌ها به عنوان تجربه‌ای نوین به منظور رفع نیازهای آموزشی شهرداران مؤثر واقع شود و با استمرار و غنای دوره‌های آموزشی در آینده شاهد استانداردهای آموزشی در این زمینه باشیم.

اهداف و ضرورت تدوین برگزاری دوره

لزوم آموزش مدیران شهری و فراگیری مفاهیم پایه و کاربردی مدیریت شهری توسط آن‌ها، امری بدیهی است. این الزام از آن‌جا ناشی می‌شود که مدیریت شهری موضوعی پیچیده و دارای ابعاد مختلف در حوزه‌های قانونی و حقوقی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و فنی و مهندسی است.

با عنایت به تهیه و تصویب نظام جامع آموزش شهرداری‌ها و رونمایی از نظام آموزشی مذکور در کیش که به جرأت می‌توان گفت با ملاک عمل قرار گرفتن آن در امر آموزش سلسله مراتب مدیریتی و تخصصی شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته با اجماع کلی به وجود آمده درباره‌ی نیازهای آموزشی، سازوکارهای آموزشی (شیوه‌ی آموزش) و موضوعات و محتوای آموزشی، از این پس شاهد تحولی شگرف در آموزش کارکنان شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته خواهیم بود. بدین جهت در این دوره از آموزش‌ها سعی شده پایه و ملاک اصلی این کارگاه‌ها بر پایه‌ی نظام جامع آموزش تدوین گردد.

به طور کلی در این دوره‌ها مدیران و کارشناسان ارشد سازمان‌های تخصصی زیر مورد آموزش قرار گرفته‌اند که عبارتند از:

- ۱- سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی
- ۲- سازمان آرامستان

۳- ارتقای دانش و مهارت‌های مدیریتی از طریق باز آشنایی با وظایف و مسؤولیت‌ها در حوزه‌ی تخصصی
 ۴- ارایه‌ی آموزش‌های کاربردی، در راستای تأمین نیازهای اساسی و واقعی مدیران شهری

۵- نهادینه کردن آموزش‌های تخصصی در بدنه‌ی مدیریتی و کارشناسی شهرداری‌های کشور
 ۶- آشنایی با روش‌های جدید امداد و نجات در زمان وقوع بحران‌های شهری مانند زلزله، سیل، افزایش تراکم ترافیک و مانند آن.

(۱) کارگاه آموزشی "مدیریت بحران" ویژه‌ی مدیران عامل سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی کشور

فراگیران دوره: مدیران عامل سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری‌های کشور
تعداد فراگیران: ۸۰ نفر
تاریخ برگزاری دوره: ۲ و ۳ اسفند ۱۳۸۶

دروس ارایه شده در این دوره:

- ۱- مدیریت بحران: ساختارها، نیازهای اجرایی، آموزشی و پژوهشی
- ۲- مدیریت بحران زمین‌لرزه در شهرها و ابرشهرها با رویکرد به برنامه‌ریزی شهری (نمونه موردی تهران)
- ۳- مدیریت بحران و نقش سازمان‌های آتش‌نشانی در تهیه نقشه
- ۴- روند برنامه‌ریزی و تهیه‌ی برنامه‌ی جامع مدیریت بحران در یک ارگان
- ۵- عملیات نجات در ساختمان‌های فرو ریخته در اثر زلزله
- ۶- مدیریت ریسک زلزله در شهرها (بیشرفته)
- ۷- مدیریت بحران مواد خطرناک شیمیایی
- ۸- طراحی سیستم فرماندهی حادثه

اساتید دوره:

- آقای دکتر فریبرز ناطقی الهی
 - آقای دکتر ساسان عشقی
 - آقای دکتر حسینی جناب
- لازم به ذکر است برای تمام شرکت‌کنندگان در دوره در پایان گواهی‌نامه‌ی شرکت در دوره صادر و تحویل گردید.

۲- عملیات نجات در ساختمان‌های فرو ریخته در اثر زلزله

۳- مدیریت ریسک زلزله در شهرها (مقدماتی)

۴- مدیریت بحران: ساختارها، نیازهای اجرایی، آموزشی و پژوهشی

۵- مدیریت بحران مواد خطرناک شیمیایی

۶- کاربرد سیستم مکانی جغرافیایی در حوادث و سوانح

فراگیران دوره: کارشناسان سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی

شهرداری‌های کشور

تعداد فراگیران: ۲۵ نفر

تاریخ برگزاری دوره: ۲ و ۳ اسفند ۱۳۸۶

دروس ارائه شده در این دوره:

۱- ماشین‌آلات و تکنولوژی خاص در مدیریت بحران

(۲) کارگاه آموزشی "مدیریت بحران" ویژه‌ی کارشناسان سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی کشور

آقای مهندس قدیری

مدت دوره: ۶۱ ساعت

محل اقامت فراگیران: هتل شایگان

لازم به ذکر است برای تمام شرکت‌کنندگان در دوره در پایان

گواهینامه‌ی شرکت در دوره صادر و تحویل گردید.

اساتید دوره:

آقای دکتر فریبرز ناطقی الهی

آقای دکتر ساسان عشقی

آقای دکتر حسینی جناب

آقای مهندس روغنی

آقای مهندس زندی

اعطای گواهی‌نامه به شرکت‌کنندگان در کارگاه‌های آموزشی - تخصصی:

با عنایت به این‌که موضوع اصلی کارگاه‌های آموزشی تخصصی استفاده از روش‌های نوین مدیریت جامع شهری بوده

است، براساس نظام جامع آموزش مصوب، سرفصل‌ها و عناوین مرتبط با روش‌های نوین مدیریت سازمان‌های تخصصی

وابسته به شهرداری‌ها استخراج شد و گواهی‌نامه‌های آموزشی کارگاه‌های فوق به مدت ۱۶ ساعت توسط دفتر آموزش و

مطالعات کاربردی به ۵۳۹ نفر از شرکت‌کنندگان اعطا گردید. لازم به ذکر است گواهی‌نامه‌های مذکور در مجموع معادل

۸ هزار و ۶۲۴ نفر - ساعت بوده است.

(۳) کارگاه آموزشی فوق برنامه برای شهرداران استان فارس:

شایان ذکر است علاوه بر برگزاری کارگاه‌های فوق به جهت فراهم شدن امکانات لازم یک کارگاه آموزشی مدیریت بحران به مدت ۴ ساعت برای بیش از ۷۰ نفر از شهرداران استان فارس در محل گراند هتل برگزار شد.

همچنین حداقل دو مجمع شامل مجامع عمومی مدیران سازمان‌های اتوبوس‌رانی و آرامستان نیز در ساعات غیر آموزشی و در فضای‌های مزبور توسط اتحادیه‌های سازمان‌های مذکور تشکیل شد که اضافه بر صرفه‌جویی در وقت جمع‌کنیری از مدیران شهری باعث صرفه‌جویی ده‌ها میلیون تومانی در هزینه‌های جاری اتحادیه‌های فوق‌الذکر گردید.

اساتید شاخص شرکت‌کننده در کارگاه‌های آموزشی:

پرفسور حمید بهبهانی:

- دکترای حمل‌ونقل از دانشگاه فلوریدای آمریکا
- فوق تخصص در زمینه‌ی حمل‌ونقل ریلی به ویژه مونوریل و قطار هوایی
- مشاور عالی حمل‌ونقل ریاست محترم جمهور
- معاون اقتصاد در حمل‌ونقل وزارت راه و ترابری
- استاد کامل دانشگاه علم و صنعت ایران
- ارایه‌ی بیش از ۱۵۰ مقاله علمی در کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی
- تألیف بیش از ۳۰ جلد کتاب تخصصی مرتبط با مهندسی

حمل‌ونقل

- ریاست دانشکده‌ی عمران دانشگاه علم و صنعت ایران به مدت حدوداً ۲۵ سال

- معاون حمل‌ونقل و ترافیک شهرداری تهران در زمان شهرداری آقای دکتر احمدی‌نژاد

- راهنمایی پایان‌نامه‌ی بیش از ۱۰۰ دانشجوی فوق لیسانس
- راهنمایی پایان‌نامه‌ی بیش از ۵۰ دانشجوی دکتری
- تألیف بیش از ۳۰ عنوان گزارش تحقیقاتی
- دبیری بیش از ۲۰ کنفرانس ملی و بین‌المللی مرتبط با مهندسی

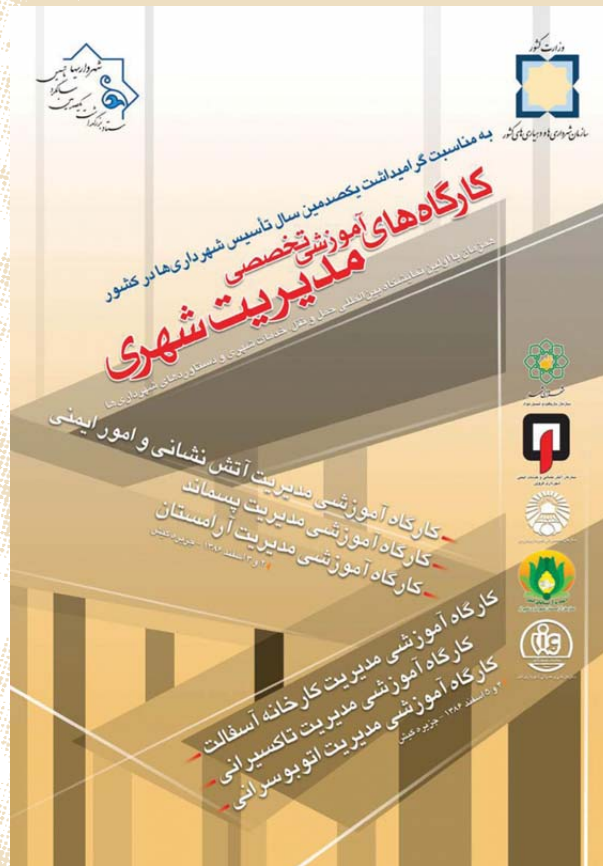
حمل‌ونقل

- انجام بیش از ۲۵ سال کار تحقیقاتی

دکتر فریبرز ناطقی الهی:

- دکترای مهندسی سازه و زلزله از دانشگاه کلمبیا - میسوری آمریکا
- فوق تخصص در زمینه‌های مقاوم‌سازی و مدیریت بحران سوانح از دانشگاه آکسفورد، سلطنتی کران فیلید انگلستان
- دانشگاه ویسکانسین آمریکا و مرکز اروپایی زلزله در یوگسلاوی سابق.
- رییس انجمن مهندسی زلزله‌ی ایران (دوره سوم)
- عضو دائمی آیین‌نامه‌ی زلزله‌ی ایران
- عضو انجمن ACI و ASCE و زلزله‌ی آمریکا

- عضو مؤسسه‌ی انجمن مهندسی زلزله‌ی ایران
- دبیر سابق کمیته‌ی سازه، کمیته‌ی ملی کاهش اثرات بلایی طبیعی ایران
- دبیر اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت جامع بحران در حوادث غیرمترقبه طبیعی

- تألیف و تدوین و ترجمه‌ی ۳۴ عنوان کتاب در زمینه‌ی طراحی آسیب‌پذیری و مقاوم‌سازی و مدیریت بحران سوانح
- تألیف بیش از ۲۵۰ عنوان مقاله
- تألیف بیش از ۸۰ عنوان گزارش تحقیقاتی
- طراح و مدیر فنی پروژه‌های آسیب‌پذیری و مقاوم‌سازی: پالایشگاه تهران، پتروشیمی شیراز، چند بیمارستان در تهران و کرج، آتش‌نشانی‌های تهران و کرج، پمپ بنزین‌های تهران و حومه، مدارس تهران و ۱۰ استان دیگر، مراکز فلات قاره، تعاونی مسکن فرهنگیان، مجموعه‌ی فرهنگی استان قزوین، ساختمان‌های مهم وزارت دفاع، ساختمان‌های آسیب‌دیده در زلزله‌ی استان لرستان، آسیب‌پذیری شهر یاسوج، آسیب‌پذیری شهر گچساران، آسیب‌پذیری شهر تهران، تدوین ساختار مدیریت بحران شهر تهران، اقدامات لازم برای ساماندهی بحران زلزله در تهران و بیش از ۳ هزار سازه در آمریکا، اروپا و ایران.

دکتر ساسان عشقی:

- دکتری مهندسی زلزله
- استادیار پژوهشکده‌ی سازه پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و رئیس بخش سازه‌های خاص
- رئیس سابق پژوهشکده‌ی مهندسی سازه پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله
- مدیر کل سابق آموزشی پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله

دکتر افشین شریعت:

- دکترای حمل و نقل از دانشگاه علم و صنعت ایران
- استادیار دانشگاه علم و صنعت ایران با بیش از ۴۰ مقاله‌ی علمی
- تألیف چندین کتاب تخصصی مرتبط با صنعت حمل و نقل
- فعالیت در زمینه‌ی مهندسان مشاور با انجام مطالعات ملی در زمینه‌ی حمل و نقل

کارگاه آموزشی "مدیریت بحران" ویژه‌ی مدیران عامل سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی

۲ و ۳ اسفند ۱۳۸۶

۱۵-۱۶/۴۵	۱۴/۴۵-۱۵	۱۳-۱۴/۴۵	۱۱/۴۵-۱۳	۱۰-۱۱/۴۵	۹/۴۵-۱۰	۸-۹/۴۵		
روند برنامه‌ریزی و تهیه برنامه جامع مدیریت بحران در یک ارگان	استراحت	مدیریت بحران و نقش سازمان‌های آتش‌نشانی در تهیه نقشه	نماز و نهار	مدیریت بحران زمین لرزه در شهرها و ابرشهرها با رویکرد به برنامه‌ریزی شهری (نمونه موردی تهران)	استراحت	مدیریت بحران: ساختارها، نیازهای اجرایی، آموزشی و پژوهشی	عنوان کلاس	۸۶/۱۲/۲
دکتر ناطقی الهی		دکتر ناطقی الهی	دکتر ناطقی الهی	دکتر ناطق الهی		دکتر ناطق الهی	استاد	
طراحی سیستم فرماندهی حادثه	استراحت	مدیریت بحران مواد خطرناک شیمیایی	نماز و نهار	مدیریت ریسک زلزله در شهرها (پیشرفته)	استراحت	عملیات نجات در ساختمان‌های فرو ریخته در اثر زلزله	عنوان کلاس	۸۶/۱۲/۳
دکتر حسینی جناب		دکتر حسینی جناب	دکتر ساسان عشقی	دکتر ساسان عشقی		دکتر ساسان عشقی	دکتر ساسان عشقی	استاد

آسفالت ایران

- نماینده‌ی تام‌الاختیار وزارت راه در کمیته‌ی فنی و بین‌المللی پیارک
- دارای چندین کتاب و مقاله در خصوص تولید انواع آسفالت

مهندس علی محمد اسماعیلی:

- فوق‌لیسانس عمران از دانشگاه شریف
- معاون پژوهشی شرکت مادر تخصصی آزمایشگاه مکانیک خاک
- عضو هیأت علمی همایش‌های اول، دوم، سوم و چهارم قیر و آسفالت ایران
- عضو کمیته‌های فنی پژوهشکده حمل‌ونقل وزارت راه

- هدایت و اجرای چندین پروژه مطالعاتی در خصوص حمل‌ونقل در سطح ملی

مهندس اصغر نادری:

- دانشجوی دکتری در دانشگاه ناتینگهام انگلستان
- رئیس مؤسسه‌ی قیر و آسفالت ایران وزارت راه‌وترابری
- عضو هیأت مدیره‌ی شرکت مادر تخصصی آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک
- رئیس کمیته‌ی روسازی پژوهشکده‌ی حمل‌ونقل
- عضو هیأت علمی همایش‌های اول، دوم، سوم و چهارم قیر و آسفالت ایران

کارگاه آموزشی "مدیریت بحران" ویژه کارشناسان سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی

۲ و ۳ اسفند ۱۳۸۶

۱۵-۱۶ / ۴۵	۱۴ / ۴۵-۱۵	۱۳-۱۴ / ۴۵	۱۱ / ۴۵-۱۳	۱۰-۱۱ / ۴۵	۹ / ۴۵-۱۰	۸-۹ / ۴۵		
مدیریت ریسک زلزله در شهرها (مقدماتی)	استراحت	عملیات نجات در ساختمان‌های فرو ریخته در اثر زلزله	نماز و نهار	ماشین‌آلات و تکنولوژی خاص در مدیریت بحران	استراحت	ماشین‌آلات و تکنولوژی خاص در مدیریت بحران	عنوان کلاس	۸۶ / ۱۲ / ۲
دکتر ساسان عشقی		دکتر ساسان عشقی		مهندس زندگی		مهندس روغنی	استاد	
کاربرد سیستم مکان‌یابی جغرافیایی در حوادث و سوانح	استراحت	کاربرد سیستم مکان‌یابی جغرافیایی در حوادث و سوانح	نماز و نهار	مدیریت بحران مواد خطرناک شیمیایی	استراحت	مدیریت بحران: ساختارها، نیازهای اجرایی، آموزشی و پژوهشی	عنوان کلاس	۸۶ / ۱۲ / ۳
مهندس قدیری		مهندس قدیری		دکتر حسینی جناب		دکتر ناطقی الهی	استاد	

BURNING

BURNING

آموزش زبان انگلیسی تخصصی

از آنجائیکه بسیاری از متون، مآخذ و مراجع مرتبط با موضوع محافظت در برابر آتش سوزی به زبان انگلیسی نگاشته شده است، آشنایی با این زبان برای آتش نشانان حائز اهمیت است. به منظور ایجاد تقویت انگیزه زبان آموزی، آزمایش میزان تسلط به این زبان و... از این شماره متون ساده مرتبط با موضوع آتش نشانی به زبان انگلیسی درج می گردد. در این مورد فصل نامه آماده دریافت هرگونه نظرات و پیشنهادات است.

BURNING AND BREATHING

Burning and breathing are the same in that they both use oxygen.

Burning uses oxygen

Lower a deflagrating spoon containing Burning charcoal into a gas-jar of oxygen. The charcoal burns rapidly. Charcoal is a form of carbon that is made from wood. Lower a lighted taper into the gas-jar. The taper is extinguished because now there is no oxygen in the jar. Put a small quantity of lime-water into the jar, cover it with a grease plate, and shake it thoroughly. The lime-water becomes milky, showing that the jar contains carbon dioxide.

Magnesium burns in carbon dioxide

Use tongs to lower a small piece of burning magnesium into a gas-jar containing carbon dioxide.

The magnesium uses the oxygen in the carbon dioxide to form carbon and magnesium oxide. Note: this experiment should be performed in a fume cupboard.

Magnesium + carbon dioxide \Rightarrow Magnesium oxide + carbon

Smoke and soot

Incomplete burning is caused by lack of air. Lack of air causes a fire to smoke. Smoke and soot consist of unburnt carbon particles.

If the petrol and air mixture in the cylinders of a motor-car engine does not contain enough air, the petrol does not burn completely and blue smoke and carbon monoxide gas are given out by the exhaust pipe. Carbon monoxide gas is poisonous. A motor-car engine should not be run in a confined space such as a garage.

Soot from a candle

Hold a plate over a candle flame for about a minute. A black layer of soot collects on the plate.

Air helps burning

Hold a lamp chimney over a candle flame. The flame burns more brightly. Hold two lamp chimneys over the flame, and it burns even more brightly. Warmth expanding air rises up the lamp chimneys and draws in more air for the flame to use.

Hydrogen and carbon

Some material which burn contain carbon and hydrogen. Oils and fats, for example, contain hydrogen, oxygen and carbon. Carbon dioxide and water are formed when oils and fats are burned.

Carbon + oxygen \Rightarrow carbon dioxide

Hydrogen + oxygen \Rightarrow water (hydrogen monoxide)

Burning a candle

Hold a beaker above a candle flame for about a minute. Then hold a lighted taper inside the beaker. It is extinguished because the air in the beaker contains very little oxygen and much

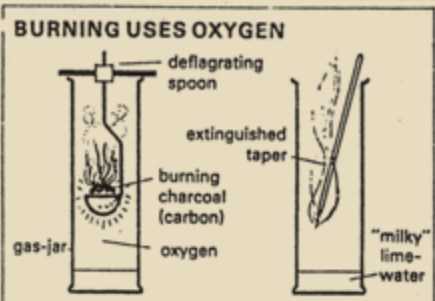
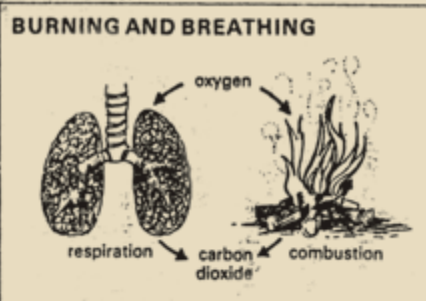
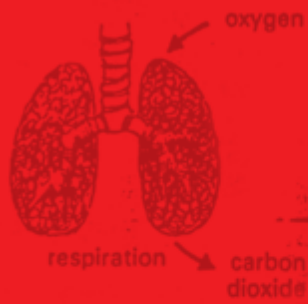
carbon dioxide. Test for water on the inside of the beaker with blue cobalt chloride paper. As you know cobalt chloride paper is blue when it is dry and pink when it is moist.

Rapid burning

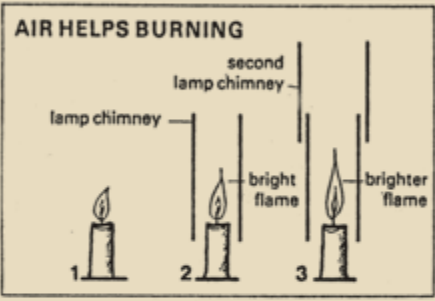
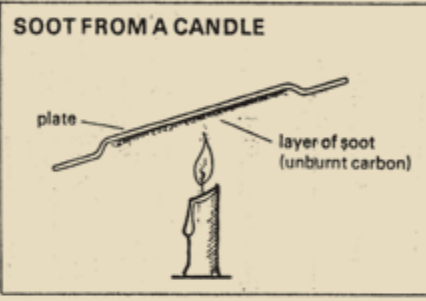
Some flammable materials, like petrol, gunpowder and phosphorus in air, ignite of their own accord. Yellow phosphorus is stored in sealed jars containing water so that spontaneous burning cannot occur.

Spontaneous combustion

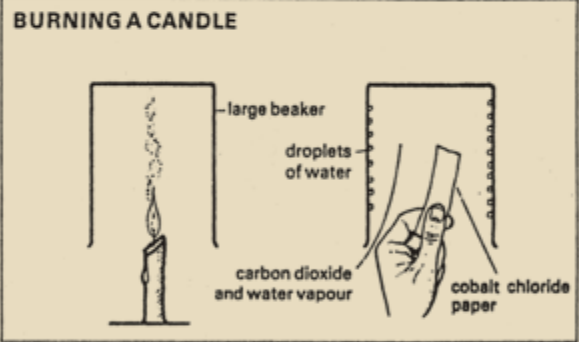
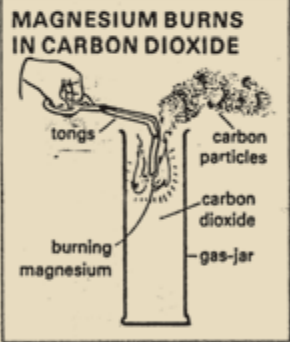
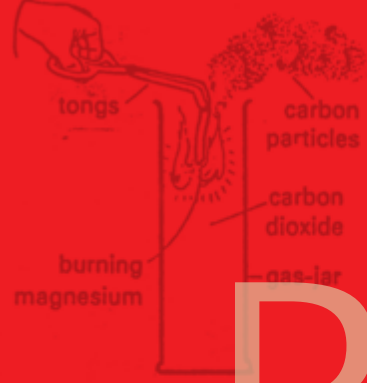
Use tongs to place a small piece of phosphorus, about the size of a pea, on a metal lid. After a short time phosphorus burns of its own accord to give white clouds of fumes. This experiment must be carried out in a fume cupboard. Do not handle phosphorus permanganate on an asbestos pad. Make a small hollow in the centre of this heap. Pour two or three drops of glycerin into the hollow. After some seconds the materials burst into flame. This experiment is best carried out in a fume cupboard also.

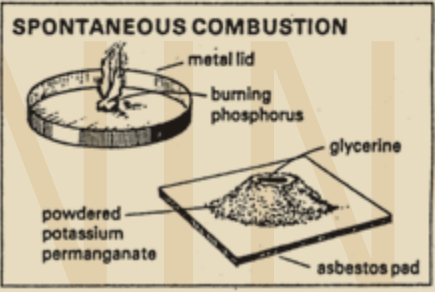
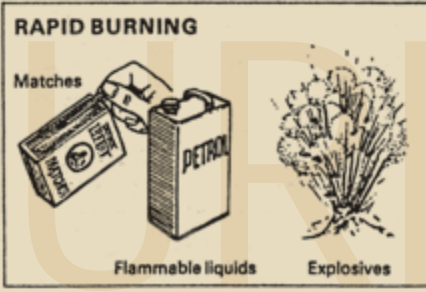
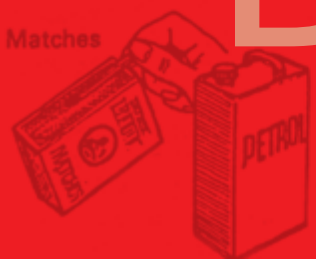
SOOT FROM A CANDLE

MAGNESIUM BURNS IN CARBON DIOXIDE

RAPID BURNING

General Science Book One

USES OXYGEN

deflagrating spoon

extinguished taper

burning charcoal (carbon)

oxygen

"milky" lime-water

BURNING

second lamp chimney

lamp chimney

bright flame

brighter flame

2

3

beaker

droplets of water

cobalt chloride paper

COBALT CHLORIDE PAPER

metal lid

burning phosphorus

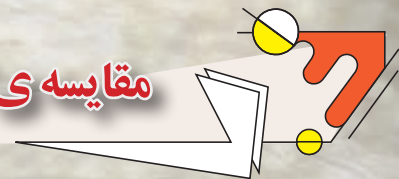
powdered potassium permanganate

glycerine

asbestos pad

Page 102

مقایسه‌ی کیفیت اطفای حریق در ایران و عثمانی

امیر وفایی

می‌دهد. از جمله مقایسه‌ای بین چگونگی اطفای حریق در کشور عثمانی با ایران آن روزگار صورت گرفته است. " ... این کیفیت حریق در اسلامبول خیلی نقل دارد، اگر در یک محله یا نقون (حریق خانمان سوزی) واقع شود، بعد از نیم ساعت تمام اهل محل اسلامبول خبر می‌شوند... و قانون یا نقون بدین قرار است: در اسلامبول در چند جا مناره بلند که " فله یا نقون " می‌نامند ساخته شده، شب و روز دیده‌بان [و] موکل، به هر طرف نگران هستند. قراول به محض دیدن علامت یا نقون نسبت به هر محله و سرزمین نشان مخصوص دارد،

از معدود منابع و مأخذ قدیمی که در آن خطر آتش‌سوزی و اهمیت سازمان آتش‌نشانی در کشور مورد نقد و بررسی اجمالی قرار گرفته است، کتاب مشهور "سیاحتنامه ابراهیم بیک یا بلای تعصب او" است. این کتاب در ۱۴ رمضان ۱۳۲۷ قمری توسط حاج زین العابدین مراغه‌ای به رشته تحریر درآمده است. زین العابدین مراغه‌ای به سال ۱۲۵۵ در مراغه متولد شد و به سال ۱۳۲۸ در استانبول درگذشت.

این کتاب در قالب یک تصویر خیالی، عقب ماندگی کشور ایران و وضعیت فلاکت‌بار ایرانیان آن روزگار را شرح

می‌کشد. فی‌الفور هفت تیر توپ انداخته می‌شود. قراول

نزدیک قله فریاد می‌کشد؛ «یا نقون وار!» صدای او را

(بگچی) و قراول کوچک دیگر می‌شنود آن هم به دستور،

در تمام محله فریاد می‌زند: «یا نقون وار» در فلان جا و

فلان محله، فی‌الفور صدا به صدا وصل شده، اسلامبول

که عبارت از دهنه بحر سیاه تا جزیره بزرگ (بووک آطه)

و تقریباً پنج و شش فرسخ می‌باشد، در نیم ساعت تمام

نفوس با خبر می‌شوند که حریق در کجا واقع شده و در

کدام محل، در شش مرکز آلائی اطفائیه هست. که از طرف

دولت با علم و مشق مخصوص تعلیم و تربیت یافته‌اند.

جمع اسباب و آلات اطفائیه حاضر است. منتظر شیپور

حاضر باش هستند. فوراً اسبها را بسته به محض شنیدن

شیپور عراده‌ها راه افتاده، با نظم مخصوص معجلاً خود

را به جای حریق می‌رسانند؛ اولاً چند باب خانه از اطراف

حریق منهدم می‌سازند. بعد بنای آب‌پاشی می‌گذرانند.

سواى این‌ها در هر محله یک دسته اطفائیه از اهل محل

نیز هست، و آنها را «طولونبه‌چی» می‌نامند، طولونبه خود

را برداشته پای برهنه به تعجیل تمام می‌دوند. هر کس

اول رسید پنج لیبره، و دومی سه لیبره انعام دارد، باقی

بی‌بهره‌اند.

سواى این آلائی کوچک، آلائی نظامی هم در هر مملکت

و هر ولایت دنیا هستند. به جز بدبخت مملکت ایران،

اگر چه نسبت به اروپا کمتر حریق واقع می‌شود، ولی اگر

یک‌بار اتفاق افتد سر و پای شهر و بازار می‌سوزد. اگر

جمعیت اطفائیه هست، زن و بچه‌هاست که با کاسه و

بادیه از بیرون آب آورده می‌باشند. این است که چندین بار

بازار رشت سراپا سوخته، در حریق مراغه و اردبیل در یک

ساعت ۸۵۰ دکان طعمه شراره آتش خانمان سوز گردید.

حکام ایران اصلاً در فکر اطفاء این جور نائرها و

بلیات خانمان برانداز نیستند. بلکه خیالشان دائماً در

انهدام مملکت و بردن مال رعیت کار می‌کند. بلکه

اگر حریقی اتفاق افتاد، اسباب مداخل حکام و داروغه

و فرّاش و فرّاش‌باشی خوب حاصل می‌شود. بازار» بازار

تقی را بگیر، نقی را بگیر» گرم می‌شود. کسانی که

از صدمه حریق مصون مانده، به تهمت این که فلان

چیز را تو بردی و فلان صندوق را تو گشادی، جان و

مالشان از شراره شرارت این بی‌انصافان در شراره این

تهمت‌ها نیست و نابود می‌گردد.

برج دیده‌بانی آتش‌نشانی

مهدی فاضل فکور

حدود ۳۰۰ سال از نخستین تلاش‌های اساسی انسان به منظور چیرگی بر آتش‌سوزی‌های خانمان‌سوز می‌گذرد. آتش‌سوزی‌هایی که گه‌گاه حتی شهرهای بزرگ را به ورطه‌ی نابودی و انهدام می‌کشید. نتیجه تلاش‌های پی‌در پی برای پیشگیری و مقابله با این بلیه تأسیس و تشکیل "سازمان آتش‌نشانی" در اکثر کشورهای جهان بود. در بسیاری از شهرهای ممالک مختلف، هنگام احداث ایستگاه آتش‌نشانی، برج بلندی به عنوان "برج دیده‌بانی" نیز ساخته می‌شد.

ارتفاع این برج به اندازه‌ای در نظر گرفته می‌شد که تقریباً به تمام شهر مشرف باشد. در تمام طول شبانه‌روز نگهبان در فراز برج مستقر می‌گردید

به مرور زمان با توسعه‌ی روزافزون شهرها و به‌ویژه با احداث بناهای مرتفع، از اهمیت این برج در امر دیده‌بانی کاسته می‌شد؛ به‌طوری که امروزه چنین برج‌هایی در این مورد خاص کاربرد چندانی ندارند. اما از آن‌جایی که این برج‌ها به یکی از نمادهای آتش‌نشانی تبدیل شده‌اند،

تا در روز با مشاهده دود غیر عادی و در شب با مشاهده نور یا شعله آتش، زنگ(ناقوس) یا شیپور مخصوص، خطر آتش‌سوزی را اعلام کند. بدین ترتیب نیروهای آتش‌نشانی به سمت محل مشکوک به وقوع آتش‌نشانی اعزام می‌شدند. از دیگر کاربردهای این برج، انجام تمرین‌های صعود و فرود به منظور کسب مهارت‌های لازم برای انجام عملیات اطفای حریق و نجات در بناهای مرتفع آن دوران بود. همچنین برای خشک کردن لوله‌ها (شیلنگ‌های) آتش‌نشانی، آن‌ها را در داخل برج می‌آویختند. شب‌ها چراغ پرنوری در محل نگهداری برج روشن می‌شد. بدین ترتیب کاربرد فرعی دیگر به کاربردهای متعدد این برج جالب افزوده می‌شد، این کار برای مشخص کردن "سواد شهر" بود. کورسوی این چراغ که در دل شب، حتی از فاصله‌های نسبتاً دور نیز نمایان بود، راهنمای خوبی برای مسافرانی بود که به هر دلیلی راه را گم کرده بودند.

که پس از گذشت سالیان زیادی همچنان سالم باقی مانده است. ساخت این برج که در فهرست آثار ملی ثبت شده است، به اواخر دوره قاجار برمی‌گردد. اکنون ایستگاه مرکزی سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری تبریز در خیابان خاقانی واقع شده است، ارتفاع برج این ایستگاه ۲۳ متر و نمای آن آجری است. در داخل برج پلکانی حلزونی قسمت پایین را به بالا متصل کرده است. بخش پایینی برج چهار طاقی آجری بسته‌ای است که هر ضلع آن ۴/۶۰ متر طول و ۴/۷۰ متر ارتفاع دارد. قسمت بالای برج (محل نگهداری) دارای ۸ نورگیر هلالی است. از چند سال پیش برای ترمیم خرابی‌ها، تحکیم پی‌های آن پاکسازی آجرها، بندکشی مجدد و ساماندهی محوطه اطراف برج کوشش‌هایی صورت گرفته است. عکسی که در این جا ملاحظه می‌شود، در همان سال‌ها توسط نگارنده تهیه شده است و عکس دوم، نمای بازسازی و زیبا سازی شده اطراف آن را نشان می‌دهد. طی سال‌های تألیف کتاب "تاریخچه‌ی آتش‌نشانی در ایران" با مراجعه به منابع و مآخذ متعدد، مسافرت به تبریز، ملاقات و مصاحبه با افراد مطلع، متأسفانه اطلاعات مکتوب و دقیقی از سابقه و کم و کیف این آتش‌نشانی به دست نیامد. در حال حاضر، این برج منحصر به فرد و چند تلمبه‌ی دستی اطفاییه، که در محل آتش‌نشانی تبریز نگهداری می‌شوند، تنها نشانه‌های آتش‌نشانی مذکور هستند.

هنوز در بسیاری از کشورهای جهان، هنگام احداث بعضی ایستگاه‌های آتش‌نشانی قسمتی از بنای آن به شکل "برج" ساخته می‌شود. این برج علاوه بر نمادین بودن، کاربردهای دیگری نیز دارد. از جمله این که محل انجام تمرین‌های صعود و فرود است. از این نظر به آن "برج تمرین (drill tower)" می‌گویند.

برج دیده بان آتش‌نشانی تبریز

یکی از قدیمی‌ترین برج‌های آتش‌نشانی در شهر تبریز واقع شده است

مصطفی رستم خانی

که در اصطلاح "اماکی(Emaki)" و "اکیو(Okiyoe)" نامیده می‌شوند. تاریخچه‌ی سازمان آتش‌نشانی ژاپن از قرن ۱۸ و ۱۹ به بعد، به بازدیدکنندگان معرفی می‌گردد.

بخش‌های متعدد و جالب این موزه محلی مناسب برای طرح سؤال و کسب جواب است. محلی‌هایی که بازدید کننده می‌تواند دانستی‌های خود را در مورد سازمان آتش‌نشانی بیازماید و یا بر دانش خود در این زمینه بیفزاید. چنانچه اطلاعات بیشتری مورد نیاز باشد، بازدیدکنندگان می‌توانند از کتابخانه‌ی واقع در طبقه‌ی هفتم استفاده نمایند.

موزه‌ی آتش‌نشانی ژاپن

در دسامبر سال ۱۹۹۲ میلادی، نخستین موزه‌ی آتش‌نشانی کشور ژاپن در شهر توکیو دایر شد؛ بنایی مدرن ده طبقه با مساحتی بالغ بر ۴ هزار و ۸۰۰ متر، محیطی بسیار جالب که با قرار گرفتن بیش از یک هزار قلم از انواع اجناس نفیس، سیر تحول سازمان آتش‌نشانی ژاپن را از قرن‌ها پیش، دوره "ادو(Edo)" تا به امروز به بازدیدکنندگان نشان می‌دهد.

در این موزه آتش‌نشانی علاوه بر نمونه‌های واقعی خودروها، ابزار، تجهیزات و غیره به کمک هنر نقاشی و تصویرسازی سنتی ژاپن

ویژه مستقر هستند. در این طبقه، بازدیدکنندگان همچنین می‌توانند فیلم‌های مربوط به تاریخچه ی خودروهای آتش‌نشانی ژاپن را مشاهده نمایند.

بازدید از موزه رایگان و همه روزه به جز دوشنبه‌ها از ساعت ۹:۳۰ الی ۱۷ باز است. (تعطیلات سالیانه موزه از ۲۸ دسامبر الی ۴ ژانویه است). در ادامه راجع به نکات جالب و مهم این موزه مطالبی ارائه می‌گردد.

۱- نردبان موتوری " بنز- متز " (Benz Metz)

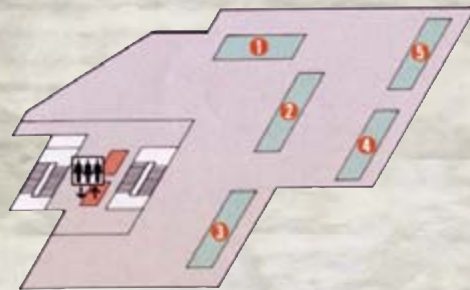
۲- نردبان موتوری "ایسوزو- متز" (Isuzu- Metz)

۳- خودروی آتش‌نشانی "استوتز" (Stutz)

۴- خودروی آتش‌نشانی "اهرنز- فوکس" (Ahrens-fox)

۵- خودروی آتش‌نشانی "ماکزیم" (Maxim)

طبقه زیرزمین، تاریخ خودروهای آتش‌نشانی؛

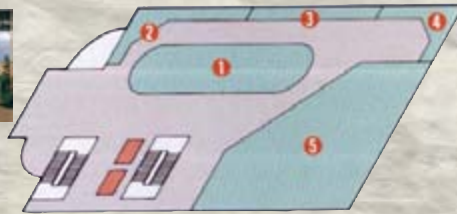

در این طبقه ۵ نوع از نخستین خودروهایی که در آتش‌نشانی توکیو به کار گرفته می شدند، در معرض دید بازدیدکنندگان قرار دارند. خودروهای مربوط به ۱۹۱۷ و ۱۹۲۰ میلادی که سال‌های متمادی مشغول امداد رسانی به شهروندان بوده‌اند، پس از انقضای دوره کارکردشان به جای فروش در مزایده، به قیمت آهن قراضه و سپرده شدن به دست اوراچی، با شکوه تمام در جایگاه‌های

طبقه ی اول، ورودی موزه

طبقه ی اول ورودی مربوط به موزه است. در این طبقه بازدیدکنندگان می‌توانند نمونه ی جالبی از " گاری آتش‌نشانی مجهز به پمپ بخار " را مشاهده نمایند که در اوایل قرن بیستم به کار گرفته می‌شده است. همچنین یک نمونه از " بال گرد آتش‌نشانی " ساخت کشور فرانسه که

طبقه‌ی سوم، آتش‌نشانی امروز توکیو

امروزه سازمان آتش‌نشانی برای محافظت از جان مردم و در امان بودن آنان از سوانح مختلف، خدمات متعددی را ارائه می‌دهند. در این طبقه با نمایش فیلم و سایر وسایل کمک آموزشی کلیه ی خدمات آتش‌نشانی، فوریت‌های پزشکی، نجات و امداد قربانیان سوانح به بازدیدکنندگان معرفی می‌شود.

- ۱ - مکانیزم خدمات آتش‌نشانی
- ۲- دانستنی‌های هادرموردسوانح
- ۳ - مقابله با سوانح
- ۴ - آمادگی برای سوانح
- ۵ - علوم آتش‌نشانی

تا سال ۱۹۸۲ میلادی در آتش‌نشانی توکیو مورد استفاده بوده، در این طبقه قرار دارد.

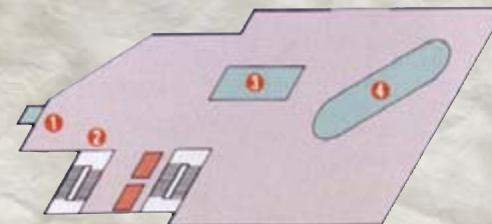

- ۱- ورودی
- ۲ - اطلاعات
- ۳- گاری آتش‌نشانی مجهز به پمپ بخار
- ۴ - بال گرد آتش‌نشانی

طبقه‌ی چهارم، تغییر و تحول در سازمان آتش‌نشانی

از اواسط قرن نوزدهم به بعد، خدمات آتش‌نشانی در ژاپن با پیشرفت فزاینده‌ای همراه بود. به‌خاطر کوشش‌های همه جانبه و بنیادی در زمینه‌ی روزآمد ساختن و ماشینی کردن ساختار خدمات آتش‌نشانی ژاپن و امثال آن، پیشرفت‌های قابل توجهی حاصل نمود. اسلایدهای به نمایش در آمده در این طبقه، تغییرات سریع فعالیت‌های آتش‌نشانی به منظور حفظ جان مردم در هر دوره را به بازدیدکنندگان نشان می‌دهد.

و بازدیدکنندگان مدل‌های واقعی از آتش‌نشانی‌های "هیکشی" را که دلاورانه خود را وقف نجات مردم نموده بودند مشاهده می‌نمایند.

۱ - تولد سازمان آتش‌نشانی

۲ - Worrior مأمورین سازمان آتش‌نشانی

۳ - سازمان آتش‌نشانی شهرداری

۴ - بالگرد آتش‌نشانی

طبقه‌ی ششم و هفتم، کتابخانه‌ی سازمان آتش‌نشانی،

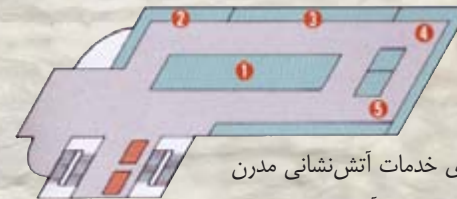
سازمان وقایع و سالن سمعی - بصری

بخش‌های ویژه در طبقه‌ی ششم در سالن وقایع، در فواصل معین قرار دارند. بازدیدکنندگان می‌توانند فیلم‌های جالب و دیدنی را جع به سازمان آتش‌نشانی در سالن سمعی - بصری مشاهده نمایند.

در طبقه‌ی هفتم کتابخانه‌ای قرار دارد که کتاب‌ها و سایر نشریات

مربوط به آتش‌نشانی در آن نگهداری می‌شوند. استفاده از این کتابخانه

۱- طلوعه‌ی خدمات آتش‌نشانی مدرن

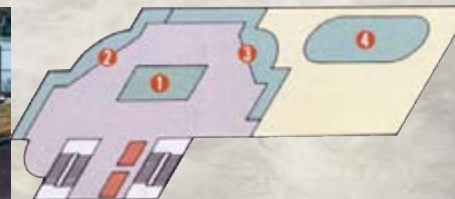
۲ - شروع خدمات آتش‌نشانی مدرن

۳ - پیشرفت‌های خدمات آتش‌نشانی

۴ - تکامل سازمان‌های خدمات آتش‌نشانی

۵ - شروع خدمات آتش‌نشانی شهرداری

طبقه‌ی پنجم، طلوع سازمان یافته

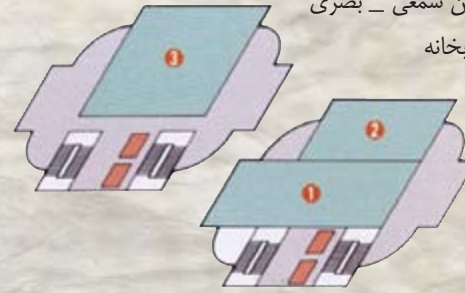
آتش‌نشانی سازمان یافته در ژاپن، از قرن ۱۷ میلادی به وسیله‌ی آتش‌نشانان مشهور به "هیکه شی (Hikeshi)" آغاز شد. در این طبقه ایجاد آتش‌نشانی نخستین روزهای فعالیت‌های آن، به وسیله‌ی هنر سنتی "اوکیو" و سایر روش‌ها نمایش داده می‌شود. خیابان‌های یک شهر مربوط به قرن ۱۸ میلادی به وسیله تصاویری که تغییر می‌یابد، نشان داده می‌شود

برای تمام بازدیدکنندگان مجاز است و محدودیتی وجود ندارد.

۱ - سالن وقایع

۲ - سالن سمعی - بصری

۳ - کتابخانه

نتیجه

این موزه‌ی جالب مکانی "علمی-فرهنگی" است که نه تنها سابقه‌ی پیدایش و روند توسعه و تکمیل آتش‌نشانی ژاپن را به شکل زیبایی نمایش می‌دهد، بلکه محلی برای کسب اطلاعات راجع به نکات مختلف علم ایمنی و آتش‌نشانی است. بنابراین به طور مستقیم و غیر مستقیم در ارتقای فرهنگ ایمنی و آموزش شهروندان به منظور پیشگیری و مقابله با حوادث و سوانح نقشی مهم و اساسی دارد، همچنین محل مناسبی را برای دانشجویان، محققان و پژوهشگران رشته‌های مرتبط فراهم نموده است.

علی‌رغم آن که بیش از ۸۰ سال از تأسیس آتش‌نشانی تهران و بیش از این دوره از تأسیس آتش‌نشانی تبریز می‌گذرد، تا کنون هیچ اقدامی برای احداث "موزه آتش‌نشانی" در کشور صورت نگرفته است و شاید به همین دلیل انگیزه‌ی کافی برای نگهداری اقالام قدیمی خودروها، ابزار و تجهیزات آتش‌نشانی وجود نداشته است. بنابراین وسایل و تجهیزات مزبور به مرور زمان از بین رفته و یا در مزایده‌ها به عنوان آهن قراضه به فروش رسیدند. در نتیجه امروزه، به جز برخی وسایل و یکی دو خودروی آتش‌نشانی، اقالام زیادی از وسایل مورد استفاده در سازمان‌های قدیمی آتش‌نشانی موجود نیست. همان خودروهای معدود نیز به علت عدم وجود محل مناسب، از گزند باران و تابش آفتاب درامان نیستند. تصاویری که در این صفحه ملاحظه می‌شود، چند نمونه از وسایل قدیمی است که در آتش‌نشانی زاهدان نگهداری می‌شد و این عکس‌ها ۱۶ سال پیش توسط نگارنده تهیه شد. چندی پیش در نشریه‌ی داخلی "بیک نجات" شماره‌ی چهارم مورخ فروردین ۸۶، وابسته به سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی تبریز، خبری با عنوان "موزه‌ی آتش‌نشانی کشور در تبریز تأسیس می‌شود" درج شده بود. امید است این تصمیم هر چه سریع‌تر به مرحله‌ی اجرا در آید و همان‌طور که طی سال‌های اخیر نسبت به رفع نقایص و کمبودهای آتش‌نشانی اقدامات مهمی انجام گرفته است، این نقیصه نیز به همت مسؤولان برطرف گردد..

ایمنی عمومی

خطرات آخرین چهارشنبه سال

ناصر رهبر

کارشناس ارشد شیمی

پاک و عاری از هرگونه کینه توزی و خصومت شروع سال جدید را جشن بگیرند.

در سه دهه‌ی اخیر به علت‌های مختلف، از جمله عدم فرهنگ‌سازی درست و عدم توجه فرهنگ و سنت توسط خانواده‌ها و رسانه‌های گروهی، این جشن و شادی خانوادگی تبدیل به آتش‌بازی‌های خطرناک و استفاده از مواد منفجره شده است.

مراسم آخرین چهارشنبه سال از آیین‌های ایرانیان باستان و منسوب به زرتشتیان است که در شب آخرین چهارشنبه‌ی سال برگزار می‌کردند. آن‌ها معتقد بودند برگزاری این مراسم سبب پاک‌سازی محیط زندگی و آرایش روحی و برطرف کردن کدورت‌ها بین فامیل است، تا در زمان رسیدن عید نوروز که عید پاکی‌ها و بخشایش و نعمت‌های الهی است، مردم با روحی

انواع رفتارهای مشاهده شده در محدوده‌ی چهارشنبه سوری:

- ۱- تهیه‌ی انواع ترقه و مواد انفجاری و پرتاب به سمت دیوار، ماشین‌ها، تابلوها، دانش آموزان، کودکان، زنان و دختران (با گذشت زمان، در ۵ سال اخیر مواد انفجاری تنوع بیشتری یافته و توان انفجاری بالاتری پیدا نموده است).
- ۲- استفاده از انواع فشفسه‌های وارداتی که عموماً چینی هستند
- ۳- آتش زدن انواع چوب، لاستیک، پلاستیک به همراه مایعات قابل اشتعال
- ۴- انداختن قوطی‌های در بسته داخل آتش جهت انفجار
- ۵- روشن کردن آتش در کنار خودرو و در معابر و ایجاد راه‌بندان

اثرات، خطرات و خسارات

بررسی خطرات و خسارات ناشی از ساخت، نگهداری و کاربرد مواد محترقه بیان‌گر این موضوع است که مواد محترقه به لحاظ ماهیت و خواص فیزیکی و شیمیایی و عدم اطلاع مصرف‌کننده از خطرات آن، تهدیدی جدی برای سلامت فرد و نیز سکنه‌ی آن محله و رهگذران است که علاوه بر نمونه‌های عینی و ملموس، عواقبی بس ناگوار و نامحدود را متوجه جامعه می‌نماید.

خسارات جانی

- ۱- ناراحتی اعصاب
- ۲- سوختگی شدید
- ۳- قطع عضو
- ۴- نابینا شدن
- ۵- مرگ

خسارات مالی

- ۱- خسارت‌های وارد شده بر اموال خصوصی و عمومی از قبیل ساختمان‌ها و خودروها و تابلوها در اثر پرتاب مواد محترقه و ایجاد آتش‌سوزی.
- ۲- هزینه‌های سنگین درمان آسیب‌دیدگان.
- ۳- اتلاف وقت و تحمیل هزینه‌های سنگین به نیروهای انتظامی
- ۴- اتلاف وقت عمومی و ایجاد راه‌بندان‌های طولانی.

خسارت‌های نامحسوس

- ۱- ایجاد رعب و وحشت عمومی

اقدامات مقابله با تهاجم فرهنگی غرب

- ۵- سوء استفاده سوداگران جهت کسب درآمدهای بالا
- ۶- عدم کنترل واردات، تولید، نگهداری و توزیع مواد محترقه
- ۷- کاهش روابط اجتماعی و خانوادگی و کمرنگ شدن فرهنگ اطاعت‌پذیری فرزندان از والدین
- ۸- عدم شناخت مواد محترقه و ناآگاهی عمومی از خطرات آن

چاره چیست؟

فائق آمدن بر این معضل بزرگ اجتماعی درگرو ژرف اندیشی در اهمیت موضوع و اتخاذ تصمیم‌های کلان است و نیز عزم راسخ برای چاره‌اندیشی اصولی و منطقی با برنامه‌ریزی همه‌جانبه همراه با نگرشی کارشناسانه از زوایای مختلف که در زیر به مواردی اشاره می‌گردد:

- ۱- اقدامات فرهنگی
الفبای فرهنگ معنوی ملی و هویتی در خانواده شکل می‌گیرد و خانواده

- ۲- دلواپسی و نگرانی خانواده‌ها
- ۳- بروز شوک‌های شدید و ناگهانی در اثر انفجار ترقه‌های پر سر و صدا
- ۴- تشدید بیماری بیماران در اثر انفجار مواد منفجره و محترقه
- ۵- تأثیرات سوء روانی و جسمانی به بانوان باردار و جنین.
- ۶- ایجاد استرس و نگرانی در نزد مسؤولین و متولیان تأمین امنیت و سلامت جامعه.
- و بسیاری تبعات خسارت باری که تأثیرات مخرب آن در این مقال نمی‌گنجد.

زمان و مکان:

زمان: اسفند ماه
مکان: کوچه - خیابان - مکان‌های ورزشی و ...

علل تغییر رفتار در شیوه‌ی اجرای مراسم چهارشنبه‌سوری

سوری

- با بررسی تغییر نگرش و ریشه‌های انحرافات رفتاری در برپایی مراسم چهارشنبه‌سوری موارد ذیل قابل تعمق هستند:
- ۱- تغییرات ساختاری در نظام جمعیتی کشور و تفوق آماری نسل جوان بر قشر میانه و کهنسال
- ۲- عدم تبیین آداب و سنن کهن و انطباق آن با شرایط فرهنگی روز جامعه و اطلاع‌رسانی و انتقال آن به نسل جوان جامعه
- ۳- سرشاری هیجانات و انرژی نهفته در نهاد جوان و ضرورت تخلیه‌ی آن
- ۴- فقدان تدابیر لازم جهت تأمین نیازهای تفریحات سالم جوانان و

۲- اقدامات کنترلی

- نظارت بر واردات، تولید، توزیع و مصرف مواد محترقه.
- تولید مواد بی‌خطر جاذب و مناسب جهت توزیع بین مردم برای جلوگیری از روی آوردن به مواد خطرناک (در علم ایمنی این اقدام "اصل جایگزینی مواد" نامیده می‌شود).
- اجرای برنامه‌های نمایشی جذاب در صدا و سیما و اختصاص جوایز خاص
- دعوت از افراد سرشناس و مورد علاقه‌ی نسل جوان در برنامه‌ها
- اجرای توصیه‌های ایمنی سازمان آتش‌نشانی
- آماده‌باش و حضور هماهنگ نیروهای انتظامی، اورژانس، آتش‌نشانی، مراکز درمانی و ...

۳- اقدامات سازمان آتش‌نشانی

- ۱- در اوایل اسفند ماه هر سال با حضور در رادیو و تلویزیون و رسانه‌ها اقدام به اطلاع‌رسانی به مردم نمایند

اطلاعاتی در مورد:

- ۱-۱- خطرات آتش‌بازیها و مواد محترقه‌ی مورد استفاده در چهارشنبه سوری

به عنوان اولین واحد جامعه نقش بسزایی در هدایت کودکان، نوجوانان و جوانان و تفهیم فرهنگ به آنان دارند.

مدرسه در نقش بزرگ‌ترین طراح و نقاش خط فکری جوانان می‌تواند شخصیت فکری بزرگ‌ترین طبقه‌ی جامعه را به سمت و سوی منطقی رهنمون شود.

نهادهای فرهنگی و هنری و ورزشی از جمله بخش‌های تأثیر گذاری هستند که می‌توانند در شکل‌گیری فرهنگ اصیل مذهبی، ملی و هویتی و مقابله با تفکرات وارداتی نقش حیاتی ایفا نمایند.

ارگان‌های رسانه‌ای به ویژه صدا و سیما به لحاظ موقعیت ویژه و ارتباط نزدیک و مستقیمی که با اقشار مختلف جامعه به ویژه نسل جوان دارند در اشاعه‌ی فرهنگ و هدایت جوانان به مسیرهای درست، جایگاهی بس رفیع در جذب و جلب توجه عمومی خواهند داشت.

مدیریت اجرایی در تأمین فضاهای مناسب و آرایه‌ی برنامه‌های فرهنگ‌ساز و برنامه‌ریزی‌های اصولی برای پر کردن اوقات فراغت مردم با آرایه‌ی زیر ساخت‌های فرهنگی جاذب، همراه با غلبه بر فرهنگ وارداتی می‌تواند از انحراف فکری نسل نو اندیش و تشنه‌ی تفکرات جدید به خوبی پیشگیری نماید.

تولید ترقه و یا آتش مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ بنابراین توصیه می‌شود تا حد امکان کبریت و مواد آتشزا از دسترس کودکان دور نگه داشته شود.

۵- پرتاب مواد آتشزا به آسمان و افتادن آن‌ها در پشت بام و بالکن منازل و روی شاخه‌های خشک درختان از عوامل عمده ی بروز آتش‌سوزی در این روزهاست.

۶- تا حد امکان از پارک اتومبیل‌ها در معابر و کوچه‌ها خودداری شود؛ چرا که آتش‌بازی در نزدیکی وسایط نقلیه که حامل بنزین و مواد سوختنی هستند در صورت کمترین نشت و حتی در شرایط عادی این وسایل را مبدل به بمبی می‌گرداند که چاشنی انفجار آن کشیده شده است.

۷- در این ایام به والدین توصیه می‌شود بیشتر مراقب اعمال، رفتار و آمد و شد فرزندان خود باشند و به آن‌ها جهت پرهیز از آتش و ترقه‌بازی

۲-۱- آمار حریق و حوادث سال‌های قبل

۳-۱- آرایه‌ی توصیه‌های ایمنی

۲- برگزاری جلسات مدیریتی با سایر ارگان‌های مرتبط مانند نیروی انتظامی، اورژانس، شهرداری، مدیریت بحران، صدا و سیما، آموزش و پرورش، راهنمایی و رانندگی و...

۳- تهیه و توزیع بروشورهای آموزشی و اطلاع‌رسانی به مردم در مورد ایمنی

۴- آماده باش و توزیع نیروهای عملیاتی آتش‌نشانی در سطح شهر

۵- آرایه‌ی طرح‌های پیشنهادی کنترل خط

۶- برگزاری سمینار و نشست‌های مرتبط

۴- توصیه‌های ایمنی

به منظور پیشگیری از وقوع حریق و حوادث ناگوار چهارشنبه‌ی آخر سال توجه جدی شهروندان عزیز و عموم هم‌میهنان و خصوصاً والدین و مسؤولان واحدهای آموزشی را به رعایت موارد ذیل جلب می‌نماید:

۱- از مسؤولان آموزش و پرورش و خصوصاً مدیران، معلمان و مدیران پرورشی درخواست می‌شود آثار و عوارض بسیار خطرناک بازی با مواد محترقه و منفجره و آتش را به کودکان و نوجوانان یادآوری نموده و آنان را از خطرات آن‌ها بر حذر دارند.

۲- موکداً از والدین محترم در خواست می‌شود نسبت به ارشاد و آگاهی دادن به فرزندان خود در مورد خطرات بازی با آتش و مواد محترقه هشدار داده و با ذکر موارد و مصادیق و حوادث زیانباری که در اثر این کار به وقوع پیوسته آن‌ها را از انجام این کار باز دارند.

۳- به شهروندان عزیز توصیه می‌شود از آتش زدن لاستیک، هیژم، کارتن خالی و امثال این‌ها چه در واحدهای مسکونی و چه در معابر، کوچه و خیابان خودداری نمایند.

۴- کبریت از جمله وسایلی است که این روزها از سوی کودکان جهت

و ساخت مواد منفجره‌ی دستی هشدار دهند.

۸- کودکان معمولاً در صورت عدم دسترسی به کبریت و مواد آتش‌زا در منزل برای تهیه‌ی مواد اولیه به فروشگاه‌ها مراجعه می‌نمایند؛ لذا توصیه می‌شود صاحبان فروشگاه‌های مواد شیمیایی و رنگ فروشی‌ها از فروش هرگونه مواد آتش‌زا و مواد شیمیایی به کودکان و نوجوانان خودداری نمایند. ۹- کودکان و نوجوانان ظاهراً خود خطرناک بودن آتش‌بازی و احتمال بروز خطرات ناشی از آنها را درک می‌کنند و به همین دلیل ترقه‌ها و مواد

منفجره را در نقاط غیر قابل دید مانند انباری، زیرزمین، بالکن، پشت بام و مکان‌هایی از این دست مخفی می‌کنند که این امر خود از عوامل بروز حریق است؛ لذا والدین تا حد امکان درب این‌گونه محل‌ها را قفل نموده و از رفت و آمد فرزندان خود ممانعت کرده و با این محل‌ها را روزانه مورد بررسی و بازدید قرار دهند.

۱۰- در صورت روشن کردن آتش که به هیچ وجه توصیه نمی‌شود، آتش در حجم کم باشد و از هیزم، کارتن خالی و امثال آن که دارای شعله‌ی زیاد هستند استفاده نشود.

۱۱- از ریختن مواد سریع‌الاشتعال مانند نفت، بنزین و غیره بر روی آتش جداً خودداری شود.

۱۲- از قرار دادن ظروف تحت فشار مانند کپسول، اسپری، حشره‌کش‌ها، و غیره بر روی آتش جداً خودداری شود.

۱۳- از پرتاب فشفسه و موشک بر روی شاخه‌ی درختان، پشت بام و بالکن منازل خودداری شود.

۱۴- وجود یک کپسول خاموش‌کننده آتش‌نشانی پودری در نزدیک محوطه‌ی آتش ضروری است.

۱۵- در صورت امکان یک رشته شیلنگ آب در نزدیکی محوطه آتش در نظر گرفته شود تا در صورت لزوم، مورد استفاده قرار گیرد.

۱۶- قبل از ترک محل آتش، حتماً از خاموش بودن آن مطمئن شده و توسط شلنگ آب باقیمانده آن را کاملاً سرد نموده و جمع‌آوری نمایید.

۱۷- پریدن از روی آتش عمل خطرناکی است که توصیه نمی‌شود؛ اما در صورت انجام آن از البسه بزرگ و گشاد و از نوع آتشگیر استفاده نشود و از تجمع در این‌گونه محافل خودداری شود.

۱۸- در صورت بروز هرگونه حریق و یا حادثه، ضمن حفظ خونسردی در اسرع وقت با تلفن ۱۲۵ سازمان آتش‌نشانی تماس گرفته و مراتب را با بیان نوع حادثه و نشانی دقیق اطلاع دهید.

توفان سرما

(آمادگی برای رویارویی با سرمای شدید، ریزش برف، کولاک و یخبندان)

فرشید قاسملو

مخاطرات ناشی از این شرایط آب و هوایی را به‌گونه‌ای مؤثر کاهش داد. باید به خاطر داشت حتی مناطقی که به طور معمول زمستان‌های ملایمی را گذرانده‌اند ممکن است طی فصول سرد سال و تغییر ناگهانی شرایط جوی با چنین سرمای شدید و غافلگیر کننده‌ای مواجه شوند. بنابراین، ضروری است کلیه‌ی خانواده‌ها، نه تنها در مناطقی که قبلاً چنین شرایط دشواری را تجربه نموده‌اند، بلکه در سایر مناطق نیز برای رویارویی با چنین شرایط بحرانی آماده باشند.

شرایط آب و هوای فوق العاد سرد، ریزش برف سنگین، کولاک و یخبندان طی فصول سرد سال در بسیاری از مناطق کشور احتمال وقوع دارد. این شرایط چنانچه با بسته شدن راه‌ها و جاده‌ها، از کار افتادن خطوط برق (قطع برق)، افت فشار و یا قطع گاز توأم باشد، روند زندگی روزمره را مختل کرده، ممکن است منطقه‌ای را کاملاً فلج کند؛ چه بسا، جان افراد را با خطر روبرو سازد. با آمادگی برای روبروشدن با شرایط آب و هوایی فوق العاده سرد و پاسخ دادن منطقی به این شرایط می‌توان مشکلات و

آمادگی قبلی

(اقدامات پیش از بروز بحران)

■ بعضی وسایل برف روبی (مثل پارو، بیل، بیلچه) تهیه نمایید. همچنین مقداری شن و نمک را مخلوط کرده و در کیسه‌ی پلاستیکی آماده و در دسترس داشته باشید؛ تا بتوانید پیاده‌رو حریم خانه‌ی خود را از برف پاک کنید. روی یخ‌های پیاده‌رو و ورودی خانه، مخلوط نمک و شن پاشید تا «یخ» زودتر ذوب شده و با ایجاد کشش یا اصطکاک موقت، خطر سرخوردن اعضای خانواده و سایر رهگذران منتفی شود.

■ باید به یاد داشت در چنین شرایط آب و هوایی، ممکن است انرژی و سوخت اصلی که به طور روزمره برای گرمایش خانه به کار می‌رود، قطع شود؛ مثل قطع برق و یا قطع جریان گاز. بنابراین بایستی تجهیزات ایمن گرمایش اضطراری و مقداری سوخت مناسب آن‌ها را در خانه در اختیار

داشته باشید. از این نظر، با توجه به ارقام در دسترس، مطمئن شوید که وسیله‌ی اضطراری گرمایش خانه و مقدار کافی سوخت مناسب آن را در اختیار دارید. به عنوان مثال:

- بخاری هیز می و مقداری هیزم فراهم کنید.

- بخاری نفتی دودکش‌دار و یا بخاری نفتی قابل حمل و نقل و مقداری نفت تهیه کنید.

- بخاری گازی مناسب و چند عدد سیلندر گاز مایع آماده داشته باشید.

- اجاق کوه‌نوردی و یا سایر اجاق‌های کوچک مناسب و ایمن به همراه سوخت مناسب آن‌ها در دسترس داشته باشید.

در ارتباط با تهیه‌ی وسیله گرمایشی اضطراری و ذخیره‌سازی سوخت آن‌ها باید موارد ایمنی مربوطه را به خاطر داشت؛ به عنوان مثال، این‌گونه وسایل نیز مثل سایر وسایل، باید از انواع مرغوب که توسط تولیدکنندگان معتبر ساخته شده و به تأیید مقامات صالحه مثل مؤسسه‌ی استاندارد رسیده‌اند، انتخاب شوند. نکته‌ی دیگر روش صحیح و ایمن استفاده از آن‌هاست که باید هنگام استفاده به طور دایم رعایت شوند. خوراک‌پزها و یا بخاری‌های نفتی بدون دودکش را نباید در محل‌های بدون تهویه به کار برد؛ زیرا این‌گونه وسایل از منابع عمده‌ی تولید گاز فوق‌العاده سعی و کشنده‌ی منواکسید کربن (CO) هستند. به همین ترتیب بخاری گازی قابل حمل و نقل را نیز که به وسیله‌ی سیلندر و یا کپسول گاز، کار می‌کند نباید در فضاهای کوچک و بدون تهویه‌ی کافی بکار برد؛ و یا بخاری هیز می را باید حتماً به دودکش مناسب متصل نمود.

نکته‌ی بعدی رعایت موارد ایمنی ذخیره سازی انواع سوخت‌هاست که باید همواره مدنظر داشت. به عنوان مثال ذخیره‌سازی هر مقدار، حتی مقدار کم و جزئی مواد سریع‌الاشتعال مثل بنزین در خانه مطلقاً ممنوع است. پیت یا بشکه‌ی نفت، سیلندرهای یدکی گاز مایع، کپسول گاز پیک نیکی و مانند آن را باید در محل‌های امن و مطمئنی که ضمن داشتن تهویه‌ی مناسب در معرض تابش مستقیم آفتاب نبوده و از هر گونه منابع حرارتی دور باشند نگهداری نمود.

■ از آن جایی که ممکن است برق قطع شود، برای تأمین روشنایی، وسایلی چون چراغ قوه با باتری یدکی، چراغ نفت‌سوز یا شمع در اختیار داشته باشید و نحوه‌ی استفاده‌ی صحیح و ایمن این نوع وسایل روشنایی اضطراری را به تمام اعضای خانواده یاد آور شوید. همچنین رادیو ترانزیستوری با باتری اضافی تهیه

ضروری این‌گونه شرایط را در اختیار داشته باشید. وسایلی مثل جعبه‌ی کمک‌های اولیه‌ی پزشکی، رادیو ترانزیستوری با باتری اضافی، چراغ قوه با باتری اضافی، شمع و کبریت،

آب آشامیدنی (۳ لیتر برای هر نفر در روز)، اقلام بهداشتی مثل صابون، مواد ضدعفونی، پرکلرین، دستمال کاغذی، چند کیسه‌ی پلاستیکی، مقداری ظروف مختلف و ظروف یک بار مصرف، درب قوطی بازکن و غیره. همچنین یک عدد کپسول آتش‌نشانی ۶ کیلویی از نوع پودر و گاز چند حالتی تهیه کرده و در محلی که فوری در دسترس باشد قرار دهید. بسیار مفید خواهد بود که خانه به "ردیاب آتش" (Fire detector) مجهز باشد. نوع موضعی ردیاب آتش که برای نصب در منازل بسیار مفید است با باتری کار می‌کند؛ به سادگی به سقف نصب شده و در صورت وقوع آتش‌سوزی یا وجود دود فعال شده، با به صدا در آوردن بوق قوی اعلام خطر می‌کند.

■ برنامه‌ی "ارتباط اضطراری خانواده" را طرح‌ریزی نمایید: هنگام طوفان سرما ممکن است فرد یا افرادی از خانواده از سایرین جدا باشند؛ نمونه‌ی واقعی، هنگامی است که بزرگ‌ترها در محل کار و بچه‌ها در مدرسه باشند. طرحی داشته باشید که همگی با یکدیگر به منزل برگردید.

کنید و در دسترس داشته باشید.

■ خانه‌ی خود را برای رویارویی با شرایط سرمای شدید آماده سازید. به عنوان مثال:

- درز درها و پنجره‌ها را بپوشانید.

- پنجره‌ها را به وسیله‌ی پرده ضخیم بپوشانید و یا پنجره‌ها را از داخل با

پلاستیک بپوشانید.

* لوله‌های آب را از یخ زدگی حفاظت کنید: لوله‌ها را به وسیله‌ی پیچیدن مواد

عایق و یا با استفاده از روزنامه‌ی باطله عایق سازی کنید. سپس روی روزنامه‌ها را با پلاستیک بپوشانید، تا در مقابل خیس شدن ناشی از بارش برف و باران نیز محافظت شوند.

* محل شیر فلکه‌ی اصلی آب منزل را به یاد داشته باشید. همچنین طرز

صحیح بستن فلکه مزبور را تمرین کنید (به سایر اعضای خانواده نیز بیاموزید).

* آماده باشید تا خانواده را برای مدت یک هفته به صورت اضطراری تغذیه

نمایید. بنابراین مواد غذایی این‌گونه تغذیه را ذخیره داشته باشید. به عبارت روشن‌تر در چنین شرایطی که از نظر انرژی برق یا گاز کمبود وجود دارد، باید از مواد سالم و مناسبی استفاده نمود که به «یخ‌زدایی» نیاز ندارند. همچنین به علت ساده بودن نوع غذا، تهیه‌ی آن انرژی زیادی را مصرف نخواهد نمود. در بسیاری از مناطق کشور غذاهای سنتی ساده ولی بسیار مفیدی مثل انواع آش وجود دارد که به ویژه برای استفاده در این‌گونه شرایط اضطراری بسیار مناسب می‌باشد. علاوه بر اقلام مورد نیاز این‌گونه غذاها همچنین مقداری مواد کنسرو شده، مثل کنسرو لوبیا، مقداری نان، خرما و غیره تهیه کرده و ذخیره داشته باشید.

* چنانچه فردی از افراد خانواده بیمار است و داروی خاصی مصرف می‌کند،

برای مدت یک هفته دارو و یا داروهای مورد مصرف او را ذخیره داشته باشید.

* پتو و رختخواب اضافی تهیه نمایید.

* سایر وسایل و تجهیزات اضطراری منزل را در دسترس قرار دهید. هر

خانواده باید برای رویارویی با شرایط اضطراری ناشی از سوانح و بلایای مختلف مثل زلزله، سیل و دیگر حوادث این‌چنینی آمادگی داشته باشد. وسایل و لوازم

از یکی از خویشاوندان و یا دوستان خارج از منطقه‌ی خود بخواهید نقش "رابط" را برای ارتباط خانوادگی را ایفا کند. مطمئن شوید که تمام افراد خانواده، نام، شماره تلفن، نشانی این شخص مسؤوّل ارتباطات خانوادگی را می‌دانند. بعد از هر سانحه، افرادی که خارج از منزل هستند باید با این شخص تماس گرفته و محل خود را به وی اطلاع دهند. بدیهی است، سرپرست خانواده با یک تماس با این شخص مسؤوّل ارتباطات خانوادگی، از محل استقرار تمام افراد خانواده مطلع خواهد شد.

■ مطمئن شوید که تمام اعضای خانواده می‌دانند که هنگام وقوع طوفان سخت زمستانی، چه عکس‌العملی باید نشان بدهند.

■ به کودکان آموزش دهید که «چگونه» و در «چه مواقعی» با سازمان‌های امدادی مثل آتش‌نشانی و هلال احمر تماس بگیرند.

■ آزمایش وسایل گرمایشی اضطراری. در اولین فرصت و قبل از بروز شرایط اضطراری، به طور مثال در یک روز تعطیل با صرف وقت و با صبر و حوصله وسیله‌ای را که به عنوان وسیله گرمایش اضطراری در نظر گرفته‌اید، مورد بررسی و آزمایش قرار دهید. اولین اقدام بررسی استاندارد بودن آن وسیله می‌باشد. سپس طرز کار صحیح و ایمن آن بایستی بخوبی فرا گرفته شود.

از جمله وسایلی که در این مواقع کاربرد بیشتری دارد، انواع بخاری یا خوراک پز نفتی قابل حمل و نقل، کیسول پیک نیکی گاز است. این قبیل وسایل را فقط به تربیتی که سازنده‌ی آن‌ها توصیه کرده است باید به کار برد. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد نکات ایمنی کاربرد این وسایل علاوه بر توصیه‌های سازنده‌ی وسیله مزبور، مراجعه به نزدیک‌ترین واحد آتش‌نشانی و درخواست از کارشناسان واحد آموزش یا پیشگیری آنهاست.

هنگام بروز توفان سرما؛

اگر در خانه هستید:

■ در خانه بمانید و لباس‌های گرم بپوشید.

■ در مصرف سوخت نهایت صرفه‌جویی را اعمال فرمایید. از زیاد گرم کردن اتاق‌ها جداً خود داری کنید. وسایل گرم‌کننده‌ی اتاق‌هایی که کمتر مورد استفاده است را خاموش کنید (مثلاً رادیاتور شوفاژ را ببندید). درب این‌گونه اتاق‌ها را ببندید.

■ برای کسب آخرین اطلاعات، به رادیو، تلویزیون توجه فرمایید. به شایعات و صحبت‌های غیر کارشناسانه‌ی افراد متفرقه توجه نکنید، تا آرامش خانواده حفظ شود.

■ چنانچه لوله‌های آب یخ زده، روزنامه‌ها و پارچه‌ها و سایر اقلامی که به عنوان عایق به دور لوله‌ها بسته‌اید به طور کامل باز کنید. تمام شیرها را باز بگذارید، آب گرم را به آرامی، به دقت و با احتیاط کامل، روی لوله‌های مزبور بریزید. کار را از محلی که بیشتر در معرض سرما بوده است، شروع کنید (در محل‌هایی که لوله‌ها بیشتر در معرض سرما بوده‌اند، احتمال یخ زدگی بیشتر است). برای باز شدن لوله‌های یخ زده، هرگز از روشن کردن آتش و یا هر گونه شعله‌ی باز دیگر استفاده نکنید.

■ کمک به همسایه‌ها را فراموش نفرمایید. از جمله افرادی که در این گونه مواقع نیازمند کمک هستند، افراد مسن و بیمار را می‌توان نام برد. همچنین از حال همسایه‌هایی که کودک نوزاد دارند مطلع شوید.

در چنین حالتی فعالیت‌های شدید بدنی، مانند پارو کردن برف، هل دادن خودرو، پیاده‌روی زیاد مانند آن‌ها می‌تواند باعث حمله‌ی قلبی یا سایر وضعیت‌های وخیم پزشکی شود. از علائم سرمازدگی و افت دمای بدن (هیپوترمی) آگاه شوید. خشک بمانید؛ برای پیشگیری از هدر رفتن دمای بدن، به طور مرتب لباس‌های خیس و مرطوب را با البسه‌ی خشک تعویض نمایید. لباس خیس تمام ارزش عایق‌سازی خود در برابر سرما را از دست می‌دهد و به سرعت گرمای بدن را به محیط اطراف انتقال می‌دهد.

مسافرت با خودروی شخصی

مشابه با آماده‌سازی خانه‌ی خود، قبل از شروع بحران سرما، خودروی خود را نیز برای رویارویی با چنین شرایط جوی سخت، آماده نمایید. با مراجعه به یک سرویس کار مجرب به خودرو، به ویژه قسمت‌های مربوط به باطری، ضد یخ، بخاری و ترموستات، برف پاک‌کن و شیشه شوی، سیستم احتراق، چراغ‌ها، چراغ هشداردهنده (فلاشر)، سیستم آگزوز (از نظر بی‌عیب و نقص بودن و کاملاً تمیز بودن)، ترمزها، گرم کردن (یخ زدا) و غیره را مورد بررسی و در صورت نیاز مورد تعمیر قرار دهید. تا خودروی شما در بهترین وضعیت ممکن قرار گیرد. نکته‌ی بعدی توجه به لاستیک‌هاست. در فصول سرد سال باید از لاستیک‌های ویژه (یخ شکن) استفاده نمود. همچنین حتماً زنجیر چرخ (حداقل یک جفت) تهیه کرده و در خودرو قرار دهید.

تجهیز وسایل ایمنی

وسایل و تجهیزات ایمنی را تهیه کرده، داخل ساک یا کیف قرار دهید و در گوشه‌ای از صندوق عقب خودرو نگهداری نمایید. مهم‌ترین این اقلام ایمنی عبارتند از: چند پتو و یا کیسه خواب، چند دست لباس خشک، دستکش، جوراب و کلاه پشمی، بادگیر (حداقل یک دست برای زمانی که سرپرست خانواده می‌خواهد از خودرو پیاده شود)، مقدار زیادی روزنامه برای عایق‌سازی، تعدادی کیسه‌ی پلاستیکی، چندین بطری آب آشامیدنی (خوردن

اگر قصد خروج از خانه را دارید:

در چنین شرایط آب و هوایی باید حتی الامکان کمتر از خانه خارج شد. اما چنانچه خروج از منزل ضروری است، موارد زیر را به یاد داشته و انجام دهید:

به صورت پیاده

لباس گرم بپوشید؛ چند لباس گشاد، سبک و ریز بافت روی هم بپوشید. در مواقع سرمای هوا این شکل لباس پوشیدن بسیار بهتر از پوشیدن یک دست لباس سنگین است؛ زیرا، می‌توان در صورت گرم شدن بیش از حد و برای مبارزه با تعریق (عرق کردن زیاد) یکی دو لایه از لباس‌ها را از تن خارج نمود.

به وسیله شال گردن دهان خود را بپوشانید. بدین ترتیب ریه‌های خود را در مقابل سرمای هوا محافظت می‌کنید. سعی کنید صحبت نکنید، مگر این‌که کاملاً ضروری باشد.

قبل از بیرون رفتن کمی نرمش کنید؛ چنانچه برای پارو کردن برف جلوی خانه، بیرون می‌روید برای گرم شدن و آمادگی بدنی کمی نرمش کنید، البته، از خستگی احتراز نمایید. به طور کلی از فعالیت بدنی زیاد، جداً خودداری نمایید. هوای سرد به روی قلب فشار اضافی وارد می‌کند،

ابزار مثل آچار، انبردست و پیچ گوشتی، جعبه‌ی کمک‌های اولیه‌ی پزشکی و داروهای مورد نیاز (چنانچه فردی از افراد خانواده داروی بخصوصی مصرف می‌کند)، سیم بکسل. چراغ قوه با باتری اضافی، رادیوترانزیستوری با باتری اضافی. علاوه بر این اقلام که در ساک یا کیف مخصوص قرار داده شده است، یک کیسه‌ی پلاستیکی مخلوط شن و نمک برای ایجاد کشش در زیر لاستیک‌های خودرو. یک عدد کپسول آتش‌نشانی حداقل ۲ کیلوگرمی از نوع پودر و گاز چند حالتی؛ همچنین در این‌گونه مواقع باید مراقب بود مخزن سوخت خودرو همیشه تقریباً پر باشد.

تلفن همراه و شارژر مربوطه‌ی مخصوص خودرو را همراه داشته باشید.
چنانچه کودک به همراه دارید، برای سرگرمی وی چند وسیله‌ی بازی

برف به قصد رفع تشنگی هم به لحاظ مسایل بهداشتی توصیه نمی‌شود و هم این‌که درجه حرارت بدن را پایین می‌آورد؛ در صورت اضطرار اول باید برف را ذوب کرد، مقداری کمپوت، کنسرو، مقداری نان، بیسکویت، مواد غذایی مثل پنیر، گردو، مقداری قند و شکر و چای خشک (چای کیسه‌ای)، یک کتری کوچک و یکی دو ظرف مناسب فلزی و تعدادی ظروف و قاشق یکبار مصرف، یکی دو بسته از انواع سوپ‌های خشک نیمه آماده‌ی موجود در بازار، اجاق کوه‌نوردی و یا سایر اجاق‌های کوچک مناسب و ایمن به همراه سوخت مناسب آن‌ها، شمع در محفظه‌ی فلزی یا سایر محفظه‌های ضد آتش (و یا سایر چراغ‌های روشنایی کوه‌نوردی)، در صورت وجود کودک مقداری غذای کودک و وسایل آماده سازی آن، یک بیل‌چه، چاقوی جیبی، بعضی

و شبهه‌ای وجود دارد، حتماً مسافرت خود هر چند ضروری نیز به نظر می‌رسد، را به موقعیت مناسب

دیگری موکول نموده، از مسافرت خودداری فرمایید. چنانچه پاسخ سؤال مثبت است، آمادگی ذهنی روبرو شدن با این شرایط را داشته باشید. به دستورات و توصیه‌های مأموران توجه فرمایید. در طول مسیر توصیه‌ها و دستورات مأموران ذیربط مثل مأموران پلیس راه را کاملاً اجرا نمایید. توجه داشته باشید ممکن است حتی فاصله‌ی زیادی را طی کرده باشید، اما بنا به دلایلی مأموران از شما بخواهند که سفر خود را ادامه ندهد و برگردید. از جر و بحث کردن با آن‌ها اجتناب نموده و به دستور ایشان عمل فرمایید. به یاد داشته باشید تمام تلاش آن‌ها و سایر مسؤولان مربوطه، در امان بودن شما از هر نوع خطر است. بنابراین با ایشان همکاری کنید.

اگر در راه ماندید

اگر به هر علت مثل ریزش شدید برف و کولاک و غیره ادامه‌ی حرکت خودرو غیر ممکن بود و به اصطلاح در راه گیر افتاده‌ید، سعی کنید خودروی خود را به منتهی علیه سمت راست جاده هدایت کنید. به یاد داشته باشید، ممکن است به سرعت با شرایط سخت و بحرانی روبه‌رو شوید؛ بنابراین سلامتی شما و سایر سرنشینان خودرو در گرو آن است که بهترین تدابیر و عکس‌العمل‌های ممکن را به کار بگیرید. اولین نکته حفظ خونسردی است تا بتوانید با اعصاب مسلط از عکس‌العمل‌های اشتباه که به طور معمول اشخاص مضطرب مرتکب شده و در نتیجه جان خود و دیگران را در معرض خطر قرار می‌دهند، اجتناب کنید.

وسایل و لوازم اضطراری را از صندوق عقب خودرو را به داخل آورده و اقلام آن را بین سرنشینان خودرو تقسیم کنید به دیگران، به ویژه کودکان و افراد خیلی مسن دلداری داده و آن‌ها را به آرامش دعوت کنید. سعی کنید که با استفاده از تلفن همراه با نیروهای امدادی تماس گرفته و آن‌ها را از موفقیت خود با خبر کنید و استمداد بخواهید. برای دیده شدن بهتر، از خود نشانه‌هایی

و سرگرمی بجه‌ها مثل جورچین (پازل)، وسایل نقاشی و غیره همراه داشته باشید.

از سفرهای غیر ضروری جداً خودداری فرمایید

حتی در صورت بیشترین آمادگی، به عنوان یک اصل مهم باید به خاطر داشت، در شرایطی که احتمال وقوع طوفان سرما یا برف و بوران شدید وجود دارد نباید، مسافرت نمود. متأسفانه هر ساله در گوشه و کنار جهان، افراد زیادی در اثر بی‌توجهی به این موضوع، خود و سایر اعضای خانواده را با خطر جدی و حتی مرگ روبه‌رو می‌سازند.

قبل از حرکت از وضعیت آب و هوا و وضعیت راه‌ها با خبر شوید؛ حتی اگر شرایط آب و هوایی خوب به نظر می‌رسد، قبل از هر گونه برنامه‌ریزی برای مسافرت، با مراجعه و تماس با سازمان‌های ذیربط، مثل هواشناسی، راهداری، پلیس‌راه و غیره از شرایط آب و هوایی و وضعیت راه‌های مورد نظر خود، با خبر شوید. لطفاً هر گونه هشدار را دست‌کم نگیرید. برای حرکت برنامه‌ریزی نمایید. کاملاً حساب شده و با برنامه‌ریزی عمل نمایید. نخستین مطلب آن است که به شکلی برنامه‌ی حرکت خود را تنظیم نمایید که در روز رانندگی کنید. حتماً راه‌ها و جاده‌های اصلی و مهم را انتخاب نمایید. ساعت حرکت و ساعت تقریب رسیدن به مقصد و مسیر خود را با یکی از دوستان و آشنایان، به طور مثال با همان شخصی که به عنوان «رابط خانوادگی» انتخاب نموده‌اید در میان بگذارید؛ تا اگر به هر علت در زمان مقرر به مقصد نرسیدید، وی به پیگیری موضوع و در صورت لزوم، کمک به شما اقدام نماید.

توجه داشته باشید کسانی که در فصول سرد سال اقدام به مسافرت می‌نمایند باید آمادگی رویارویی با شرایط سخت ناشی از گیر افتادن در راه‌ها و جاده‌های مسدود (ناشی از ریزش برف شدید و یا سقوط بهمن) را داشته باشند. بنابراین قبل از حرکت، این سؤال را یا خود مطرح نمایید که آیا توانایی سپری کردن یک شب سرد زمستانی در سرمای چندین درجه زیر صفر و شرایط باد و بوران در میان جاده‌های مسدود را دارید؟ چنانچه کمترین شک

خوابیده و همواره حداقل یک نفر در داخل خودرو بیدار باشد.

چنان که تذکر داده شد از عکس‌عمل‌های اشتباه جداً خودداری نمایید. از جمله‌ی این عکس‌عمل‌ها، هل‌دادن خودرو، اقدام به پیاده‌وری و مانند آن است. توجه داشته باشید در چنین شرایطی به طور معمول فاصله‌ها واقعی به نظر نمی‌رسد. بنابراین، پناهگاهی که در همین نزدیکی به نظر می‌رسد، ممکن است با شما فاصله‌ی خیلی زیادی داشته باشد. همچنین باید به خاطر داشت پیاده روی در سرمای طاقت فرسا و در محل‌هایی که برف به شدت می‌بارد و در عمق برف زیاد است، بسیار سخت و خسته‌کننده است. بنابراین فقط و فقط چنانچه چند قدمی نزدیکی محل توقف خودرو، پناهگاهی (مثل منازل روستایی، رستوران بین‌راه و یا پایگاه امدادی) وجود دارد، مجاز به ترک خودرو هستید. در غیر این صورت همچنان در داخل خودرو منتظر رسیدن نیروهای امدادی بمانید.

با رسیدن نیروهای امدادی توصیه‌ها و دستورات آن‌ها را به دقت و کاملاً اجرا نمایید. چنانچه از شما خواسته شد، بدون درنگ خودروی خود را ترک کرده و همراه آن‌ها بروید. توجه داشته باشید سلامتی و ایمنی افراد از هر چیز دیگر، حتی خودروی مورد علاقه‌ی خانواده مهم‌تر است.

بگذارید؛ به عنوان مثال یک پارچه‌ی مناسب (بهتر آن است که به رنگ زرد یا قرمز باشد)، از آنتن خودرو یا یکی از پنجره‌ها آویزان نمایید. در شب چراغ قوه را داخل خودرو روشن بگذارید و همه‌ی خانواده دور هم جمع شده و با استفاده از پتوی اضطراری، پتو، لباس‌های اضافی، روزنامه‌ها و سایر اقلام موجود نهایت پوشش را برای خود و سایر سرنشینان خودرو ایجاد کنید. مراقب گرسنگی و تشنگی باشید؛ بنابراین از آب و اقلام خوراکی که قبلاً ذخیره نموده‌اید، استفاده کنید. بخاری و موتور خودرو را به تناوب مثلاً هر یک ساعت در حدود ۱۰ دقیقه روشن کنید. بدین ترتیب هم خودرو گرم می‌شود و هم از خالی شدن باتری خودرو جلوگیری می‌گردد. توجه داشته باشید چنانچه به طور مستمر موتور خودرو روشن باشد، سوخت آن به زودی خاتمه یافته و با مشکل مضاعفی روبرو خواهید شد.

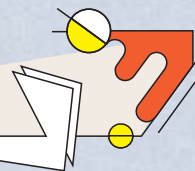
دقت نمایید در مدتی که موتور خودرو و بخاری روشن است یکی از شیشه‌ها را کمی باز کنید تا تهویه برقرار شود. به طور مرتب و در فواصل معین لوله‌ی اگزوز را از برف و غیره پاک کنید تا از احتمال مسمومیت با گاز فوق العاده سمی منواکسید کربن (CO) جلوگیری شود، تا رسیدن نیروهای امداد.

کودکان و افراد سالخورده را به آرامش و خواب دعوت کنید. اما توجه داشته باشید، بزرگ‌ترهای با نیروی بدنی کافی باید به نوبت

بحران برف رشت، بهمن ماه ۱۳۸۳

محمد جعفر علیزاده

معاون عمرانی استانداری گیلان

زمستان سال ۱۳۸۶ برای قریب به اتفاق هموطنان ما فراموش ناشدنی خواهد بود. برودت ناگهانی و بدون سابقه در کشور و بارش برف سنگین بیشتر از نیمی از کشور را فراگرفت و در دیگر مناطق نیز سرما و بارش باران روزهایی سخت به وجود آورد. تعطیلی و رکود فعالیت اجرایی کشور و بخش‌های مختلف اداری که در برخی شهرها تعطیلی ۱۵ روزه‌ی مدارس را به دنبال داشت، علایمی از بحران برآمده از یک واقعه‌ی طبیعی را پیش رو نهاد. غافلگیر شدن مدیران اجرایی تبعاتی برای زندگی مردم در پی داشت که مهم‌ترین مسأله کمبود گاز بود.

آن چه در ادامه خواهید خواند، بخش‌هایی از گزارش بحران برف گیلان در بهمن ماه سال ۸۳ است که محمدجعفر علی زاده، معاون عمرانی استانداری گیلان آن را نگاشته است. این گزارش از ابعاد مختلفی به شرح، تحلیل و بیان تجربیات حادثه پرداخته است و از آن جایی که به قلم‌مدیری اجرایی نوشته شده در برگزیده‌ی وجوه گسترده‌ای از مسأله است؛ هرچند شاید با توجه به مسؤلیت نگارنده بار مثبت و کاملی از جریان به نظر برسد. در تلخیص گزارش سعی شده تا کلیات مسأله و آن چه تجارب

ذیقیمت ناشی از بحران بوده، تصویری شده و جزئیات چندان پرنگ نشود. به یقین تجربه‌های ارزشمند این گزارش، آگاهی بخشی و عمق دید، و بیان وسعت موضوع برای مدیران اجرایی کشور در حوزه‌های فعالیت، راهگشا خواهد بود و مستندسازی واقعه، انتقال تجارب و علوم را به دنبال خواهد داشت. نگاه علمی و کارشناسانه، به همراه تشریح شرایط موجود رویه‌ای کاربری به ماجرا داده است. ضمن قدردانی از آقای علیزاده و آرزوی توفیق برای ایشان در تمامی شئون زندگی به گزارش می‌پردازیم و با توجه به مقدمه‌ی ابتدای گزارش ان‌شاءالله در شماره‌های آینده درباره‌ی برف دی‌ماه ۸۶ گزارشی مشروح ارائه خواهیم کرد.

سوانح طبیعی، همواره زندگی بشر را در کره‌ی مسکون تهدید کرده و خواهد کرد. صفحات اخبار جهان سرشار از گزارش حوادث تلخ، ویران کننده و مرگباری، همچون توفان، سیل، بهمن، خشکسالی، زلزله، رانش

زمین، پیشروی آب دریا و غیره است.

این حوادث نشان می‌دهد که انسان‌ها و زندگی روزمره تا چه حد در مقابل بلاهای طبیعی آسیب‌پذیر هستند. براساس گزارش جهانی برنامه‌ی عمران سازمان ملل متحد، حدود ۷۵ درصد مردم جهان در مناطقی زندگی می‌کنند که دست کم یک بار بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۰، زلزله، طوفان‌های سهمگین گرمسیری، سیل و خشکسالی در آن‌جا روی داده است.

میلیاردها نفر در بیش از ۱۰۰ کشور جهان به طور ادواری در معرض حداقل یک زلزله، طوفان گرمسیری، سیل یا خشکسالی قرار دارند؛ در نتیجه فجایع ناشی از این بلاهای طبیعی بیش از ۱۸۴ مورد مرگ و میر در روز در بخش‌های مختلف دنیا ثبت می‌شوند.

واقعیت این است که سوانح طبیعی همیشه به عنوان یک خطر جدی و اساسی برای توسعه به شمار رفته و تلفات و ویرانی و آثار مخرب ناشی از بلاهای طبیعی در بسیاری از ممالک جهان، تحقق اهداف توسعه را به شدت تهدید می‌کند. براساس گزارش ستاد حوادث غیرمترقبه‌ی کشور در سال ۱۳۸۳، مجموع حوادث غیرمترقبه‌ی کشور، ۸۲۸ کشته را در پی داشته است. ۱۶۲ تن از این کشته‌ها بر اثر زلزله‌ی ۶/۴ ریشتری زرنند کرمان بوده است.

استان گیلان نیز به دلایل مختلف از جمله استان‌های سانحه خیز کشور است. این استان در تهدید دایمی زلزله، سیل، خشکسالی، طوفان، باد گرم و برف و غیره است.

به علت وجود ۴۵ رودخانه‌ی دایمی، بیشترین تناوب بلاهای طبیعی در استان گیلان مربوط به سیل بوده و از نظر اقتصادی، خشکسالی، ضربات سنگین و مهیبی بر پیکر استان وارد می‌کند. از نظر تلفات سنگین انسانی و اقتصادی، زلزله یکی از موارد مهم تهدید کننده‌ی توسعه‌ی استان است. متأسفانه بیشتر نقاط جمعیتی استان گیلان در مناطق با خطر نسبی بالای زلزله است. افزون بر ۴۱ نوع بلاهای طبیعی در جهان شناخته شده است

براساس گزارش مسؤلان، نیروگاه گازی استان، مصرف بالایی داشت (بین ۳ تا ۴/۵ میلیون متر مکعب گاز در فصل‌های مختلف) و برای شرایط اضطراری نیز توان ذخیره‌ی اضطراری گازی مصرف شده بود.

با توجه به اینکه با کاهش مصرف گاز نیروگاه، امکان کمک به پایداری شبکه در مصرف خانگی وجود داشت، بنابراین پس از یک ساعت و نیم بحث و بررسی و با در نظر گرفتن مجموعه ملاحظات، مصوب و تأکید کردیم، اولویت نخست به مصرف خانگی، اولویت دوم به صنایع مرغداری و اولویت سوم به نیروگاه اختصاص داده شود؛ به عبارت دیگر برای پایداری شبکه‌ی گاز ابتدا نیروگاه و سپس صنعت قطع شود؛ زیرا استان گیلان توان تولید بیش از ۱۸۰۰ مگاوات برق را دارد؛ در حالی که اوج مصرف برق در تابستان حدود ۸۰۰ مگاوات است. بنابراین کاهش برق به استان ضربه وارد نکرده و سیستم سوئیچینگ نیز متناسب با توان تولید استان، باید خود را هماهنگ کند.

این تصمیم و تأکید و مصوبات مؤثر ستاد حوادث و استاندار در روزهای بعد، تلاش فراوان کارکنان شرکت گاز، باعث پایداری شعله‌های آبی گاز در اوج بحران برف و رفع بسیاری از مشکلات به ویژه خطر سنگین سرمازدگی در بسیاری از مناطق گردید.

در تاریخ ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳ ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه‌ی کشور طی اطلاعیه‌ی شماره‌ی ۳۴ تداوم سامانه‌ی بارش تا روز چهارشنبه را اعلام کرد. برای روز پنج‌شنبه آسمان نیمه ابری و موقتاً ابری همراه با بارش پراکنده پیش‌بینی شد. اطلاعیه‌ی یاد شده در تاریخ ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳ (همان روز) به دستگاه‌های اجرایی و فرمانداری‌ها انعکاس داده شد. بارش برف در شهرستان رشت و دیگر شهرستان‌های اطراف نیز از روز دوشنبه ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳ آغاز شد.

در همان تاریخ براساس گزارش‌های دریافتی از فرمانداری‌ها، در بخش‌های عمارلو و خورگام از توابع شهرستان رودبار و بخش دیلمان

که ۳۱ نوع آن در کشور ما اتفاق می‌افتد و در استان گیلان نیز ۱۵ مورد از بلاها از فراوانی نسبتاً بالایی برخوردار است.

بحران برف در استان گیلان

ماه‌های دی و بهمن در کشور ایران، ماه‌های اوج سرما، بارش، سرما، برف، یخبندان، بحران‌ها و مشکلات متعدد ناشی از آن است.

طبق تعریف ارایه شده در طرح جامع امدادی و نجات کشور، «بحران» حادثه‌ای است که در اثر رخدادها و عملکردهای طبیعی و انسانی به طور ناگهانی به وجود می‌آید؛ مشقت و سختی را به یک مجموعه یا جامعه‌ی انسانی تحمیل می‌کند و برطرف کردن آن نیاز به اقدامات اضطراری، فوری و فوق‌العاده دارد.

در تاریخ ۱۳ بهمن‌ماه ۸۳ ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه‌ی کشور طی اطلاعیه‌ی شماره ۴۲ اعلام کرد، یک سیستم کم فشار باران زا در حرکت «شرق سوی» خود از روز جمعه از نوار غربی وارد کشور می‌شود و در روزهای شنبه و یک‌شنبه (۱۷ و ۱۸ بهمن‌ماه ۸۳) به ترتیب نیمه‌ی غربی، سپس نیمه‌ی شرقی کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

در تاریخ ۱۴ بهمن‌ماه ۸۳ اطلاعیه‌ی یاد شده به همه دستگاه‌های اجرایی ذیربط و فرمانداری‌ها برای آمادگی و هماهنگی با اداره‌های شهرستان در جهت مقابله سیل یا هرگونه حادثه‌ی احتمالی، انعکاس داده شد.

غروب روز شنبه ۱۷ بهمن‌ماه ۸۳ از فرمانداری‌های بندر انزلی و تالش اطلاع یافتیم که افت فشار گاز در این شهرها محسوس و پایداری شبکه گاز را به شدت تهدید می‌کند. با توجه به وضعیت بارش و سرمای هوا، شبانه از طریق رییس دفتر استانداری با مدیران ذیربط (مدیر عامل شرکت برق منطقهای مدیر عامل شرکت پخش فراورده‌های نفتی - مدیر عامل شرکت گاز) هماهنگی کرده و ساعت ۲۱ در مهمانسرای استانداری جلسه برگزار کردیم؛ در جلسه به بحث و بررسی شرایط گاز و مصرف آن در استان، همچنین میزان ذخیره‌ی سوخت نیروگاه پرداختیم.

از شهرستان سیاهکل بارش نسبتاً سنگین برف باعث انسداد راه‌های ارتباطی بخش‌های یاد شده گردید؛ بنابراین به اداره‌ی کل راه و ترابری در تاریخ ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳ اعلام کردیم، ماشین‌آلات لازم به شهرستان‌های مذکور اعزام و نسبت به برف‌رویی و بازگشایی راه‌ها اقدام نمایند. بارش برف، موجی از شعف و شادی را در لحظات اول در استان گیلان در پی داشت. مردمی که سال‌ها از خشک‌سالی سنگین رنج برده و مشکلات متعددی را پشت سر گذاشته بودند، بارش برف برای آن‌ها خوشحالی مضاعفی داشت. یکی از روزنامه‌ها با تیتیر درشت نوشته بود: «بار ای برف!». صدا و سیما مصاحبه‌های متعدد با مردم انجام و به نوعی خوشحالی مردم را انعکاس داد.

براساس تجربه هم مردم می‌دانند بارش برف و وقوع یخبندان، اتفاقات مثبتی را در پی دارد. بسیاری از آفات نابود می‌شوند. امراض کاهش پیدا می‌کند. کیفیت و کمیت محصولات زراعی بهبود پیدا می‌کند و بنابراین با وجود مشکلات ناشی از بارش برف، مردم و به ویژه کشاورزان خاطره‌ی مثبتی از برف در ذهن دارند.

بارش برف ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳ جز در ارتفاعات، بارش سنگینی نبود. در روز سه‌شنبه ۲۰ بهمن‌ماه ۸۳ بارش برف با شدت بیشتری ادامه پیدا کرد. ارتفاع برف تا ساعت ۹/۳۰ صبح سه‌شنبه به ۲۴ سانتی‌متر رسید. با توجه به اینکه بارش نسبتاً سنگین شده بود به همهی فرمانداران استان ابلاغ کردیم، با توجه به وضعیت بارش برف، تا اطلاع ثانوی در محل کار حضور داشته و ستاد حوادث شهرستان‌های معین با تمام امکانات برای اعزام اکیپ‌ها به مناطق مورد نیاز، به حالت آماده باش باشند. این ابلاغ و آماده باش در زمانی انجام گرفت که بارش برف به مرحله‌ی بحرانی نرسیده بود و پیش‌بینی بارش سنگین برف نیز نشده بود. این تصمیم و ابلاغ در روزهای بعد خیلی به ما کمک کرد.

گزارش میزان و محل‌های وقوع بارش برف را به تناوب و هر چند ساعت یک بار (معمولاً به فاصله‌ی ۲ تا ۳ ساعت) از سطح استان تهیه و

توسط دبیر ستاد ارایه می‌کردند.

شهرداری رشت نیز با اکیپی متشکل از ۲۵۰ نیروی خدماتی و بیش از ۳۰ دستگاه شامل لودر، گریدر و بیل مکانیکی، اقدام به برف‌رویی و بازگشایی معابر نمودند.

در روز سه‌شنبه هر چند تردد و عبور و مرور با کندی و احتیاط صورت می‌گرفت، اما گزارش خاصی از راهبندان شدید و قطع تردد ارایه نگردید؛ اما از شب چهارشنبه بارش برف شدت بیشتری یافت و این بارش، بسیار شدید و سنگین پیوسته و لاینقطع تا عصر روز پنج‌شنبه ۲۲ بهمن‌ماه ۸۳ ادامه یافت، این بارش بی‌سابقه و عظیم که میانگین ارتفاع آن در شهر رشت به ۱۶۰ سانتی‌متر رسید و از غرب به شرق شهرستان افزایش پیدا می‌کرد، باعث ایجاد بحران سنگین و بی‌سابقه‌ای در استان گیلان گردید که قطعاً بررسی و تحلیل دقیق این بحران از ابعاد گوناگون ضرورت دارد. برای امکان بررسی بهتر در ابتدا مشخصات حادثه‌ی بی‌سابقه‌ی بارش برف در استان گیلان ارایه می‌شود.

سابقه‌ی بارش برف در گیلان

واقعیت این است که چنین بارش سنگین و پیوسته‌ی پیش‌بینی نشده بود. براساس گزارش اداره‌ی کل هواشناسی چنین بارشی در طی سال‌های آماری نیز در هیچ شهری از شهرهای کشور مسبوق به سابقه نیست. براساس این گزارش در دی ماه سال ۱۳۵۱ در طی ۶ روز نیز بارش سنگینی اتفاق افتاد که ارتفاع برف در آمارها مشخص نیست؛ ولی در طی یک ماه، میزان آب به دست آمده از برف معادل ۲۶۸ میلی‌متر بارش است که با بارش سنگین اخیر که معادل ۳۶۸ میلی‌متر طی ۴ روز بود و بیشترین بارش نیز کمتر از ۴۵ ساعت اتفاق افتاد، قابل مقایسه نیست.

در نتیجه مردم و مسؤولان استان انتظار چنین بارش سنگینی را نداشتند. لازم به ذکر است که مقدار چنین برفی نه تنها در استان گیلان تجربه نشده بود، بلکه براساس آمار در هیچ نقطه از شهرهای کشور نیز به

خدمات رسانی کردند.

اما بارش شدید شبانه و عدم بازگشایی مؤثر معابر و ادامه‌ی بارش سنگین و لاینقطع وضع را دگرگون کرد؛ به نحوی که از صبح چهارشنبه ۲۱ بهمن‌ماه ۸۳ امکان خدمات رسانی و اقدامات سریع از بسیاری از دستگاه‌ها گرفته شد (متعاقباً توضیح بیشتری ارایه خواهد شد). هم‌زمان با ادامه‌ی بارش سنگین در روز چهارشنبه و به تدریج که حجم برف فزونی یافته و ارتفاع برف افزایش پیدا می‌کرد، برخی از وسایل نقلیه که فاقد تجهیزات مناسب زمستانی مانند زنجیر چرخ، لاستیک یخ شکن، و دیگر تجهیزات بودند، در راه‌ها متوقف و باعث کندی عملیات برف‌روبی توسط اکیپ‌های راهداری در راه‌ها می‌شدند و در سطح شهر رشت و دیگر شهرهای درگیر بحران، گرفتارشدن و توقف ماشین‌آلات باعث مشکلات سنگینی در بازگشایی معابر می‌شد.^۱

کندی حرکت ماشین‌ها و توقف آن‌ها، قیچی کردن، توقف چند تریلی در ورودی شهر رشت (میدان گیل) و ادامه‌ی بارش سنگین و حجم غیرمنتظره‌ی برف، باعث انسداد کامل محورهای کمربندی و خیابان‌های اصلی داخل شهر و جاده‌ی رشت - تهران - کوچصفهان شد و چند هزار خودرو به همراه سرنشینان آنان در محورهای فوق‌الذکر گرفتار شدند.

عدم رعایت قوانین و فرهنگ ترافیک، عبور ماشین‌ها از باند مخالف و اغتشاش ترافیکی، مانع از دور زدن و خروج ماشین‌ها به سمت تهران (در جاده رشت - تهران) و به سمت رودسر و مازندران (در جاده رشت - کوچصفهان - آستانه) شد. ادامه‌ی بارش در شب پنجشنبه، مسدود بودن راه‌ها، توقف ماشین‌ها و عدم امکان برف‌روبی سبب انبار شدن تلی از برف به ارتفاع بیش از ۱/۵ متر در اطراف هر ماشین و پوشیده شدن بسیاری از ماشین‌های سواری در میان برف شد و این موضوع بر وخامت محورهای شریانی استان افزود.

از طرف دیگر بارش سنگین و بی‌سابقه‌ی برف، خسارات فراوان و صدمات شدیدی به بخش‌های مختلف خطوط و پست‌های انتقال و توزیع

وقوع نیبوسته بود و تنها در یک سری مناطق کوهستانی امکان وقوع چنین حادثه‌ای متحمل است.

مشخصات حادثه

بارش برف از روز دوشنبه ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳ آغاز شد، در روز اول تا صبح سه‌شنبه ۲۴ سانتی متر برف در شهر رشت بارید.^۲ در روز سه‌شنبه (شب چهارشنبه) بارش برف شدت بیشتری یافت. با این برف سنگین که در نوع خود بی نظیر و بیسابقه بوده است، در طی ۲۴ ساعت میانگین ارتفاع بارش به ۱۶۰ سانتیمتر افزایش یافت.

البته این میانگین ارتفاع بود. ارتفاع برف در شرق شهرستان رشت به ۲ متر و در بعضی مناطق کوهستانی از جمله شهرستان سیاهکل از ۲ متر نیز تجاوز کرد.

براساس محاسبات و گزارش هواشناسی، از هر سانتی متر برف تازه به صورت میانگین جهانی، به طور متوسط ۰/۷ میلی متر آب حاصل می‌شود؛ در صورتی که در برف گیلان در ازای هر سانتی‌متر برف، معادل ۲/۱ میلی متر یعنی ۳ برابر میانگین جهانی آب حاصل گردید که نشان‌دهنده‌ی سنگینی برف گیلان است. بر پایه‌ی محاسبات انجام شده، هر متر مکعب برف ۲۰۰ کیلوگرم وزن داشت و با توجه به وسعت شهر رشت، میزان بارش در این شهر از ۲۸ میلیون تن تجاوز کرد.

از طرف دیگر این برف سنگین، فشار زیادی را بر ساختمان‌های مسکونی و صنعتی وارد کرد که بیش از دو برابر بار مجاز محاسباتی بود. براساس مقررات ملی ساختمان در ایران بار مجاز برف در شهر رشت ۱۵۰ کیلومتر مربع است؛ در حالیکه وزن ناشی از برف گیلان ۳۲۰ کیلوگرم بر مربع بود.

مشکلات و بحران ناشی از سانحه‌ی برف

بر اثر بارش برف از روز دوشنبه تا شامگاه ۲۰ بهمن‌ماه ۸۳ مشکل حادی به وجود نیامد و دستگاه‌های ذیربط معابر و راه‌ها را بازگشودند و

برق تحمیل کرد و این امر خود صدماتی سنگین در بخش‌های دیگر را نیز در پی داشت.

از روز چهارشنبه با تداوم و اوج گرفتن بارش برف، پست انتقال ۲۳۰/۶۳ کیلو ولت شمالی و ۱۷ پست از ۳۵ پست فوق توزیع استان و ۲۴ خط انتقال و فوق توزیع برق از مدار خارج شدند.

با قطع خطوط و پست‌های یاد شده و وارد آمدن آسیب‌های فراوان به شبکه‌های فشار متوسط و ضعیف، از تعداد ۷۰ فیدر تغذیه‌کننده‌ی شهر رشت، تعداد ۴۷ فیدر آن قطع شد و حدود ۷۰ درصد شهر و نواحی اطراف آن در خاموشی فرو رفت.

همچنین برف سنگین موجب وارد آمدن آسیب‌های جدی به شبکه‌های فشار متوسط و فشار ضعیف حوزه‌های تحت پوشش شهرهای سنگر، خام، خشکبیجار، فومن، شفت، رودبار (بره سر، کلیشم و عمارلو) گردید. از طرف دیگر در شرق استان نیز از تاریخ ۲۱ بهمن‌ماه ۸۳ با قطع پست‌های فوق توزیع کیان‌شهر، لاهیجان، سیاهکل و آستانه، قطع برق و تبعات ناشی از آن آغاز و در تاریخ ۲۲ بهمن‌ماه ۸۳ با قطع خطوط ۶۳ کیلوولت پست‌های فوق توزیع لاهیجان و لنگرود به اوج خود رسید. آسیب‌های شدیدی نیز به شبکه‌های توزیع در حوزه‌های تحت پوشش شهرهای لاهیجان، آستانه، سیاهکل، لنگرود و قسمتی از شهرهای کیان‌شهر، کومله و دیلمان وارد آمد.

گفتنی است حجم زیادی از شبکه‌های شهر و روستایی شهرهای یادشده با مشکلات عدیده‌ای چون تخریب کامل خطوط، پارگی سیم‌ها، شکستگی پایه‌ها، کج شدن و سقوط پایه‌ها، سقوط ترانس و تابلوها، آسیب تجهیزات و براق آلات و غیره مواجه شدند. عدم امکان دسترسی سریع به بسیاری از خطوط و شبکه‌ها از امکان بازدید، تعمیر و به‌سازی سریع آن‌ها جلوگیری می‌کرد.

پیوستگی بسیاری از امور در زندگی امروزه، درجه‌ی آسیب‌پذیری را به شدت افزایش داده است. قطع برق، سلسله مشکلات فراوانی در دیگر امور

از جمله تأمین آب، ارتباطات، تأمین انرژی و گرمایش، تولید و غیره را به دنبال دارد.

مشکل دیگری که در این ایام به چشم می‌خورد و شهروندان باید به آن توجه ویژه‌ای داشته و تمهیدات لازم را بیندیشند این بود که در بسیاری از منازل به ویژه آپارتمان‌ها که مجهز به سیستم گرمایش مرکزی بودند، موتورخانه با قطع برق از کار می‌افتاد و امکان تأمین گرمایش نبود؛ چون بخاری گازسوز برای مواقع اضطراری پیش‌بینی نشده بود و در کل جایگزینی که بتواند در مواقع قطع برق به عنوان سیستم گرمایشی به کار گرفته شود وجود نداشت و این نیز بر پیچیدگی مسأله افزوده بود.

در رشت، قطع برق تصفیه‌خانه‌ی بزرگ گیلان، اتمام سوخت ژنراتور تصفیه خانه و عدم امکان سوخت رسانی به دلیل مسدود بودن راه‌های ارتباطی، همچنین نبود ژنراتور در اکثر چاه‌های رشت که به عنوان منبع تأمین آب اضطراری می‌توانست مورد استفاده قرار گیرد، سبب افت فشار شبکه و قطع آب در نقاط مختلف گردید. از سوی دیگر به دلیل تخریب و ریزش سقف و دیوارهای ساختمان فیلتراسیون تصفیه‌خانه‌ی بزرگ آب در ساعت ۱۷ مورخ ۲۲ بهمن‌ماه ۸۳ و تخریب تابلوهای کنترل فیلترها، این بحران تشدید شد.

در شهرهای آستانه اشرفیه و لاهیجان نیز با وجود ژنراتور در تأسیسات پمپاژ به دلیل نبود ژنراتور در منابع تولید، تأمین آب مورد نیاز مقدور نبود.

همزمان با گسترش بحران آب در شهرها، علی‌القاعده بسیاری از دستاوردهای استان (۱۵۰ روستا) که دارای شبکه‌ی آب آشامیدنی بودند، دچار قطع آب شدند. در این بحران متناسب با تشدید بارش برف و افزایش ارتفاع آن، هر لحظه مشکلی از گوشه‌های استان گزارش می‌شد: مسدود شدن راه، قطع برق، قطع آب، قطع تولید و غیره. هیچ دستگاه و نهادی برای بازگشایی محورهای ارتباطی، آذوقه‌رسانی و حمل‌ونقل بیماران اقدامی نکرد و همه‌ی کارها، عملیات و تدابیر امنیتی با همکاری و هم‌فکری روستاییان انجام می‌شد؛ البته وضعیت روستاها و زندگی در روستاهای استان، امروزه

فرمانداری‌های استان در تاریخ ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳:

- ابلاغ به اداره‌ی کل راه و ترابری برای اعزام ماشین‌آلات و اکیپ کمکی برای بازگشایی محورهای کوهستانی در شهرستان‌های رودبار و سیاهکل در تاریخ ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳؛
- ابلاغ به همه‌ی فرمانداران استان به عنوان رییس ستاد حوادث شهرستان، مبنی بر حضور در محل کار و آمادگی ستاد حوادث شهرستان برای اعزام اکیپ عملیاتی در مناطق و محل‌های مورد نیاز؛
- هماهنگی و انجام عملیات برف‌روبی در سطح راه‌ها و معابر درون شهری استان توسط اداره‌ی کل راه و ترابری و شهرداری‌های استان؛
- بحران استان گیلان از روز چهارشنبه شروع شد، تجربه‌ی سال‌های طولانی برخورد با حوادث و سوانح طبیعی در استان‌های مختلف کشور و تجربه‌ی زلزله شهرستان بوم و استناد به قوانین و آیین‌نامه‌ها و وظایف و اختیارات ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه باعث شد، از ابتدای بحران برنامه و استراتژی مشخصی در دستور کار قرار گرفته و براساس آن اقدامات سازماندهی شود. این اقدامات و تصمیم‌گیری‌ها در یک نگاه کلی به شرح زیر بود:
- بررسی، تعیین و تخمین ابعاد حادثه و نقاط درگیر حادثه؛
- تعیین نوع بحران، در این بحران متناسب با زمان و بارش برف، میزان خسارات آسیب‌ها و نقاط درگیر حادثه افزایش می‌یافت و شرایط بحرانی را پیچیده‌تر کرد؛ بنابراین نوع بحران نیز متناسب با زمان، از بحران استانی به بحرانی ملی تغییر کرد.
- تمرکز اقدامات در ساعات اولیه‌ی بحران بر روی امداد و نجات و تلاش برای کاهش تلفات انسانی به کمترین تعداد ممکن؛
- تعیین شهرستان‌های نیازمند کمک‌رسانی و تشکیل تیم‌های امداد و نجات و اعزام آن‌ها به محل‌های مورد نیاز؛
- درخواست تعیین استان‌های معین و اعزام تیم‌های متعدد در زمینه‌های مختلف مثل تعمیر و بازسازی شبکه‌ی برق، تأمین آذوقه و غیره از طریق

نسبت به گذشته فرق زیادی کرده و شگفت آن که بسیاری از روستاییان وابستگی مستقیم و روزانه به خدمات شهرها دارند.

در هر صورت با ادامه‌ی بارش برف، راه ارتباطی بالغ بر ۹۸۰ روستا، برق ۶۱۹ روستا، تلفن ۲۳۸ روستا و آب ۱۵۰ روستا قطع گردید. مزیت بزرگ استان در این بحران برقراری جریان گاز در شبکه‌های توزیع گاز بود؛ همچنین شبکه‌ی مخابرات استان نیز آسیب سنگینی ندید. به جز قطع تلفن در یکی از مناطق شهر رشت و قطع تلفن بعضی از روستاها، شبکه‌ی مخابرات استان دایر بود. پایداری شعله‌های آبی گاز و امکان ارتباط تلفنی از مزایای بزرگ استان در این بحران بود.

از سوی دیگر افزون بر شریان‌های حیاتی استان، گزارش‌های متعددی از آسیب دیدن ساختمان‌ها به ویژه ساختمان‌های مسکونی و صنعتی دریافت می‌شد.

تخریب پی در پی هزاران واحد مسکونی، آموزشی، بهداشتی، مذهبی، تولیدی و صنعتی ضمن وارد آمدن میلیاردها تومان خسارت، نگرانی شدید از زیر آوار ماندن ساکنان منازل و پناهندگان به مکان‌های مختلف را در پی داشت.

با توضیحات فوق‌الذکر، تصور بر آن است که توانسته باشیم تا حدی ابعاد بحران را ترسیم کنیم. بحرانی که ابعاد وسیعی از زندگی اجتماعی و شریان‌های حیاتی جامعه را تحت تأثیر قرار داده بود و امکان بسیاری از فعالیت‌ها مثل توزیع سوخت، پخت نان، تأمین آذوقه و غیره در لحظات اولیه وجود نداشت. بسیاری از سازمان‌های حیاتی مثل بیمارستان‌ها قادر به ایفای وظایف و تعهدات خود نبودند و از سوی دیگر به علت مسدود بودن راه‌ها و عدم امکان حمل زباله، بحران بهداشتی نیز می‌توانست استان را تهدید کند. مجموعه اقدامات ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه نیز در روزهای ۱۹ بهمن‌ماه ۸۳ و ۲۰ بهمن‌ماه ۸۳ تشریح گردید که به‌طور خلاصه عبارت بودند از:

■ اعلام هشدار و آمادهباش به دستگاه‌های اجرایی ذیربط و

ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه‌ی کشور؛

■ ارزیابی امکانات و ماشین‌آلات موجود در سطح استان اعم از بخش‌های دولتی، عمومی، نظامی، انتظامی، خصوصی، برنامه ریزی و هماهنگی برای بهره‌گیری از امکانات مذکور؛

■ پیگیری و هماهنگی برای اعزام تیم‌های متعدد از ارتش، سپاه، بسیج برای امدادرسانی هوایی و زمینی از طریق ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه‌ی کشور؛

■ تمرکز بر روی تأمین شریان‌های حیاتی به عنوان مثال بازگشایی راه‌ها، معابر و فرودگاه و تأمین سیستم ترابری تأمین انرژی، تأمین آب، برق و...؛

■ توجه به سازه‌های حیاتی، شامل بیمارستان‌ها و مراکز امدادرسانی مانند هلال احمر، مراکز آتش‌نشانی، فروشگاه‌ها و ساختمان‌های تأمین آذوقه؛

■ امدادرسانی و اسکان اضطراری و موقت شامل تأمین آذوقه، چادر و پناهگاه موقت؛

■ تشکیل تیم‌های کارشناسی و تعیین خسارات در بخش‌های مختلف؛

بیشتر بحران‌ها دارای شرایط و مشکلات ذیل هستند:

■ نیاز به تصمیم‌گیری‌های سریع وجود دارد؛

■ عدم واکنش سریع و درست، احتمالاً عواقب نامطلوبی در پی خواهد داشت؛

■ راه‌حل‌ها عمدتاً محدود است؛

■ تصمیمات غلط ممکن است عواقب وخیمی داشته باشد؛

از صبح چهارشنبه که در ستاد (استانداری) مستقر شدیم، ابتدا با کمک کارکنان ستاد حوادث وضعیت استان را بررسی کردیم. خوشبختانه غرب استان با مشکل مواجه نبود و برخلاف پیش‌بینی‌ها و تصورات، در شرق استان بعد از لنگرود نیز بارش برف اتفاق نیفتاده بود و بیشترین مشکل را

شهرستان‌های رشت، آستانه و سیاهکل داشتند. در این مقطع شهرستان‌های انزلی، صومعه سرا، رضوانشهر و تالش به عنوان شهرستان‌های معین رشت انتخاب و با مسؤولیت فرمانداران، اقدام به اعزام اکیپ برای کمک به شهر رشت و زیر نظر این جانب کردند.

حجم برف در معابر رشت به گونه‌ای بود که به هیچ وجه امکانات و ماشین‌آلات شهرداری رشت پاسخ‌گو نبود.

از سمت شرق نیز شهرستان‌های رودسر و لنگرود انتخاب شدند؛ این دو شهرستان مکلف شدند ضمن کنترل و انجام اقدامات لازم در حوزه‌ی خودنسبت به اعزام نیروهای امدادی برای بازگشایی و خدمات‌رسانی محور لاهیجان به سمت رشت اقدام کنند و متعاقب آن نخستین جلسه‌ی اضطراری ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه‌ی استان به ریاست استاندار محترم برگزار و پس از بررسی و تحلیل وضعیت تصمیمات لازم اتخاذ و ابلاغ گردید.

اتفاقی که در این مقطع بر پیچیدگی کار افزود، این بود که بسیاری از کارکنان و ماشین‌آلات در برف گرفتار شده و امکان حضور در محل کار را نداشتند؛ بنابراین در این زمان یکی از محورهای تصمیمات ما، بسیج امکانات موجود استان و کمکرسانی به بسیاری از دستگاه‌های ستادی و اجرایی بود تا به امکانات و ماشین‌آلات خود دسترسی پیدا کرده و امکان مانور و ارایه‌ی خدمات پیدا کنند. برای ساماندهی ماشین‌آلات و اکیپ‌ها و استفاده‌ی بهینه از آن‌ها، به آقای لاهوتی، مدیر کل شهری و روستایی استانداری و آقای مهدوی، معاون دفتر فنی استانداری، مأموریت دادیم و در ستاد مستقر شده و گزارش عملیات را ارایه دهند.

از سوی دیگر تجربه‌ی چندین ساله نشان می‌دهد در واقع بحرانی به حای اعزام گسترده‌ی ماشین، بهتر است تیم امدادی شامل سرپرست اکیپ به همراه ماشین‌آلات اعزام شوند و آن سرپرست نیز در ارتباط با ستاد بوده و دستور گزارش کار را دریافت و گزارش عملیات را ارایه دهد. در بعضی از حوادث و بحران‌ها شاهد بودیم که ماشین‌آلات گسترده و

ساعت ۱۱ شب، جلسه‌ی دوم اضطراری ستاد حوادث برگزار شد. آخرین وضعیت تحت بررسی قرار گرفت. وظایف و مسؤولیت‌ها تعیین و تصمیمات لازم اتخاذ گردید. صبح پنجشنبه از محور رشت - تهران به همراه مدیر کل حمل‌ونقل و پایانه‌ها، مدیر کل بنیاد مسکن و فرماندار رشت، بازدید مجدد به عمل آوردیم. همان‌گونه که پیش‌تر نیز توضیح دادم، گره سنگین ترافیکی و حجم بارش برف به نحوی بود که امکان مانور اکیپ‌های برف روب و باز کردن سریع محور وجود نداشت. در تماس زنده‌های که با رادیو گیلان داشتیم اعلام نمودیم در زندگی انسان‌ها لحظاتی پیش می‌آید که انسان برای بقا و ادامه‌ی زندگی خود حاضر است همه‌ی اموالش را ببخشد و توضیح دادیم که این لحظات خیلی بحرانی است و لازم است مسافران ماشین‌های خود را رها کرده و به مناطق اسکان پناه ببرند. از قبل نیز در ستاد، پیش‌بینی‌های لازم صورت گرفته بود، تعدادی از بیمارستان‌ها، پادگان‌های نظامی مثل لشکر قدس و کارخانجات به طور خود جوش عده‌های را پناه داده بودند. این پیام تأثیر بسیار مثبتی داشت: چندین نفر از مسؤولان و مردم با ما تماس گرفته و از این پیام و از این که وضعیت را دقیق تشریح و تکلیف را مشخص کرده بودیم تشکر کردند. پس از این که این پیام پخش شد، صف طویلی از مسافران و در راه مانده‌ها، ماشین‌های خود را رها کرده و پیاده عازم مقصد و نقاط اسکان شدند.

در مسیر رشت - تهران، بیمارستان رسول اکرم (ص)، کارخانجات، مساجد، مصالای بزرگ رشت، لشکر ۱۶ قدس، شهرداری رشت، پایانه‌ی حمل‌ونقل و دانشگاه گیلان در مسیر رشت - کوچصفهان به مردم پناه داده و از آن‌ها پذیرایی کردند. به عنوان مثال لشکر قدس بالغ بر ۱۷۰۰ نفر از خانواده‌های در راه مانده را به تناوب به داخل ستاد لشکر هدایت نمود و با تأمین امکانات گرمایشی و تغذیه، مردم را از بحران نجات داد. با تدبیری که اندیشیده شده بود در تمامی شهرستان‌های کمک‌رسان

بدون سرپرست اعزام شده بودند. در حالی که خود این ماشین‌آلات تبدیل به معضل شدند؛ زیرا رانندگان ماشین‌آلات اعزامی از هر کسی دستورپذیری نداشته و به محل و منطقه‌ی کار و نوع عملیات که باید انجام بدهند، توجه نشده بودند؛ و یا نمی‌دانستند از چه کسی و چه گروهی باید دستور بگیرند و این امر سبب نوعی اغتشاش و سردرگمی شد. این ایام مصادف با ایام محرم و عزاداری بود و یکی از مصوبات ستاد حوادث نیز برخورد شایسته با این تقارن بود.

با افزایش برف و تخریب سوله‌های کارگاه‌ها، کارخانه‌ها و شرکت‌های پخش، یک مسأله‌ی سنگین امنیتی نیز به وجود آمد و آن لزوم حفاظت از این مکان‌ها بود.

هم زمان با افزایش ابعاد آسیب‌ها و بحران، به پیشنهاد استاندار استان و تایید ستاد حوادث کشور، این بحران به عنوان بحران ملی تعیین شد؛ بنابراین با هماهنگی و ابلاغ، ستاد حوادث استان‌های معین و نیز نیروهای نظامی با امکانات گسترده‌های وارد عمل شدند.

بر همین اساس به همراه هر تیم امدادی، سرپرست با تلفن همراه به ستاد معرفی و تحت کنترل ستاد اقدامات را انجام می‌دادند.

با مسدود شدن محورهای ارتباطی رشت - رودبار و رشت - کوچصفهان و گرفتار شدن ماشین‌ها و مسافران و عدم امکان اعزام ماشین‌های امدادی و اکیپ‌های برف‌روب، یکی از تصمیمات اساسی ما، هماهنگی با سازمان هلال احمر استان و اعزام امداد گران با کوله پشتی و پای پیاده و توزیع آذوقه و پوشاک بین مردم و در راه ماندگان بود.

از امدادگران گزارش رسید، در طول مسیر، عده‌ای از مردم به زور تمامی امکانات و وسایل را گرفته و مانع توزیع آذوقه و پوشاک بر اساس سهمیه‌ی پیش‌بینی شده برای هر فرد یا ماشین می‌شوند؛ بنابراین نیاز به افزایش تعداد امدادگران وجود داشت. با هماهنگی‌های به عمل آمده، خدمات رسانی و پخش و توزیع آذوقه و پوشاک با کوله پشتی توسط امدادگران و شهرستان‌ها و امدادگران نیروی مقاومت بسیج تا زمان بازگشایی محورها ادامه یافت.

که در تهدید برف نبودند، نانوایان موظف به پخت شبانه روزی شدند؛ بنابراین هزاران قرص نان و دیگر مواد غذایی از این شهرستان‌ها و دیگر استان‌ها به نقاط آسیب دیده ارسال شد. این مواد بین مردم و در نقاط اسکان مثل مساجد، مصالای رشت و مهدیه‌ی رشت توزیع می‌گردید. به هر حال واقع بینی و انعکاس درست مسأله به مردم و تمرکز بر روی اسکان مردم در مناطق امن و توزیع آذوقه و امکانات باعث شد، موفقیت چشمگیری در کاهش تلفات انسانی حاصل شود.

اتفاق عجیب دیگر در این مقطع که در روحیه‌ی مردم تأثیر منفی شدید گذاشت، سودجویی عده‌ای از مردم بود. در این ایام که کمک‌ها و آذوقه برای کمک به هموطنان گرفتار از شهرستان‌ها و دیگر استان‌ها سرازیر بود، عده‌ای اقدام به گرانفروشی و یا حتی فروش اقلام اهدایی کردند که قطعاً این رخداد خاطره‌ی بدی را در ذهن بسیاری از شهروندان استان برجای گذاشت. در پی اطلاع‌رسانی و هماهنگی، بسیج و اعزام گسترده‌ی امکانات و ماشین‌آلات، توسط نیروهای ارتش و سپاه و بسیج بود، به کمک پیمان‌کاران پروژه‌های بزرگ ملی استان، مثل پیمان‌کاران آزاد راه رشت - قزوین، راه آهن رشت - قزوین، سد پلرود و غیره، در کنار بسیج و امکانات دستگاه‌های درون استان، عملیات امداد نجات و بازگشایی معابر و تأمین زیربنایی سازماندهی گردید.

از عصر روز پنج شنبه با کاهش شدید بارش برف براساس بازدیدهای صورت گرفته توسط این‌جانب و جمعی از مدیران و با تحلیل وضعیت محورهای رشت - رودبار و رشت - کوچصفهان در نشست کارشناسی با حضور استاندار محترم و مدیران ذیربط برنامه‌ی اضطراری بازگشایی محورها تنظیم و در جلسه‌ی اضطراری ستاد حوادث، برنامه‌ها تشریح و مسؤولیت‌ها تعیین گردید.

براساس برنامه تنظیم شده در روز جمعه ۲۳ بهمن ماه ماشین‌آلات برف‌روبی شهرستان رودبار (شامل ماشین‌آلات راه و ترابری، پیمان‌کاران

آزاد راه رشت، قزوین، ماشین‌آلات شهرداری‌ها و دیگر بخش‌ها) از سمت امامزاده هاشم به رشت و تعدادی از ماشین‌آلات راه و ترابری شهرستان رشت و پیمان‌کاران مربوطه و ماشین‌آلات موجود سطح شهر دستگاه‌های اجرایی از سمت میدان گیل، اقدام به بازگشایی راه و هدایت وسایل نقلیه‌ی در راه مانده به سمت رودبار کردند و در شامگاه همان روز محور رشت - قزوین باز شد.

در همین روز تعدادی از اکیپ‌های برف‌روب شهرستان رشت از سمت میدان جانبازان به سمت کوچصفهان، و اکیپ‌های برف‌روب مستقر در شهرستان‌های شرق گیلان و ماشین‌آلات اعزامی از مازندران از سمت لاهیجان اقدام به بازگشایی مسیر رشت - لاهیجان نمودند و این مسیر نیز در شامگاه همان روز در حد عبور اضطراری ماشین‌آلات بازگشایی شد.

برای افزایش ضریب موفقیت عملیات بازگشایی محورهای شریانی، فرمانداران شهرستان‌های مربوط و تعدادی از مدیران کل استان از جمله مدیران کل بنیاد مسکن، حمل‌ونقل و پایانه‌ها، دفتر امور شهری و روستایی استانداری در روز اول مستقیماً مسؤولیت تعدادی از اکیپ‌های برف‌روبی و هماهنگی عملیات اجرایی را بر عهده گرفتند که این تصمیم نیز در حصول موفقیت تأثیر داشت.

تأمین و اعزام اکیپ‌ها از شهرداری‌های استان از طریق مدیر کل شهری و روستایی استانداری به گونه‌ای انجام می‌گرفت که حداقل امکانات برای مقابله با بحران احتمالی در هر شهر (مثلاً آتش‌سوزی) باقی بماند.

در شهر رشت، با وسعت حدود ۹۲ کیلومتر مربع، در زمان نسبتاً کوتاهی بالغ بر ۱۵۰ میلیون متر مکعب بارش برف اتفاق افتاد. این شهر به تنهایی بالغ بر ۲۰ درصد جمعیت شهری استان را در خود جای داده است و به لحاظ موقعیت خاص و مرکزیت استان، حلقه‌ی ارتباط و اتصال بسیاری از شهرهای استان است. و ترافیک سنگین عبوری دیگر استان‌ها از جمله اردبیل، قزوین و مازندران نیز به لحاظ عدم وجود کنارگذرهای مناسب از داخل شهر رشت است.

در زمینه‌ی آب نیز به همین نحو، حجم حادثه به گونه‌ای بود که امکانات استان به تنهایی پاسخ‌گو نبود و در یک اقدام هماهنگ ضمن بهره‌گیری از تمام ظرفیت‌های استان اکیپ‌های فنی از شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور و تعدادی از استان‌ها مثل تهران، مازندران، قزوین، آذربایجان و غیره به استان اعزام شدند. با بازگشایی محور و تأمین برق، تأمین سوخت اضطراری، همچنین بازدید و بررسی و شناسایی عیوب و انجام تعمیرات، به‌تدریج آب مناطق آسیب دیده اعم از شهر و روستا تأمین گردید. در زمان قطع آب، آب مورد نیاز بهداشتی مردم از آب کردن برف تأمین می‌شد.

هم زمان با اقدامات مذکور با توجه به این که تعداد زیادی از منازل مسکونی تخریب شده بود، اسکان موقت در دستور کار قرار گرفت. به استناد ماده‌ی ۴۴ طرح جامع امداد و نجات کشور، مسؤلیت برنامه-ریزی برای تهیه و تأمین وسایل مورد نیاز اسکان موقت، تغذیه و بهداشت آسیب دیدگان بر عهده‌ی جمعیت هلال احمر به عنوان کار گروه تخصصی امداد و نجات محول شده است.

بنابراین ضمن ابلاغ مجدد مسؤلیت به سازمان امداد و نجات جمعیت هلال احمر، جلسات اضطراری تشکیل و گزینه‌های مختلف اسکان موقت از جمله نصب چادر، نصب کانکس، پرداخت هزینه‌ی اجاره و مانند آن‌ها را بررسی و سریعترین و اجراییترین شیوه را انتخاب کردیم.

برای انجام عملیات اسکان موقت لیست افراد نیازمند اسکان توسط بخش‌داران تهیه و از طریق فرمانداری بررسی می‌گشت و به هلال احمر انعکاس داده می‌شد. امدادگران هلال احمر نیز در کوتاه‌ترین زمان ممکن نسبت به تحویل و نصب چادر و تحویل سب غذا و ظروف و دیگر اقلام اقدام می‌کردند. در این مقطع، شوراهای اسلامی روستاها و دهیاران کمک مؤثر و مناسبی برای عملیات بودند و به خوبی نقش خود را ایفا کردند.

بحران بزرگی مثل برف گیلان ابعاد مختلفی از زندگی مردم را تحت تأثیر قرارداد و برای مقابله با آن باید به اقدامات گسترده‌ای در زمینه‌های مختلف

حجم برف جا به جا شده در سطح ۲۵۰۰ کیلومتر راه اصلی، فرعی و روستایی محدوده‌ی بحران چندین میلیون متر مکعب برآورد می‌شود. به موازات بازگشایی راه‌ها، نیاز به یک جبهه‌ی امداد نجات هوایی بود. با استقرار اکیپ برف‌روب، همچنین یک دستگاه برف خور در یک اقدام ضربتی شبانه روزی فرودگاه بین‌المللی رشت بازسازی شد و با هماهنگی ستاد حوادث کشور و ۱۱ فروند بال‌گرد سپاه پاسداران، نیروی هوایی و نیروی دریایی، نیروی انتظامی و هلال احمر و دو فروند C130 و با بیش از ۱۱۵ سورتی پرواز، عملیات گسترده‌ی امداد و نجات هوایی در روستاهای محاصره در برف انجام شد.

در مورد برق پیش‌تر گفته شد که حادثه بسیار سنگین بود. خارج شدن پی در پی پست‌های انتقال برق، انتقال خطوط فوق توزیع و تخریب گسترده‌ی شبکه‌های توزیع برق باعث شد، بسیاری از مناطق از برق محروم شوند مسدود بودن راه‌ها و محورهای ارتباطی امکان مانور سریع را بسیار محدود کرد.

ابعاد و گستردگی حادثه به نحوی بود که قطعاً امکانات شرکت برق منطقهای گیلان پاسخ‌گو نبود؛ بنابراین ضمن اعزام اکیپ فنی از شهرستان‌های معین استان پیگیری‌های مستمر و انعکاس موضوع به ستاد حوادث کشور و وزارت نیرو باعث شد، با برنامه‌ریزی و حمایت وزارت نیرو، اکیپ‌های فنی به همراه امکانات از شرکت‌های برق منطقهای آذربایجان، اردبیل، مازندران، همدان، سمنان، اصفهان، خراسان، لرستان، تهران، استان مرکزی، زنجان و قم به استان اعزام گردند.

عملیات برق‌رسانی به شهر و روستا به تدریج انجام می‌شد. نکته‌ی جالب این است که در بسیاری از نقاط با تأمین برق و امکان بر خورداری از روشنایی و رسانه‌های جمعی مثل تلویزیون و رادیو آرامش بیشتری حاکم می‌شد و در نقاطی که برق قطع بود، میزان اعتراضات بیشتر، شدیدتر، گسترده‌تر و تهاجمی‌تر بود که این امر نشان دهنده‌ی وابستگی زیاد بسیاری از امور زندگی اجتماعی امروزه به خدمات زیربنایی برق است.

صورت می گرفت؛ بنابراین هم زمان با اقدامات فوق الذکر، یعنی امداد و نجات و تأمین خدمات زیربنایی مثل آب، برق، اسکان موقت و غیره، اقدامات دیگری نیز انجام گرفت؛ مثل تأمین امنیت در مناطق و مکان‌های آسیب‌دیده، تأمین ارزاق عمومی و بازگشایی و فعالیت نانوائی‌ها و فروشگاه‌ها، حمل زباله، تأمین بهداشت و ضد عفونی کردن نقاط مورد نیاز و ...

روز یک‌شنبه دوم اسفندماه، مصادف با عاشورای حسینی، خبر رسید که بخش‌های سنگر و کوچصفهان در تهدید سیلاب ناشی از آب شدن برف‌ها قرار دارند.

با گرم شدن ناگهانی هوا و ذوب سریع برف‌ها، جبهه‌ی جدید دیگری در بحران گشوده شد. شایعه‌ی شکسته شدن سد سپیدرود در منجیل و تهدید شهرهای گیلان فضای روانی جامعه را متشنج نمود. مصاحبه با صدا و سیما و اطلاع‌رسانی سریع و درست، همچنین فروکش کردن سطح آب از روز دوشنبه سوم اسفندماه، باعث برقراری آرامش گردید.

بازدید مسوولان و مقامات کشوری، مثل معاون وزیر کشور و جانشین ستاد حوادث غیرمترقبه در روز ۲۵ بهمن ماه وزیر کشور و وزیر تعاون و جمعی از معاونان وزارت‌خانه‌ها در روز ۲۶ بهمن ماه، و بعد رییس محترم بنیاد مسکن کشور، و تشکیل جلسات حوادث استان با حضور مقامات مذکور و بررسی مسایل و مشکلات و اتخاذ تصمیم‌های لازم در زمینه‌ی جلب مشارکت وزارت‌خانه‌ها و تأمین اعتبار مورد نیاز، نقش و اهمیت زیادی داشت.

تأمین اعتبار بحران برف گیلان به دلایل زیر مشکلات متعددی داشت:
- حادثه در روزهای پایانی سال اتفاق افتاد و همزمان دو حادثه‌ی بزرگ دیگر در کشور اتفاق افتاده بود. و به اعتبار نیاز داشت. عمده اعتبارات اضطراری دولت توزیع شده و اعتبار بسیار کمی باقی‌مانده بود. عدم تحقق درآمدهای دولت در سال ۱۳۸۳ و کسری شدید تخصیص، قدرت مانور را به شدت کاهش داده بود. ضمن این‌که فعالیت‌ها و موضعگیری‌های نسبتاً شدیدی نیز در مقابل اختصاص اعتبار به بحران برف گیلان در جلسات ستاد حوادث کشور انجام می‌شد. مخالفان،

آسیب‌های وارد شده را نه بر اثر شدت حجم عظیم بارش در مدت کوتاه، بلکه بر اثر عدم برف‌روبی ذکر می‌کنند.

آسیب‌ها و خسارات ناشی از برف

در حادثه‌ی بارش برف سنگین بهمن ماه سال ۸۳ گیلان بالغ بر ۳ میلیون و ۹۹۱ هزار و ۶۶۷ میلیون ریال خسارت به پیکره‌ی استان وارد شد، خسارت‌های مذکور عبارت بودند از:

■ تخریب و وارد آمدن خسارت به ۱۵ هزار و ۲۰۰ واحد مسکونی شهری (یک هزار و ۷۰۰ واحد تخریب کامل) به مبلغ ۳۹۰ هزار و ۵۰۰ میلیون ریال؛

■ تخریب و وارد آمدن خسارت به ۳۲ هزار واحد مسکونی روستایی (۷ هزار واحد تخریب کامل) به مبلغ ۷۴۰ هزار میلیون ریال؛

■ وارد آمدن خسارت به ۴ هزار و ۸۰۰ واحد تجاری شهری به مبلغ یکصد و چهل و چهار هزار میلیون ریال و تعداد ۲ هزار و ۶۰۰ واحد تجاری روستایی به مبلغ ۵۲ هزار میلیون ریال؛

■ وارد آمدن مبلغ ۱۷۸ هزار و ۸۵۰ میلیون ریال خسارت به راه‌های بین شهری، و مبلغ ۹۰ هزار و ۵۵۹ میلیون ریال به خیابان‌ها و معابر درون شهری، (بر اثر عملیات برف‌روبی با دستگاه‌های سنگین و آسیب آسفالت، تابلوها، علائم و...)

■ وارد آمدن خسارت به تأسیسات برق و آب به مبلغ ۵۶ هزار و ۲۰ میلیون ریال؛

■ وارد آمدن خسارت به تعداد ۸۶ دستگاه خودرو دولتی به مبلغ ۲ هزار و ۸۰۱ میلیون ریال؛ همچنین وارد آمدن خسارت به تعداد ۳۱۳ دستگاه خودرو با مالکیت خصوصی به مبلغ یک میلیون و ششصد و پنجاه هزار ریال؛

■ وارد آمدن مبلغ ۲۶۹ هزار و ۶۴۴ میلیون ریال خسارت به مکان‌های

آموزشی از قبیل: ۶۵۳ مدرسه به مبلغ ۲۵۶ هزار و ۷۷ میلیون ریال، ۱۶ واحد مرکز پیش دانشگاهی به مبلغ یک هزار و ۷۲ میلیون ریال، ۱۴ واحد فرهنگی و هنری به مبلغ ۲ هزار و ۷۹۵ میلیون ریال؛

■ وارد آمدن مبلغ ۳ هزار و ۳۹ میلیون ریال خسارت به مراکز بهداشتی درمانی

استان به شرح: ۵۴ واحد بیمارستانی به مبلغ ۱۰ هزار و ۹۴۰ میلیون ریال و ۴۰۸

گرفته قبل از وقوع بحران، حین بحران و پس از آن نیز موجود است؛ بنابراین برای محققان و کارشناسانی که در زمینه‌ی مدیریت بحران بررسی و تحقیق می‌کنند، مجموعه‌ای مناسب و شاید کم نظیری گردآوری شده است.

هدف ما از نوشتن این مقاله و بیان مسایل مربوط به بحران برف نیز در همین راستا است. قطعاً اقدامات ستاد حوادث و مدیران دستگاه‌های اجرایی و مردم، دارای نقاط قوت و ضعف است که بررسی عملکرد و نقد منصفانه‌ی آن و تکیه بر نقاط قوت و مقابله با نقاط ضعف، می‌تواند راه‌گشای مدیریت بحران در حوادث مشابه باشد.

معمولاً وقوع هر حادثه و بحران، درس‌ها و تجربه‌های فراوانی به همراه دارد و باعث تغییر نگاه و نگرش جامعه نسبت به بحران می‌گردد. واقعیت مسلم این است که بشر با همه‌ی پیشرفت‌های علمی و فناوری، قادر به جلوگیری از وقوع حوادث غیرمترقبه‌ی طبیعی نبوده و هیچ نقطه‌ای از جهان از وقوع حوادث طبیعی ایمن نیست؛ بنابراین باید هنرمندانه با حوادث، هم‌زیستی مسالمت آمیز داشت. این امر نیز تنها به مدد بررسی حوادث و آسیب‌های وارده، تحلیل منطقی اقدامات، شناخت نقاط قوت و ضعف و تلاش برای برطرف کردن نقاط ضعف و انجام اقدامات پیشگیرانه امکان پذیر است. پند گرفتن از حوادث، بقای حرکت رو به رشد جامعه را با هزینه‌ی کمتری تضمین می‌کند.

به نظر نگارنده که با بحران‌ها و حوادث طبیعی بزرگ دیگری در کشور روبه‌رو شده و به تبع نوع مسؤولیت، از ابتدای حادثه در متن کار قرار داشته‌ایم این حادثه، پندها و تجربه‌های فراوانی به همراه داشته که به تعدادی از آن‌ها در این جا اشاره می‌شود.

غافلگیری

بحران، حجم عظیم تغییرات در زمانی کوتاه و غافل گیر کننده است؛ به عبارتی دیگر، قهر طبیعت در زمانی کوتاه با چنان شدتی اتفاق می‌افتد که شیرازه‌ی زندگی روزمره مردم از هم گسسته شده و جامعه با مخاطرات و نابسامانی‌های سنگینی در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، انسانی و غیره مواجه می‌شود.

واحد خانه بهداشت به مبلغ ۱۹ هزار و ۳۶۹ میلیون ریال؛

■ وارد آمدن خسارت به تعداد ۲۶۳ مورد از ساختمان‌ها و مراکز نظامی و انتظامی به مبلغ ۵۸ هزار و ۱۵۰ میلیون ریال شامل ۲۱۶ مورد ساختمان‌های نظامی (از جمله ۱۶۱ واحد پایگاه مقاومت بسیج) به مبلغ ۴۸ هزار میلیون ریال؛ همچنین وارد آمدن خسارت به تعداد ۴۷ مورد از ساختمان‌ها و مراکز انتظامی به مبلغ ۱۰ هزار و ۱۵۰ میلیون ریال؛

■ آسیب دیدن و خسارت تعداد ۳۹۶ واحد مکان‌های مذهبی شامل مساجد و بقاع متبرکه به مبلغ ۴۲ هزار و ۵۵۸ میلیون ریال؛

■ وارد آمدن خسارت به ۲۰۰ واحد اداری به مبلغ ۱۳۱ هزار و ۷۹۸ میلیون ریال؛

■ وارد آمدن خسارت به ۳۳۲ واحد صنعتی به مبلغ یک میلیون و ۹۲ هزار و

۷۵۵ میلیون ریال؛

■ همچنین بیش از ۲۶ هزار واحدهای تولیدی و انبارهای برنج در بخش کشاورزی متحمل خسارت، تخریب و آسیب شدید شدند که مجموع آسیب‌های بخش کشاورزی بالغ بر ۳۶۲ هزار و ۳۴۴ میلیون ریال برآورد گردید.

تجرباتی از بحران برف گیلان و پیشنهادها

از زمان وقوع بحران برق در گیلان، ده‌ها مورد گفتگو، اظهار نظر و مصاحبه در مورد بحران، مدیریت بحران و مسایل و مشکلات آن از طرف مردم، کارشناسان، صاحب‌نظران و نمایندگان انجام و ده‌ها مقاله به رشته‌ی تحریر درآمد که همه‌ی آن‌ها به مدد تعدد نشریات در استان، ثبت و ضبط شده است.

از سوی دیگر مقامات کشوری، مسؤولان ذیربط و ستاد حوادث غیرمترقبه کشور در هنگام بازدید از بحران برف و یا شرکت در جلسات ستاد حوادث، دیدگاه‌ها و نظرات خود را در مورد حادثه و عملکرد ستاد بیان کردند.

دستگاه‌های اجرایی ذیربط نیز گزارش عملکرد دستگاه متبوع خود را در مقابله با بحران و بازسازی به ستاد حوادث و مطبوعات ارایه دادند.

به مدد فناوری‌های نوین، مردم صدها مورد عکس و گزارش تهیه و ارایه کردند. مجموعه‌ی صورت‌جلسات و مصوبات ستاد حوادث و مکاتبات انجام

در رابطه با بحران برف گیلان، سؤال اساسی این است که با توجه به این که پیش‌تر نیز در گیلان بارش برف سنگین اتفاق افتاده بود، چرا دوباره مردم و مسؤولان غافل‌گیر شدند؟! پیش از پاسخ به سؤال فوق، لازم به ذکر است احساس خطر و تجهیز برای مقابله با آن در حالتی اتفاق می‌افتد که انسان، پیش‌تر با وضعیت مشابه برخورد کرده و آن را تجربه کرده باشد؛ یا اینکه سابقه‌ی آماری آن اتفاق موجود باشد. بررسی‌ها و گزارش سازمان هواشناسی نشان می‌دهد، چنین بارش سنگینی نه تنها در استان گیلان تجربه نشده بود، بلکه در دیگر نقاط شهری کشور نیز اتفاق نیفتاده بود.

آخرین بارش سنگین برف گیلان در حدود ۳۲ سال پیش و در دی ماه ۱۳۵۱ اتفاق افتاده بود که شدت بارش آن به هیچ وجه با شدت بارش برف سال ۸۳ قابل قیاس نیست. گذشت زمان طولانی از آخرین بارش برف، آمادگی عمومی استان را کاهش داده بود و مردم و مسؤولان به هیچ وجه انتظار چنین بارش سنگینی را نداشتند. اکثر منازل مسکونی فاقد حتی پارو برای برف روبی بودند. آمار آسیب‌ها و تخریب‌ها به ساختمان‌های مسکونی، آموزشی، بهداشتی، کارخانجات و واحدهای تولیدی، ساختمان‌های نظامی، انتظامی، تأسیسات زیربنایی و غیره از یک سو نشان دهنده‌ی عظمت بارش و از سوی دیگر نشانگر غافلگیری در سطح‌های وسیعی بود.

کنکاش و بررسی در اطلاعیه‌ها نیز نشان می‌دهد که چنین بارش سنگینی پیش‌بینی نشده بود. کاهش و توقف نسبی بارش برف در عصر روز سه شنبه این پیش‌بینی را که سامانه‌ی بارش‌زا به سمت سطح استان حرکت کرده و در روز پنج‌شنبه در نیمه‌ی شمالی ایران آسمان نیمه ابری، موقتاً ابری همراه با بارش پراکنده خواهد بود قوت بخشید. هر چند که قبلاً نیز توضیح داده شد پیش‌بینی چنین بارش سنگینی نیاز به امکانات و تجهیزات پیشرفته‌ای دارد که بسیاری از مناطق کشور از آن بی‌بهره‌اند.

کمبود ماشین‌آلات و تجهیزات امداد نجات

سیاست‌های تعدیل نیرو با واگذاری امکانات و ماشین‌آلات در سال‌های اخیر در دستگاه‌های اجرایی عمده‌های مثل راه و ترابری، جهاد کشاورزی و دیگر دستگاه‌ها باعث شد، نیروها و امکانات این دستگاه‌ها خارج شوند و عدم جای‌گزینی مناسب از قدرت اجرایی این دستگاه‌ها کاسته است. این امر باعث کاهش قدرت مانور و مقابله‌ی استان در بحران‌ها و حوادث طبیعی شده است. آمار ماشین‌آلات سنگین، نیمه سنگین و امدادی ادارات تابعه‌ی اداره‌ی کل راه و ترابری، شهرداری‌های استان، جهاد کشاورزی و غیره بیان‌گر این حقیقت تلخ است که تعداد دستگاه‌ها و ماشین‌آلات در مقایسه با نیاز دستگاه‌ها اندک است و بسیاری از این دستگاه‌ها نیز فرسوده و خارج از رده‌اند و دارای عملکرد مناسبی نیستند. با چنین بضاعتی، از تجهیزات و ماشین‌آلات، انتظار عملکرد مطلوب وجود ندارد. متأسفانه بسیاری از پیمان‌کاران بخش خصوصی نیز فاقد تجهیزات و ماشین‌آلات مناسب هستند و در بحران‌ها توان و کارایی مناسبی ندارند.

کمبود کارخانجات تولید ماشین‌آلات سنگین در کشور و قیمت بسیار بالای دستگاه‌های سنگین باعث شده بخش خصوصی توان خرید تجهیزات را نداشته باشد. در بخش دولتی نیز از یک سو مطالبات انباشته و درخواست‌های متعدد مردم در زمینه‌ی راه، آب، برق، فضاهای آموزشی، و از سوی دیگر حجم سنگین پروژه‌های نیمه‌تمام و کمبود شدید منابع باعث شده که به مقوله‌ی پیشگیری و همچنین تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات پیشگیری، بهای کمتری داده شود (نگاهی اجمالی به بودجه‌های مصوب کشور، این موضوع را تأیید می‌کند).

افکار عمومی، رسانه‌ها و لزوم تشکیل ستاد اطلاع‌رسانی

در زمان بحران، ایجاد ارتباط با مردم و اطلاع‌رسانی، از ارکان مدیریت بحران است. اطلاع‌رسانی صحیح و بهنگام در جلب مشارکت مردم، جلوگیری از شایعات، تمرکز عملیات بر روی موارد مهم و اولویت‌دار نقش مؤثری دارد. ضمن این که فراخون برای اعزام نیرو، امکانات و کمک‌های عمومی و مردمی از طریق رسانه‌ها صورت می‌گیرد.

شود، مثل مسابقه‌ی ساخت مجسمه از برف، پیکر تراشی، برگزاری بازی‌های ورزشی با برف، برپایی نمایشگاه عکس و غیره بود که متأسفانه اثری از این اقدامات به چشم نمی‌خورد و این موضوع یعنی عدم اقدام دستگاه‌های ذیربط و عدم تشکیل کمیته‌ای توسط ستاد حوادث با محوریت دستگاه‌ها و نهادهای فرهنگی مسؤول برای اقدامات یاد شده جای نقد و بررسی دارد.

از سوی دیگر عملکرد مردم در این بحران مثل نحوه‌ی برخورد با توزیع مواد غذایی و گرمایی، حمله و برداشتن مواد به میزان بسیار بیشتر از نیاز و عدم توجه به دیگر همشه‌ریان نیازمند، گران‌فروشی و احتکار کالا در حالتی که کمک‌های مردمی از دیگر استان‌ها نیز سرازیر بود، مقابله با بحران را مشکل‌تر می‌ساخت. عدم برف‌روبی درب منازل و کوچه‌ها، عدم برپایی ایستگاه‌های صلواتی برای کمک به مردم، عدم برف‌روبی منازل نیازمندان، عدم همکاری مردم یک محله یا یک کوچه برای برف‌روبی معابر (این عدم همکاری حتی در بعضی از آپارتمان‌ها و مجتمع‌های مسکونی نیز برای حل مشکل مجتمع وجود داشت!)، عبور ماشین‌های خالی و سوار نکردن پیاده‌ها، جلوگیری از عملکرد اکیپ‌های برف‌روبی و حمله به اکیپ‌ها و تقاضای اولویت دادن به پاکسازی کوچه و محله‌ی خود و بسیاری از مواردی از این قبیل، جای بررسی و نقد دارد.

قطعاً در ترویج روحیه‌ی همکاری و مشارکت، رسانه‌های ارتباط جمعی نقش و جایگاه ممتازی دارند. در بحران‌های بزرگ نیز باید کمیته‌ای تشکیل و این موضوع را پیگیری کند.

نقش امدادی سازمان‌های غیر دولتی و تشکل‌های مردمی

سازمان‌های غیر دولتی و دیگر تشکل‌های مردمی و داوطلبانه در ارائه‌ی خدمات عام‌المنفعه و اقدامات بشر دوستانه و خیرخواهانه، نقش و جایگاه مهمی دارند. برای مقابله با بحران و یاری رساندن به هموطنان آسیب دیده و یا در معرض آسیب، این تشکل‌ها به صورت

در بین رسانه‌ها، رادیو و تلویزیون از گسترده‌ترین و مؤثرترین رسانه‌های ارتباط جمعی در مواقع بحران است. با قطع برق، معمولاً مطبوعات و تلویزیون دچار تعطیلی اجباری شده و تنها رادیو تأمین‌کننده‌ی اطلاع‌رسانی و ارتباط مردم و مسؤولان خواهد بود. حتی در صورت برقراری جریان برق، باز هم برای کسانی که در بیرون از منازل و داخل خودروها در جاده‌ها هستند، امکان ارتباط از راه رادیو میسر خواهد بود.

در بحران برف‌گیلان، به علت قطع گسترده‌ی برق، رادیو ابزار مؤثری برای ارتباط بوده است. اطلاع‌رسانی به مسافران برای رها کردن ماشین‌ها و پناه بردن به نقاط اسکان، که باعث کاهش تلفات انسانی شده از طریق رادیو صورت گرفته است. در واقع عامل ارتباط با بسیاری از روستاهای دور دست نیز رادیو بود.

تجربه نشان داده است در تمامی بحران‌های بزرگ، در روزهای اول، لبه‌ی تیز انتقادات، حملات و تهاجم، متوجه دولت و مسؤولان است و تمامی انتظارات نیز بر روی دولت و دولت‌مردان متمرکز می‌شود.

در بحران‌های بزرگ، به علت عدم آگاهی عمومی از نحوه‌ی وقوع حادثه، تبعات بعدی حادثه و مواردی نظیر آن‌ها شایعات رواج گسترده‌ای می‌یابد بنابراین برگزاری مناظره‌ی علمی و تحلیل علمی و فنی حادثه و دادن اطلاعات درست و واقعی به مردم می‌باید در دستور کار قرار گیرد.

مشارکت مردم در مقابله با بحران

در حین بحران و عملیات مقابله و امداد و نجات، مشارکت عظیم و گسترده‌ی مردم و سازمان‌های غیر دولتی بسیار مؤثر و تأثیرگذار است. به عبارت دیگر نخستین امدادگران مردم هستند. حفظ روحیه‌ی مردم به عنوان نخستین امدادگران و ایجاد نشاط در آنان در مواقع بحرانی می‌تواند در کاهش بحران مؤثر واقع شود. مثلاً برپایی جشن ازدواج در اوج بحران و کشته‌های ناشی از زلزله و یا جشن تولد نوزادان که حاکی از امید و ادامه‌ی زندگی است بسیار مؤثر است.

در بحران برف اقداماتی که می‌توانست باعث تقویت روحیه‌ی مردم

خود جوش و داوطلبانه ولی با سازماندهی مناسب اقدام به فعالیت می‌نمایند. ضمن این که حرکت خود جوش این تشکل‌ها، باعث همکاری و مشارکت گسترده‌ی مردم می‌شود. کشور ایران و بالطبع استان گیلان در بحران‌های بزرگی مثل جنگ تحمیلی، شاهد اقدامات گسترده و درخشان تشکل‌های مردمی و داوطلبانه در ارایه‌ی خدمات به جبهه‌های جنگ بوده است. با توجه به این که علاوه بر سازمان‌های غیر رسمی ثبت شده (NGOها)، تشکل‌های مردمی و داوطلبانه‌ی متعددی در سطح مسجدها و پایگاه‌ها وجود دارد، وجود این تشکل‌ها، در بحران‌ها و حوادث طبیعی می‌تواند بسیار مؤثر و گره‌گشا باشند. عملکرد سازمان‌های غیر دولتی و تشکل‌های مردمی در امدادسانی در زمان بحران برف، نیز جای نقد و بررسی دارد.

لزوم تخصیص اعتبار برای مقاوم‌سازی یا نوسازی سازه‌های حیاتی

در این بحران تخریب ساختمان‌هایی مثل انبار جمعیت هلال احمر، سوله‌ها و ساختمان‌های تأمین آب، بیمارستان‌ها، آشنشانی و تخریب وسیع و گسترده‌ی مدارس استان نیز نشان دهنده‌ی آسیب‌پذیری شدید ساختمان‌های مهم و لزوم تخصیص اعتبار برای مقاوم‌سازی و یا تخریب و نوسازی آن‌ها بود.

لزوم تجدید در آیین‌نامه‌های ملی و استانداردهای ساخت و ساز

تخریب وسیع و گسترده‌ی ساختمان‌ها و به ویژه سوله‌ها و انبارهای بزرگ نشان‌دهنده این است که در آیین‌نامه‌های طراحی و ساخت ساختمان‌ها، به ویژه سوله‌ها و سالن‌های با دهنه‌های بزرگ باید تجدید نظر اساسی صورت گیرد.

در آیین‌نامه‌ی ملی (مبحث ۶ مقررات ملی ساختمان ایران)، شهرستان رشت در بخش ۳ پهنه‌بندی بار مبنای برف قرار گرفته که در بخش ۳ یعنی

مناطق سردسیر، بار مبنای برف ۱۵۰ دکانیوتون بر متر مربع (تقریباً معادل ۱۵۰ کیلوگرم بر متر مربع) است.

با توجه به بارش برف در این استان به نظر می‌رسد این آیین‌نامه حداقل برای ساختمان‌های مهم و حیاتی نیاز به تجدید نظر دارد. این موضوع به مراجع ذیربط نیز انعکاس داده شده است. در ضمن در ساخت بام منازل در شمال کشور به ویژه در مورد شیب شیروانی، نوع چوب، ساخت خرپاهای سقف (کاربرد چوب مقاوم)، تأمین اتصال و یکپارچگی سقف با دیوارهای باربر و غیره باید تجدید نظر اساسی صورت گیرد.

بیمه

نقش بیمه در ایجاد تأمین برای خانواده‌ها، اهمیت فوق العاده ای دارد. در ماده‌ی ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت که به بحث حوادث غیرمترقبه اختصاص دارد، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت کشور مکلف شدند با هماهنگی دستگاه‌های ذیربط کمک‌های بدون عوض را برای پرداخت به خسارت دیدگان به هر طریقی تعیین کنند. بدین‌گونه که سهم اعتبار اقدامات بیمه در جبران خسارت ناشی از حوادث غیرمترقبه نسبت به کمک‌های بدون عوض، سالیانه افزایش یابد و با کوشش بیمه‌های کامل، به تدریج کمک‌های بدون عوض حذف شوند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که متأسفانه بیمه به ویژه بیمه‌ی حوادث، دارای پوشش وسیعی نیست و بسیاری از ساختمان‌های مسکونی، تجاری و آموزشی در مقابل حوادث فاقد بیمه هستند. با توجه به اینکه میزان کمک‌های دولت به صورت بدون عوض اندک است و باز پرداخت وام نیز برای آسیب‌دیدگان مشکل است، بنابراین پوشش گسترده‌ی بیمه، یکی از بهترین و مؤثرترین راه‌حل‌های مقابله با بحران است.

به نظر می‌رسد با روند فعلی، امید به افزایش پوشش بیمه‌های نیست و باید سازوکار خاصی مثل بیمه‌ی اجباری پیشبینی شود. تجربه‌ی بیمه‌ی اجباری در ماشین‌ها، تجربه‌ی موفقی بوده است. هر چند که در ابتدا با مخالفت‌ها و

پی‌نوشت:

۱- در بعضی از کشورها، قوانینی وضع شده که به موجب آن اگر ارتفاع برف از حد معینی، مثلاً ۱۵ سانتی متری تجاوز کند هیچ ماشینی حق توقف در معابر را ندارد و تنها در نقاط مشخص که با تابلو مشخص شده باید توقف کند. در صورت توقف و آسیب دیدن ناشی از عملیات برف‌روبی، هیچ خسارتی پرداخت نخواهد شد. در ضمن همه‌ی شهروندان موظف هستند که معبر ورود به منزلشان را برف‌روبی و پاکسازی کنند.

مقاومت‌هایی رو به رو بوده، اما در نهایت با استقبال عمومی مواجه شده است و می‌توان این امر را در مورد بیمه‌ی حوادث نیز تسری داد.

لزوم ایجاد مرکز فرماندهی و کنترل عملیات (اتاق بحران)

با توجه به حادثه‌خیز بودن استان و برای آمادگی، پیشگیری و پاسخ‌گویی سریع و مؤثر در حوادث و بحران‌ها، تشکیل اتاق بحران، بسیار ضروری است. اتاق بحران، محلی است که در آن کنترل و فرماندهی عملیات مقابله با بحران صورت می‌گیرد؛ بنابراین مرکز مدیریت بحران، باید مکانی امن، ایمن و مقاوم در مقابل حوادث و بلاهای طبیعی بوده و دارای تجهیزات و امکانات مناسب ارتباطی باشد.

در مرکز مدیریت بحران باید نقشه‌های بروز شهرها، روستاها، شبکه‌ی راه‌ها و معابر رودخانه‌ها، کانال‌ها، اطلاعات مربوط به سازه‌های حیاتی، شریان‌های حیاتی و در کل اطلاعات مورد نیاز برای فرماندهی و کنترل بحران موجود باشد. ضمن این که امکان بروز کردن تمامی اطلاعات باید پیشبینی شده باشد.

در حال حاضر مرکز مدیریت بحران در استانداری و فرمانداری‌ها مستقر است، ولی واجد ویژگی‌های یاد شده نیست. به همین دلیل احداث و راهاندازی مرکز مدیریت بحران در دستور کار ستاد حوادث استان قرار گرفته، مطالعات لازم توسط مشاور منتخب وزارت کشور، پژوهشکده‌ی سوانح طبیعی، انجام و ارایه شد و در حال بررسی و تصویب است. مذاکرات اولیه با مشاور انجام و زمین مورد نیاز شناسایی و تعرفه گردیده و اقدامات تکمیلی با همکاری ستاد حوادث وزارت کشور در حال انجام است. همچنین با عنایت به اهمیت موضوع، در تاریخ ۱۱ مهرماه ۱۳۸۳، به همه‌ی دستگاه‌های اجرایی استان برای تشکیل و راهاندازی مرکز مدیریت بحران ابلاغ شد.

در ضمن در نظر داریم برای بهره‌گیری از نظرها و تجربه‌های محققان، استادان و صاحب‌نظران در مورد بحران برف، همایشی برگزار کنیم و این بحران از محورها و دیدگاه‌های مختلفی مورد بررسی، تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

سرمای بی سابقه در ۵۰ سال گذشته و اقدامات دولت^(۱)

جعفر ستایش‌ولی پور

همان‌طوری که همه می‌دانیم طی سالیان اخیر تمام کارشناسان تغییرات جوی و اقلیم‌شناسان به‌گونه‌ای متفق القول تأکید به گرم شدن تدریجی کره زمین و در نتیجه افزایش سطح آب اقیانوس‌ها در اثر ذوب شدن یخ‌های قطبی داشتند. آنان در این راستا به دنبال ریشه‌یابی و ارایه‌ی راه‌کارهای مربوط بودند. در کشور ما هم تجربه‌ی دهه‌های اخیر خصوصاً سال‌های گذشته حاکی از تداوم کاهش متوسط سالیانه‌ی برودت هوا در زمستان و افزایش متوسط سالیانه‌ی دما در تابستان بود. در این خصوص تمام پیش‌بینی‌های منطقی حکایت از در پیش بودن زمستانی کم برودت در متوسط کشوری داشت. این مطلب را قرار دهید در کنار تلاش‌های دولت در سال‌های اخیر در توسعه‌ی گازرسانی به شهرهای

روی آورده‌اند. وضعیت پیش آمده می‌توانست در شرایط متعارف برای هر دولتی غافل‌گیر کننده باشد. در طول یک‌ماه که سرمایه گسترده و پایدار و با برودت بالا به کشور نفوذ کرده بود، کشور ترکمنستان (با صدور روزانه ۲۵ میلیون متر مکعب گاز) نیز صدور گاز به ایران را قطع نموده و مسؤولان وزارت نفت و شرکت ملی گاز تمامی مساعی خود را برای به حداکثر رساندن تزریق گاز به شبکه‌ی گازرسانی به کار بستند. در این راستا رکورد تزریق ۴۶۰ میلیون متر مکعب گاز در روز را نیز شکسته‌اند (این مقدار مصرف بعد از آمریکا و روسیه بالاترین مقدار مصرف گاز خانگی در دنیاست. چنانچه می‌دانیم جمعیت آمریکا حدود ۳۰۰ میلیون نفر و جمعیت روسیه حدود ۲۰۰ میلیون نفر است. (ملاحظه می‌فرمایید میزان مصرف گاز خانگی در ایران نسبت به آمریکا حدود ۴ برابر و نسبت به روسیه حدود ۳ برابر است). در مورد چرایی این مطلب می‌توان به روش مصرف خانگی گاز اشاره نمود از جمله:

۱- براساس آمارهای موجود ما مردم ایران از جمله افراد مرفه‌ترانه‌ی استفاده از فضاهای مسکونی بیش‌تری به ازای هر خانوار دارند و متوسط فضاهای مسقف مورد استفاده در شهرها و روستاهایمان از متوسط جهانی بسیار بیشتر است.

۲- برآوردها حاکی از آن است که دمای متوسط فضای داخل اماکن مسکونی‌مان را در زمستان بین ۲۲ الی ۲۷ درجه سانتی‌گراد تنظیم می‌نماییم.

۳- متأسفانه عدم توجه به عایق نمودن دیوارهای ساختمان‌ها و دو جداره نکردن شیشه‌ی پنجره‌ها در کنار روشن نگه داشتن سیستم گرمایش محیط‌های اداری در ساعات غیر اداری و محیط‌های مسکونی در ساعات غیر استفاده موجب مصرف بیشتر می‌شود.

در همین راستا دولت با اتخاذ تدابیری مانند استفاده‌ی بیشتر از سایر حامل‌های انرژی به جای گاز در نیروگاه‌ها و کارخانجات بزرگ فولاد،

کشور به ویژه شهرهای با جمعیت کمتر از ۵۰ هزار نفر به ویژه روستاها، که حاکی از حداقل ۲/۵ برابر شدن میزان مصرف گاز خانگی نسبت به سه سال قبل بود. علاوه بر مطالب فوق می‌توان به تلاش دست‌اندرکاران در گاز سوز نمودن کارخانجات تولید فولاد و نیروگاه‌های بخار و غیره برای استفاده‌ی حداکثر نظام از این نعمت ارزان الهی اشاره کرد. همه‌ی این اقدامات در شرایط طبیعی می‌تواند میزان مصرف متعارف گاز را نسبت به ۳ سال قبل ۳ برابر نماید. فرا رسیدن زمستان زودرس و بی‌سابقه (از نظر شدت سرما، گستردگی و پایداری آن در سراسر کشور) در ۵۰ سال اخیر (براساس گفته‌های کارشناسان هواشناسی از سال ۱۳۴۲ به بعد بی‌سابقه است). از تعداد کشته‌ها در اثر سرما در آن سال و سال‌های بعد به دلیل نبود آمار، اطلاعی در دست نیست؛ ولی در حال حاضر در بعضی از روزها گستردگی برودت هوا باعث افت دما در سرتاسر کشور به زیر صفر درجه شده؛ حتی در تعدادی از شهرها بردوت هوا به ۳۲- درجه افزایش یافته است. اما به لطف خدا حتی یک نفر هم در شهرها و یا روستاها در اثر سرما جان نباخته‌اند و فقط ۳ نفر به جهت عدم توجه به اخطار پلیس و ورود از راه‌های فرعی به معابر اصلی بین شهری در راه مانده و در زیر کولاک گرفتار شده‌اند. اما آمارهای اعلام شده در کشورهای همسایه حاکی از تلفات بالای سرما در آن کشورهاست. به عنوان نمونه در کشور همسایه‌ی شرقی، افغانستان، که از سوخت گاز هم استفاده نمی‌کنند یعنی همه ساله با استفاده از انواع مختلف حامل‌های انرژی مانند مشتقات نفت (گازوئیل، نفت سفید و مازوت و غیره) آمادگی استقبال از سرما به ویژه هیزم را دارند، حداقل ۲۴۵ نفر کشته شده‌اند. در کشور روسیه دمای هوا به ۶۰- درجه تنزل یافت و در کشور چین به دلیل افزایش برودت هوا در بعضی از نقاط با کمبود انرژی و روشنایی مواجه شدند. حتی در پایتخت‌های کشورهای عراق و عربستان، بعد از گذشت ۴۰ و ۵۰ سال با بارش برف دما به زیر صفر رسیده است و مردم کشورهای منطقه به تجهیزات گرمایزا

خاموش نمودن روشنایی بعضی از بزرگراه‌ها و پارک‌ها در ساعات پایانی شب، دوگانه سوز نمودن نانوایی‌ها و درخواست از مردم برای صرفه‌جویی به ویژه بهره‌گیری از حداکثر توان تولید و تزریق گاز به شبکه‌ی انتقال گاز طبیعی در کوتاه‌مدت توانسته به افت فشار گاز در استان‌های شمال شرقی، شمالی و شمال غربی غلبه نماید. در این راستا حتی ریاست محترم جمهور علاوه بر انتخاب و اعزام نمایندگان به استان‌های با قطعی گاز، به استان مازندران سفر کردند و از نزدیک ضمن بررسی مشکلات و اخذ نظرات کارشناسان در رابطه با راه‌کارهای میان مدت، تدابیر دیگری نیز ارائه نمودند. تدابیری چون توسعه‌ی ذخیره‌سازی گازهای مایع در نیروگاه‌ها و کارخانجات بزرگ صنعتی، توسعه‌ی احداث ایستگاه‌های تقویت گاز به ویژه توسعه‌ی شبکه‌ی گازرسانی با نگرش منطقه‌ای (ایجاد رینگ کامل در شبکه‌ی گاز) به طوری که در تمام وقت سال فشار گاز در سراسر مناطق کشور از تراز یکسانی برخوردار باشد. ایشان همچنین به راه‌های بلندمدت دولت در این باره پرداخته و دستورات لازم را جهت عملیاتی شدن تصمیمات صادر فرمودند. انشاءالله با انجام تدابیر فوق می‌توان امیدوار بود دیگر هیچ وقت چنین مشکلی پیش نیاید. در این‌جا شایسته است نکته‌ای به بعضی از دوستان به ویژه کسانی که دست به قلم هستند و احیاناً به تریبونی دسترسی دارند عرض نمایم و آن این است که در حقیقت مقایسه‌ی بین آنچه در ۳ سال گذشته در حوزه‌ی توسعه‌ی گازرسانی در پرتو خدمت‌رسانی بدون منت انجام شده با دوره‌های قبل به ویژه با زمستان سال ۱۳۸۳ حاکی از چند برابری خدمت است. از مقایسه‌ی مصرف روزانه گاز خانگی در سال ۱۳۸۳ که حدود ۱۰۰ میلیون متر مکعب در کشور بوده است با ۴۶۰ میلیون متر مکعب فعلی به رشد ۴۶۰ درصدی رسیده و در می‌یابیم می‌بایست به جای سوال از عملکرد دولت، بایستی تشکر نمود. در مرحله‌ی اول از خودمان (آحاد ملت) و در مرحله‌ی بعد، از مسؤولان قبلی طرح سؤال

کرد. از خودمان به جهت این‌که ساختمان‌های مسکونی خود را بدون رعایت حداقل معیارهای عایق حرارتی بنا نموده‌ایم به طوری که به طور متوسط حدود یک سوم گرمایش ایجاد شده در آن‌ها به هدر می‌رود و متراژ فضاهای مسکونی را در مقایسه با متوسط فضای مسکونی در کشورهایی مانند ژاپن حدود سه برابر بزرگ‌تر گرفته‌ایم و دمای متوسط داخل آپارتمان‌هایمان را در زمستان نسبت به ژاپن و کشورهای اروپایی حدود ۲ برابر در نظر می‌گیریم؛ به طوری که هر فرد ایرانی معادل ۸ نفر، در ژاپن و یا اتحادیه‌ی اروپا انرژی گرمایشی مصرف می‌کند. از مسؤولان قبلی به جهت این‌که برنامه‌های عملیاتی میدانی با کاربرد سیستم نظارتی دقیق برای استفاده از تکنولوژی‌های نوین در ساخت اماکن مسکونی در سال‌های گذشته به کار نبسته‌اند و همچنین فرهنگ‌سازی‌های لازم را برای صرفه‌جویی در مصرف انرژی بین مردم ایجاد نکرده‌اند.

البته در زمینه‌ی توسعه‌ی خدمت‌رسانی بد نیست به میزان ذخیره‌سازی سالیانه‌ی سوخت نیروگاه‌های برق که حداقل به میزان ۳۰ درصد نسبت به سال ۱۳۸۴ (از ۲/۵ میلیارد لیتر به ۳/۱ میلیارد لیتر رسیده است) افزایش یافته نیز اشاره شود؛ با توجه به این‌که هر لیتر سوخت مایع حدود ۴ متر مکعب گاز طبیعی ارزش حرارتی دارد و ارزش حرارتی ۶۰۰ میلیون لیتر معادل ۲ میلیارد و ۴۰۰ میلیون متر مکعب گاز و تقسیم آن به مصرف روزانه ۱۱۰ میلیون متر مکعبی نیروگاه‌های حرارتی یعنی افزایش ۲۲ روزه در ذخایر سوختی نیروگاه‌های کشور است. با این وجود با توجه به مسایل عنوان شده و در راستای حل ریشه‌ای معضل تأمین سوخت زمستانی کشور پیشنهادات ذیل را می‌توان ارایه داد:

- ۱- کماکان رعایت بیش از پیش صرفه‌جویی در مصرف گاز توسط تمامی مشترکین.
- ۲- متعادل نمودن نرخ گاز مصرفی و افزایش تصاعدی نرخ آن همراه با افزایش مقدار مصرف توسط مصرف‌کنندگان خانگی جهت

بهینه‌سازی مصرف.

۳- گسترش استفاده از تجهیزات گرمازا با اتلاف حرارتی کمتر در کنار عایق نمودن دیوارها و دو جداره نمودن شیشه‌های ساختمان‌های مسکونی

۴- افزایش سرعت دوگانه سوز نمودن باقی مانده‌ی کارخانجات صنعتی، کارگاه‌ها، مجتمع‌های مسکونی، نانوایی‌ها و غیره.

۵- توجه بیش از پیش به ساخت و تکمیل و استفاده از منابع ذخیره شده و ذخیره نمودن گاز در کنار کارخانجات، نیروگاه‌ها و غیره.

۶- تحویل گاز به قیمت تمام شده به کارخانجات صنعتی و نیروگاه‌های حرارتی.

۷- سرمایه‌گذاری هر چه بیشتر در توسعه‌ی پالایشگاه‌های گاز طبیعی.

۸- روی آوری به سمت گسترش منابع انرژی‌های نو مانند نیروگاه‌های خورشیدی.

۹- تلاش بیش‌تر مسؤولان وزارت نفت و شرکت ملی گاز برای افزایش توان فنی در صنایع بالادستی گاز طبیعی و توسعه‌ی زیرساخت‌های صنعت انتقال، توزیع گاز و مانند آن.

۱۰- طراحی شبکه‌ی سراسری لوله‌های توزیع گاز و به کارگیری حداکثر تلاش برای توزیع متعادل گاز در گستره‌ی کشوری.

۱۱- قطع وابستگی گاز مصرفی خانگی به گازهای تولیدی با مبدأ خارج کشور.

۱۲- تلاش هرچه بیشتر برای کمک به گسترش منابع ذخیره‌سازی سایر حامل‌های انرژی در کنار نیروگاه‌ها، کارخانجات صنعتی و غیره.

۱۳- تلاش هرچه بیشتر برای تسریع در ساخت و توسعه‌ی نیروگاه‌های هسته‌ای.

پی‌نوشت:

۱- این مقاله در روزنامه ایران در تاریخ ۴ بهمن ۸۶ به طور خلاصه چاپ شده است. نظر به اهمیت موضوع در این جا به طور کامل درج می‌شود.

گزارش پروژه ی تیم امداد و نجات چتربازی سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شیراز

علی قاسمی
مسئول تیم امداد هوایی

زمینی می‌تواند از پیشروی گسترده‌ی آن جلوگیری به عمل آورد. طراحی و برنامه ریزی این پروژه از سال ۱۳۸۴ در سازمان آتش نشانی شیراز آغاز شد، که پس از پیگیری‌های مستمر توسط مسؤولان سازمانی، شهری و استانی (به ویژه شهردار محترم و مدیر عامل محترم سازمان آتش‌نشانی

این پروژه با هدف کمک رسانی به آسیب‌دیدگان در فجایع و حوادثی نظیر زلزله، سیل، آتش‌سوزی‌های وسیع نجات از کوهستان و ارتفاعات و سایر خدمات امدادی مورد نیاز رایج در اقصی نقاط جهان پایه ریزی شد. حضور سریع امدادگران، به رغم طولانی یا صعب‌العبور بودن محورهای

شهردار شیراز با انعقاد قراردادی مدون با مراکز فوق‌الذکر، ابتدا از میان ۱۵۰ نفر از داوطلبان پرسنل سازمان آتش‌نشانی شیراز، چکاپ‌های ورزشی، عملیاتی و پزشکی به عمل آمد. در نهایت، به منظور فراگیری فنون مربوطه تعداد ۲۴ نفر از زبده‌ترین و بهترین نیروها برگزیده و به مراکز آموزشی مورد نظر معرفی شدند؛ لازم به ذکر است با توجه به نوع عملیات امدادی چتربازی، نفراتی که برگزیده شدند، هر یک دارای ویژگی‌های خاص امدادی از جمله امدادگران کوهستان و ارتفاع، غواص، آوار بردار، تیم تجسس سگ‌های زنده‌یاب، راننده‌ی خودروهای امدادی، مأمور اطفای حریق انتخاب گردیدند تا در پروسه‌ی تعریفی حوادث و فجایع مذکور بتوانند پوشش مناسبی در طرح و اجرای خدمات امدادی خود داشته باشند.

و خدمات ایمنی شیراز) اقدامات اولیه‌ی آن از طریق استعلام از مراکز آموزش درون استانی انجام پذیرفت که متأسفانه به دلیل مسایل خاص سازمانی و تشکیلاتی آن ارگان‌ها، اجرای این پروژه از طریق استان امکان پذیر نبود؛ لذا با توجه به اهمیت موضوع که همانا نجات جان انسان‌ها در شرایط بحرانی و بهبود کیفی خدمات امدادی به جامعه است، عوامل اجرایی پروژه بر آن شدند تا از طریق مراکز آموزشی خارج از استان پیگیری‌های خود را ادامه دهند، که بحمدالله در ابتدای سال ۱۳۸۶ تلاش بسیار متولیان این امر به موفقیت در گزینش مرکز آموزشی مناسب با شرایط تعریفی پروژه منجر شد. پس از هماهنگی با انجمن ورزش‌های هوایی کشور (وابسته به سازمان تربیت بدنی کشور، واقع در تهران) و نیروی هوایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مرکز تهران و رایزنی شرایط کمی و کیفی طرفین و پس از تأمین مراحل پروژه از طریق

در تاریخ ۲۰ مهرماه ۸۶ پس از حضور اساتید چتربازی در مراکز آموزش سازمان آتش نشانی شیراز، طی ده روز تمامی مراحل تئوری و علمی دوره، بر اساس طرح درسی از پیش تعیین شده به اجرا در آمد و تمامی کارآموزان موفق به کسب مجوز حضور در عملیات هوایی شدند. سپس بر اساس هماهنگی‌های لازم با نیروی هوایی سپاه پاسداران مرکز تهران و پایگاه هوایی شهرستان کرج و سازمان هواشناسی و انجمن ورزش‌های هوایی کشور، برای تأیید تاریخ پرواز جهت اجرای عملی پروژه، قرار بر آن شد تا نیروها پس از طی کردن دوره و انتقال به شهرستان کرج، در تاریخ ۱۰ آبان‌ماه ۸۶ در منطقه‌ی دشت مردآباد کرج به اجرای نقش بردازند. خوشبختانه با توجه به تأیید شرایط هوایی از لحاظ بادهای قالب فصلی و شرایط جغرافیایی و فیزیکی منطقه در تاریخ مذکور، با اجرای سه مرحله پرش چتربازی برای هر نفر به وسیله‌ی چتر اتوماتیک از نوع MCI از ارتفاع ۲ هزار پایی (حدود ۷۰۰ متر) از سطح زمین، با تجهیزات امدادی اقدام به ریزش چتربازان از بال گرد مدل MI-۱۷ با ظرفیت ۲۵ نفر نیرو نمودند. این پروسه‌ی آموزشی _ عملیاتی به لطف خداوند و پشتیبانی مسؤولین و پرسنل منتخب چتر باز سازمان آتش نشانی شیراز، با بهترین کیفیت و بدون کمترین آسیب و حادثه‌ای به انجام رسید. لازم به ذکر است که این پروژه با توجه به حساسیتی که از لحاظ خدمات امدادی دارا می‌باشد، برای نخستین بار در کشور و خاورمیانه به اجرا در آمده و امید است با تلاش و کوشش پرسنل فعال این سازمان و حمایت مسؤولین امر بتوان در راستای خدمت به تمامی انسان‌های نیازمند، در هر نقطه از دنیا دست یاری گشود.

امید است که در آینده‌ای نزدیک با حمایت‌های مسؤولان درون استانی و کشوری، بتوان با تجهیز این سازمان به ابزار و ادوات تعریفی (امداد هوایی) و همچنین با توجه به وسعت جغرافیایی و محورهای پرحادثه‌ی این استان، نسبت به تهیه‌ی بال گرد و سایر لوازم مورد نیاز اقدام شایسته به عمل آورد.

گزارش سیلاب سیستان و بلوچستان و شهر زاهدان

اداره ی روابط عمومی و امور بین المللی
سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری زاهدان

همواره خدولند را شاکریم که با رحمت بیکران، پس از گذشت چندین سال، زمین خشک و تشنه‌ی استانمان سیستان و بلوچستان را سیراب کرد؛ اما متأسفانه در هنگام بروز سیل، به دلیل فرسودگی بافت شهری و زیرساخت‌های نامناسب، تحولات هیدرولوژیکی، از جمله در میزان سطوح و نیز میزان نفوذپذیری اراضی نفوذناپذیر حوضه رخ می‌دهد. این دو مورد در حوضه‌هایی که تحت شهرسازی قرار گرفته یا می‌گیرند به نحو بارزی تغییر می‌نمایند و تغییرات مزبور، خود تحولات هیدرولوژیکی حوضه را در پی خواهد داشت. سیل زدگی شهر زاهدان که بر اثر لبریز شدن شبکه‌ی جمع‌آوری و رفع سیلاب‌های شهری رخ داد، ناشی از وقوع رگبارهای شدید در سطح شهر بود. خیابان‌ها و ساختمان‌های واقع در اراضی کم‌ارتفاع و نواحی قدیمی شهر که در مسیر آبراهه‌ها و مسیرهای قدیمی مترواحات شده بودند، خودروها و نیز گودی‌های که در مسیر بلوارها وجود داشت غرق آب شدند. علت اصلی بروز این حادثه در وهله‌ی اول، ناشی از کمبود ظرفیت شبکه‌ی جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی بود که قادر به انتقال و خروج سیلاب به خارج از شهر نبود. سیلابی که ابتدای سال ۸۶ به وقوع پیوست، خساراتی قابل توجه به شهر وارد کرد. خشکسالی سال‌های گذشته و انباشته شدن و گرفتن مسیل‌های رودخانه و بسته بودن و گرفتگی دهانه‌ی پل‌ها، فقدان سیستم‌های فاضلاب شهری و عدم پیش‌بینی‌های لازم در طراحی شهری، مبنی بر ایجاد شبکه‌ی جمع‌آوری آب‌های سطحی و حتی جدول‌هایی با عرض و شیب مناسب جهت هدایت آب‌های سطحی دلایل اصلی این خسارات بود. به همین سبب به محض بروز اولین بارندگی، ضمن اختلال در جریان سیستم‌های مختلف شهر، سیلاب، بیشتر مناطق شهر را فرا گرفت و باعث تخریب تعداد زیادی از منازل بافت فرسوده‌ی شهر، آب‌گرفتگی بسیاری از منازل مسکونی و تجاری و تخریب سطوح آسفالت بسیاری از خیابان‌ها شد.

خوشبختانه در سیلابی که در بارندگی‌های دی ماه رخ داد، با توجه به اعلام سازمان هواشناسی مبنی بر گسترده‌ی بارندگی‌ها و سرمای شدید، ستاد حوادث و سوانح غیرمترقبه‌ی استان با تشکیل جلسات اضطراری با حضور کلیه‌ی مسؤولان سازمان‌های ذیربط از جمله سازمان آتش‌نشانی و شهرداری زاهدان، موارد و نکات

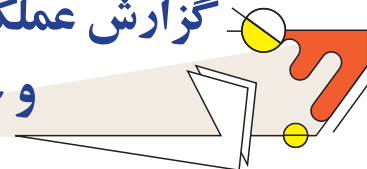
ضروری راجع به کاهش سطح خسارات و جلوگیری از آب‌گرفتگی و بازگشایی مسیل‌های رودخانه از طریق رسوب‌زدایی و بازگشایی دهانه‌ی پل‌ها و مسیرهای فاضلاب پیش‌بینی شد و با بازکردن حوضه‌ی آبریز جهت خروج آب‌های سطحی به خارج از شهر، شاهد بسته شدن مسیرهای آب‌نیودیم و آب‌های سطحی به خوبی در مسیرهای مشخص به خارج از شهر منتقل شد. با این حال باز شاهد حوادث و خساراتی بودیم که از این قرارند:

- آب‌گرفتگی معابر ۳۲ مورد
- آب‌گرفتگی منازل ۳۷ مورد
- سقوط خودروها در کانال‌های آب ۲۴ مورد
- سقوط درختان ۶ مورد
- حریق ترانس برق ۱۱ مورد
- برق‌گرفتگی ۵ مورد
- حریق درختان ۹ مورد

ضمناً از تاریخ ۱۰ دی‌ماه ۸۶ کلیه‌ی نیروهای سازمان آتش‌نشانی به حالت آماده‌باش در ایستگاه‌ها مستقر بودند و تا پایان بارندگی‌ها در تاریخ ۲۰ دی‌ماه ۶۸ کلیه‌ی خودروهای آتش‌نشانی (شامل خودروهای اطفاء حریق، خودروهای نجات و امداد با ۸ دستگاه پمپ پرتابل مکنده و ۶ دستگاه پمپ کف کش) به امداد رسانی در سطح شهر پرداختند. همان‌گونه که مستحضرید، استاندارد خاصی جهت برآورد خسارات ناشی از سیلاب وجود ندارد و از طرفی برآورد خسارات وارد بر انواع بناها از دقت کافی برخوردار نیست. با این وجود خسارات ناشی از سیل در شهر زاهدان و کل استان توسط حوادث غیرمترقبه‌ی استان و فرمانداری‌های شهرهای مختلف در حال برآورد است. در پایان از همکاری شهرداری زاهدان به عنوان متولی مقابله با سیل در شهر، که قبل از بارندگی با بازگشایی مسیرهای عبور آب و فاضلاب و ایجاد فضای مناسب جهت حوضه‌ی آبریز، از به وجود آمدن سیلاب و آب‌گرفتگی شدید جلوگیری نمودند، کمال تشکر و قدردانی را داریم. انشاء الله با راه‌اندازی سیستم فاضلاب شهری، دیگر شاهد چنین حوادثی نباشیم.

گزارش عملکرد ۸ ماه ابتدای سال ۸۶ سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری زاهدان

اداره ی روابط عمومی و امور بین المللی
سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری زاهدان

تعداد ۵۹۲ مورد حادثه تا پایان آبان ماه ۸۶

آمار ها نشان می دهد که میزان کل حوادث ۸ ماهه ی ابتدای سال ۸۶ نسبت به ۸ ماهه ی سال قبل، چیزی حدود ۱۵ درصد افزایش داشته است. گروه ها و اکیپ های اطفای حریق و امداد و نجات ایستگاه های پنج گانه سازمان با حضور به موقع در عملیات انجام شده از وارد شدن خسارات بیشتر جانی و مالی به شهروندان جلوگیری کرده اند. ضمن آن که اکیپ های سازمان با حضور در محل های حادثه ۶۴ نفر از شهروندان را نجات دادند.

بخش دیگری از اقدامات حوزه معاونت عملیات خودرو و تجهیزات:

- تجهیز سازمان به خودروی بنز آتگو ۲ دستگاه
- تجهیز سازمان به خودروی ایسوزو ۲ دستگاه
- تجهیز سازمان به خودروی نجات بنز آتگو ۱ دستگاه
- تجهیز سازمان به ست کامل نجات و امداد ۳ ست
- تجهیز سازمان به ست کامل البسه ی حریق ۳۰ دست
- تجهیز سازمان به پمپ کف کش ۷ دستگاه
- تجهیز سازمان به پمپ آب مکنده ۵ دستگاه
- تجهیز سازمان به ست کامل لوازم مربوط به مسابقات عملیاتی ورزشی ۲ ست

گروه های ویژه ی " اطفای حریق و امداد و نجات " که در ایستگاه های پنج گانه ی سازمان مستقر هستند، به طور شبانه روزی به حال آماده باش بوده و با شنیدن آژیر فوراً به محل حادثه اعزام می شوند. پیشرفت روزافزون شهر نشینی و بالا رفتن جمعیت شهرها و وجود ترافیک در خیابان ها مسؤولیت گروه های عملیاتی را بیش از پیش سنگین می نماید. آمار و ارقام گویای این مطلب است که توسعه ی شهرنشینی باعث بالا رفتن آمار حریق ها و حوادث در سطح شهر زاهدان شده و به همین میزان نیز تلاش و اهمیت آتش نشانان بیش از پیش حائز اهمیت است.

نمودارها و جدولها گویای بخشی از تلاشهای ایثارگران آتش نشانان زاهدان است:

أمار تفکیکی حوادث و مصدومین بر اساس نوع حادثه (۸ ماهه‌ی نخست سال ۸۶)

نوع حای ته	مصدوم	فوتی	مجموع
نشت گاز و گاز گرفتگی	۶ نفر	۲ نفر	۱۵ مورد
برق گرفتگی	-	-	۱ مورد
تصادف وسائط نقلیه	۸ نفر	۳ نفر	۱۳ مورد
سقوط در چاه	۱ نفر	۱ نفر	۲ مورد
آوار	-	۱ نفر	۵ مورد
محبوس شدن افراد	-	-	۲۳ مورد
د رآوردن اشیا از دست	-	-	۱۲ مورد
عملیات آسانسور	-	-	۳ مورد
عملیات چرخ گوشت	۱ نفر	-	۱ مورد
غرق شدن در آب	-	-	-
کشف جسد	-	-	-
سقوط از ارتفاع	-	۱ نفر	۲ مورد
اقدام به خودسوزی و خودکشی	۳ نفر	۱ نفر	۴ مورد
ریزش چاه	-	-	۱ مورد
آبگرفتگی معابر	-	-	۵۴ مورد
عملیات برون شهری	۳ نفر	-	۹ مورد
اعلام حریق کامپیوتری بانکها	-	-	۶ مورد
محبوس شدن حیوانات	-	-	۱۰ مورد
شرکت در مراسمها و مانورها	-	-	۱۸ مورد
سایر موارد	-	-	۲۷ مورد
جمع کل	۲۲ نفر	۹ نفر	۲۰۷ مورد

جدول آمار تفکیکی انواع حریق (۸ ماهه‌ی نخست سال ۸۶)

نوع حریق	مصدوم	فوتی	مجموع
حریق منزل مسکونی	۱۷ نفر	-	۱۷۰ مورد
حریق خودرو	۳	-	۵۲ مورد
حریق موتور سیکلت	۲ نفر	-	۶ مورد
حریق مراکز تجاری	-	-	۳۶ مورد
حریق مراکز بهداشتی - درمانی	-	-	۲ مورد
حریق انبار	-	-	۵ مورد
حریق موسسات آموزشی	-	-	۲ مورد
حریق موسسات دولتی	-	-	۹ مورد
حریق اماکن عمومی	-	-	۴ مورد
حریق مایعات قابل اشتعال	۲	-	۳ مورد
حریق متفرقه	-	-	۹۶ مورد
جمع کل	۲۴ نفر	-	۳۸۵ مورد

ارایه شده و نمایشگاه‌های آموزشی بر اساس مناسبت‌های مختلف برپا می‌شود.

شامل (لوله نواری، سر لوله ، کویلین، سر لوله‌ی آبرسانی، سه راهی آبرسانی ، نردبان کمربند، لوله نواری ۲ اینچ ، سرففل تور زد روسی ، کلاه، لوله‌ی خرطومی، تشتک دیوار، خرک، کلبه)
• تجهیز ایستگاه تازه تاسیس شماره پنجم به کلیه امکانات اداری، آموزشی، فاهی

اداره‌ی آموزش

واحد آموزش در سازمان آتش نشانی دارای دو بخش آموزش ضمن خدمت و آموزش عمومی است. در بخش آموزشی ضمن خدمت، کلیه‌ی آموزش‌های مورد نیاز پرسنل سازمان (بدو استخدام ، حین خدمت، آموزش‌های اصلی و آموزش‌های تخصصی) ارایه می‌گردد. در بخش آموزش عمومی، کلیه‌ی آموزش‌های مورد نیاز شهروندان شامل مراکز آموزشی ، مدارس ، کارخانجات و مجتمع‌های مسکونی در سطوح مختلف

الف: واحد آموزش ضمن خدمت

- برگزاری کلاس آموزش آتش نشانی به مدت سه هفته در سازمان
 - برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت مدارس و مهدکودک‌ها با حضور مدرسان در مدارس و آموزش عملی
 - برگزاری کلاس‌های آموزشی تئوری و عملی جهت سرایداران مدارس ناحیه‌ی یک و دو سازمان آموزش و پرورش زاهدان.
 - برگزاری کلاس‌های آموزشی تئوری و عملی جهت نیروهای نظامی و انتظامی.
- ### اداره‌ی پیشگیری
- اداره‌ی پیشگیری یکی از زیر مجموعه‌های حوزه‌ی معاونت و پیشگیری سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری زاهدان است که عملکرد واحدهای تشکیل دهنده‌ی آن در هشت ماهه‌ی نخست سال ۸۶ به شرح ذیل می‌باشد:
- ### الف: واحدهای طرح‌های ایمنی :
- بررسی نقشه‌ی مربوط به ساختمانهای چهار طبقه به بالا و ارایه‌ی دستورالعمل ایمنی در مرحله‌ی ساخت و بازدید در مرحله پایان کار در ۲۵ مورد.
 - بازدید ایمنی از شرکت‌ها و موسسات دولتی و خصوصی و ارایه دستورالعمل ایمنی و بررسی نقشه‌های مربوطه ۵ مورد.
 - مکاتبه با سازمان‌های ((تاکسیرانی، اتوبوسرانی، حمل و نقل و پایانه‌ها، راهنمایی و رانندگی و ...)) جهت تجهیز ناوگان حمل و نقل درون شهری و برون شهری به خاموش کننده‌های دستی.
 - مکاتبات و پیگیری‌های لازم با مجامع و امور صنفی جهت بازدید از مراکز مختلف تجاری و ارایه‌ی دستورالعمل ایمنی و صدور تأییدیه‌ی ایمنی قبل از صدور پروانه‌ی کسب از سوی سازمان آتش نشانی .
- ### ب: واحد آموزش عمومی
- برگزاری سه دوره امداد و نجات به مدت ۵۰ ساعت، کمک‌های اولیه‌ی مقدماتی ۳۰ ساعت، آشنایی با تجهیزات آتش نشانی ۳۰ ساعت، جهت پرسنل شهرداری‌های تابع استان.

- برگزاری کلاس آموزش آتش نشانی به مدت سه هفته در سازمان
- برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت مدارس و مهدکودک‌ها با حضور مدرسان در مدارس و آموزش عملی
- برگزاری کلاس‌های آموزشی تئوری و عملی جهت سرایداران مدارس ناحیه‌ی یک و دو سازمان آموزش و پرورش زاهدان.
- برگزاری کلاس‌های آموزشی تئوری و عملی جهت نیروهای نظامی و انتظامی.

اداره‌ی پیشگیری

اداره‌ی پیشگیری یکی از زیر مجموعه‌های حوزه‌ی معاونت و پیشگیری سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری زاهدان است که عملکرد واحدهای تشکیل دهنده‌ی آن در هشت ماهه‌ی نخست سال ۸۶ به شرح ذیل می‌باشد:

الف: واحدهای طرح‌های ایمنی :

- بررسی نقشه‌ی مربوط به ساختمانهای چهار طبقه به بالا و ارایه‌ی دستورالعمل ایمنی در مرحله‌ی ساخت و بازدید در مرحله پایان کار در ۲۵ مورد.
- بازدید ایمنی از شرکت‌ها و موسسات دولتی و خصوصی و ارایه دستورالعمل ایمنی و بررسی نقشه‌های مربوطه ۵ مورد.
- مکاتبه با سازمان‌های ((تاکسیرانی، اتوبوسرانی، حمل و نقل و پایانه‌ها، راهنمایی و رانندگی و ...)) جهت تجهیز ناوگان حمل و نقل درون شهری و برون شهری به خاموش کننده‌های دستی.
- مکاتبات و پیگیری‌های لازم با مجامع و امور صنفی جهت بازدید از مراکز مختلف تجاری و ارایه‌ی دستورالعمل ایمنی و صدور تأییدیه‌ی ایمنی قبل از صدور پروانه‌ی کسب از سوی سازمان آتش نشانی .

واحد تربیت بدنی:

بحث ورزش و آمادگی جسمانی از اصول جدایی نا پذیر سازمان آتش نشانی است و نیروهای عملیاتی و آتش نشانان باید تقویت قوای جسمانی را سر لوحه‌ی کارهای خویش قرار دهند تا بتوانند در مواجهه با حوادث و حریق‌های به وجود آمده از آمادگی لازم و کافی برخوردار باشند. در همین راستا واحد تربیت بدنی سازمان در سال ۸۶ با برنامه ریزی دقیق و اجرای مسابقات گوناگون درون سازمانی و برون سازمانی برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده‌ی خود عمل نمود که اهم این فعالیت‌ها در هشت ماهه‌ی نخست سال ۸۶ به شرح ذیل می‌باشد:

فعالیت های ورزشی درون سازمانی :

- اجرای ورزش صبحگاهی در ایستگاه های پنج گانه.
- اخذ تست آمادگی جسمانی پرسنل عملیاتی سازمان.
- برگزاری مسابقات تنیس روی میز بین پرسنل سازمان و اهدای جوایز به نفرات برتر.
- برگزاری مسابقات والیبال چهار نفره بین ایستگاه های پنج گانه.
- برگزاری مسابقات فوتسال بین ایستگاه های پنج گانه.

فعالیت های ورزشی برون سازمانی :

- برگزاری جلسه‌ی هماهنگی کار گروه ورزشی مسابقات عملیاتی - ورزشی آتش نشانان منطقه‌ی یک کشور در زاهدان.
- برگزاری کلاس توجیهی داوران شرکت کننده در مسابقات عملیاتی - ورزشی منطقه‌ی یک کشور در زاهدان
- تقدیر و اهدای لوح یادبود به داوران شرکت کننده در مسابقات عملیاتی ورزشی آتش نشانان منطقه یک کشور.
- برگزاری مسابقات عملیاتی - ورزشی آتش نشانان منطقه‌ی یک کشور به میزبانی سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری زاهدان.

- مکاتبات و پیگیری های لازم با سازمان نظام مهندسی جهت رعایت مقررات ملی ساختمان به خصوص در موارد مقاوم سازی ساختمان ها در مقابل حریق، مقاوم سازی تأسیسات برق ساختمان ، نصب آسانسور از سوی دفاتر فنی مورد تأیید.
- بازدید و کارشناسی علل حریق و حوادث و ارجاع به مقامات ذیصلاح ۵۰ مورد.

واحد اطلاعات و آمار :

این واحد تمامی برگه های گزارش حریق و حوادث تکمیل شده در حوزه ی عملیات را دریافت، ثبت و ضبط و نگهداری می کند.

بخشی دیگر از فعالیت های واحد پیشگیری :

ضمناً در این واحد نقشه های جامع شهری و محدوده‌ی ایستگاه‌های سازمان بررسی شده و جهت برآورد آب مورد نیاز، در مواقع اضطراری از آب شهری و نصب شیرهای هیدرانت جدید در سطح شهر اقدام می‌نماید.

■ انتخاب تیم مسابقات عملیاتی - ورزشی سازمان آتش نشانی جهت شرکت در مرحله ی نهایی

مسابقات عملیاتی - ورزشی آتش نشانان کشور .

■ شرکت در مرحله ی نهایی مسابقات عملیاتی - ورزشی آتش نشانان کشور در مشهد.

■ شرکت در مسابقات والیبال جام رمضان ادارات شهرستان زاهدان به میزبانی سازمان زندان ها .

■ شرکت در مسابقات فوتسال جام رمضان بین ادارات و سازمان های تابعه شهرداری زاهدان.

■ شرکت در مسابقات فوتسال بین ادارات شهرستان زاهدان به مناسبت هفته ی نیروی انتظامی به میزبانی باشگاه پاس زاهدان.

عناوین کسب شده توسط آتش نشانان در مسابقات برون سازمانی:

- انتخاب مدیر عامل سازمان به عنوان داور مسابقات اروپایی در کشور جمهوری چک.
- انتخاب مدیر عامل سازمان به عنوان رئیس کمیته ی داوران مسابقات عملیاتی ورزشی کشور.
- کسب مقام دوم تیمی در مسابقات عملیاتی - ورزشی آتش نشانان منطقه ی یک کشور در زاهدان.
- کسب مقام پنجم تیمی در مرحله ی نهایی مسابقات عملیاتی ورزشی آتش نشانان کشور در مشهد.
- کسب مقام سوم کشور در ماده دوی چهار درصد متر عملیاتی
- ورزشی آتش نشانان کشور در مشهد.
- انتخاب سه نفر از آتش نشانان زاهدان جهت شرکت در اردوی آمادگی تیم ملی آتش نشانان کشور.
- کسب مقام اول مسابقات فوتسال جام رمضان به مناسبت هفته ی

تفکیک پرسنل بر اساس پست سازمانی (تعداد کل پرسنل ۱۲۰ نفر)

ردیف	عنوان پست سازمانی	تعداد پرسنل در هر پست
۱	آتش نشان	۵۹ نفر
۲	راننده	۳۷ نفر
۳	متصدی حراست	۱ نفر
۴	مسؤول امور مالی	۱ نفر
۵	متصدی امور مالی	۱ نفر
۶	کارشناس خدمات ایمنی	۱ نفر
۷	متصدی ارتباطات	۳ نفر
۸	نجاتگر	۱۲ نفر
۹	تکنسین امداد و نجات	۴ نفر
۱۰	مأمور پذیرایی	۱ نفر

تفکیک پرسنل بر اساس مدرک تحصیلی

ردیف	مدرک تحصیلی	تعداد افراد
۱	لیسانس	۶ نفر
۲	فوق دیپلم	۱ نفر
۳	دیپلم	۵۱ نفر
۴	دانشجو	۱۶ نفر
۵	سیکل	۲۸ نفر
۶	ابتدایی	۹ نفر
۷	خواندن و نوشتن	۱۰ نفر
۸	بی سواد	۱ نفر

تعداد ۲۲ نفر از پرسنل کارمند و ۹۸ نفر کارگر هستند.

- تهیهی بانک سی دی جهت پشتیبانی نرم افزاری سیستم ها
- پشتیبانی سخت افزاری سیستم های کامپیوتری
- پیگیری جهت تهیهی نرم افزار آمار حوادث آتش نشانی
- تهیهی شناسنامهی سخت افزاری کامپیوتر های سازمان
- ثبت حقوق و دستمزد ماهانه پرسنل سازمان
- طراحی و راه اندازی سایت اینترنتی سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی زاهدان در آذر ماه سال ۸۵ به نشانی :

www.zahedanfire.ir

که در این سایت کلیهی اخبار حریق و حوادث، عملکرد ماهانهی سازمان ، برنامه ها و جلسات، دیدارها، فعالیت های ورزشی ، مقالات آموزشی و آموزش های پیشگیری و غیره ثبت و بر روی سایت ارسال می شود. در ضمن تعداد بازدید کننده های سایت تا پایان آبان ماه ۳۳ هزار و ۴۶۷ نفر بوده است.

نیروی انتظامی از بین ۴۵ تیم شرکت کنندهی ادارات شهرستان زاهدان.

- کسب مقام دوم مسابقات والیبال جام رمضان از بین ۱۵ تیم شرکت کنندهی ادارات شهرستان زاهدان به میزبانی سازمان زندان ها.
- کسب مقام اول مسابقات فوتسال بین ادارات و سازمان های تابعهی شهرداری زاهدان.

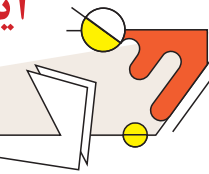
می توان از سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری زاهدان به عنوان یکی از جوان ترین سازمان های استان یاد کرد که میانگین سن پرسنل سازمان ۲۶ سال است.

واحد کامپیوتر

- تجهیز و تهیهی ۱۰ دستگاه کامپیوتر و دستگاه های جانبی از قبیل پرینتر و اسکنر

گزارش عملکرد سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری مشهد - ۹ ماهه‌ی سال ۱۳۸۶

روابط عمومی و امور بین الملل
سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری مشهد

فعالیت های اداره ی آموزش در ۹ ماهه سال ۱۳۸۶

ردیف	اماکن	ساعت	نفر
۱	آموزش ضمن خدمت به پرسنل سازمان آتش نشانی	۳۵۵	۱۰۲۲
۲	آموزش به مهدهای کودک	۳۸۰	۱۰۱۱۰
۳	آموزش عمومی به دانش آموزان مدارس	۶۶۰	۸۲۰۴۸
۴	آموزش به دانش آموزان کار و دانش	۵۵۸	۱۹۴
۵	آموزش عمومی به پرسنل ادارات، کارخانجات، دانشجویان، شهروندان و ...	۱۲۳۶	۲۱۲۶۱
۶	آموزش به عموم در خانه های فرهنگ	۴۰	۱۷۸۰
۷	افتخاری	۶۰	۹۰
۸	بازدید آموزشی	۱۹۸	۱۱۳
۹	مساجد	۲	۱۰
	جمع	۳۴۸۹	۱۱۶۶۱۸

فعالیت های واحد پیشگیری در نه ماهه سال ۱۳۸۶

ردیف	عنوان فعالیت	تعداد
۱	بازدید از اصناف با درخواست شهرداری های مناطق	۳۹۲۸
۲	بازدید از اصناف پس از انجام موارد ایمنی	۴۲۳
۳	بازدید از مهدکودک ها با درخواست سازمان بهزیستی	۱۲۰
۴	بازدید از اصناف با درخواست اتحادیه ها	۶۹
۵	بازدیدهای حریق و حادثه	۱۸
۶	بازدیدهای متفرقه (کارخانه، بیمارستان، پاساژ، انبار و ...)	۳۵۲
۷	شرکت در جلسات	۵۲
۸	انجام مکاتبات و اعلام گزارش بازدیدها به فرمانداری محترم، مدیریت محترم اماکن، نیروی انتظامی و ...	۲۹۸
۹	صدور عدم تأییدیه	۳۷۴
	جمع بازدیدها	۵۶۳۴

تعداد اطفای حریق و نجات و امداد سال ۱۳۸۶

مورد	سال	حریق نه ماهه	نجات و امداد هشت ماهه	جمع
تعداد		۲۷۴۸	۱۶۶۴	۴۴۱۲

فعالیت های واحد نظارت در نه ماهه اخیر سال ۱۳۸۶

ردیف	عنوان فعالیت	تعداد
۱	بررسی نقشه های ساختمانی زیر ۵ سقف و ارایه ی دفترچه ایمنی	۴۸۲۰
۲	کنترل، بررسی و تأیید نقشه های ساختمانی ۵ سقف و بالاتر (کاربری های: مسکونی، اقامتی، تجاری، صنعتی، آموزشی، درمانی، اداری و ...)	۲۰۳۱
۳	بازدید ساختمانی (کاربری های: مسکونی، اقامتی، تجاری، صنعتی، آموزشی، درمانی، اداری و ...) و نیز برج ها، پاساژها، مجتمع های تجاری	۲۶۰۰
۴	صدور جوابیه (صدور تأیید ایمنی برای پروانه و پایانکار سفتکاری و پایانکار بهره برداری برای کاربری های فوق	۴۷۰۸
۵	مشاوره رایگان پروانه ساختمانی (نقشه های پروانه + نقشه های اجرایی)	۵۰۵۸
۶	برگزاری کمیسیون فنی و ایمنی (سازمان + شهرسازی)	۳۳۴
۷	برگزاری کمیسیون فنی و ایمنی واحد نظارت	۰
	جمع	۱۹۵۵۱

اهم فعالیت های عمرانی سازمان

هدف یا شرح مختصر از پروژه	مرکز آموزش سپاد (فاز یک)
اعتبار پروژه	۱ / ۵۰۰ / ۰۰۰ / ۰۰۰
منابع تأمین بودجه	سازمان شهرداری ها و دهیاری های وزارت کشور
آدرس پروژه (محل اجرا)	جنب میدان سپاد
تاریخ شروع پروژه	سال ۱۳۸۶
تاریخ اتمام پروژه	سال ۱۳۸۷
مرحله ی انجام پروژه	اسکلت فلزی
پیشرفت فیزیکی پروژه (درصد)	۸۰ %
سایر توضیحات	انجام فنداسیون، اجرای اسکلت ساختمانی، قالب بندی و بتن ریزی سقف
هدف یا شرح مختصر از پروژه	ایستگاه حریق بازار رضا(ع)
اعتبار پروژه	۱ / ۴۰۰ / ۰۰۰ / ۰۰۰
منابع تأمین بودجه	کمک شهرداری در قالب بودجه عمرانی
آدرس پروژه (محل اجرا)	جنب بازار رضا(ع)
تاریخ شروع پروژه	سال ۱۳۸۵
تاریخ اتمام پروژه	سال ۱۳۸۶
مرحله ی انجام پروژه	نازک کاری
پیشرفت فیزیکی پروژه (درصد)	۸۰ %
سایر توضیحات	در شش ماهه اول سفتکاری انجام شده است

سایر فعالیت های سازمان

- تجهیز نمودن ایستگاه ها به سیستم کامپیوتر، اتوماسیون اداری و
- ایجاد به شبکه های LAN و WAN
- تهیه ی چشم انداز های مطالعاتی آموزش شهروندی
- تهیه ی چشم انداز چشم انداز دو ساله اداره آموزش
- طرح جامع ایمنی شهری
- طرح هوشمندسازی اطلاعات در مدیریت بحران
- طرح شناسایی فاکتورهای مؤثر در بروز بحران
- طرح شناسایی فاکتورهای مؤثر در بروز حوادث شهری
- طرح ۳ سالانه تجهیزات و ماشین آلات سازمان

- تهیه ی چشم انداز استراتژیک سازمانی با افق کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت
- طرح ساماندهی و الکترونیکی کردن محتوای اطلاعات سازمان
- طرح جامع مطالعاتی مدیریت بحران
- طرح جامع اطلاع رسانی
- طرح تهیه CD آموزشی برای کلیه شهروندان
- ارزیابی طرح موزه سازمان با هدف یکپارچه نمودن و فراخوان تجهیزات سنتی که خصوصیت نمایشگاهی را دارا باشند.
- ارزیابی طرح کتابخانه تخصصی سازمان و ایجاد واحد ترجمه به منظور ارتقای علمی و یکپارچه سازی کتاب های تخصصی ایمنی و آتش نشانی و ترجمه کتب و مقالات مربوط به ایمنی
- تشکیل کمیته درآمدی
- پیگیری نصب صد دستگاه شیر آتش نشانی با حدود ۴۰ درصد پیشرفت
- پیگیری نصب حدود هشتاد دستگاه شیر آتش نشانی با حدود ۳۰ درصد پیشرفت
- پیگیری و آماده نمودن ۵ دستگاه خودرو اطفای حریق که قبلاً در ردیف مزایده قرار داشته که پس از بازسازی در اختیار ایستگاه ها و خط سرویس گذاشته شده است.
- پیگیری طراحی و مناقصه تجهیز و ساخت ۴ دستگاه کامیون پشتیبانی (خودروهای مزایده ای)
- پیگیری درخصوص طراحی قفسه بندی و جانمایی تجهیزات

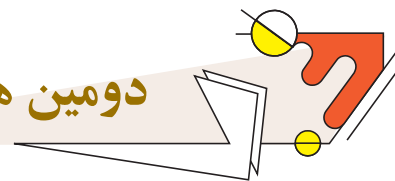
- دعوت از ده شرکت دارای خودرو آتش نشانی جهت استفاده از امکانات و توان عملیاتی آنها در هنگام بروز حوادث
- تهیه نشریه آموزشی «پیام آموزش» بصورت ماهانه
- تهیه و تکمیل نرم افزار بانک اطلاعاتی پرسنل عملیاتی، اداری و آتش نشانان افتخاری
- معرفی شرکت های کالای ایمنی متخلف به دادگاه
- پیگیری به منظور ساخت و تجهیز پنج دستگاه تانکر پشتیبانی
- پیگیری مربوط به پیش بینی اصلاح و متمم سال ۸۶ و بودجه سال ۸۷
- پیگیری درخصوص اخذ سه درصد انواع بیمه آتش سوزی
- پیگیری اخذ واریز مابه التفاوت هزینه المپیاد، عقد قرارداد با شرکت حسابرسی و ...
- انجام مکاتبات با سازمان نظام مهندسی و اداره نظارت شهرداری منطقه ثامن، اداره استاندارد
- تشکیل و برگزاری کمیسیون واحد فنی نظارت، کمیته تدوین ضوابط و دستور العمل های ایمنی ساختمان ها
- بازدید دوره ای از خودروهای ایستگاه های بیست و سه گانه و انجام امور تعمیرات به منظور رفع نواقص همچنین امدادسانی به خودروهایی که در محل عملیات دچار نقص گردیده اند.

- و ادوات در ۴ دستگاه خودروی AXORE جدید در راستای افزایش توان حمل تجهیزات
- برنامه ریزی در خصوص جمع آوری تجهیزات اضافی ایستگاهها در راستای جلوگیری از مستهلک شدن آنها و نگهداری ابزار و ادوات مزبور
- طراحی و تجهیز خودروی پشتیبانی تجهیزات در راستای استفاده بهینه از ابزار در حوادث بزرگ
- انجام ۵ مانور عملیاتی با مشارکت جمعیت هلال احمر و بسیج در راستای افزایش توان عملیاتی پرسنل
- پیگیری درخصوص افزایش فضای آسایشگاه و آشپزخانه ایستگاه ۲۰ آتش نشانی و تأسیسات آن با مشارکت شرکت قطارشهری
- تشکیل حوزه عملیات ویژه در راستای ارتقای توان عملیاتی حوزه‌ی نجات و امداد
- پیگیری و شناسایی زمین جهت ساخت ایستگاه های جدید
- مکاتبات با آتش نشانی کلانشهرها و تشکیل کمیته ای جهت تامین نقشه و تیپ ایستگاه ها
- تشکیل کمیته فنی در راستای یکنواخت سازی در خرید تجهیزات
- تنظیم دستور العمل استفاده از شبکه بی سیم که موجب خدمات دهی بهتر و کاهش استهلاک تجهیزات شده است.
- افزایش فضای آشپزخانه ایستگاه ۲ و ۸ در راستای نگهداری خودروهای AXORE
- برگزاری یک دوره آموزش جهت نیروهای جدید الاستخدام
- برنامه ریزی آموزش غواصی برای ده نفر از پرسنل واجد شرایط در راستای ارتقای توان عملیاتی
- شناسایی نواحی شهرداری که شرایط استقرار خودرو آتش نشانی را دارند به منظور افزایش ایستگاه و کاهش زمان رسیدن به محل حریق
- پیگیری اخذ زمین جهت ساخت ایستگاه از مناطق شهرداری که در مناطق ۴، ۷، ۹ و ۱۲ توسط سازمان میادین شناسایی و در حال واگذاری می باشد.

دومین همایش مقابله با سوانح طبیعی

حادثه به منظور مدیریت شبکه‌ی حمل‌ونقل در زمان وقوع سوانح طبیعی» بود.

این همایش در روز چهارشنبه پنجم دی، در سه سالن ادامه یافت و استادان و متخصصان فن، مقالات خود را در زمینه‌های مختلف سوانح طبیعی، مثل زلزله، زمین لغزش، سیل، فروچال، آتش سوزی، خشکسالی، طوفان سونامی را ارائه نمودند. ارائه‌ی مقالات «پوستری» و همچنین نمایشگاه مجاور همایش، که با حضور برخی سازمان‌ها و نهادهای فعال در زمینه سوانح بر پا شده بود، از دیگر بخش‌های همایش بود.

دومین همایش مقابله با سوانح طبیعی در عصر روز چهارشنبه پنجم دی‌ماه خاتمه یافت.

در تاریخ چهارم و پنجم دی ماه سال جاری دومین همایش مقابله با سوانح طبیعی به همت قطب علمی مهندسی نقشه برداری و مقابله با سوانح طبیعی، در تالار شهید چمران دانشگاه تهران برگزار گردید.

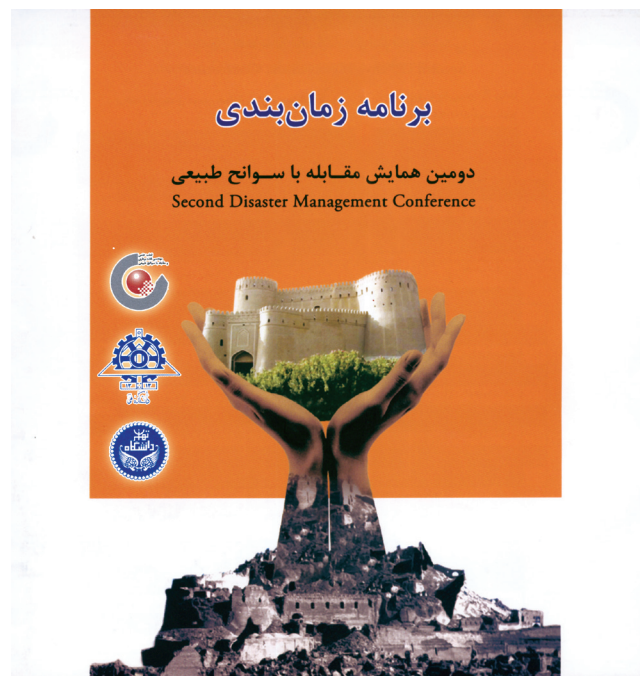
وزارت کشور، ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه‌ی کشور، از جمله همکاران این همایش بودند. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، استانداری تهران، ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه‌ی کشور، قرارگاه سازندگی خاتم الانبیا (ص)، شرکت مهندسی مشاور مهتاب قدس، سازمان مدیریت بحران شهر تهران، سازمان نقشه‌برداری کشور، انجمن علمی مهندسی نقشه‌برداری و ژئوماتیک ایران از حامیان این همایش بودند.

مراسم افتتاحیه‌ی این همایش رأس ساعت ۹:۴۵ با سرود جمهوری اسلامی ایران و تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید شروع گردید. سپس فیلم کوتاهی از «زلزله‌ی بم» به نمایش درآمد.

خیر مقدم و سخنرانی افتتاحیه، توسط دکتر نیلی، ریاست پردیس فنی، انجام گرفت. سپس دکتر دلاور به معرفی قطب علمی نقشه‌برداری و سوانح طبیعی پرداخت. سخنران بعدی، دکتر تابش بود که قطب علمی مهندسی و مدیریت زیر ساخت‌ها را معرفی نمود.

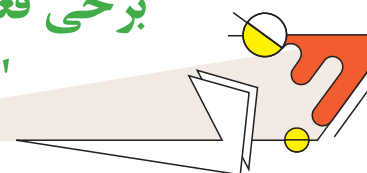
در ادامه، جناب آقای مهندس حسین باقری، مدیر کل ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه‌ی کشور، سخنرانی نمود. سخنران پایانی، دکتر مازیار حسینی، رییس سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران بود.

از نکات جالب توجه این همایش، ارائه‌ی مقاله‌ی جناب آقای دکتر محمود احمدی نژاد رییس جمهوری اسلامی ایران، با عنوان «سامانه‌ی فرماندهی

برخی فعالیت‌های انجام شده به مناسبت ۵ دی "روز ملی ایمنی در برابر زلزله"

مهدهای کودک روش‌های ایمنی و مقابله با آثار زلزله، اعم از پناه‌گیری در نقاط امن، شیوه‌ی خروج اضطراری از ساختمان و... را فرا گرفتند. همچنین به همین مناسبت، اطلاعیه‌های آموزشی به روی خودروهای عمومی شهر آمل نصب گردید. ارایه‌ی مطالب آموزشی متنوع در سایت آتش‌نشانی آمل در ارتباط با ایمنی در مقابل زلزله، از دیگر فعالیت‌های سازمان یاد شده بود.

"زلزله خطرناک نیست، ما آن را خطر ساز می‌کنیم"، "فرار از زلزله محال است، زندگی با زلزله را بیاموزیم"، از عناوین این مطالب آموزشی بود.

* به مناسبت ۵ دی ماه، سالگرد زلزله‌ی بم و روز ملی ایمنی در برابر زلزله از سوی انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، بروشوری با عنوان «ایمنی خانواده در برابر زلزله» چاپ و توزیع شد.

فعالیت‌های سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری

آمل

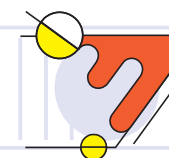
به مناسبت روز ملی ایمنی در برابر زلزله، توسط واحد آموزش سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی آمل، آموزش آمادگی در هنگام وقوع زلزله در مهدهای کودک شهر آمل انجام شد. طی این دوره‌ی آموزشی، کودکان

گزارش تصویری اقدامات آموزشی و خدمات ایمنی شهرداری آمل:

پورمحمدی وزیر سابق کشور: ایران نیازمند نظام جامع مدیریت بحران است

آمادگی، پیش‌بینی، پیشگیری، بازسازی و مدیریت بحران در کشور سامان بهینه‌ای به خود می‌گیرد.

وی بیان داشت: مدیریت در شرایط بحرانی وقوع حوادث امری بسیار مهم است و نوع فرماندهی و رفتار متولیان امر نقش بسیار موثری در کاهش خسارات و نیز دامنه بحران دارد.

پورمحمدی همچنین گفت: اقدام هماهنگ و همزمان در مواقع بروز بحران و حادثه نیز از جمله مسایل مهمی است که اگر با نظارت کافی انجام شود، می‌تواند بسیاری از مسایل حاشیه‌ای مربوط به بحران را حل کند.

وی با اشاره به گستردگی و ادامه‌دار بودن سرمای اخیر در ۳۰ استان کشور گفت: در حال حاضر ۴۶۸ میلیون متر مکعب گاز در کشور تولید و به همان میزان نیز مصرف می‌شود که

بی‌خیالی، خوش‌خیالی و فراموش کردن بحران پس از عادی شدن وضعیت به هیچ وجه به مصلحت کشور نیست.

وی بیان کرد: باید با تقویت امکانات و تجهیزات پیش‌بینی و به خصوص با انجام اقدامات پیشگیری متناسب با شرایط و اقلیم‌های مختلف کشور جدول منطقه‌ای و استانی تهیه و براساس آن عمل کنیم.

وی با ابزار خرسندی از تصویب ایجاد "سازمان مدیریت بحران کشور" در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی اظهار داشت: ایجاد این سازمان یک گام به پیش برای مدیریت مواقع بروز بحران در کشور است.

پورمحمدی همچنین اضافه کرد: با متمرکز کردن امکانات و تجهیزات و نیز مدیریت در ستادهای استانی آن، بحث امداد و نجات،

وزیر سابق کشور گفت: ایران به علت حادثه‌خیز بودن نیازمند نظام جامع مدیریت بحران و آمادگی برای مواقع اضطراری است. به گزارش خبرنگار ایرنا، حجت‌الاسلام مصطفی پورمحمدی عصر سه‌شنبه ۸۶/۱۰/۲۵ در جلسه ستاد غیرمترقبه استان اردبیل افزود:

اشکال اساسی دارد ولی با این حال مشکل فعلی براساس امکانات و شرایط موجود بیش از این قابل مدیریت نیست و فقط می‌توان با کم کردن مصرف در مناطق دیگر کشور و افزایش فشار در شبکه، گاز مصرفی استان اردبیل را تامین کرد.

وزیر سابق کشور ضمن ابراز همدردی با مردم استان اردبیل به خصوص مردم شهرهای خلخال و مشگین شهر به علت قطعی ۱۳ روزه گاز در این منطقه افزود: مردم این منطقه واقع بین و قدرشناس هستند و تلاش ما نیز انی است که در حداقل زمان مشکل گاز این استان را حل کنیم.

برقی مجهز کنند.

وی اقدام برای جایگزینی الگوی مصرف سوخت، بهره‌گیری از سوخت‌های جایگزین و نیز مدیریت منابع سوخت را اقدامی ملی دانست و اضافه کرد: علاوه بر مردم، مسوولان و رسانه‌ها نیز می‌توانند نقش موثری در بهینه‌سازی و مدیریت مصرف سوخت ایفا کنند.

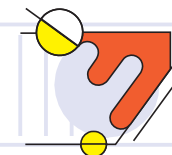
وزیر سابق کشور اظهار داشت: هم اکنون ۵۱ درصد گاز کشور را ۳۱ درصد شهروندان مصرف می‌کنند و گاز مصرفی شهروندان ایران به قیمت یک چهارم نرخ‌های جهانی در کشور به مصرف می‌رسد. وی همچنین بیان کرد شبکه انتقال گاز در کشور به خصوص خط انتقال گاز به استان اردبیل

این میزان مصرف نیازمند مدیریت با استفاده از روش‌های بهینه‌سازی مصرف سوخت است.

به گزارش خبرنگار جمهوری اسلامی وی همچنین بر چاره‌اندیشی اساسی برای بحران سرمای فعلی حاکم در کشور در مراجع و دستگاه‌های اجرایی مرتبط تاکید کرد و افزود: آنچه در ظرفیت مدیریت کشور قرار داشت در بحران سرمای اخیر به کار گرفته شد.

وی خواستار جایگزینی نوع سوخت و چندگانه شدن منبع سوخت اماکن و صنایع در مناطق مختلف کشور شد و بیان کرد: علاوه بر این مردم نیز باید به یاری دولت و مسوولان بشتابند و منازل خود را به بخاری‌های نفتی و

جلسه‌ی ستاد حوادث استان اردبیل با حضور وزیر سابق کشور تشکیل شد

وزیر سابق کشور در جلسه‌ی ستاد حوادث استان اردبیل ضمن ابراز همدردی با مردم استان اردبیل به خصوص مردم شهرهای خلخال و مشگین شهر به علت قطعی گاز در این منطقه اظهار داشت: مردم این منطقه واقع بین و قدرشناس هستند و تلاش ما نیز این است که در حداقل زمان ممکن مشکل گاز این استان را حل کنیم.

به گزارش روابط عمومی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، جلسه‌ی ستاد حوادث غیرمترقبه‌ی استان اردبیل شامگاه روز سه‌شنبه

۱۳۸۶/۱۰/۲۵ با حضور وزیر سابق کشور به منظور بررسی اقدامات و راه‌های حل بحران قطع ۱۳ روزه‌ی گاز در دو شهر خلخال و مشگین‌شهر و همچنین افت محسوس فشار گاز شهرهای تابعه‌ی استان در محل استانداری اردبیل تشکیل شد.

حجت‌الاسلام والمسلمین پورمحمدی در این جلسه با اشاره به گستردگی و ادامه‌دار بودن سرمای اخیر در ۳۰ استان کشور گفت: در حال حاضر ۴۶۸ میلیون متر مکعب گاز در کشور تولید و به همان میزان نیز مصرف می‌شود که این میزان مصرف نیازمند مدیریت با استفاده از

روش‌های بهینه‌سازی مصرف سوخت است. وی همچنین بر چاره‌اندیشی اساسی برای بحران سرمای فعلی حاکم در کشور در مراجع و دستگاه‌های اجرایی مرتبط تاکید کرد و افزود: آنچه در ظرفیت مدیریت کشور قرار داشت، در بحران سرمای اخیر به کار گرفته شد.

وی خواستار جایگزینی نوع سوخت و چندگانه شدن منبع سوخت اماکن و صنایع در مناطق مختلف کشور شد و بیان کرد: علاوه بر این مردم نیز باید به یاری دولت و مسوولان بشتابند و منازل خود را به بخاری‌های نفتی و

برقی مجهز کنند.

وی اقدام برای

جایگزینی الگوی مصرف سوخت، بهره‌گیری از سوخت‌های جایگزین و نیز مدیریت منابع سوخت را اقدامی ملی دانست و اضافه کرد: علاوه بر مردم، مسؤولان و رسانه‌ها نیز می‌توانند نقش مؤثری در بهینه‌سازی و مدیریت مصرف سوخت ایفا کنند.

وزیر سابق کشور اظهار داشت: هم اکنون ۵۱ درصد گاز کشور را ۳۱ درصد شهروندان مصرف می‌کنند و گاز مصرفی شهروندان ایرانی به قیمت یک چهلیم نرخ‌های جهانی در کشور به مصرف می‌رسد.

وی همچنین بیان کرد: شبکه‌ی انتقال گاز در کشور به خصوص خط انتقال گاز به استان اردبیل اشکال اساسی دارد؛ ولی با این حال مشکل فعلی براساس امکانات و شرایط موجود بیش از این قابل مدیریت نیست و فقط می‌توان با کم کردن مصرف در مناطق دیگر کشور و افزایش فشار در شبکه، گاز مصرفی استان اردبیل را تامین کرد.

وزیر کشور سابق در این جلسه برای عملی شدن مجموع درخواست‌ها و پیشنهادهای استان در این جلسه قول مساعد داد و گفت: نیازهای فوری و ضروری استان در اسرع وقت تامین خواهد شد.

پورمحمدی خواستار دوگانه سوز شدن

مراکز و اماکن خدماتی و صنعتی با میزان مصرف سوخت زیاد گاز شد و گفت: مردم نیز باید خود را برای چنین شرایطی آماده کنند.

وی بیان کرد: برای سال آینده همه‌ی نیازمندی‌های استان اردبیل را به منظور مقابله با چنین سرمای ادامه داری، تأمین خواهیم کرد. وزیر کشور سابق در بخش دیگری از سخنانش در زمینه‌ی تمهیدات دولت برای مقابله با حوادث غیرمترقبه گفت: ایران به علت حادثه‌خیز بودن نیازمند نظام جامع مدیریت بحران و آمادگی برای مواقع اضطراری است.

پورمحمدی افزود: بی‌خیالی، خوش‌خیالی و فراموش کردن بحران پس از عادی شدن وضعیت به هیچ وجه به مصلحت کشور نیست. وی بیان کرد: باید با تقویت امکانات و تجهیزات پیش‌بینی و به خصوص با انجام اقدامات پیشگیری متناسب با شرایط و اقلیم‌های مختلف کشور جدول عمل منطقه‌ای و استانی تهیه و براساس آن عمل کنیم.

وی با ابزار خرسندی از تصویب ایجاد "سازمان مدیریت بحران کشور" در جلسه‌ی امروز مجلس شورای اسلامی اظهار داشت: ایجاد این سازمان گامی به جلو در جهت مدیریت مواقع بروز بحران در کشور است.

پورمحمدی همچنین اضافه کرد: با متمرکز کردن امکانات و تجهیزات و نیز مدیریت در ستادهای استانی آن، بحث امداد و نجات،

آمادگی، پیش‌بینی، پیشگیری، بازسازی و مدیریت بحران در کشور سامان بهینه‌ای به خود می‌گیرد.

وی بیان داشت: مدیریت در شرایط بحرانی وقوع حوادث امری بسیار مهم است و نوع فرماندهی و رفتار متولیان امر نقش بسیار مؤثری در کاهش خسارات و نیز دامنه‌ی بحران دارد.

پورمحمدی همچنین گفت: اقدام هماهنگ و همزمان در مواقع بروز بحران و حادثه نیز از جمله مسایل مهمی است که اگر با نظارت کافی انجام شود، می‌تواند بسیاری از مسایل حاشیه‌ای مربوط به بحران را حل کند.

گزارش استاندار اردبیل

استاندار اردبیل نیز در این جلسه گفت:

میلیارد ریال اعلام کرد و گفت: ۳۳ هزار هکتار

از مزارع و باغ‌های این استان در اثر این سرما دچار خسارت شده‌اند ولی میزان خسارات دقیق نیست و در صورت ادامه‌ی موج سرما این خسارت افزایش خواهد یافت.

استاندار اردبیل تقویت گاز شهرستان‌های خلخال و مشگین‌شهر، اختصاص ۱۵ میلیارد ریال برای آماده‌سازی شرایط و امکانات لازم به منظور مقابله با موج ادامه‌دار سرما، تأمین چهار هزار دستگاه بخاری برای کلاس‌های آموزش و پرورش استان، اختصاص چهار دستگاه نمک پاش جاده‌ای، اختصاص هشت میلیارد ریال برای تأمین خسارت منابع آب روستایی و شش میلیارد ریال برای تأمین خسارت آب شهری و چند دستگاه برف‌روب و ماشین‌آلات راه‌داری را از جمله نیازهای اولیه‌ی این استان در وضعیت فعلی اعلام کرد.

استفاده و ارایه به مردم در صورت ادامه‌ی قطعی گاز خبر داد.

وی با اشاره به توزیع دومیلیون و ۲۲۶ هزار لیتر نفت سفید و توزیع روزانه ۵۱ تن گاز مایع در بین شهروندان این استان، از زمان آغاز موج سرما در منطقه گفت: تاکنون دوهزار کنتور آب در استان به علت یخ‌زدگی ترکیده است؛ ولی با این حال مشکل قطعی آب به علت برودت هوا در این منطقه جدی نیست.

نیکزاد افزود: با قطعی گاز در اثر افت فشار، واحدهای صنعتی و بخش کشاورزی استان دچار خسارت شده است؛ به طوری که کارخانه آرناویل تأیر که یکی از بزرگ‌ترین واحدهای تولید لاستیک کشور است، خط تولید خود را متوقف کرده و گاز کارخانه سیمان اردبیل نیز از زمان جدی شدن کمبود گاز در استان قطع شده است.

وی میزان خسارت بخش کشاورزی استان را در اثر سرمازدگی محصولات بیش از ۱۷۵

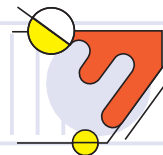
مدیریت در مواقع بروز بحران باید به ارزش تبدیل شود و همه مردم و مسؤولان باید خود را برای شرایط بحرانی آماده کنند.

علی نیکزاد افزود: دو شهر خلخال و مشگین‌شهر در این استان بیش از ۱۳ روز است که دچار قطعی گاز شده‌اند؛ ولی تلاش همه‌ی مسؤولان استان این است که مردم این دو شهر و برخی شهرهایی که دچار این مشکل شده‌اند، بیش از این با قطعی گاز مواجه نشوند.

وی با اشاره به تأمین ۷۸۰ هزار قرص نان مورد نیاز این دو شهرستان از طریق پخت در مرکز استان به علت قطع گاز نانواپی‌ها گفت: برای تأمین نان مردم اقدام به دوگانه سوز کردن نانواپی‌های شهرستان‌های استان کرده‌ایم و تاکنون ۶۰۰ مشعل دوگانه سوز تحویل نانواپی‌های استان شده است.

استاندار اردبیل همچنین از توزیع پنج هزار دستگاه والور در بین مردم شهرستان خلخال و مشگین‌شهر و نیز تأمین ۲۰ هزار والور برای

تاکید رییس ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور بر استفاده از البسه‌ی فرم و درجات مصوب توسط مدیران و نیروهای ستادی و عملیاتی آتش‌نشانی‌ها

و دهیاری‌های کشور، در نامه‌ی رییس ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور به معاونان هماهنگی امور عمرانی استانداری‌ها بر عدم استفاده از خودروها، تجهیزات و نیروهای آتش‌نشانی در

نکاتی از سوی سازمان‌های آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری‌ها به منظور تقویت جایگاه آن‌ها و کاهش اثرات حوادث و آتش‌سوزی تأکید نمود. به گزارش روابط عمومی سازمان شهرداری‌ها

فرآتش‌پاد سیدمهدی هاشمی رییس ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور با ارسال نامه‌ای به استانداری‌ها ضمن تأکید بر اهمیت موضوع ایمنی و آتش‌نشانی در شهرها بر رعایت

امور غیر تخصصی تأکید شده است.

وی همچنین بر توجه و پیگیری نصب شیرهای آتش نشانی در سطح شهرهای استان تأکید نموده است.

استفاده از البسه‌ی فرم و درجات مصوب (طبق شرایط احراز درجات آتش نشانی) توسط کلیه‌ی مدیران و نیروهای ستادی و عملیاتی آتش نشانی‌های استان از دیگر مواردی بود که در نامه‌ی فرآتش‌پاد سیدمهدی هاشمی رییس ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی کشور مورد تأکید قرار گرفته است.

تأکید به شهرداری‌های استان جهت آموزش مأمورین آتش نشانی همچنین به کارگیری ضوابط ابلاغی در خصوص جذب نیروهای کارآمد از جمله استخدام نیروهای جوان، متخصص و متعهد از دیگر مفاد نامه‌ی مزبور بود.

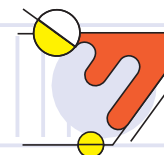
شهرداری‌های استان با ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی‌های کشور با قید عنوان و درجه‌ی مربوطه انجام پذیرد.

به نقل از سایت سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

فرآتش‌پاد سیدمهدی هاشمی رییس ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی کشور همچنین در این نامه تأکید نموده است که کلیه‌ی مکاتبات سازمان‌های آتش نشانی و خدمات ایمنی

در راهماندگان از زیر خوارها برف نجات یافتند

۳ بامداد ابتدا و انتهای تونل، برف‌روبی و تمامی خودروهای در راه‌مانده از میان برف خارج شدند.

به گفته‌ی وی، این حادثه جز وارد کردن خسارات جزئی تلفات جانی به همراه نداشت.

سرهنگ علیشاهی همچنین به ایسنا گفت: این محور همچنان برای برف‌روبی کامل مسدود است؛ چرا که شرایط بازگشایی را در حال حاضر ندارد.

رییس مرکز کنترل و فرماندهی پلیس راه کشور با اعلام این‌که در صورت مسدود نشدن این محور به طور قطع با حادثه‌ی ناگواری در پی در راه‌ماندگی تعداد زیادی از هموطنان مواجه می‌شدیم، خاطر نشان کرد: مسؤولان ارشد حاضر در محل در کمترین زمان ممکن نسبت به تخلیه‌ی خودروهای در راه‌مانده اقدام کردند و به این ترتیب این محور پس از پاکسازی کامل بازگشایی می‌شود.

به نقل از سایت مدیریت بحران ایران (ایدمان)

وی اضافه کرد: این حادثه در حالی رخ داد که تعداد زیادی از خودروها داخل تونل گدوک قرار داشتند و بهمن به ارتفاع یکصد متر ابتدا و انتهای تونل را مسدود کرد.

با وقوع این حادثه، حدود ۴۰ دستگاه خودرو سواری و سنگین داخل تونل گرفتار برف شده و تعدادی نیز که در خارج از تونل قرار داشتند، با سقوط بهمن در محوطه‌ی مقابل و کولاک در منطقه‌ی پشت خودرو مواجه شدند. در این حال بلافاصله رییس پلیس راه کشور حدود ساعت ۱ بامداد در منطقه حاضر شده و نسبت به هدایت عملیات امدادی و نجات در راه‌ماندگان اقدام نمود.

رییس مرکز کنترل و فرماندهی پلیس راه کشور با بیان این‌که پس از وقوع این حادثه نیروهای امدادی سازمان راهداری، اورژانس و هلال‌احمر در محل حاضر شده و عملیات امدادرسانی را آغاز کردند، تاکید کرد: با یک عملیات منسجم حدود ساعت

به دنبال افزایش دما و سقوط بهمن سنگین در محور فیروزکوه، ده‌ها خودرو در راه‌مانده زیر خوارها برف گرفتار شدند؛ رییس مرکز کنترل و فرماندهی پلیس راه کشور اعلام کرد: با اعزام اکیپ‌های امدادی و انسداد محور فیروزکوه، تمامی در راه‌ماندگان نجات یافتند.

سرهنگ علیشاهی که در عملیات ۴ ساعته‌ی نجات در راه‌ماندگان در محور فیروزکوه به همراه رییس پلیس راه کشور حاضر شده بود، با تشریح حادثه‌ی شب گذشته گفت: ساعت ۲۲:۳۰ شب گذشته یازدهم بهمن ماه، سقوط بهمن جزئی در محدوده‌ی محور فیروزکوه بعد از گدوک به پلیس راه گزارش و بلافاصله پس از دریافت این گزارش محور فیروزکوه مسدود شد و تعدادی خودرو که در محور قرار داشتند، از سوی اکیپ‌های پلیس راه در حال تخلیه بودند که ساعت ۲۴ مجدداً سقوط بهمن سنگینی در همان منطقه شرایط را بحرانی کرد.

شبکه‌ی باند په‌ن ایران به رتبه نخست در خاورمیانه دست یافت

رویدادهای لرزه‌ای کشور را ثبت و از طریق سیستم ماهواره‌ای به طور پیوسته و "بروز" به مرکز شبکه واقع در پژوهشگاه تهران ارسال می‌کنند.

این اطلاعات به صورت شبانه‌روزی در مرکز شبکه مورد پردازش قرار می‌گیرد و نتایج آن از طریق پست الکترونیک و پیامک به اطلاع مسؤولان ذیربط رسانده می‌شود.

به نقل از سایت مدیریت بحران ایران (ایدمان)

استاندارد جهانی قرار گرفته است. دکتر غلام جوان دولویی افزود: این دو ایستگاه در شهرهای رامهرمز (خوزستان) و بجنورد (خراسان شمالی) همزمان با آغاز دهه فجر راه‌اندازی شدند که اکنون تعداد ایستگاه‌های شبکه ملی لرزه‌نگاری باند په‌ن کشور به ۱۸ ایستگاه رسیده است. وی اظهار داشت: تا پایان برنامه‌ی چهارم توسعه تعداد ایستگاه‌های لرزه‌نگاری باند په‌ن پژوهشگاه به صورت مستمر

شبکه‌ی باند په‌ن لرزه‌نگاری ایران با راه‌اندازی دو ایستگاه لرزه‌نگاری دائم در استان‌های خوزستان و خراسان شمالی رتبه‌ی نخست را کسب کرد. به گزارش ایرنا به نقل از پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، مدیر شبکه لرزه‌نگاری باند په‌ن پژوهشگاه زلزله‌شناسی گفت: این ایستگاه‌ها توسط این پژوهشگاه راه‌اندازی شد و اکنون شبکه‌ی لرزه‌نگاری کشور در ردیف شبکه‌های

۲۰ فروند بالگرد و ۲۰۰ دستگاه آمبولانس به تجهیزات هلال احمر افزوده می‌شود

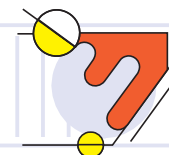
چه سریع‌تر در کنار فرودگاه شیراز، پایگاه هوایی امدادی ایجاد شود.

وی گفت: دولت از محل بودجه حوادث حدود یک‌هزار میلیارد ریال برای تقویت امداد و نجات در استان‌ها اختصاص داده که تاکنون ۵۰ درصد آن محقق شده است.

به نقل از سایت مدیریت بحران ایران (ایدمان)

فروند بالگرد و ۲۰۰ دستگاه آمبولانس از خارج کشور خریداری می‌کنیم که هم اکنون آمبولانس‌ها در حال ورود به کشور هستند. دکتر خاتمی ایجاد پایگاه هوایی مطابق با شاخص‌های لازم را مهم‌ترین عامل توزیع بالگرد در استان‌ها از جمله استان فارس اعلام کرد و افزود: امیدوارم با همکاری مسؤولان، هر

مدیر عامل جمعیت هلال احمر ایران اعلام کرد: با تصویب هیأت دولت، ۲۰ فروند بالگرد امدادی به این جمعیت افزوده می‌شود. دکتر مسعود خاتمی افزود: با خرید تعدادی آمبولانس و بالگرد از داخل و خارج کشور، وضعیت امدادرسانی زمینی و هوایی فعال‌تر می‌شود. وی گفت: با مصوبه‌ی هیأت دولت، ۲۰

قاتل نامریی جان ۱۲ شهروند آذربایجان شرقی را گرفت

باخته بودند و با روند فعلی، هشدارهای ایمنی و اطلاع‌رسانی به شهروندان در این زمینه کاملاً ضروری است. سهل‌انگاری، عدم رعایت اصول ایمنی در نصب دودکش وسایل گاز سوز نظیر بخاری و آبگرمکن، علت اصلی نشت گاز منو اکسید کربن در فضای خانه‌ها و به تبع آن "مرگ خاموش" است.

کربن) که به مرگ خاموش معروف گشته، به ۱۲ نفر رسید. "قاتل خاموش" همچنین در طی نه ماهی سال جاری ۴۸ قربانی گرفت که نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش یافته است. سال گذشته (۱۳۸۵) ۹۱ نفر از ساکنان آذربایجان شرقی توسط "قاتل نامریی" جان

با شروع فصل سرما، در آذر ماه سال جاری ۱۲ شهروند ساکن استان آذربایجان شرقی بر اثر سهل‌انگاری در استفاده از وسایل گازسوز جان خود را از دست دادند. به گزارش روابط عمومی سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی تبریز، آذر ماه امسال، آمار تلفات جانی ناشی از مسمومیت با گاز CO (منو اکسید

ایثار مأمور پلیس راه در خاطره‌ی در راه‌ماندگان یخبندان جاده ماندگار شد

نجات هلال‌احمر آشنایی کامل داشت، در مقابل چشمان متعجب در راه‌ماندگان با به کول کشیدن مسافران سالمند در بوران و برف شدید در مسیر برف زده، بیش از ۵۰۰ متر را طی کرده و پس از آن، باز هم به سراغ مسافران درمانده می‌رفت. این اقدام ایثارگرانه‌ی مأمور پلیس‌راه به قدری مسافران را تحت تأثیر قرار داد که تعدادی از جوانان نیز با این پلیس وظیفه‌شناس همراه شده و بدین ترتیب تمامی افراد آسیب‌پذیر و مصدوم به کانکس

به دلیل حضور ده‌ها مسافر سالمند میان در راه‌ماندگان، به دلیل شرایط بد جوی امید به رسیدن کمک‌های امدادی بسیار کم بود. در این میان مردم گرفتار شده در حالی که با شنیده شدن صدای حیوانات وحشی به شدت وحشت‌زده شده بودند با حضور یکی از مأموران پلیس‌راه، در حالی که با آماده کردن سلاح، تلاش می‌کرد، احساس امنیت را به افراد منتقل کند، مواجه شدند. تلاش مأمور پلیس‌راه به همین‌جا ختم نشد و او که به وضعیت جغرافیایی کانکس پایگاه امداد و

دی‌ماه سال جاری، با بارش شدید برف در بسیاری از نقاط کشور، تعداد زیادی از محورهای جاده‌ای دچار برف‌گرفتگی شدند که این شرایط، به در راه‌ماندن مسافران زیادی در جاده‌ها منجر شد. یکی از این محورهای برفگیر محور بوئین‌زهره به ساوه بود که از روز یکشنبه شانزدهم دی‌ماه بیش از ۴۰۰ مسافر جاده‌ای در آن زمین‌گیر و در انتظار کمک سازمان‌های امدادی در خودروهای خاموش و سرد محبوس شدند؛ به طوری که

امدادی منتقل شدند.
تلاش گروهبان

یکم «مجتبی جعفرنیا» ۳۰ ساله به همین‌جا ختم نشد و او طی ساعت‌ها تماس تلفنی و استفاده از بی‌سیم با یگان‌های مدیریتی از نیروهای امدادی تقاضای آذوقه نمود و در ساعات بعدی با پیگیری‌های گسترده‌ی وی، سرانجام یک بال‌گرد حامل آذوقه، وسایل و کمک‌های امدادی به محل اعزام شد و

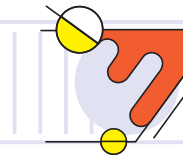
پلیس وظیفه‌شناس تا ساعت‌ها بعد در حال کمک‌رسانی و تقسیم محموله‌ی امدادی میان در راه‌ماندگان بود.

سرانجام پس از ۴۸ ساعت محور «بوئین‌زهره - ساوه» در حالی باز شد که بسیاری از در راه‌ماندگان خاطره‌ی از خود گذشتگی مأمور وظیفه‌شناس پلیس‌راه را از یاد نبرده و ۱۷۰ تن از این مسافران طی نامه‌ای به فرمانده‌ی پلیس‌راه استان از

زحمات گروهبان یکم جعفرنیا قدردانی کردند. در میان امضای نجات‌یافتگان، امضای دو مسافر فرانسوی که خاطره‌ای از ایثار پلیس ایران در حافظه‌شان نقش بسته بود نیز به چشم می‌خورد. به این ترتیب فرماندهی پلیس‌راه استان قزوین و نیز فرماندهی پلیس‌راه ناجا، این مأمور وظیفه‌شناس را مورد تقدیر قرار دادند.

به نقل از سایت مدیریت بحران ایران (ایمان)

هشدار شهردار تبریز در مورد آسیب‌پذیری شهر در برابر حوادث غیرمترقبه

طی مراسمی که در محل ایستگاه پنج آتش‌نشانی تبریز، برگزار شد و در این مراسم مهندس نورمحمد زاده و دکتر عابدزاده رییس و عضو شورای اسلامی شهر تبریز نیز حضورداشتند، مهندس علیرضا نوین شهردار تبریز طی سخنانی، با اشاره به آیه‌ی قرآنی «هر کس انسانی را نجات دهد، به منزله آن است که همه انسانها را نجات داده است.» به اهمیت و ارزش کار آتش‌نشانان اشاره کرد و گفت: تلاش و همت آتش‌نشانان به عنوان ناجیان شهر و پیام‌آوران ایمنی، بسیار مهم و قابل تقدیر است.

وی در ادامه به آسیب‌پذیر بودن شهر تبریز در برابر حوادث غیرمترقبه اشاره کرد و افزود:

این که با نیم ساعت بارش باران در سطح خیابان‌ها، سیلاب جاری می‌شود و یک زلزله‌ی ۴/۳ ریشتری اخیر، از نظر روانی بر مردم تأثیر می‌گذارد، نشان دهنده‌ی آسیب‌پذیری شهر ماست.

وی گفت: از نظر معیارهای جهانی، شهر تبریز باید ۳۰ ایستگاه آتش‌نشانی داشته باشد که هم اکنون بعد از تلاش‌ها و پیگیری‌های بسیار، اکنون به ۱۱ ایستگاه رسیده و باید توسعه یابد.

شهردار تبریز با بیان این که تبریز از نظر موقعیت جغرافیایی، بر روی گسل‌های زلزله واقع شده گفت: بر اساس تحقیقات علمی انجام شده، از هر ۱۸۰ تا ۲۰۰ سال، یک زلزله‌ی

بزرگ در شهر تبریز روی داده است و با توجه به این که این دوره تقریباً به سر رسیده، باید خود را برای هرگونه حادثه‌ای آماده کنیم.

مهندس نوین تصریح کرد: با توسعه‌ی شهرها، حوادث شهری نیز متنوع شده است؛ به گونه‌ای که تصادفات رانندگی، غرق شدن‌ها و حوادثی از این قبیل ایجاب می‌کند تا همه‌ی مدیران شهر و شهرداری هوشیار باشند.

وی با انتقاد از عدم برگزاری جلسات ماهانه‌ی مدیریت بحران در شهر گفت: هرچند مسؤولیت کار گروه‌های آتش‌نشانی و آواربرداری به شهرداری سپرده شده، اما چنین حوادثی نیازمند توجه و برنامه‌ریزی بیشتر و پیگیری‌های جدی‌تر است.

نمایشگاه‌های دائمی با مضمون مسایل ایمنی و آتش نشانی و مطالعه و شناسایی نقاط آسیب‌پذیر شهر را امری بسیار ضروری و لازم توصیف کرد و از آتش نشانان خواست تا همچون گذشته، با ایثار و فداکاری و همت خویش، در تأمین ایمنی شهر بیش از پیش تلاش نمایند.

آتش پاد دوم جلیل امیرکاردوست، مدیرعامل سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری تبریز هم در این مراسم ضمن تبریک روز هفتم مهر به آتش نشانان گفت: با تمهیداتی که توسط شورای اسلامی شهر و شهرداری تبریز در زمینه‌ی حمایت از سازمان آتش نشانی تبریز به عنوان طلایه دار ایمنی شهر اندیشیده شده، سازمان آتش نشانی به مدرن‌ترین و پیشرفته‌ترین دستگاه‌های عملیاتی مجهز شده است؛ چرا که اگر امروز امکاناتمان را بروز نکنیم، با توجه به توسعه‌ی شهری، با مشکلات عدیده‌ای در آینده روبرو خواهیم

شهردار تبریز با ابراز تأسف از این‌که بعد از زلزله‌ی اخیر تبریز، هیچ مقام علمی و رسمی، به تحقیق درمورد جوانب آن نپرداخته گفت: امروزه باید بحث ایمنی به داخل منازل کشیده شود. همه‌ی شهروندان باید خود یک آتش نشان داوطلب و افتخاری باشند.

وی با اشاره به ضرورت فرهنگ سازی و بحث آموزش شهروندان گفت: بحث آشناسازی کودکان به خطرات و مسایل ایمنی، و ارتقای فرهنگ ایمنی در بین کلیه شهروندان بسیار ضروری است.

شهردار تبریز تصریح کرد: مسؤولان شهر، باید در مورد مکان‌یابی و اسکان موقت و احتمالی حادثه دیدگان تدبیری بیندیشند. متأسفانه در این مورد کاری صورت نگرفته است؛ درحالی که ما باید حداقل مکانی برای اسکان ۲۰۰ هزار شهروند تبریزی را فراهم کنیم.

شهردار تبریز در خاتمه، برپایی همایش‌ها و

در آستانه‌ی فرا رسیدن فصل سرما صورت گرفت:

هشدار سازمان آتش نشانی تبریز نسبت به عدم رعایت مسائل ایمنی در استفاده از وسایل گرم‌گاز

مهرماه امسال که منجر به مرگ تعدادی از شهروندان عزیز گردید، از کلیه‌ی همشهریانی که قصد استفاده از وسایل گرمایشی را دارند خواست تا با تقبل هزینه‌های اندک مالی، از وارد شدن خسارات سنگین جانی و مالی به

رعایت کنند.

به گزارش روابط عمومی سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری تبریز، آتش پاد دوم امیرکاردوست، مدیرعامل این سازمان، با اشاره به حوادث تلخ اتفاق افتاده در سال گذشته و

با توجه به فرارسیدن فصل سرما و تمایل مردم برای استفاده از بخاری‌های گازی، سازمان و خدمات ایمنی از کلیه‌ی شهروندان عزیز درخواست کرد موارد ایمنی مربوط به استفاده از کلیه‌ی وسایل گرمایشی را حتماً

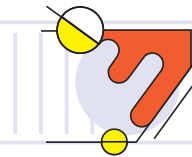

خانواده‌های جلوگیری کنند. وی با

اشاره به این که بیش از هفتاد درصد حوادث تلخ مربوط به گازگرفتگی‌ها و آتش‌سوزی‌های اصلی به خاطر سهل‌انگاری و عدم رعایت اصول ایمنی در استفاده از وسایل گازسوز

اتفاق می‌افتد گفت: رعایت چند اصل بسیار ساده و در عین حال بسیار مهم و حیاتی نظیر اطمینان حاصل کردن از باز بودن مسیر تخلیه ی دود (دودکش‌ها)، نصب بادگیر در انتهای دودکش، آزمایش اتصالات گازی با استفاده از کف صابون، خودداری از خوابیدن

در داخل خودروها، خودداری از روشن کردن گاز پیک‌نیک یا انواع منابع حرارتی در داخل خودروهای عمومی و نیمه باز گذاشتن در اتاق به هنگام استراحت، برای تهویه ی هوا می‌تواند از وقوع حوادث ناگوار به میزان قابل توجهی جلوگیری نماید.

کاهش روزانه ۱۰ کشته در تصادفات ۱۳۸۶

رییس پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی با اشاره به کاهش روزانه ۱۰ کشته در تصادفات کشور گفت: هم‌اکنون هر روز ۷۵ تن در تصادفات کشته می‌شوند.

سردار محمد رویانیا روز یکشنبه در آغاز طرح ملی سفیران همدلی و سلامت در سفر با اشاره به این‌که سال گذشته روزانه ۸۵ تن در تصادفات کشور کشته می‌شدند، افزود: سال گذشته ۲۸ هزار نفر در کشور در اثر تصادفات مجروح و مصدوم شدند و روزانه ۲۰ میلیارد تومان خسارت مستقیم از بابت تصادفات به کشور وارد شد.

وی با اشاره به این‌که در سال ۸۳ یعنی سال پایان برنامه‌ی سوم توسعه، رشد کشته‌های تصادفات بیش از ۲۹ درصد در فروردین و نوروز بود، افزود: این در حالی است که در سال ۸۶ علی‌رغم افزایش سه میلیون خودرو نسبت به

سال ۸۳ و افزایش سفرها، کشته‌های نوروز و فروردین ۱۲ درصد کاهش داشت.

رییس پلیس راهور ناجا میانگین رشد مرگ‌ومیر ناشی از تصادفات در پنج ساله‌ی برنامه دوم توسعه یعنی سال‌های ۷۹ تا ۸۳ را ۱۱/۳ درصد و رشد تعداد مجروحان را ۲۰ درصد عنوان کرد و گفت: این در حالی است که در سه ساله‌ی برنامه چهارم، رشد کشته‌های تصادفات به منفی سه درصد رسید؛ یعنی ۱۴ درصد کاهش رشد داشتیم.

وی با اشاره به آمار ۱۰ ماهه‌ی تصادفات امسال براساس اعلام پزشکی قانونی، گفت: بر این اساس در ۱۰ ماهه‌ی سال ۸۶، کشته‌های تصادفات ۱۵/۵ درصد معادل سه هزار و ۷۰۰ نفر کاهش یافته است؛ از سوی دیگر مجروحان تصادفات بیش از ۲۶ هزار نفر و تصادفات نیز حدود ۲۰ درصد کاهش داشته است.

رییس پلیس راهور ناجا با اشاره به این‌که رانندگی مردم در سه ساله گذشته ۳۰ درصد بهبود یافته، گفت: انضباط ترافیکی در کشور ۳۰ درصد افزایش داشته است؛ از سوی دیگر در سال ۸۶، شش میلیون دانش‌آموز در نوروز همیار پلیس شدند که این رقم هم‌اکنون به هشت میلیون دانش‌آموز و ۴۰۰ هزار کودک مهدکودکی افزایش یافته است.

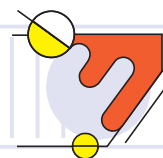
وی به نقش زنان در بحث تصادفات اشاره کرد و گفت: در حالی که حدود ۳۰ درصد گواهینامه‌های کشور، متعلق به زنان است، تخلف آن‌ها تنها هفت درصد است.

رییس پلیس راهور ناجا با اشاره به این‌که تاکنون ۲۹ میلیون گواهینامه در کشور صادر شده است، افزود: متأسفانه ۲۹ درصد مرگ‌ومیر تصادفات را زنان تشکیل می‌دهند، این در حالی است که اکثر آن‌ها سرنشین هستند.

به نقل از سایت مدیریت بحران ایران (ایدمان)

ایستگاه شماره ۱۱ آتش نشانی تبریز راه اندازی شد

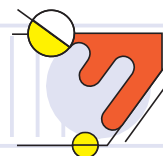

ایستگاه اقدام به تجهیز و راه اندازی عملیاتی این ایستگاه نمود. با توجه به نزدیکی این ایستگاه به بازار تاریخی تبریز و با هدف ایمنی سازی و مقابله‌ی سریع با حوادث احتمالی منطقه‌ی بازار تاریخی تبریز، راه اندازی این ایستگاه از اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار است.

شهر تبریز راه اندازی و عملیاتی شد. گفتنی است این ایستگاه در انتهای خیابان راسته کوچه و با صرف اعتباری بالغ بر چهارصد و پنجاه میلیون تومان و با همکاری شهرداری منطقه‌ی هشت و آتش نشانی تبریز احداث شده است. سازمان آتش نشانی تبریز بعد از تحویل این

به گزارش روابط عمومی سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری تبریز ایستگاه شماره یازده آتش نشانی و خدمات ایمنی، با حضور مهندس علیرضا نوین شهردار تبریز، دکتر عابدزاده عضو شورای اسلامی شهر و دکتر روشنی معاون خدمات شهری شهرداری تبریز در منطقه‌ی بازار

سه روستای خراسان شمالی به امکانات آتش نشانی تجهیز شدند

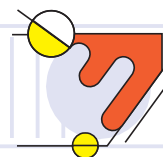
خراسان شمالی اظهار داشت: نیروی انسانی ماهر نیز به صورت مأمور به خدمت در مراکز آتش نشانی روستاهای یاده شده مستقر شدند. راعی یادآور شد: این امکانات علاوه بر خدمات رسانی به روستاهای یاده شده به روستاهای اطراف نیز در مواقع نیاز خدمات رسانی می کنند.

وی خاطر نشان کرد: هر یک از این روستاها یک دستگاه ماشین آتش نشانی و چندین دستگاه کپسول گاز آتش نشانی دریافت کردند که این تجهیزات در اختیار دهیاران قرار گرفت. راعی عنوان کرد: برای تجهیز این روستاها به امکانات آتش نشانی یک میلیارد و ۵۰۰ میلیون ریال اعتبار هزینه شده است. مدیر کل دفتر امور روستایی استانداری

مدیر کل دفتر امور روستایی استانداری خراسان شمالی گفت: سه روستای استان خراسان شمالی به امکانات آتش نشانی تجهیز شدند. مسلم راعی افزود: روستاهای زرق آباد اسفراین، مایوان شیروان و مهمانک مانه و سملقان به امکانات و تجهیزات آتش نشانی مجهز شدند.

به نقل از سایت سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

طرح‌های قابل افتتاح سازمان آتش نشانی مشهد (در تاریخ ۸۶/۱۱/۰۲)

کابین برای تجهیز به منظور گروه نجات کوهستان مبلغ هزینه: ۵۰۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال؛ تاریخ شروع و اتمام طرح: ۱۳۸۶

محل حریق و حادثه؛ مبلغ هزینه: ۴۹۸/۳۸۰/۰۰۰ ریال، تاریخ شروع و اتمام طرح: ۱۳۸۶
۱-۲- خرید ۲ دستگاه نیشان پیکاب دو

۱- ماشین آلات:

۱-۱- خرید ۴ دستگاه مزدا دو کابین، تحت اختیار سرپرستان ایستگاه و انتقال تجهیزات به

۱-۳- خرید ۲۰ دستگاه هیوندای کروس با تجهیزات. این خودروها تلفیق نجات و حریق است که برای کاهش زمان رسیدن به محل حریق، خدمت‌رسانی و استفاده‌ی بهینه از تجهیزات و افزایش تعداد ایستگاه‌های آتش‌نشانین است. مبلغ: ۱۵/۲۰۲/۴۰۰/۰۰۰ ریال؛ تاریخ شروع طرح: ۱۳۸۵؛ تاریخ خاتمه: ۱۳۸۶

۲- تجهیزات:

۲-۱- به منظور رفع کمبود تجهیزات

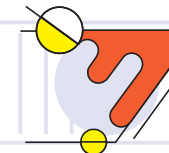
و افزایش توان عملیاتی نیروهای عملیاتی، استفاده از تکنولوژی جدید و برتر، پشتیبانی ایستگاه‌های عملیاتی، انواع تجهیزات آتش‌نشانی به مبلغ ۸/۶۶۹/۵۰۰/۰۰۰ ریال تهیه گردید. تاریخ شروع طرح: ۱۳۸۵؛ تاریخ خاتمه ۱۳۸۶

۲-۲- به منظور کاهش فاصله‌ی ایستگاه‌ها از یکدیگر، کاهش زمان رسیدن به محل حریق و حادثه و نزدیکی به استاندارد ساخت ایستگاه‌ها مبلغ ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال برای

تجهیز پایگاه آتش‌نشانی در طرح ناحیه‌ی محوری هزینه گردید؛ تاریخ شروع و خاتمه‌ی طرح: ۱۳۸۶

۳-۳- برای تسریع در اطفای حریق و کاهش خسارت‌های جانبی، استفاده از تکنولوژی جدید حائز اهمیت است. به این منظور یک دستگاه اطفای حریق کبری به مبلغ ۸۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال خریداری گردید؛ تاریخ شروع طرح: ۱۳۸۵؛ تاریخ خاتمه: ۱۳۸۶

آموزش آتش‌نشانی دهیاران کشور در آمل

آموزش آتش‌نشانی دهیاران ۱۵ استان کشور در مرکز آموزش عالی علمی کاربردی آمل آمل آمل آغاز شد.

به گزارش خبرنگار مهر در آمل، مدیر عامل آتش‌نشانی و خدمات ایمنی آمل در آیین گشایش این دوره‌ی آموزشی اظهار داشت: ۶۰ نفر از مدیران پایگاه‌های آتش‌نشانی دهیاران استان‌های مختلف کشور به مدت چهار روز در شهر آمل آموزش می‌بینند. آتش‌پاد دوم حسین علیزاده خاطر نشان کرد: در این دوره‌ی آموزشی، کارآموزان از

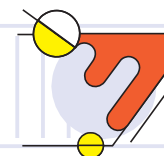
استان‌های آذربایجان شرقی و غربی، اردبیل، تهران، خراسان جنوبی، شمالی و رضوی، زنجان، سمنان، قزوین، قم، گلستان، گیلان، مرکزی و مازندران حضور دارند.

وی آموزش را یکی از اصلی‌ترین محورهای توسعه دانست و اظهار داشت: این افراد در دوره‌ی اول آموزش، مبانی مدیریت ایمنی و حوادث، مبانی آتش‌سوزی و آتش‌نشانی، آشنایی و کار با خاموش‌کننده‌های دستی و آشنایی با تجهیزات را به صورت تکمیلی آموزش می‌بینند. علیزاده ادامه داد: کارشناسی حوادث و

تهیه‌ی گزارش حادثه، آتش‌سوزی و آتش‌نشانی در روستاها، خصوصیات سازه و جایگاه آتش‌نشانی، مدیریت بحران، آموزش عمومی و ارتباطات اجتماعی در آتش‌نشانی روستایی، آبگیری و آبرسانی در آتش‌نشانی را نیز فرا خواهند گرفت.

مدیر عامل آتش‌نشانی و خدمات ایمنی آمل گفت: در پایان دوره‌ی آموزشی از شرکت‌کنندگان به صورت تئوری و عملی آزمون به عمل آمده و گواهینامه‌ی مهارت صادر خواهد شد.

به نقل از خبرنگاری مهر

تخصیص ۱۰ میلیارد ریال برای مقاوم‌سازی بیمارستان‌های ناایمن در مقابله زلزله

براساس گزارش سازمان جهانی بهداشت، زمانی که بیمارستان‌ها و به طور کلی نظام بهداشتی در بحران و موقعیت‌های اضطراری تخریب می‌شوند، چه به دلایل عملکردی یا ساختاری، در هر دو صورت، نتیجه غیرقابل دسترس بودن این تسهیلات برای مداوای قربانیان خواهد بود؛ آن هم در زمانی که بیش‌ترین نیاز به آن‌ها وجود دارد.

تقویت ظرفیت‌ها و مقاوم‌سازی تسهیلات بهداشتی، نظام بهداشت و کاهش بحران و مدیریت آن، یکی از راه‌های تحقق این امر در کشورها است.

۸۶۱ کشوری که چهارچوب عملیاتی هوگو را در سال ۲۰۰۵ میلادی در دستور کار خود قرار داده‌اند به اهمیت این نکته پی بردند که بیمارستان‌ها را در مقابل بلایا ایمن سازند و از مقاوم ساخته شدن بیمارستان‌های جدید اطمینان حاصل کنند؛ به طوری که ظرفیت آن‌ها در جهت کارآمد باقی ماندن در زمان حادثه تقویت شده و برنامه‌های کاهش خطر را در جهت استحکام تسهیلات بهداشتی موجود به ویژه آن‌هایی که مراقبت‌های اولیه‌ی بهداشتی

ارایه می‌کنند، اجرا کنند.

با وجود گام‌های مهمی که در جهت شناخت و بهبود این مشکل صورت گرفته، هنوز تعداد تسهیلات بهداشتی از بیمارستان‌های بزرگ در کلان‌شهرها تا کلینیک‌های کوچک در مناطق روستایی که شاید تنها مرکز مراقبت بهداشتی باشد، در نواحی که به شدت در معرض حوادث و بلایا ساخته می‌شوند، هشدار دهنده است.

در مناطق دیگر، بحران‌ها و موقعیت‌های اضطراری سبب می‌شوند که تسهیلات بهداشتی قادر به ارائه‌ی خدمات نبوده و جمعیت نیازمند به مراقبت‌های این مراکز از دریافت این خدمات محروم شوند. بیمارستان‌ها و تسهیلات بهداشتی موضوعی بالاتر از آجر و مصالح ساختمانی هستند.

این تسهیلات مکانی برای ارائه‌ی خدمات بهداشتی حیاتی از جمله آزمایشگاه‌های بهداشت عمومی، بانک خون، امکانات توانبخشی و یا داروخانه هستند. همچنین بیمارستان‌ها مکانی هستند که در آن کارکنان بهداشتی به طور خستگی ناپذیر برای ارائه‌ی بالاترین سطح

خدمات سلامتی فعالیت می‌کنند.

اهمیت این مراکز فراتر از نقش آن‌ها در نجات زندگی و تأمین سلامت عمومی بعد از وقوع حوادث است. تسهیلات بهداشتی، مشارکت و ارزش سیاسی و اجتماعی نقش شایان توجهی در مفهوم اجتماعی امنیت و رفاه دارند.

بنابراین، این تسهیلات باید در مقابل پیامدهای اجتناب‌پذیر بلایا، موقعیت‌های اضطراری و بحران‌ها محافظت شوند.

در ایران حدود ۶۰۰ بیمارستان دولتی وجود دارد، اکثریت قریب به اتفاق این بیمارستان‌ها که باید در زمان بحران پناهگاه مردم باشند، خود در برابر زلزله مقاوم نیستند و شاید بیش از ۶۵ درصد بیمارستان‌های کشور در برابر زلزله‌ی نسبتاً شدید تخریب شوند.

از مجموع حدود ۶۰۰ بیمارستان دولتی ۸۳ بیمارستان کشور قدمتی بیش از ۵۵ سال دارند که طی سال‌های اخیر فقط ۸ بیمارستان از این مجموعه بازسازی و جایگزین شدند. در حالی که به گفته مسؤولان بخش بهداشت و درمان

کشور ۸۰ درصد مردم مراجعان بیمارستان‌های دولتی هستند.

به گفته‌ی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، در حال حاضر ۱۵ هزار تخت با عمر بالای ۵۰ سال در کشور موجود است که فقط برای ۴۰۰ تخت امکان تامین اعتبار وجود دارد. دکتر "کامران باقری لنکرانی" بازسازی و مقاوم‌سازی بیمارستان‌های فرسوده را در گرو برنامه‌ریزی کلان و گسترده‌ای دانست که یاری تمام مسؤولان ذیربط را می‌طلبد.

دکتر "شهاب‌الدین صدر" رییس سازمان نظام پزشکی نیز معتقد است، قدمت بیمارستان‌های ایران خاطرات و دورنمایی از

بیمارستان‌های جنگ‌های جهانی را در ذهن تداعی می‌کند.

وی کمبود اعتبارات را مهم‌ترین عامل عدم مقاوم‌سازی بیمارستان‌ها در برابر بلایا ذکر کرد و افزود: در دنیای کنونی بسیاری از دولت‌ها ایمن‌سازی بیمارستان‌ها را در دستور کار قرار داده‌اند، زیرا وقوع بلایا و حوادث طبیعی بیش‌ترین تأثیر را بر سلامت مردم می‌گذارد.

دکتر "حسن امین‌لو" معاون پارلمانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از تخصیص اعتباری مستقل در بودجه سال ۸۷ برای مقاوم‌سازی بیمارستان‌ها خبر داد و گفت: ۱۰ میلیارد ریال برای ایمن‌سازی بیمارستان‌های

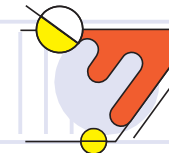
بزرگ دولتی اعتبار تخصیص یافته است. وی اظهار داشت: این اعتبار در اختیار وزارت بهداشت قرار می‌گیرد تا برای ایمن‌سازی بیمارستان‌ها هزینه شود.

امین‌لو یادآور شد: امسال نیز دو هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال برای بهبود استاندارد و احداث بیمارستان در اختیار دانشگاه‌های علوم پزشکی قرار گرفت.

وی تصریح کرد: این اعتبار می‌تواند برای انجام عملیات مقاوم‌سازی بیمارستان‌ها کمک کند.

به نقل از سایت اطلاع‌رسانی مدیریت بحران ایران (ایدمان)

آمبولانس دریایی جمعیت هلال احمر استان بوشهر به آب انداخته شد

مدیرعامل جمعیت هلال احمر استان بوشهر گفت: به مناسبت دهه‌ی مبارک فجر نخستین آمبولانس دریایی این جمعیت افتتاح و به آب انداخته شد.

دکتر محسن مؤمنی در آیین به آب انداختن این قایق نجات به خبرنگاران گفت: این آمبولانس دریایی برای امداد رسانی به صیادان و دریانوردانی است که در دریا دچار حادثه می‌شوند.

وی اظهار داشت: برای خرید و تجهیز این

آمبولانس بالغ بر یک میلیارد ریال هزینه شده است.

مؤمنی اضافه کرد: نیروهای این آمبولانس دریایی از امدادگران متخصص و آموزش دیده‌ی این جمعیت هستند.

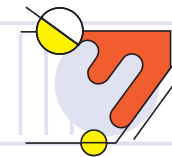
مدیرعامل جمعیت هلال احمر استان بوشهر گفت: همچنین در دهه‌ی مبارک فجر پایگاه امداد و نجات دریایی بندرهای گناوه و کنگان نیز با هزینه‌ی بیش از دو میلیارد ریال

افتتاح شد و مورد بهره‌برداری قرار گرفت. وی افزود: کلنگ‌زنی سوله‌ی امدادی، ورزشی شهرستان تنگستان از دیگر طرح‌های در دست اقدام در دهه فجر جمعیت هلال احمر استان بوشهر است.

مؤمنی گفت: اعتبار ساخت این سوله‌ی امدادی ورزشی پنج میلیارد ریال تعیین شده است.

به نقل از سایت اطلاع‌رسانی مدیریت بحران ایران (ایدمان)

۹ کشته در حریق ساختمان مسکونی در آلمان

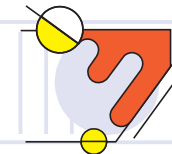
در جریان این حریق ۲۴ نفر نیز مجروح شده‌اند که حال ۲ نفر از آن‌ها وخیم است. این سخنگو افزود: ۲۵ نفر که اغلب ترک تبار بودند در این ساختمان سکونت داشتند و متأسفانه ما نمی‌توانیم وجود قربانیان دیگری را نادیده بگیریم.

به نقل از جامجم آنلاین

یکشنبه حریقی در یک ساختمان مسکونی در شهر لودویگسهافن در غرب آلمان رخ داد. پس از اطفای حریق مأموران اجساد ۸ نفر از جمله ۵ کودک را در داخل ساختمان یافته و یک زن نیز به دلیل شدت سوختگی در بیمارستان جان سپرد.

پلیس آلمان روز دوشنبه ۴ فوریه اعلام کرد در جریان حریق یک ساختمان مسکونی در غرب آلمان دست‌کم ۹ نفر از جمله ۵ کودک کشته شدند. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، سیمونه آیزنرات، سخنگوی پلیس گفت: به دلایلی که هنوز مشخص نیست عصر

آتش‌سوزی در هندوراس ۸ قربانی گرفت

دو مأمور آتش‌نشانی نیز در این سانحه به شدت مجروح و راهی بیمارستان شدند. علت آتش‌سوزی معلوم نیست و تحقیقات در این باره ادامه دارد.

به نقل از سایت اطلاع‌رسانی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

شعله‌ورتر شده و مشکل آتش‌نشانی برای مهار حریق را دو چندان کرد. بنابراین گزارش، در این آتش‌سوزی ۴ مأمور آتش‌سوزی و ۴ شهروند میان شعله‌های حریق گرفتار شده و زنده زنده سوختند.

آتش‌سوزی در جنگل‌ها و مراتع هندوراس دست‌کم ۸ کشته و ۲ مجروح بر جای گذاشت. گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی پلیس به نقل از خبرگزاری "شین‌ها" حاکی است، آتش‌سوزی در جنگل‌ها و مراتع هندوراس با وزش باد

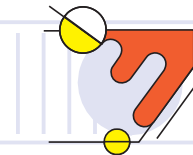
گردباد در آمریکا حداقل ۱۸ کشته بر جای گذاشت

جای نگذاشت. در ممفیس یک مرکز فروش آسیب دید و به علت جراحت چند نفر، مردم آن جا را تخلیه نمودند. در ۴ منطقه در تنسی به علت گردباد مجبور شدند مرکز رأی گیری برای تعیین نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری آمریکا را تعطیل کنند.

به نقل از جامجم آنلاین

روزنامه‌ای در نشویل، مرکز ایالت تنسی نوشت جسد مردی با سن بالای ۷۰ سال در خودروی وی پیدا شد. در دانشگاه یونیون در شهر جکسون، در غرب تنسی، گردباد سقف ساختمان‌ها را کند و دانشجویان را در خوابگاه‌شان در زیر آوار گرفتار کرد. این حادثه کشته‌ای به

طوفان و گردباد در ایالات تنسی، ارکانزاس و کنتاکی در جنوب آمریکا حداقل ۱۸ نفر را کشت و خسارات سنگینی به بار آورد. به گزارش شبکه‌ی سی ان ان، ۸ نفر در تنسی، ۷ نفر در ارکانزاس و ۳ نفر در کنتاکی کشته شدند و عده‌ای نیز ناپدید شده‌اند.

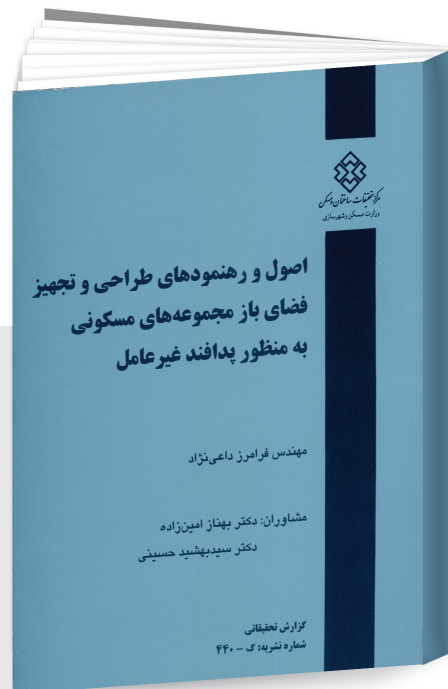

زلزله در شیلی و پرو

به جا گذاشت. شیلی نیز در ماه‌های اخیر شاهد چند زلزله، از جمله زلزله‌ای ۷/۷ مرکالی در روز ۱۴ نوامبر بود که ۲ کشته و ۱۵ مجروح به جای گذاشت و به حدود ۴ هزار ساختمان خسارت وارد کرد. مرکز این زلزله منطقه‌ی بیابانی ائتوفاگاستا بود.

کیلومتری شمال سانتیاگو (پایتخت شیلی) بود. عمق زلزله ۳۵ کیلومتری زمین بود. شیلی و پرو دو کشور زلزله‌خیز هستند؛ اما زلزله‌ها به علت بیابانی و کم جمعیت بودن منطقه تلفات و خسارات چندانی به بار نمی‌آورند. در اوت گذشته زلزله‌ای ۸ مرکالی در سواحل جنوب غربی پرو بیش از ۵۰۰ کشته

زلزله‌ای ۶/۳ درجه به مقیاس مرکالی روز دوشنبه بخش‌هایی از شمال شیلی و جنوب پرو را لرزاند. مقامات شیلی اعلام کردند هنوز گزارشی از تلفات و خسارات احتمالی دریافت نکرده‌اند. به گزارش خبرگزاری فرانسه، مرکز زلزله، بند یکیوایکبو در فاصله‌ی حدود ۳ هزار

نام کتاب: اصول و رهنمودهای طراحی و تجهیز فضای باز
مجموعه‌های مسکونی به منظور پدافند غیر عامل
مؤلف: مهندس فرامرز داعی نژاد
چاپ اول ۱۳۸۵
ناشر: انتشارات مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه در ۲۵۴ صفحه
قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

متجاوز در حمله به مناطق مسکونی و شهادت مظلومانه‌ی عده کثیری از هموطنان، ضرورت رعایت موارد حفاظتی ویژه‌ی این‌گونه شرایط بحرانی را بیش از پیش آشکار می‌سازد.

خوشبختانه طی سال‌های اخیر امر مهم «پدافند غیر عامل» مورد توجه خاصی قرار گرفته و اقدامات مهمی در تمام زمینه‌های مربوط به آن انجام یافته یا در دست انجام است.

بر این اساس در زمینه‌ی تألیف کتاب‌های مرتبط با این موضوع فعالیت‌هایی صورت گرفته است.

گزارش حاضر ۷ فصل و ۲۵۴ صفحه دارد. در ابتدای هر فصل مقدمه و در انتهای آن‌ها نتیجه‌گیری آمده است.

فصل اول: کلیات، فصل دوم: راهبردها و تجارب جهانی در زمینه‌ی

در صنعت ساخت و ساز رعایت الزامات و ضروریات مربوط به حفاظت و ایمنی از جمله موارد مهم و حیاتی به شمار می‌رود. این نکته به ویژه در بناهای مسکونی اهمیت و جایگاه ویژه‌ی خود را دارد. زیرا در هنگام رویارویی با سوانح و بلایای مختلف اعم از سوانح طبیعی مثل زلزله و سیل و یا سوانح انسان ساخت مثل درگیری‌های نظامی، حملات تروریستی و مانند آن‌ها توجه یا بی‌توجهی به رعایت الزامات مربوط به ایمنی اهمیتی چون فاصله‌ی مرگ و زندگی می‌یابد. نمونه‌ی بارز این امر را می‌توان در سوانح و بلایای پیشین، به طور مثال زلزله‌های مصیبت‌بار گذشته به وضوح مشاهده کرد، که بی‌توجهی به اصول و ضوابط ساختمان‌سازی و به ویژه عدم رعایت موارد مربوط به حفاظت و ایمنی چه پی‌آمدهای مصیبت باری داشته است. تجربه‌ی ۸ سال دفاع مقدس و به ویژه استراتژی دشمن

دفاع از غیر نظامیان در برابر تهاجم‌های نظامی، فصل سوم: برآورد تهدید و سیستم‌های انفجاری متعارف، فصل چهارم: اصول طراحی و تجهیز فضای باز مجموعه‌های مسکونی به منظور پدافند غیر عامل، فصل پنجم: مطالعات میدانی، فصل ششم: رهنمودهای طراحی و تجهیز فضای باز مجموعه‌های مسکونی، فصل هفتم: نتیجه‌گیری

«در خلال جنگ جهانی دوم در آلمان بر اثر فرو ریختن هر یکصد تن بمب ۳۶ نفر کشته می‌شدند، در حالی که در ژاپن این تعداد به ۵۰۰ نفر می‌رسید. علت این تفاوت در شمار تلفات ناشی از بمباران‌ها، بهره‌مندی آلمان از پدافند غیر عامل و فقدان چنین توانمندی‌هایی در ژاپن بوده است.» این متن کوتاه که در مقدمه‌ی فصل اول کتاب آمده است، اهمیت پدافند غیر عامل را به خوبی روشن می‌سازد.

در بخشی از مقدمه‌ی فصل دوم کتاب آمده است: «به منظور بررسی مهم‌ترین دیدگاه‌های فکری معاصر در زمینه‌ی امور دفاعی لازم است تعداد محدودی از کشورهای جهان بر اساس معیارهایی چند، انتخاب و سپس راهبردهای دفاعی آنان بررسی شود.....» در ادامه مؤلف با بر شمردن معیارهای مورد نظر و براساس این معیارها، امریکا، روسیه، سوئیس و رژیم صهیونیست را انتخاب نموده است.

دیدگاه‌های جهانی در باب محافظت از غیر نظامیان، قوانین و مقررات بین‌المللی برای محافظت از غیر نظامیان در برخوردهای نظامی از دیگر موضوعات مورد بحث در این فصل است. در ادامه استدلال‌های بنیادی برای دفاع از غیر نظامیان در کشورهای ایالات متحده، سوئیس و روسیه توضیح داده شده است. در این میان موضوعاتی مثل استدلال بیمه‌ی بشردوستانه، استدلال بازدارندگی، استدلال مدیریت بحران، استدلال حفظ و بقای کشور شرح داده شده است. سپس، بعد از طبقه‌بندی استدلال‌های چهارگانه و دفاع از غیر نظامیان در برابر تهاجم‌های نظامی، موضوعاتی مثل دفاع از غیر نظامیان در امریکا، سوئیس، روسیه و پدافند غیر عامل در رژیم

صهیونیستی آورده شده است. در ادامه پدافند غیر عامل در ایران بررسی شده است که در واپسین پاراگراف‌های آن می‌خوانیم:

«... متأسفانه شواهد زیادی وجود دارد که نشان می‌دهد از تجارب گذشته به قدر کافی پند گرفته نشده است... به عنوان مثال، سبک معماری و طراحی شهری در شهرهای کشور به گونه‌ای است که گویی هیچ‌گاه حادثه‌ای - اعم از طبیعی و انسانی - رخ نخواهد داد...». در بخش نتیجه‌گیری در انتهای همین فصل می‌خوانیم: «... امروزه در کشورهای پیشرفته جهان، حتی در کشورهایی که در طول دهه‌های متمادی درگیر جنگ نبوده‌اند، تأمین تمهیدات محافظت از غیر نظامیان در برابر تهاجم‌های نظامی خواه در قالب پدافند غیر عامل و خواه در کنار تمهیدات دفاع غیر نظامی هرگز مورد غفلت قرار نگرفته است. این امر گاه تا بدان حد پیشرفت نموده که سهم عظیمی از سرمایه‌گذاری‌های کلان ملی به تأمین و تقویت ساختارها، کالبدها و زیر بناهای لازم به منظور تأمین محافظت از غیر نظامیان در برابر هرگونه سانحه و به ویژه سانحه‌ی جنگ صرف شده است.»

نویسنده برای هر چه علمی‌تر شدن پژوهش خود از مشاوره‌ی دو تن از استادان در زمینه مسایل شهری و رخدادهای ناگهانی برخوردار بوده و به دکتر بهناز امین زاده و دکتر سید بهشید حسینی مراجعه نموده است.

استفاده از تعداد مناسب نقشه، تصویر، شکل و جدول، کمک مؤثری در ارائه‌ی مطالب و درک بهتر موضوعات و مفاهیم نموده است. فهرست مراجع انتهای کتاب گویای آن است که مؤلف محترم در فراهم نمودن منابع و مراجع مرتبط با موضوع کوشش بسیاری نموده که به جای خود ستودنی است.

مطالعه‌ی گزارش حاضر را به تمامی متخصصان، دانشجویان، پژوهشگران حوزه‌ی ساخت و ساز و همچنین اساتید، دانشجوین و کلیه‌ی دست‌اندرکاران امور حفاظت و ایمنی، همچنین مدیران و ساکنین مجموعه‌های مسکونی توصیه می‌کنیم. با این دیدگاه، شمارگان ۱۰۰۰ نسخه برای گزارش حاضر شاید نقص مهمی باشد.

معرفی سایت

جمعیت کاهش خطرات زلزله ایران

www.ehrsi.com

جواد پروزن

پس از زلزله

- ارائه طرح‌های مدیریت بحران و اجرائی کردن آنها
- بهبود وضعیت اسکان و بازسازی در مناطق زلزله زده
- این جمعیت در تاریخ ۱۵ بهمن ۱۳۸۲ تشکیل یافت و در ۲۵ اسفند همان سال اساسنامه خود را تسلیم وزارت کشور نمود. از این تاریخ تا کنون جمعیت پروژه‌ها و کارهای تحقیقاتی فراوانی را به انجام رسانده است که بصورت خلاصه عبارتند از موارد زیر:

۱- کلاسهای آموزشی همگانی برای مقابله با زلزله:

- سمینار آموزشی در حضور کانون بانوان فرهنگسرای بانو ۱۴-۱۲-۸۲

”جمعیت کاهش خطرات زلزله ایران“ یک سازمان غیر دولتی، غیر سیاسی، و غیر انتفاعی است که با همکاری متخصصان و تحصیلکردگان زلزله پایه ریزی شده است. این جمعیت بصورت مستقل و بدون وابستگی مالی به دولت و خارج از پیکره دولت به فعالیتهای خود می پردازد و از جمله اهداف کلی آن میتوان به موارد زیر اشاره نمود:

- بسترسازی مناسب علمی، فرهنگی و اجتماعی برای بسط و توسعه روشهای کارآمد جهت کاهش خسارتهای زلزله
- بهبود وضعیت ساخت و ساز
- ارتقاء سطح کیفی و کمی عملیات امداد، نجات و کمکهای پزشکی

- سمینار آموزشی در فرهنگسرای دانشجو در

مورخه ۲۴-۴-۸۳

- برگزاری یک دوره ۱۶ جلسه‌ای در تالار نظامی گنجوی، تابستان ۱۳۸۳

- سمینار آموزشی در شهرک اکباتان، برای شهروندان سالخورده،

مورخه ۷-۵-۳۸

- برگزاری سمینار آموزشی در تالار هدایت، شهریور ۱۳۸۳

- جلسه آموزشی به دانش آموزان دبیرستانی در جشنواره نخلهای امید

بم ۲۰-۷-۸۳

- سمینار "زلزله تهران - راهکارها" به دعوت جامعه زنان انقلاب

اسلامی ۲۳-۷-۸۳

سرفصلهای دوره های آموزش عمومی

۱- چگونه بسازیم

۲- ایمن سازی سازه ای و غیر سازه ای

۳- آشنایی با لیست لوازم و تجهیزات جعبه امداد و نجات محله و

مجتمع مسکونی

۴- نحوه عملکرد شما در حین زلزله

۵- نحوه عملکرد شما پس از خاتمه زلزله

۲- دوره های آموزشی تخصصی:

- دوره "اسکان اضطراری" برای کارشناسان هلال احمر جمهوری

اسلامی ایران، شهرستان کرج، ۲۴ فروردین ۱۳۸۴

- آموزش کارشناسان مدارس هلال احمر کرج، ۱۹-۱۲-۸۳

- دوره آموزشی مدیران مدارس، شهرستان کرج، ۱-۹-۳۸

- برگزاری دوره آموزشی در بهزیستی شهرستان کرج، ۱-۷-۳۸ (دو جلسه)

- برگزاری دوره "آشنایی با بحرانهای پس از زلزله در ایران" برای

شهرداران و مدیران ارشد، فرمانداری کرج، تابستان ۱۳۸۳، ۶ جلسه

- دوره های آموزش مدیریت بحران و فرماندهی عملیات برای سازمان

مدیریت بحران هوافضا

سرفصلهای دوره های تخصصی گروه امداد و نجات:

در این دوره آموزشی گروه های امداد و نجات آموزشی می بینند که

چگونه در زمان بروز زلزله بعنوان یک عضو دوره دیده بصورت فردی و

گروهی عمل نمایند. این افراد میبایست در پایان دوره های تئوری و عملی

خود قادر باشند که در زمان بحران از جان خود محافظت نموده و با حداقل

امکانات موجود از جان آسیب دیدگان حفاظت نمایند.

۱- زنده ماندن در شرایط سخت (تخصصی)

۲- زنده یابی

۳- آوار برداری (ساختمانهای فلزی، بتنی، مصالح بنایی)

۴- آشنایی با لوازم و تجهیزات امداد و نجات

سرفصلهای دوره های تخصصی مدیریت بحران:

در این دوره آموزشی که در رده مدیریتی برگزار میگردد شرکت

کنندگان با تئوری مدیریت بحران و سرفصلهای آن آشنا شده؛ بصورتی که

در انتهای این دوره قادر خواهد بود که برای نیروهای تحت امر خود در هر

شرایط بحرانی و بر اساس محیط بحران زده پیش رو؛ برنامه ای اجرایی

طراحی و به اجرا برساند.

۱- آشنایی با تئوری مدیریت بحران

۲- آشنایی با نیازمندیها در هر بحران

۳- آشنایی با توانمندیهای سازمانی و جامعه تحت پوشش

۴- آشنایی با شرح وظایف فرماندهان بحران

۵- آشنایی با شرح مدیران بحران ستاد کل

۶- آشنایی با بحرانهای پس از زلزله شامل بیست و سه بحران

۷- آشنایی با مدیریت بحران در بحرانهای مرتبط

۸- کارگاه آموزشی جمع آوری داده های مورد نیاز در زمینه های مرتبط

۹- آشنایی با ابزارها؛ تجهیزات و ابنیه مورد نیاز مدیریت بحران

۳- تشکیل شبکه ملی زلزله (BioNet)

شبکه ملی زلزله، یک شبکه مبتنی بر اینترنت (Web Base) میباشد

پایگاه اطلاع رسانی اینترنتی با آدرس www.ehrsi.com که منعکس کننده فعالیتهای

این جمعیت و آموزش دهنده عمومی مردم ایران می باشد. این وبسایت شامل موارد زیر می باشد:

- زلزله شناسی

مطالب آموزشی مفاهیم زمین لرزه و تعاریف اولیه مربوط به آن از قبیل نحوه اندازه گیری، انواع زمین لرزه و ... همچنین اطلاعات مربوط به زلزله خیزی نقاط و شهرهای مختلف ایران

- آمادگی برای زلزله

جزوه های آموزشی برای آشنایی خانواده ها و افراد مختلف برای مقابله با بحران زلزله

- ایمن سازی

در این قسمت بصورت کاملا عمومی به توضیح ایمن سازی و اینکه اصلا ایمن سازی چیست و چگونه و توسط چه افرادی باید انجام شود پرداخته می شود.

- مدیریت بحران

در قسمت مدیریت بحران، که یکی از مباحث تخصصی جمعیت است، تمام بحرانهای پس از زلزله معرفی گردیده و توضیح مربوط به آنها ارائه گردیده است. جمعیت ۲۳ بحران مختلف را که پس از زلزله ها در ایران اتفاق می افتد را شناسایی و تعریف نموده است.

- آوار برداری

مطالایی در زمینه آشنایی با انواع آوار و وضعیت آوار برداری در ایران

- ادبیات زلزله

این بخش شامل زیر مجموعه های شعر زلزله و خاطرات زلزله است که به ارائه اشعار در زمینه زلزله و نیز خاطرات زلزله زدگان و نیز امدادگران می پردازد

- بخش پرسش و پاسخ

با توجه به کمبود اطلاعات در سطح عمومی نسبت به زلزله و نیز

که با عضو گیری سراسری از کشور ایران (تاکنون بیش از ۵۰۰ نفر عضو در سراسر کشور) و با بهره گیری از یک پروسه (Web Base GIS) بر اساس شدت زمین لرزه، به صورت همزمان منحنی های هم شدت زلزله را در شبکه جهانی اینترنت ارائه می دهد.

۴- مشاور شهرداری بزم

جمعیت کاهش خطرات زلزله ایران افتخار دارد، در امر بازسازی شهر زلزله زده بزم، بصورت مشاور در خدمت مردم این شهر بوده است. و چندین بار گزارشهای تحلیلی خود را از روند بازسازی این شهر ارائه نموده است.

۵- تهیه دفترچه راهنمای ساخت و ساز در بزم

به منظور افزایش کیفیت ساخت و ساز در شهر بزم، جمعیت اقدام به تهیه دفترچه راهنمای ساخت و ساز برای عموم مردم نموده است تا بتواند بخشی از نظارت بر ساخت و ساز توسط بنیاد مسکن را به مردم منتقل نماید. این دفترچه به زبان ساده، نحوه ساخت صحیح ساختمان اسکلت فلزی را به صورت مصور به نمایش می گذارد.

۶- تهیه دفترچه "آشنایی با بحرانهای پس از زلزله در

ایران"

یک گزارش کامل از بحرانهای بوجود آمده پس از زلزله در ایران. در این کار تحقیقاتی گسترده، بحرانهای پس از زلزله در ایران به ۲۳ بحران تقسیم بندی و کد گذاری شده است و شرح هر کدام از این بحرانها به صورت خلاصه آورده شده است.

۷- تهیه دفترچه "آمادگی عمومی برای زلزله"

یک دفترچه کوچک برای آمادگی عموم مردم در مقابل زمین لرزه که شامل شرح وسایل مورد نیاز، نحوه عملکرد صحیح به هنگام زلزله، قبل و بعد از زلزله به زبان کاملا ساده.

۸- پایگاه اطلاع رسانی اینترنتی

از جمله مهمترین فعالیتهای این سازمان غیردولتی، راه اندازی

سوالاتی که پس از زلزله ها برای افراد مختلف پیش میآید، اقدام به پاسخگویی به سوالات مطرح

شده در این قسمت می شود.

-مطالب تخصصی:

در بخش مطالب تخصصی، روی سخن با متخصصان و مهندسان است و به ارائه مطالب و مقالات تخصصی در زمینه مسائل ژئوتکنیک، طرای سازه و ... پرداخته می شود.

۹- انتشارات

- "گزارش زمین لرزه داهوئییه زرنده"، ۱۸-۱۲-۸۳

- گزارش اول مهندسان جمعیت از روند بازسازی بم ۲۹-۴-۸۳

- گزارش دوم مهندسان جمعیت از روند بازسازی بم ۸-۸-۳۸

- دفترچه راهنمای ساخت و ساز در بم، ۲۵ آذر ماه ۱۳۸۳

- دفترچه آمادگی برای زلزله، ویرایش اول، خرداد ۱۳۸۳

- آشنایی با بحرانهای پس از زلزله در ایران،

روزنامه ها و مجلات

- "شبکه ملی زلزله، راهی برای کم کردن مصیبت فاجعه"، هفته نامه ایران

جمعه، ۲۶ فروردین ۱۳۸۴، صفحه ۳

- "میزگرد کاهش خطرات زلزله"، روزنامه جوان، ۲۵ فروردین ۱۳۸۴،

صفحه ۶

- "شبکه ملی زلزله تشکیل شد"، روزنامه شرق، ۵ اسفند ۱۳۸۳، صفحه ۱۲

- "نظارت مردمی، از حرف تا عمل"، ۱۶ دی ۱۳۸۳، روزنامه شرق، صفحه ۱۲

- "۳۲ بحران پس از هر زلزله ایجاد میشود"، ۶ دی ۱۳۸۳، روزنامه شرق،

صفحه اقتصاد ایران

- "صدای پای زلزله در تبریز"، ۱۷ آبان ۱۳۸۳، روزنامه شرق، صفحه ۱۲

- "حساسیت جوامع کوچک"، ۱۳ آبان ۱۳۸۳، روزنامه شرق،

صفحه ۱۲

- "اعتراض بیطرف"، ۱۳ آبان ۱۳۸۳، روزنامه شرق، صفحه ۱۲

- "نقش سازمانهای غیردولتی در کاهش خطرات ناشی از زلزله"، بهمن

۱۳۸۳، مجله راه و ساختمان، شماره ۶۱

- "آشنایی با زلزله"، روزنامه جمهوری، ۲۴ تیر ۱۳۸۳

- "چگونه خود را برای زلزله آماده کنیم" روزنامه اعتماد، ۱۹ خرداد ۱۳۸۳

مصاحبه ها

- میزگرد کاهش خطرات زلزله با حضور کارشناسان جمعیت در ایسنا،

تاریخ ۱۹ اسفند ۱۳۸۳

- انعکاس خبر راه اندازی شبکه ملی زلزله در خبرگزاری ایسنا، ۵

اسفند ۱۳۸۳

- مصاحبه دبیر جمعیت درباره بحرانهای زلزله در ایران با خبرگزاری

ایسنا، پنجم دی ۱۳۸۳

- گزارش "ایران" از ناهماهنگی نهادها و ارگانها هنگام حوادث طبیعی،

۸ تیر ۱۳۸۳

جمعیت کاهش خطرات زلزله ایران، به منظور اطلاع رسانی گسترده، با

بسیاری از روزنامه ها، مجلات تخصصی و خبرگزاریهای همکاری نزدیکی

داشته و سعی در ارتقاء سطح علمی عموم مردم از طریق این رسانه ها

مینماید. از سوی دیگر، در آستانه فعالیتهای بین المللی، این جمعیت به

عضویت "مهندسان بدون مرز بین المللی" در آمده و به ادامه فعالیتهای

تخصصی خود در سطح جهانی به منظور ایجاد پایگاه مردمی متخصص و

مطمئن بین المللی برای جذب کمکهای جهانی تلاش خواهد نمود.

جمعیت کاهش خطرات زلزله ایران، یک سازمان غیردولتی است که به

منظور انجام فعالیتهای پژوهشی خود، از اساتید سراسر کشور کمک میگیرد

و این افراد به صورت غیر انتفاعی در پروژه های متنوعی به همکاری

جمعیت می پردازند.

نمایه‌ی موضوعی فصلنامه‌ی "فرهنگ ایمنی" (شماره ی ۱۲-۱)

وجود خلأها و کمبودهای علمی و آموزشی در زمینه‌ی ایمنی شهری در کشور باعث شد تا اولین شماره‌ی فصلنامه‌ی "فرهنگ ایمنی" در زمستان سال ۱۳۸۰ منتشر شود. به جرأت می‌توان گفت انتشار این فصلنامه در آن برهه‌ی زمانی توانست در حوزه ایمنی شهری تحول فکری و ساختاری را باعث شود.

در واقع روند روزافزون فرآیند گسترش شهرنشینی و به دنبال آن افزایش خطرات و حوادث ناشی از آن در شهرهای کشور، ضرورت اهتمام به مسأله‌ی ایمنی و آتش‌نشانی را بیش از پیش آشکار می‌نماید. در حال حاضر نیز وجود یک هوآر و ۵۴ شهر، ۲۰ هزار دهیاری، افزایش تعداد حوادث طبیعی و غیرطبیعی در کشورمان و خسارات به جای مانده از تجربیات تلخ گذشته، پرداختن به مبانی علمی و آموزشی و اطلاع‌رسانی آن را به مدیران شهری و روستایی به عنوان متولیان مدیریت ایمنی در شهرها و روستاها ضروری ساخته است. در همین چارچوب وزارت کشور

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور) در اجرای مأموریت های خود در پشتیبانی، هدایت، نظارت و به ویژه آموزش شهرداری ها و دهیاری ها فصلنامه ی مذکور را منتشر نمود.

اهداف انتشار فصلنامه ی "فرهنگ ایمنی"، تلاش در جهت رفع نیازهای علمی و پژوهشی مقوله ی ایمنی و ارائه ی مطالب آموزشی در زمینه ی ایمنی و آتش نشانی در راستای افزایش شناخت مدیران، کارکنان شهرداری ها، سازمان های آتش نشانی و طیف جدید مخاطبان یعنی دهیاری ها به عنوان متولیان مدیریت روستایی، تبادل تجربیات و ارائه ی آخرین یافته های علمی و آموزشی و مسائلی از این دست بود. با انتشار ۱۲ شماره فصلنامه مشتمل بر حدود یک هزار و ۲۰۰ صفحه مطالب متنوعی پیرامون مقولات مختلف مدیریت بحران، ایمنی، آتش نشانی، آموزش ایمنی، شهر سازی و ایمنی شهر در اختیار علاقمندان قرار گرفت.

لذا به منظور دسترسی آسان به موضوع های مورد نظر مخاطبان،

فهرست موضوعی فصلنامه بر حسب محورهای اصلی و ترتیب الفبایی تنظیم شده است که در ادامه ارائه می شود.

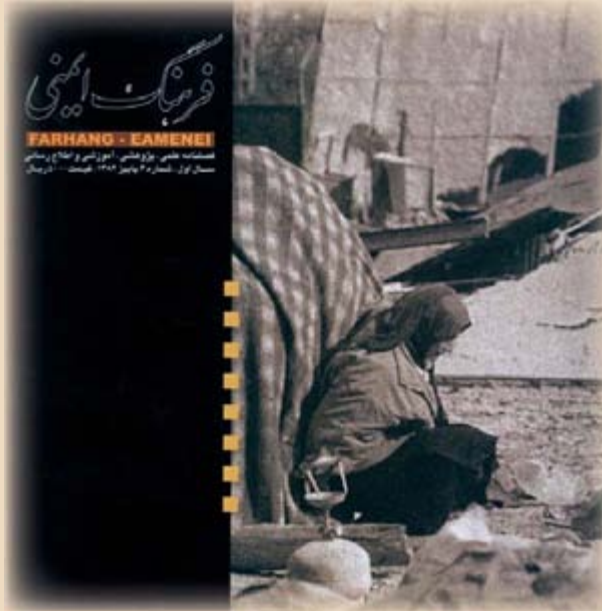
- ۱ - مدیریت بحران:
- ۲ - آشنایی با طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران / دبیرخانه طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۱۰۴.
- ۳ - ابراهیمی، محسن، برنامه ریزی و مدیریت بحران شهری، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۲۹ - ۲۴.
- ۴ - از تشکیل سازمان دفاع غیر نظامی تا ضرورت تشکیل سازمان ملی ایمنی کشور، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۲۱ - ۸.
- ۵ - افتخاری، علی، ضرورت آموزش مدیریت بحران، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۵ - ۴.
- ۶ - بختیاری، سعید، بررسی حوادث آتش سوزی ناشی از زلزله در جهان، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۶۱ - ۵۴.
- ۷ - برنامه ی مدیریت بحران، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۲۱ - ۱۴.
- ۸ - بهرامی، علی، عملیات نجات و امداد در حوادث سیل، رودخانه و نهر، شماره ۱۲ و ۱۱، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۶۶ - ۵۴.
- ۹ - جعفر نژاد، علی و زهرا زمانیان، مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۹۲ - ۸۶.
- ۱۰ - جمشید زاده، ابراهیم، نقش حکومت های محلی در مدیریت بحران، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۱۵ - ۱۴.
- ۱۱ - جمشید زاده، حمید، نقش بانک های اطلاعاتی در مدیریت بحران حوادث غیر مترقبه، شماره ۱۲ و ۱۱، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۴۸ - ۴۶.
- ۱۲ - جهان دوست، شاهین و علی فروغی، نکات مدیریتی و بهداشتی در شرایط بحران، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۶۵ - ۶۰.
- ۱۳ - حسن نژاد امجدی، مسعود، مدیریت بحران، رفتارها و عملکردهای قبل و بعد از وقوع زلزله، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۲۱ - ۸.

- ۲۰ - روستا سکه روانی، مجید، تجربه‌ی کشورهای خارجی در بازسازی پس از زلزله، شماره ۹ و پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۳۸-۴۵.
- ۲۱ - سازمان مدیریت و بحران کشور، تشکیلات، فعالیت‌ها و وظایف، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۱۲-۸.
- ۲۲ - سامانه‌ی فرماندهی حادثه ICS، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۶۴-۶۵.
- ۲۳ - ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور، آیین‌نامه و شرح وظایف کارگروه تخصصی عملیاتی ایمنی و آتش‌نشانی و مواد خطرناک، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۳۰-۱۲۶.
- ۲۴ - شریف زاده، هوشنگ، سامانه‌ی فرماندهی حادثه در مدیریت بحران، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۳۲-۲۸.
- ۲۵ - عبدالهی، مجید، مدیریت مخاطرات طبیعی در برنامه‌های توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۳۷-۳۰.
- ۲۶ - عبدالهی، مجید، نقش و جایگاه مدیریت‌های محلی در تحقق نظام نوین مدیریت بحران، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۱۸-۱۳.
- ۲۷ - عشقی، ساسان، مقدمه‌ای بر مدیریت خطر آتش‌سوزی در زلزله‌های شهری، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۴۵-۳۸.
- ۲۸ - فرزین پاک، شهزاد، مدیریت بلایای طبیعی در داکا، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۶۳-۶۲.
- ۲۹ - قنبر زاده، بابک و جعفر محمد زاده میلانی، استفاده از مواد غذایی ویژه برای شرایط اضطراری، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۲۸-۲۲.
- ۳۰ - قاسملو، فرشید، حادثه‌ای که به فاجعه ملی تبدیل شد، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۱۰۳-۱۰۱.
- ۳۱ - لاهیجانیان، همایون، مجید عبدالهی و محمد شمس، مدیریت

- ۱۴ - حسن نژاد امجدی، مسعود، مدیریت سیل، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۲۱-۱۳.
- ۱۵ - حسین زاده، بابک، شبکه‌ی حمل و نقل و ترافیک تهران در شرایط بحران، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۳۱-۳۰.
- ۱۶ - خالقی، لیلا، اقدامات ایمنی در مواجهه با زلزله، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۹۷-۹۳.
- ۱۷ - خوش‌نمک، زهره و جواد علی‌آبادی، بلایای طبیعی واقعیات و تنگناها، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۱۳-۶.
- ۱۸ - دادور، عبدالله، مدیریت بحران، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۳-۱۰.
- ۱۹ - رادنیان، رامین، مانور، شبیه‌سازی شرایط بحرانی، گزارشی از برگزاری مانور مدیریت بحران در شهرداری منطقه ۱۷ تهران، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۵۳-۴۶.

- ۷- پرهیز کار، اکبر، قدیری، محمود علی، مکان‌گزینی مراکز خدمات عمومی، با تاکید بر مراکز اورژانسی: مطالعه موردی شهر کرج، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۲۵-۱۸.
- ۸- پرهیز کار، اکبر، کاربرد مدل حداکثر پوشش عملیاتی ایستگاه‌های آتش‌نشانی، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۲۷-۲۲.
- ۹- پورناچی، طاهره، ایمنی ساخت و سازها در برابر حریق، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۶۷-۶۶.
- ۱۰- پویا راد، سیدحسین و احمد واحدی، بلند مرتبه سازی و ایمنی، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۵۳-۵۰.
- ۱۱- پیکارچو، کامبیز، بررسی نقش و جایگاه صنعت بیمه در ایمن‌سازی و کاهش خسارات حاصل از آتش‌سوزی در تصرفات شهری، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۴۱-۳۸.
- ۱۲- تومه، آربل، ضوابط و مقررات طراحی ایستگاه‌های آتش‌نشانی در ایران، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۴۱-۲۹.

اردوگاه اضطراری، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۴۰-۳۶.

- ۳۲- لاهیجانیان، همایون، الگوهای مدیریت بحران، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۱۱۴-۱۰۹.
- ۳۳- موسوی، سید ابوالفضل، آمادگی، عنصر اتکایی مدیریت بحران، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۵-۴.
- ۳۴- موسوی، سید ابوالفضل، مدیریت جامع بحران، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۵-۴.
- ۳۵- نوراللهی، بابک، تحلیلی عملکرد کارگروه‌های ایمنی، آتش‌نشانی و حوادث خطرناک و آوار، (پاکسازی معابر و فضاهای عمومی) و تدفین، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۵۰-۴۵.
- ۳۶- اله قلی زاده آذری، مهرداد، تسهیلات اضطراری و امدادی در حمل و نقل جاده‌ای، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۲۹-۲۲.

ضوابط و مقررات ایمنی شهری :

- ۱- اژدری، شراره، ایمنی در تقاطع‌ها، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۶۳-۶۰.
- ۲- امنیت و اطفای حریق، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۶۵-۶۴.
- ۳- بختیاری، سعید، استانداردها و مقررات ایمنی ساختمان‌ها در برابر آتش، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۲۱-۱۴.
- ۴- براتی، داود و پرویز یاراحمدی، ضوابط ایمنی راه‌های خروج، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۶۳-۵۴.
- ۵- بشیری نسب، محمود، استفاده از سناریو در ارزیابی ریسک حریق، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۱۷-۱۲.
- ۶- بوالحسنی، مهناز، تحلیل کارآمدی ضوابط و مقررات شهرسازی ملاک عمل در جهت ایمنی شهری، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۵۷-۵۰.

- ۲۶ - عبدالمهدی، مجید، شهر ایمن، شهر مشارکتی، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۲۷-۲۲.
- ۲۷ - عبدی فرگوش، بهرام، پیشگیری و کاهش اثرات آتش سوزی در کاربری های مسکونی پس از بروز بلایا، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۱۱۰-۱۰۹.
- ۲۸ - عسکری، علی و عباس پوراسکندر، سنجش توزیع فضایی سوانح آتش سوزی در شهر با استفاده از GIS، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۱۱-۴.
- ۲۹ - عسکری، علی و مهدی جدیدی میاندشتی، ایمنی در طرح های توسعه شهری، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۲۱-۱۱.
- ۳۰ - عشقی، ساسان، مقدمه ای بر مدیریت خطر آتش سوزی در زلزله های شهری، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۴۵-۳۸.
- ۳۱ - عوامل اقتصادی و اجتماعی آتش سوزی شهرها، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۳۱-۲۸.
- ۳۲ - عوامل نقص در ساختمان های بلند، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۶۶.

- ۱۳ - تومه، آربل، مجموعه ضوابط و مقررات طراحی ایستگاه های آتش نشانی در ایران، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۲۳-۱۲.
- ۱۴ - جعفر زاده، علی، جایگاه بیمه در پیشگیری از آتش سوزی، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۳۷-۲۸.
- ۱۵ - حسن نژاد امجدی، مسعود، خطرات زلزله و ایمنی عناصر و فضاهای شهری، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۲۹-۲۲.
- ۱۶ - حسن نژاد امجدی، مسعود، هدف های اصولی محافظت در برابر حریق، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۴۵-۳۹.
- ۱۷ - خانی، جلال و نظرعلی صادقیان، ایمنی در سیستم برق ساختمان، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۷۲-۶۶.
- ۱۸ - راضی، سید حبیب، سلسله مراتب فرماندهی در آتش نشانی های کشور از گذشته تا آینده، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۲۵-۱۲۰.
- ۱۹ - راضی، سید حبیب، قانون ایمنی و آتش نشانی کشور، ضرورت ها و چالش ها، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۴۵-۳۸.
- ۲۰ - رزمیان فر، پرویز، غفوری، ناصر، ضوابط ایمنی در مقابل آتش سوزی در طراحی ساختمان ها، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۳۳-۲۸.
- ۲۱ - روستا سکه روانی، مجید، تبیین مفاهیم و عناصر شهرسازی در زمینه ی کاهش آسیب پذیری شهرها در برابر زلزله، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۳۲-۲۶.
- ۲۲ - روستا سکه روانی، مجید، راهکارهای عملی حفاظت از بازارهای سنتی در برابر آتش سوزی، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۳۳-۲۴.
- ۲۳ - ساعدی، سیمین، مکان یابی مراکز عملیات اضطراری از دیدگاه برنامه ریزی شهری، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۳۷-۳۳.
- ۲۴ - شریف زاده، هوشنگ، براتی، داود، ملاحظات ایمنی و آتش نشانی در طراحی و ساخت مدرسه، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۸۵-۸۰.
- ۲۵ - شیخان، ناهید و حجت اله رضازاده، زباله های بیمارستانی شهر تهران، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۳۸-۳۰.

۳۳ - فرهودی، حجت، مدیریت تخلیه‌ی اضطراری در ساختمان های بلند، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۶۵ - ۵۴.

۳۴ - قره ریسکی، غلامرضا، پوشش های ضد حریق، روشی نوین در ارتقاء ایمنی ساختمان ها، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۶۹-۶۶.

۳۵ - کسای، علی، پیشگیری از حریق در مکان‌های تفریحی سبز، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۴۴ - ۳۸.

۳۶ - کلهر، مصطفی، بررسی اثرات شکل و بافت فیزیکی شهر بر گسترش و یا جلوگیری از آتش سوزی، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۴۹ - ۴۶.

۳۷ - لاهیجانیان، همایون، *Fire cover models*، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۱۱۸ - ۱۱۴.

۳۸ - لاهیجانیان، همایون، طرح پیشگیری از حریق، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۱۲۰ - ۱۱۶.

۳۹ - لاهیجانیان، همایون، *STANDARD OPERATION GUIDELINES FOR FIRE DEPARTMENTS*، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۱۱۱ - ۱۰۶.

۴۰ - محمد فام، ایرج، ایمنی حریق در بیمارستان ها، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۵۳ - ۴۵.

۴۱ - محمدفام، ایرج، ارزیابی ایمنی در بازار همدان، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۵۹ - ۵۶.

۴۲ - محمدفام، ایرج، ایمنی شهری، رفتارهای نا ایمن؛ چرا و چگونه، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۱۱ - ۷.

۴۳ - معصوم، جلال و جواد علی آبادی، ضوابط و مقررات ایمنی و آتش نشانی: ضرورت ها و تکنگناها، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۱۳-۶.

۴۴ - موسوی، سید ابوالفضل، تهیه ی طرح جامع ایمنی شهرها، یک ضرورت، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۵-۴.

۴۵ - موسوی، سیروس، ارزیابی ریسک آتش سوزی، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۰۳ - ۹۸.

۴۶ - نهضت، ناصر، آتش سوزی در ساختمان های بلند، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۴۹ - ۴۶.

۴۷ - نهضت، ناصر، ایمنی ترافیک، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۳۵ - ۳۲.

۴۸ - هاشمی، فضل اله، پیشگیری از آتش سوزی در شهرها، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۳۷ - ۳۴.

۴۹ - یار احمدی، پرویز، شهری ایمن؛ مشارکت شهروندان در مدیریت بحران، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۲۷ - ۱۹.

۵۰ - یارمحمدی، پرویز و داود براتی، سیستم های ایمنی و آتش نشانی در ساختمان های بلند، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۵۹ - ۴۸.

۵- حادثه ی آتش سوزی در کارخانه ی روغن

نباتی شیراز/ سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شیراز، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۷۵.

۶- حوادث رانندگی در آمریکا، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۷۸-۷۶.

۷- سوانح هوایی بزرگ جهان از ۱۹۹۹ تاکنون، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱،

صص ۷۴-۷۲.

۸- شمس، امیر، بررسی حوادث تری مایل آیلند، بوپال و چرنوبیل از

دیدگاه ارگونومیکی، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۵۱-۴۲.

۹- شمس، محمد، آتش، علت فروریختن برج های مرکز تجارت

جهانی، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۵۱-۴۸.

۱۰- کربلایی حسنی، امیر، بررسی تطبیقی حوادث در یک قرن اخیر

۱۹۰۰- ۲۰۰۵، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۱۰۰-۹۰.

۱۱- قاسملو، فرشید، جان مسافران هواپیما چگونه نجات پیدا کرد؟،

۳- سازمان ها و مراکز ایمنی:

۱- افشار، مریم و نازیلا مرادی، آتش نشانی دورود پیشگام در آموزش،

شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۹۹-۹۴.

۲- امیرکاردوست، جلیل، اولین آتش نشانی در "شهر اولین ها"،

شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۵۶-۵۵.

۳- سازمان آتش نشانی دورود از دیروز تا امروز، شماره ۷، تابستان

۱۳۸۳، صص ۸۱-۷۹.

۴- سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی اصفهان، شماره ۸ و ۹، پاییز

و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۴۳-۱۳۸.

۵- سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی اهواز، شماره ۸ و ۹، پاییز و

زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۳۷-۱۳۵.

۶- سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی بندرعباس، شماره ۸ و ۹،

پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۳۴-۱۳۱.

۷- سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی مشهد، ایمنی و آتش نشانی،

نیازمند مشارکت مردم، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۹۱-۸۸.

۸- سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی همدان، شماره ۷، تابستان

۱۳۸۳، صص ۷۸-۷۷.

۴- تحلیل حوادث:

۱- افشار، آزاده، انفجاری مهیب در افسریه ی تهران، شماره ۷،

تابستان ۱۳۸۳، صص ۶۸-۶۶.

۲- افشار، آزاده، این جا روزی زرنده بود، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان

۱۳۸۳، صص ۱۱۵-۱۱۰.

۳- افشار، آزاده، پاساژ بهبهانی اهواز در آتش سوخت، شماره ۶، بهار

۱۳۸۳، صص ۷۷-۷۶.

۴- ایرانشاهی، علی و محمد قنبری، روند حوادث سیلاب در آسیا در

۳۰ سال گذشته، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۱۱۰-۱۰۴.

شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۸۹-۸۷
۱۲ - گزارشی از حادثه ی نشت گاز/ سازمان

آتش نشانی و خدمات ایمنی اهواز، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، ص ۷۷.
۱۳ - محمدفام، ایرج، آنالیز حوادث پارک ها، یک روش سیستماتیک، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۸۳ - ۷۹.
۱۴ - محمدفام، ایرج، بررسی اپیدمیولوژیکی حوادث رانندگی منجر به مرگ در استان تهران در سال ۱۳۷۸، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۷۵ - ۶۹.

۱۵ - مرادی، نازیلا، آتش سوزی در مسجد ارگ، فاجعه ای دیگر، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۱۹ - ۱۱۶.
۱۶ - مرادی، نازیلا، حادثه ی مرگبار جاده بم- زاهدان روایت قدیمی

جاده های نا ایمن، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۷۵ - ۷۲.
۱۷ - مرادی، نازیلا، گزارش حریق سالن برشکاری در کارخانه ی تولید اسفنج، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۷۵ - ۷۳.

۱۸ - مرادیان، حاجی، گزارشی از زلزله ی کرمانشاه، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، ص ۶۷.
۱۹ - نمن الحسینی، مهدی، حوادث فاجعه آمیز جهان در سال ۲۰۰۱،

شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۶۱ - ۵۸.
۲۰ - نوراللهی، بابک، گزارش عملکرد آتش نشانی در سانحه ی فرودگاه مشهد (۱۰/۶/۱۳۸۵)، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۵۲ - ۵۱.

۵ - مراکز تخصصی ایمنی و آتش نشانی :

- ۱ - ایرانشاهی، علی، نگاهی به سازمان آتش نشانی و امداد مالزی (FRDM)، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۵۷-۵۲.
- ۲ - تحصیل در رشته های حریق در دانشگاه لنکاشایر انگلستان، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۹۵ - ۹۲.
- ۳ - حائری نیا، سید حسین، اتحادیه سازمان افسران آتش نشانی اروپا،

- شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۷۳ - ۷۰.
- ۴ - حائری نیا، سید حسین، دانشگاه ایالتی لوئیزیانا، چهل سال تجربه آموزش آتش نشانی و اورژانس، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۵۷-۵۴.
- ۵ - حائری نیا، سیدحسین، مرکز مدیریت و بلایای طبیعی ترکیه، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۸۳ - ۸۰.
- ۶ - حسینی جناب، وحید، آتش سوزی های زمین لرزه کوبه و اداره بلایا در ژاپن، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۷۱-۶۶.

- ۷ - دانشکده ی حریق مورتون در انگلیس، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۹۱ - ۸۶.
- ۸ - دانشکده ی خدمات اضطراری مانتیوبا در کانادا، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۸۵ - ۸۴.
- ۹ - دانشکده ی ملی دفاع غیر نظامی هند، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۹۳ - ۹۲.

در ایران، شماره ۱۲ و ۱۱، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۱۱۴ - ۱۱۱.

۶- ایمنی روستایی:

- ۱- اسلامی، محمد، حفظ منابع و ثروت های ملی در آتش سوزی، گزارشی از کانادا، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۴۳-۴۰.
- ۲- دفتر عمران و توسعه ی روستایی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور؛ اقدامات انجام شده برای ایمن سازی روستاها در برابر آتش سوزی، شماره ۱۲ و ۱۱، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۸۶ - ۸۵.
- ۳- رجبی، عباس، آتش یکی از عوامل مهم در تخریب پوشش گیاهی و جنگلی کشور، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۰۶ - ۱۰۴.
- ۴- ریاحی، وحید، مقاوم سازی مساکن و سکونتگاه های روستایی در برابر زلزله و لزوم توجه و برنامه ریزی آن، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۲۱ - ۱۶.
- ۵- عبدالهی، مجید، مدیریت روستایی و ایمنی روستاهای کشور، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۴۹ - ۴۲.
- ۶- قاسملو، فرشید، آتش سوزی جنگل، شماره ۱۲ و ۱۱، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۷۶ - ۶۷.
- ۷- قاسملو، فرشید، ایمنی ماشین آلات کشاورزی، شماره ۱۲ و ۱۱، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۸۴-۸۱.
- ۸- کامیاب، مریم، رویکردهای تخلیه پس از آتش سوزی های گسترده در حاشیه شهرها، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۳۷ - ۳۲.

۷- آموزش ایمنی و آتش نشانی:

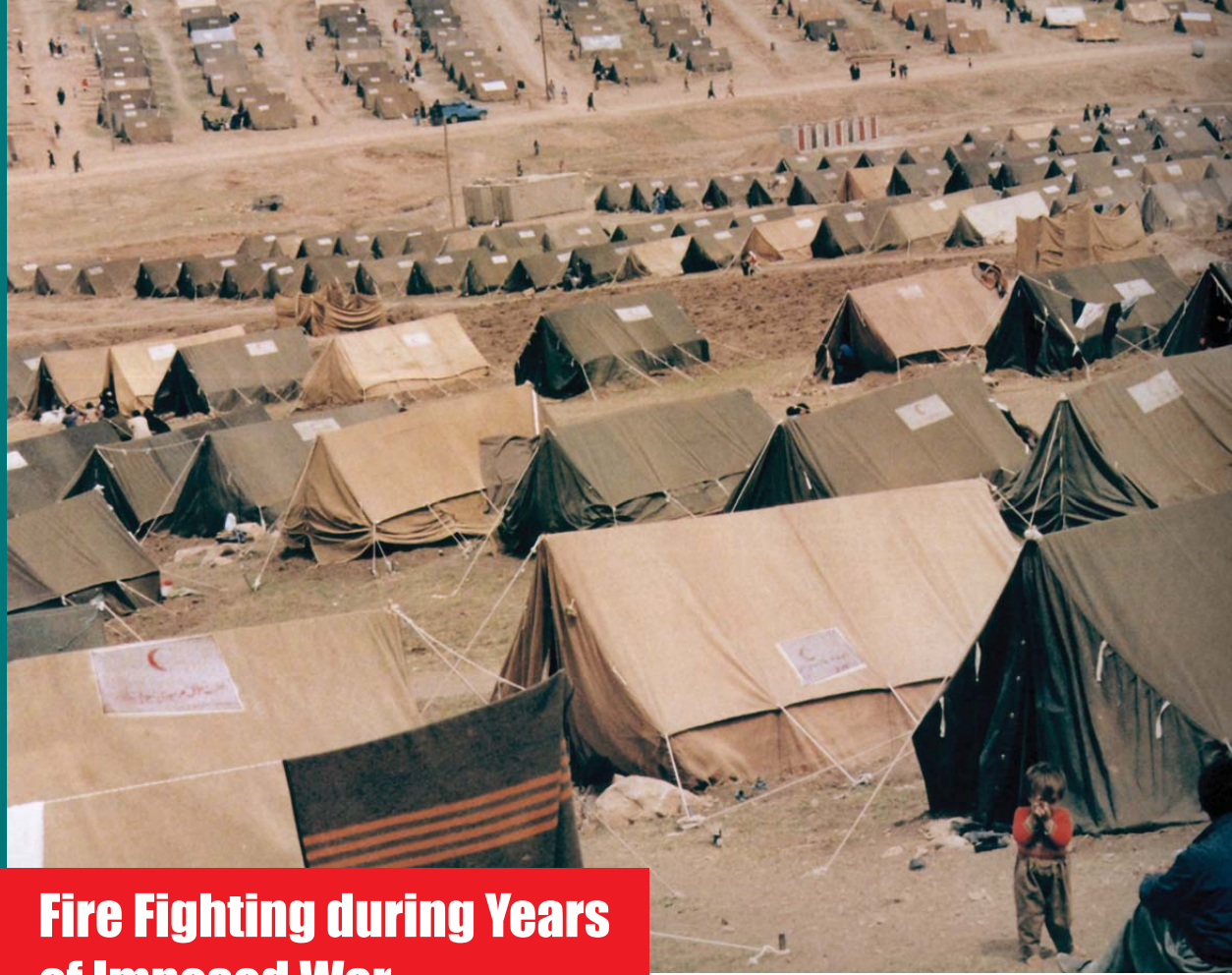
- ۱- ارقامی، شیرازه، فرهنگ ایمنی در جامعه، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۲۷ - ۲۲.

- ۱۰- رضایی چمانی، مهرانگیز، عمان، پیشرو در آموزش های تخصصی آتش نشانی در خاور میانه، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۶۱-۵۸.
- ۱۱- شورای ایمنی کانادا، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۷۹ - ۷۸.
- ۱۲- عندلیب، سعیده، معرفی مراکز تخصصی، شماره ۳، تابستان ۱۳۸۲، صص ۶۹ - ۶۸.
- ۱۳- فتاپور، لاله، مدرسه ی علوم و فنون سرزمین های بکر، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۹۱ - ۸۸.
- ۱۴- مرکز بین المللی مهندسی ایمنی شهری- ژاپن، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۵۴.
- ۱۵- مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن بخش آتش و ساختمان/ مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن، شماره ۲، بهار ۱۳۸۱، صص ۸۷ - ۸۴.
- ۱۷- معرفی دانشگاه کارولینسکا در استکهلم سوئد، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۴۵ - ۱۴۴.
- ۱۸- نوراللهی، بابک، افتتاح مرکز آسیایی کاهش خطرپذیری زمین لرزه

- ۲ - اصغری، سعید، مدیریت خطاهای انسانی نگرش ها و مدل ها، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۶۸ - ۶۴.
- ۳ - افتخاری، علی، ضرورت آموزش مدیریت بحران، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۴-۵.
- ۴ - انسان و محیط کار، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۷۶ - ۸۵.
- ۵ - براتی، داود، بررسی عوامل زیان آور محیط کار در آتش نشانی، شماره ۷، تابستان ۱۳۸۳، صص ۵۵ - ۵۰.
- ۶ - بهمنی، منصوره، خطرات بنزین، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۰۹ - ۱۰۷.
- ۷ - دفتر برنامه ریزی عمرانی وزارت کشور، ناکامارا، سینوسکو، توسعه روایات های آتش نشانی؛ کاربرد آخرین تکنولوژی در آتش نشانی توکیو، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۷۸-۷۰.
- ۸ - رضازاده، حجت الله و ناهید شیخان، ارزیابی وضعیتی فرهنگ ایمنی، شماره ۴، پاییز ۱۳۸۲، صص ۴۷ - ۴۱.
- ۹ - روغنی، خسرو، کاظمی، علیرضا، مقدمه ای بر مشخصات فنی تجهیزات هیدرولیکی امداد و نجات، شماره ۱۱ و ۱۲، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۷۷ - ۸۰.
- ۱۰ - شریف زاده، هوشنگ، نگاهی به تعاریف و عملکرد آب افشان های خودکار (اسپرنیکرها)، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۳۶ - ۳۳.
- ۱۱ - عزیزی، حسن، بهره گیری از علوم رایانه ای در جهت ایمنی، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۷۱ - ۷۰.
- ۱۲ - قاسملو، فرشید، آتش نشانی از راه آسمان، شماره ۱۲ و ۱۱، تابستان و پاییز ۸۶، صص ۵۳-۴۹.
- ۱۳ - لاهیجانیان، همایون، *Fire protection and*
- prevention organization*، شماره ۸ و ۹، پاییز و زمستان ۱۳۸۳، صص ۱۷۹ - ۱۷۰.
- ۱۴ - محمدفام، ایرج، ضرورت آموزش ایمنی راه برای کودکان، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۶۵ - ۵۸.
- ۱۵ - نهضت، ناصر، ایمنی جوشکاری، شماره ۶، بهار ۱۳۸۳، صص ۶۹ - ۶۶.
- ۱۶ - نهضت، ناصر، ایمنی منازل، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۲، صص ۷۹-۷۲.
- ۱۷ - نیکنام، جواد، کاربرد آموزش های از راه دور در آتش نشانی، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۸۵، صص ۴۴ - ۳۷.
- ۱۸ - یکانی فرد، احمدرضا، تجربه های موفق خدمات ایمنی و آتش نشانی ایالت مینه سوتا، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۰، صص ۳۹-۳۴.

Fire Fighting during Years of Imposed War

By: F. Ghasemlou

Translated By: J. Porvazn

Organization of fire fighting is dependent on Municipality and responsible for prevention and encountering the incidents and catastrophes which happen daily in cities. The incidents may cause damages to buildings and monuments and urban infrastructures and hence damages to citizens. The organization of Fire fighting is the key principle to rescue in those situations. This article deals with the activities of Fire Fighting Organization in different

areas of Iran during years of Imposed War.

The Imposed War

Iraqi Ba'th Regime invaded Iran in 22 September 1980 from air, sea and land. The invasion was done without any rational reason and aimed at conflicting Islamic Revolution in Iran. The Iraqi summits have declared their aims in interviews. For example Saddam stated that he likes to decompose Iran. Tariq Aziz, the prime minister declared that "5 small Iran is better than a united one ... we support uprisings in Iran and try our best to decompose it.

Taha Y. Ramedhan the assistant of prime minister of Iraq, in an interview with AL-Saora emphasized that "The war aims at dismissing Islamic Republic of

Iran".

Iraq was supported by all financial, military,

Informational, political and other means. Despite of such equipments Iranian military forces were away from readiness. Sepah Pasdaran has been formed newly and involved in conflicting anti – revolution forces. So Iraqi regime was dreaming of a quick victory. Five days before the start of the war, Saddam has contravened the agreement made by Iran. Afterwards, in September 22nd, 1980 he ordered all his troops to invade Iran from air, land and sea. They forecasted to have a war like 6-day war of Israel and Arabs. He had attacked major airports in Iran to disarm the Iranian war planes. But unlike the plan, not only they never approached the quick victory but also after 8 years of defense by Iranian people and the army, they had to accept the defeat. Saddam who had rejected the Al-Jazayer agreement, in 1990, had to accept it in such a situation. That was at the time that Iraq was supported by western governments and his invasion to Iran was ignored by international communities. So the Iraqi armies had no obstacle to invade all residential and non-military regions using chemical and anomaly weapons, maltreat the people in occupied regions, invade petroleum infrastructures in Persian gulf, pollute environment, invade the flights, and dispassionate ships and reverse of international rights.

Defeats at Fronts and Invading Cities and Villages

Despite their outfit for the victory, the Iraqi armies

never obtained significant occupation. For example in the west front, they never occupied the military Base in Sarpol-e-Zahab.

In the central front, they attacked Dizful Aerial Base; but their tanks were retreated to 40 km far from Dizful.

In southern fronts, Khorramshahrians defended against the invasion with the least utilities. Other cities also were never occupied completely by Iraqis. They intensified their invasions against civil regions which most of their victims were aged people, women and children.

War at Cities

Their thorough invasion to all the regions which showed the inhumanity of Iraqi regime was defended by all people and resulted in defeat and ignominy of the enemy. Their savagery in invading nonmilitary regions was repeated over and over which some of them will be noted in the following: for instance, the next day after the day of beginning, nonmilitary people in Abadan and Khorramshahr were invaded by Iraqi planes. In the very first minutes, 30 of our teachers were killed. In the September 23rd the Iraqi Migs invaded Ahwaz which resulted in devastation of hundreds of residential buildings and killing of many of citizens. Similar attacks were done to cities like Dizful, Sanandaj, Qasre shirin, Urumiye, Bakhtaran,

Khorram Abad, Mehran, Andimeshk, Behbahan, etc. They also invaded these cities by missiles and rackets of the types Scod-B, FRAC. Those attacks resulted in killing many people and ruination of cities. After that, reciprocating the attacks was done in order to stop the enemy. By the intervention of United Nations both sides agreed to

stop attacking civil regions. But just 9 month after the agreement, Iraqi armies warned Iran and then attacked many cities again.

The enemy continued its attacks to cities until 1986 and many times were responded by our attacks. But at those times the enemy started his most savage crime: *attacking cities by chemical weapons*. Chemical weapons are all the agents with direct poisonous effects on human body and other creatures. Utilizing chemical weapons dates back to the First World War. In the imposed war utilizing of 125000 tons of these

chemicals resulted in killing more than 100000 and also more than 200000 injuries. After defeat in many fronts, the enemy started to utilize chemical weapons. The first attack was recorded in January 12, 1981, in west of Ilam. The weapons were used also in residential areas.

In June 27, 1987 Sardasht, as the first residential city in the world, was attacked by chemicals and more than 8000 of its habitants were injured. They also attacked Halabche within this border. To stop this kind of attack, Iranians had to bombard Iraqi cities by missiles and rackets.

After 50 days of attack and depravity by the brave defense of Iranian people and forces, the enemy stopped this stage of attacks on cities. This brought them no victory but their disrepute and ignominy. Those attacks resulted in devastation of many regions and killing of many citizens. Rescuing the victims of

those crimes was an important affair done by “Fire Fighter and Rescuer”.

Fire Fighting and Rescuing the Victims of Aerial Attaches

By the air raids, the “Red Alarm” or siren warned people to refuge in shelters to decrease the losses. But this alarm has another meaning in fire stations. This alarm calls the fire fighters to get ready to go to the places under the attack and to save the injured and buried people. Their first action at the place was to control the fires and save the injured ones.

Some of them needed to be transferred to the hospitals. “Finding Alive” and “Removing Debris” were their most important jobs. An operation which needed accuracy, sensibility and high professional skills. The needed Knowledge and experience for those operations was available just by “Fire Rescue” and “Rescue Groups of Red Crescent”. The operations had to be done by “Team work”.

In addition to Fire fighting, other organizations like “the Red Crescent”, “Emergency Centers”, police force, and assistance teams for electricity, water and Gas were ready at the place. At the beginning some inconsistency were made because the different groups knew few about each other. But they could reach accordance and harmony and could perform their Duties quickly and properly. The rescuer searched

among debris using facilities like “Alive Finder” to retrieve the corpse of martyrs and the injured people as well. In some cases by investigating the relations they could find the buried people.

The preparation of rescue groups and their operation to make shelters and bravely patience of people had discouraged the enemy to attack cities.

The enemy also had planned to attack industrial and infra structures like refineries, power plants, hospitals, bridges, etc. The operation of rescue and fire fighting groups, at those moments had resulted in maintenance and preservation of national capitals.

For example, Abadan Refinery was attacked several times by Iraqis. The fire and damages were controlled by fire fighting workers. During the imposed war, the fire fighters have tried their best to save the citizens

and also maintain the national treasuries. They were admired several times by the country high-rankings

like the Prime Minister and Tehran Mayor. At the borders cities the fire fighters and rescue teams had many responsibilities and operations because of their intensive attacks at those areas. So some of fire fighters were sent to those areas from other cities.

The Establishment of Karbala Fire Fighting Committee

Because of the intensification of enemy’s attack and request of war base commanders, the ministry of interior with the cooperation of Khuzestan governor, had established the “Karbala Fire Fighting Committee”.

By the management and coordination of “committee of coordinating safety and fire fighting affaire”, some cities, out of the war regions, were determined to deliver some of their personnel and facilities to the cities and regions under the attack within periods of two months. Therefore, about 40 skilled and well equipped fire fighters were present at the war regions in Khuzestan. They also had to develop their working area to cities like Omidiyeh, Masjed-Soleiman, Ram-Hormoz and some provinces like Ilam and Kermanshah. The Karbala Committee had many martyrs and injurings during the imposed war. From the martyrs we can identify Martyr Rostam Alizadeh, from Amol, Martyr Mahmood Mirzaee, Martyr Reza Moslem Khani and Martyr Kazim Najafi pour from Hamedan. The

injuries were about 200 by chemical weapons and about 20 injuries by quiver. They recorded a glorious page in history of fire fighting in Iran.

It should be noted that these are the personnel killed or injured while doing their responsibilities in the war regions. There are also fire fighters who have been presented in the fronts voluntarily and killed or injured by the side of all other forces and soldiers. Their enthusiasm to participate at the front was to the extent that up to 1985, about 650 out of 983 skilled personnel of fire fighting organization of Tehran were delivered to war regions. Lots of them were martyred during the imposed war.

Quarterly Journal of Information EDUCATIONAL AND RESEARCH

Farhang-e-Eamenei

NO.13 - Spring 2008

